

วารสารนวัตกรรมสังคม และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

Journal of Social Innovation and Lifelong Learning

ISSN: 3027-8414 (Online)

Social Innovation and Lifelong Learning

ปีที่
Volume

18

ฉบับที่
No.

1

มกราคม-เมษายน
January-April

2567

สารบัญ

➤ บทบรรณาธิการ	ญ
➤ บทความวิจัย	
การพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถใช้ กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย	1
นาริรัตน์ ปันนา ชไมมน ศรีสุรักษ์ และ ศิริมาศ โกศลย์พิพัฒน์	
การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้หนังสือนิทานประกอบ กิจกรรมสร้างสรรค์	21
วารินทร์ คำจา ชไมมน ศรีสุรักษ์ และ สนิท สัตโยภาส	
การพัฒนากระบวนการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียน ในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย	36
พลพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล จิรนนท์ อารังวิศว อนันต์ศักดิ์ ภูพลผัน และ สิริธร สิ้นจินดาวงศ์	
การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเดินป่าเล็ด: การศึกษาองค์ประกอบของ การจัดการเรียนการสอนและกระบวนการจัดการเรียนรู้ของคณะบางกอกซีตี้บัลเลต์	56
ณัฏพร ศรฬสวรรณ ธรากร จันทะสาโร และ รัชสิณี อัครศวะเมฆ	
การสำรวจเรื่องราวและการสื่อความหมายทางมรดกวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยพระบาทพระราชชายา เจ้าดารารัศมี	82
ธัญญา ลัญญประสิทธิ์ และ เนตรชนก ฤทธาคนี	

➤ **บทความวิชาการ**

ระบำขอลหลังสมัยพระราชชายาเจ้าดารารัศมี: การวิเคราะห์องค์ประกอบทางวรรณกรรมและ
วรรณศิลป์ 98

คณปกรณ จันทร์สมบุญ

เอกลักษณ์วัฒนธรรมลายผ้าของชาวล้านนาสมัยพระราชชายาเจ้าดารารัศมี 119
ศุศราภรณ์ แต่งตั้งลำ

เจ้าของ:

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ความเป็นมา:

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จัดทำในรูปแบบวารสารฉบับพิมพ์ (Print) ในระหว่างปี พ.ศ. 2550 – พ.ศ. 2561 และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น (ปีที่ 8 ฉบับที่ 2) ได้เริ่มจัดทำวารสารในรูปแบบออนไลน์ (Online) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อกลางในการตีพิมพ์เผยแพร่ ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย และงานสร้างสรรค์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในสาขาวิชาการบริหารธุรกิจ และการจัดการ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ นิเทศศาสตร์ศิลปศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ได้เปลี่ยนกำหนดออกจากราย 3 เดือน (4 ฉบับ/ปี) เปลี่ยนกำหนดออกเป็น ราย 4 เดือน (3 ฉบับ/ปี) ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม และ ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม ตั้งแต่ฉบับที่ 15 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2564 เป็นต้นไป ทั้งนี้กำหนดออกเดิมของวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นในปีที่เริ่มตีพิมพ์ ปี พ.ศ. 2550 มีกำหนด ออกราย 6 เดือน (2 ฉบับ/ปี) ฉบับที่ 1 เดือนมิถุนายน – เดือนพฤศจิกายน และ ฉบับที่ 2 เดือนธันวาคม – เดือนพฤษภาคม ต่อมาในปี พ.ศ. 2558 วารสารได้เปลี่ยนกำหนดออกเป็นราย 3 เดือน (4 ฉบับ/ปี) โดยเริ่มตั้งแต่วารสารปีที่ 9 ฉบับที่ 1 เป็นต้นไป ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือนพฤษภาคม – เดือนกรกฎาคม ฉบับที่ 2 เดือนสิงหาคม – เดือนตุลาคม ฉบับที่ 3 เดือนพฤศจิกายน – เดือนมกราคม และ ฉบับที่ 4 เดือนกุมภาพันธ์ – เดือนเมษายน และเพื่อหลีกเลี่ยงการตีพิมพ์วารสารข้ามปีในฉบับเดียวกัน ในปี พ.ศ. 2559 จึงได้เปลี่ยนกำหนดออกอีกครั้ง โดยเริ่มฉบับที่ 1 ในเดือนมกราคม – มีนาคม และไปสิ้นสุดฉบับที่ 4 ในเดือนตุลาคม – ธันวาคม และในปี พ.ศ. 2564 ได้เปลี่ยนกำหนดออกเป็น ราย 4 เดือน (3 ฉบับ/ปี) และในปี พ.ศ. 2567 ได้เปลี่ยนชื่อวารสารเป็นวารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Journal of Social Innovation and Lifelong Learning) ISSN: 3027-8414 (Online) ตั้งแต่วารสารปีที่ 18 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2567)

วารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดพิมพ์บทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษโดยผ่านกระบวนการกลั่นกรองของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจำนวน 2 ท่าน กรณีที่ตีพิมพ์เผยแพร่โดยไม่นำไปขอตำแหน่งทางวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความจำนวน 3 ท่าน กรณีที่ตีพิมพ์เผยแพร่โดยนำไปขอตำแหน่งทางวิชาการ ปัจจุบันวารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้รับการยอมรับให้อยู่ในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI: Thai Journal Citation Index Centre) กลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วัตถุประสงค์:

1. เพื่อเป็นสื่อกลางในการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย และงานสร้างสรรค์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในสาขาวิชาการบริหารธุรกิจและการจัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศ ศึกษาศาสตร์ รัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มีคุณภาพซึ่งสามารถแสดงถึงประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีเพื่อให้ นักวิจัยสามารถนำไปพัฒนาหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ และประโยชน์ในเชิงปฏิบัติที่นักปฏิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคสังคมและชุมชน
2. เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และนำเสนอผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา

ขอบเขต:

วารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต รับผิดชอบบทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษภายใต้เงื่อนไขว่าจะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร หรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน (ยกเว้นรายงานวิจัย และวิทยานิพนธ์) และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น กรณีบทความบางส่วนเคยเผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ ผู้เขียนต้องแสดงให้เห็นว่าบทความที่ส่งมาได้มีส่วนเพิ่มเติมหรือขยายจากบทความเดิม นอกจากนี้ผู้เขียนยังต้องระบุในบทความว่าได้เผยแพร่บางส่วน of บทความดังกล่าวไปแล้วที่ใดและเมื่อไหร่มาแล้ว

- **ขอบเขตของวารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้**

1. บริหารธุรกิจและการจัดการ
2. เทคโนโลยีสารสนเทศ
3. ศึกษาศาสตร์
4. รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
5. สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์:

ศาสตราจารย์ ดร. ปรัชญา เวสารัชช์

ศาสตราจารย์ ดร. สุวิมล ว่องวานิช

อุปนายกสภามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

กรรมการสภามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ที่ปรึกษา:

ดร. กิตติพัฒน์ สุวรรณชิน

ดร. ฉัตรทิพย์ สุวรรณชิน

อธิการบดี

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

บรรณาธิการ:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงศ์กร จันทราช

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

กองบรรณาธิการ:

รองศาสตราจารย์ ดร. พีรพล ศิริพงษ์คุณิกร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

รองศาสตราจารย์ ดร. วิภาวี ธรรมาภรณ์พิลาศ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร. นิสิต พันธมิตร

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร. สมเกียรติ อินทสิงห์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รองศาสตราจารย์ ดร. เพชรสุตา ภูมิพันธุ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

รองศาสตราจารย์ ดร. พิชญ์สินี ชมภูคำ

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริพันธ์นิชา ปัญจจริยะกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมศักดิ์ บุญสาธร

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขนิษฐา เสถียรพระกุล

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กัญญพัทธ์วี กล่อมธงเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนกร สิริสุคันธา

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฐาปภัช วรรณพงษ์

สถาบันเทคโนโลยีภาคตะวันออกแห่งสุวรรณภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีระพันธ์ อะนันชัยวัช

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐติญา บุญวิรัตน์

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศราวุธ พงษ์สิทธิ์

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จันทร์จิตร เจริญศิริ

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

อาจารย์ ดร. พัชรวิพรรณ กิจมี

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

กองจัดการ:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สืบพงษ์ พงษ์สวัสดิ์

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

นโยบายการจัดพิมพ์:

กำหนดออกเป็นราย 4 เดือน (3 ฉบับ/ปี) ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน (กำหนดออกในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนเมษายน)

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม (กำหนดออกในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนสิงหาคม)

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม (กำหนดออกในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนธันวาคม)

จำนวนบทความในแต่ละฉบับ

จำนวนบทความที่เผยแพร่ในวารสารแต่ละฉบับไม่เกิน 10 บทความ

จริยธรรมการตีพิมพ์:**บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียน:**

1. ผู้เขียนต้องรับรองบทความที่เสนอมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่นั้น เป็นผลงานที่ไม่เคยตีพิมพ์และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด
2. ผู้เขียนต้องเปิดเผยข้อมูลในกรณีที่บทความบางส่วนเคยเผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ โดยต้องแสดงให้เห็นว่าบทความที่ส่งมามีส่วนเพิ่มเติมหรือส่วนขยายจากบทความเดิม และได้เผยแพร่แล้วที่ใดและเมื่อไหร่มาแล้ว
3. ผู้เขียนต้องอ้างอิงแนวคิดและข้อความต่าง ๆ ซึ่งไม่ใช่ของผู้เขียน รวมทั้งต้องรับผิดชอบในการขออนุญาตใช้ภาพ และแผนภูมิ หรือขอลิขสิทธิ์จากงานอันมีลิขสิทธิ์นั้น
4. ผู้เขียนที่ปรากฏชื่อในบทความทุกท่านต้องมียศประกอบครบ 3 ข้อ ดังนี้ (1) มีส่วนร่วมในการสร้างโจทย์วิจัยและวางแผนการวิจัย เก็บข้อมูล หรือวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูล (2) มีส่วนร่วมในการเขียนหรือตรวจสอบบทความวิจัยอย่างมีส่วนร่วมในเชิงปัญญาของเนื้อหางาน (ไม่ใช่ตรวจสอบเฉพาะภาษาหรือรูปแบบ) และ (3) ได้อ่านและรับรองต้นฉบับบทความสุดท้ายก่อนส่งไปตีพิมพ์ ผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือในลักษณะอื่น ๆ ควรได้รับการกล่าวถึงในกิตติกรรมประกาศ
5. ผู้เขียนทุกท่านต้องได้อ่านและยินยอมให้มีการส่งบทความมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ รวมทั้งยินยอมที่จะรับผิดชอบและรับผิดชอบต่อบทความที่ส่งมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่
6. ผู้เขียนทุกท่านต้องเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อนซึ่งอาจมีผลสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อเนื้อหาที่ปรากฏในบทความ แหล่งเงินทุนสนับสนุนการวิจัยหรือการจัดทำบทความจะต้องถูกกล่าวถึงในกิตติกรรมประกาศ
7. ผู้เขียนต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารที่กำหนดไว้ในคำแนะนำในการจัดเตรียมต้นฉบับสำหรับผู้เขียน
8. ผู้เขียนต้องเขียนบทความที่แสดงถึงคุณภาพทางวิชาการและองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทั้งเชิงทฤษฎีและในเชิงปฏิบัติ การนำเสนอเนื้อหาที่มีความชัดเจนและถูกต้อง
9. ผู้เขียนมีหน้าที่แจ้งต่อวารสารและบรรณาธิการ หากพบข้อความผิดพลาดที่มีความสำคัญในการวิจัยภายหลัง หรือพบความไม่ถูกต้องในงานที่ตีพิมพ์ เพื่อปรับแก้บทความให้มีความถูกต้องหรือถอนบทความหากจำเป็น

บทบาทและหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ:

1. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่เปิดเผยข้อมูลบทความที่อยู่ระหว่างพิจารณาแก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องและต้องไม่ใช่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว
2. ผู้ทรงคุณวุฒิมีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลและผลประโยชน์ทับซ้อนของบทความ เช่น เป็นบทความที่ตนมีส่วนร่วม หรือรู้จักผู้เขียนเป็นการส่วนตัว หรือเหตุผลอื่นใดที่ทำให้ไม่สามารถพิจารณาประเมินบทความโดยอิสระได้ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องแจ้งบรรณาธิการทราบ และถอนตัวจากการพิจารณาบทความ
3. ผู้ทรงคุณวุฒิควรรับพิจารณาบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ พิจารณาให้ข้อเสนอแนะด้วยความเป็นธรรมและปราศจากอคติ ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิควรละเอียดและสร้างสรรค์เพื่อช่วยให้ผู้เขียนบทความสามารถพัฒนาบทความของตนต่อไปได้ แม้ว่าบทความนั้นจะมีคุณภาพไม่ดีและถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ก็ตาม
4. ผู้ทรงคุณวุฒิควรส่งผลการประเมินตามกำหนดเวลา หากมีเหตุขัดข้องในช่วงระยะเวลาพิจารณาควรแจ้งบรรณาธิการโดยทันที
5. ผู้ทรงคุณวุฒิควรระงับงานวิจัยหรือผลงานทางวิชาการที่ผู้เขียนไม่ได้อ้างอิงไว้ในบทความ และผู้ทรงคุณวุฒิควรแจ้งต่อบรรณาธิการ หากทราบว่าบทความที่พิจารณามีส่วนใดส่วนหนึ่งที่คล้ายคลึงหรือเหมือนกับบทความที่อยู่ในการพิจารณาของวารสารอื่นหรือสิ่งพิมพ์อื่นใด

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ:

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร
2. บรรณาธิการต้องพิจารณาบทความจากเนื้อหาทางวิชาการโดยปราศจากอคติในเรื่องคุณลักษณะใด ๆ ของผู้เขียนหรือสังกัดของผู้เขียน รวมทั้งต้องป้องกันไม่ให้ผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างผู้เขียนผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ และบุคคลในกองบรรณาธิการ
3. บรรณาธิการต้องตีพิมพ์บทความที่ผ่านกระบวนการพิจารณาล้นกรองบทความแล้วซึ่งพิจารณาจากคุณภาพทางวิชาการและมีประโยชน์ทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ ความทันสมัย และเนื้อหาสอดคล้องกับขอบเขตของวารสารรวมทั้งเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน
4. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยเกี่ยวกับบทความที่ส่งมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ รวมทั้งต้องควบคุมให้กระบวนการพิจารณาล้นกรองบทความเป็นไปโดยปกปิดทั้งด้านผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Double-Blind Process) ด้วยความยุติธรรม
5. บรรณาธิการต้องตรวจสอบบทความที่ส่งมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) โดยใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ และหยุดกระบวนการพิจารณาล้นกรองบทความทันที หากพบการคัดลอกผลงานผู้อื่นในระหว่างกระบวนการฯ และติดต่อผู้เขียนเพื่อขอคำชี้แจงประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์เผยแพร่บทความนั้น

6. บรรณาธิการตรวจสอบบทความที่สงสัยว่ากระทำผิดจริยธรรมทางวิชาการเพื่อแก้ไขปัญหาทางจริยธรรมนั้น ด้วยความรอบคอบ แม้ว่าบทความนั้นจะได้รับการตีพิมพ์หรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้การปฏิเสธบทความด้วยเหตุผลทางด้านจริยธรรมจะต้องมีหลักฐานที่ชัดเจน

สถานที่ติดต่อ:

กองบรรณาธิการวารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

120 ถ. มหิตล อ. เมือง จ. เชียงใหม่ 50200

โทร. 053-201800-4 ต่อ 2421 โทรสาร. 053-201810

E-mail: feujournal@feu.edu

URL: <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU>

- ทศนะและข้อคิดเห็นใดๆ ในวารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นทศนะของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วยกับทศนะเหล่านั้นและไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ
- ความรับผิดชอบด้านเนื้อหาและการตรวจร่างบทความแต่ละบทเป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน กรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงฝ่ายเดียว
- ลิขสิทธิ์บทความเป็นของมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นได้รับการสงวนสิทธิ์ตามกฎหมาย การตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตโดยตรงจากมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นเป็นลายลักษณ์อักษร

วารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้รับการยอมรับให้
อยู่ในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

รายนามคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Reviewer) ประจำฉบับ

รองศาสตราจารย์ ดร. วศิน ปัญญาบุตรกุล	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร. สวัสดิ์ พงศ์วัชร	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
Associate Professor Dr. Amnaj Khaokhrueamuang	University of Shizuoka
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นพิต อัศภารณ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พอเจตน์ ธรรมศิริขวัญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภักดีกุล รัตน	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาทีต ธรรมเชื้อ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิกรม กรุงแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนทร คำยอด	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์ ดร. เจตนา เมืองมูล	มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
อาจารย์ ดร. ทศนีย์ อารมณเเกลี้ยง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
อาจารย์ ดร. วิลาวัลย์ ด้านศิริสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
อาจารย์ ดร. สิริยุพิน ศุภรัตน์ชัชคณา	มหาวิทยาลัยบูรพา
อาจารย์ ดร. สุรพล ศรีศิลป์	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แม่ฮ่องสอน เขต 2
อาจารย์ ดร. สุวรรณิ ทองรอด	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุนทรี คนเที่ยง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ורתัย อินตา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพาร์อีสเตอร์น ได้เปลี่ยนชื่อเป็น วารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตั้งแต่วารสารปีที่ 18 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2567) ISSN: 3027-8414 (Online) มีบทความทั้งหมด 7 บทความ แบ่งเป็นบทความวิจัย จำนวน 5 บทความ และบทความวิชาการ 2 บทความ มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ บริหารธุรกิจและการจัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศ ศักยภาพศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยบทความทั้งหมดผ่านการพิจารณาการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญประจำสาขา วารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้รับการยอมรับให้อยู่ในฐานะข้อมูลดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วารสารฉบับนี้ มูลนิธิราชดำรินุรักษ์ฝ่ายเหนือ ได้ส่งบทความเข้ามาตีพิมพ์ภายใต้โครงการเฉลิมพระเกียรติพระราชยาเจ้าดารารัศมี ในวาระครบรอบ 150 ปีแห่งวันประสูติ / ราลิก 150 ปีวันประสูติ พระราชยา เจ้าดารารัศมี โดยทุกบทความผ่านการตรวจคุณภาพเบื้องต้นและคุณภาพด้านเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ตามข้อปฏิบัติของวารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

บรรณาธิการ ใคร่ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิประจำกองบรรณาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะสาขาวิชาทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ส่งเสริมกระบวนการพิจารณาถ้อยแถลงบทความให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงผู้เขียนทุกท่านที่ให้ความสนใจส่งบทความมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฯ และหากท่านที่สนใจต้องการเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถจัดเตรียมต้นฉบับบทความตามรูปแบบของวารสารได้จากเว็บไซต์วารสารที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU/about/submissions>

บรรณาธิการ

วารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน
เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย

The Development of Games-based Learning Experience Provision Plan
to Develop Fine Motor Skills of Young Children

นารีรัตน์ ปันนา^{1*}, ชไมมน ศรีสุรักษ์^{2**}, ศิริมาศ โกศลย์พิพัฒน์³

Nareerat Panna ^{1*}, Chamaimone Srisurak^{2**}, Sirimas Kosanpipat ³

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการเรียนรู้ (กลุ่มวิชาการจัดการเรียนรู้การศึกษาปฐมวัย)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

เลขที่ 202 ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย

¹ Master of Education Program in Learning Management Science (Early Childhood Education Learning Management Academic Group), Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University
202 Changphueak Sub-district, Mueang District, Chiang Mai Province, 50300, Thailand

^{2,3}คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

เลขที่ 202 ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย

^{2,3} Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University

202 Changphueak Sub-district, Mueang District, Chiang Mai Province, 50300, Thailand

รับบทความ: 14 ธันวาคม 2566

ปรับปรุงบทความ: 8 มีนาคม 2567

ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 9 เมษายน 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทการจัดประสบการณ์ส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง 2) พัฒนาแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง 3) เปรียบเทียบ

* ผู้เขียนหลัก (นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการเรียนรู้ (กลุ่มวิชาการจัดการเรียนรู้การศึกษาปฐมวัย) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่)

อีเมล: 64866202@g.cmru.ac.th

**อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่)

ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านขอบด้ง ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลมอนปินสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 มีจำนวน 1 ห้อง จำนวน 17 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการใช้ คือ แผนการจัดประสบการณ์แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบประเมินความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก นำไปวิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพเครื่องมือ โดยใช้สูตร E_1/E_2 และเปรียบเทียบโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t - test (Dependent Sample) ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนบ้านขอบด้ง มีสื่อแหล่งเรียนรู้การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับการส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยร้อยละ 100 2) การจัดประสบการณ์โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.49/87.45 3) เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ

เกมการศึกษา เด็กปฐมวัย การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the context of organizing experiences to promote the ability to use small muscles in early childhood children at Khop Dong School 2) Develop a game-based experience plan to promote the ability to use small muscles in early childhood children at Khop Dong School 3) Compare the ability to use small muscles of early childhood children at Khop Dong School. The sample group used in this research was Kindergarten 2 students in the 2nd semester of academic year 2022, Ban Khop Dong School, Mon Pin Subdistrict Educational Quality Development Center, under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 3. The sample consisted of 17 participants from 1 classroom, selected using cluster random sampling with the school as the sampling unit. The research instruments used to collect data were lesson plan, in-depth interviews and small muscle ability skill assessments. The effectiveness of the instruments was analyzed using the E_1/E_2 formula and compared using mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.) and t-test (dependent sample). The results of the research found that 1) Ban Khop Dong School Provides 100% of necessary media and learning resources suitable for promoting the ability to use small muscles in early childhood children. 2) The Effectiveness of the game-based experience to promote

the ability to use small muscles in early childhood children of Ban Khop Dong School was 85.49/87.45. and 3) Early childhood children had significantly higher ability to use small muscles after the learning experience compared to before the experience, with a statistical significance level of .01.

Keywords

educational games, early childhood children, small muscle development

บทนำ

การพัฒนาด้านร่างกายของเด็กปฐมวัยเป็นส่วนสำคัญในการประสบความสำเร็จในชีวิต อาร์โนลด์ กีเซล (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์, 2545, 34 - 35) กล่าวว่า โครงสร้างและส่วนประกอบของร่างกายจะเจริญตามแนวนอน โดยการเคลื่อนไหวของอวัยวะจะเริ่มจากส่วนบน กล่าวคือ จากส่วนศีรษะลงมาด้านล่างของร่างกาย และการพัฒนาตามแนวขวางคือความเจริญของร่างกายจะพัฒนาจากส่วนกลางลำตัวออกไปสู่ด้านข้าง ศูนย์บังคับการเคลื่อนไหวจะมีการบังคับจาก แขน ขา ไปสู่มือและนิ้ว เป็นต้น ซึ่งพัฒนาการทั้งสองอย่างนี้จะอยู่ภายใต้อิทธิพลของระบบประสาทที่มีความพร้อมเป็นสำคัญ ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวันสำหรับเด็กปฐมวัย โดยกล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นอวัยวะหนึ่งในการประกอบกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เช่น การใส่-ถอด กระดุม รูดซิป การแปรงฟัน ผูกเชือก รongเท้า ถ้าเด็กใช้กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่วจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยควรส่งเสริมให้ใช้กล้ามเนื้อสายตาร่วมกับมือ เพราะการประสานงานของของกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยยังไม่พร้อมเท่าที่ควร การเล่นและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กได้พัฒนาความพร้อมทางมือและตามากที่สุด เด็กจะใช้มือในการหยิบจับวัสดุต่าง ๆ ทำให้เข้าใจวิธีการใช้นิ้วจับดินสอได้อย่างถูกวิธี เมื่อพัฒนากล้ามเนื้อเล็กให้แข็งแรง เด็กก็พร้อมที่จะลากลีสลายมือซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเขียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, 145)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในระยะที่ผ่านมา สถานศึกษาไม่สามารถเปิดทำการเรียนการสอนได้ตามปกติ ส่งผลกระทบต่อเด็กปฐมวัยที่ต้องเสียโอกาสในการเรียนรู้ร่วมกัน เด็กไม่มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การลงมือทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม สู่การมีปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อน ๆ ทำให้การเรียนรู้ไม่เป็นไปตามหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ และไม่เต็มศักยภาพจากวิธีการที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ หรือความเหมาะสม ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมหรือความสามารถน้อยลง หรือพัฒนาการไม่เต็มศักยภาพตามวัยสอดคล้องกับจากรายงานผลการประเมินมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประกันคุณภาพภายใน ประจำปีการศึกษา ระดับปฐมวัย เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 พบว่า นักเรียนในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 4 – 5 ปี พบว่า มีปัญหาในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ซึ่งเด็กโดยเฉพาะในช่วงปฐมวัยควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการอย่างเหมาะสมผ่านการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย

ผ่านกิจกรรมที่สอดคล้องเหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย โดยผ่านการเล่น ผ่านเกมการศึกษา นอกจากนี้พัฒนา ชัชพงศ์ (2541, 122) กล่าวว่า การพัฒนากล้ามเนื้อเล็กให้แข็งแรงเด็กก็พร้อมที่จะลากลิลามือซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเขียน เพราะความคล่องแคล่วของกล้ามเนื้อนิ้วมือมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการเขียนของเด็ก ซึ่งกิจกรรมหรืออุปกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมือกับสายตา (Eye Hand Coordination) ให้ประสานสัมพันธ์กัน ได้แก่ การร้อยลูกปัด ร้อยเชือก ร้อยดอกไม้ เย็บกระดุม รูดซิป เรียงสี เรียงไม้หนีบ ปักหมุด ตอกตะปู เป็นต้น อุษา กลแกม (2553, 20) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ของการจัดเกมการศึกษาช่วยให้ผู้เล่นบรรลุ เป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างได้ คือ สามารถจำแนกด้วยสายตา คิด หาเหตุผลคิดแก้ปัญหา แยกประเภท จำแนกเสียง หาความสัมพันธ์ ให้สังเกตเปรียบเทียบ รูปภาพ และวัสดุสิ่งของต่าง ๆ ใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล การตัดสินใจแก้ปัญหา และเป็นการ เตรียมความพร้อมไปสู่การอ่านและการเขียน

ดังนั้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริม พัฒนาการกล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นพัฒนาการด้านร่างกายที่สำคัญเนื่องจากเป็นด้านแรกของพัฒนาการที่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ ต่อไปและสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านอื่น ตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, 43) ว่าการพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก ให้แข็งแรงและ ประสานสัมพันธ์มือกับตาได้อย่างคล่องแคล่วควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เด็กได้ เล่นเกมการศึกษา เช่น ฝึกช่วยตัวเองในการแต่งกาย เกมการร้อยเชือก เกมการตัดกระดาษด้วยการใช้กรรไกร เกมวาดภาพวงกลมตามแบบ เป็นต้น ดังนั้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานจึงเป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยการนำเกมที่มีลักษณะการเล่นเพื่อการเรียนรู้ “Play to learning” ซึ่งมีกฎ กติกา มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในขณะที่เล่นเกม หรือหลังจากการได้เล่นเกม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสนุกสนานเพลิดเพลินไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ที่มีความหมาย (ทิตินา แหมมณี, 2552, 14)

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการพัฒนาการแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทการจัดประสบการณ์ส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง
2. เพื่อพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง

ทบทวนวรรณกรรม

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน

1.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

วศินี อิศรเสนา ณ อยุธยา (2547, 13-14) ได้กล่าวว่า การจัดหลักของประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย 3-5 ปี นี้จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จะจัดในรูปของการบูรณาการผ่านการเล่นเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา กิจกรรมที่จัดให้เด็กในแต่ละวันอาจใช้ชื่อเรียกต่างกันออกไปแต่ทั้งนี้ประสบการณ์สำคัญที่จัดจะต้องครอบคลุมประสบการณ์สำคัญที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยได้กำหนดเป็นหลักการไว้ 5 ข้อ คือ 1. จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็ก โดยองค์รวม อย่างต่อเนื่อง 2. เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบททางสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ 3. จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกระบวนการและผลผลิต 4. จัดการประเมินพัฒนาให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่พ่อแม่ ครู และผู้ใกล้ชิดกับเด็กจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานที่ถูกต้อง เพื่อให้การเลี้ยงดูและการศึกษาอย่างเหมาะสมและไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาในทุกด้านแก่เด็ก ดังนั้นบทบาทของผู้ปกครอง ในการทำความเข้าใจเด็กปฐมวัยในเรื่องดังต่อไปนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, 18-48) 1. ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล 2. หลีกเลี่ยงการเปรียบเทียบระหว่างเด็ก 3. ควรหลีกเลี่ยงการสอนเด็ก ทดสอบความรู้ ความสามารถเด็ก 4. ไม่ควรปักใจว่าเด็กหรือลูกเป็นเด็กอัจฉริยะ 5. ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้น การจัดการเรียนรู้และการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยจึงไม่ใช่การเร่งเรียนเขียนอ่าน การบังคับให้บวกลบ เลขและมีการบ้านวันละหลายหน้า แต่เป็นการเรียนรู้สร้างประสิทธิภาพต่อการทำงานของสมองในระยะยาว คือ เรียนรู้อย่างมีความสุขผ่านการเล่นและลงมือทำกิจกรรม เนื้อหาสาระที่เด็กควรรู้ และทักษะที่เด็กควรได้รับ จะเกิดจากการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมและประสบการณ์ ที่จัดขึ้นอย่างเหมาะสมกับระดับพัฒนาการภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นมิตร และปลอดภัย มีกิจกรรมที่กระตุ้นให้เด็กได้คิดและจินตนาการ กิจกรรมที่ได้ใช้ประสาทสัมผัสเพื่อฝึกให้การรับรู้มีความละเอียด ได้ฝึกคิดแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการ 7 ด้าน (การเคลื่อนไหวและสุขภาวะทางกาย พัฒนาการด้านสังคม พัฒนาการด้านอารมณ์ พัฒนาการด้านการคิดและสติปัญญา พัฒนาการด้านภาษา พัฒนาการด้านจริยธรรม และพัฒนาการด้านการสร้างสรรค์) ที่ถูกต้องเหมาะสมตามวัย

1.2 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเกมเป็นฐาน

การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-Based Learning: GBL) เป็นการนำจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับ แรงจูงใจมาใช้เป็นฐานของเกมโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับการศึกษาด้วยการเล่นและมีรูปแบบที่ไม่ตายตัว การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานไม่ได้หมายถึงการสร้างเกมสำหรับให้ผู้เรียนได้เล่นแต่เป็นการ

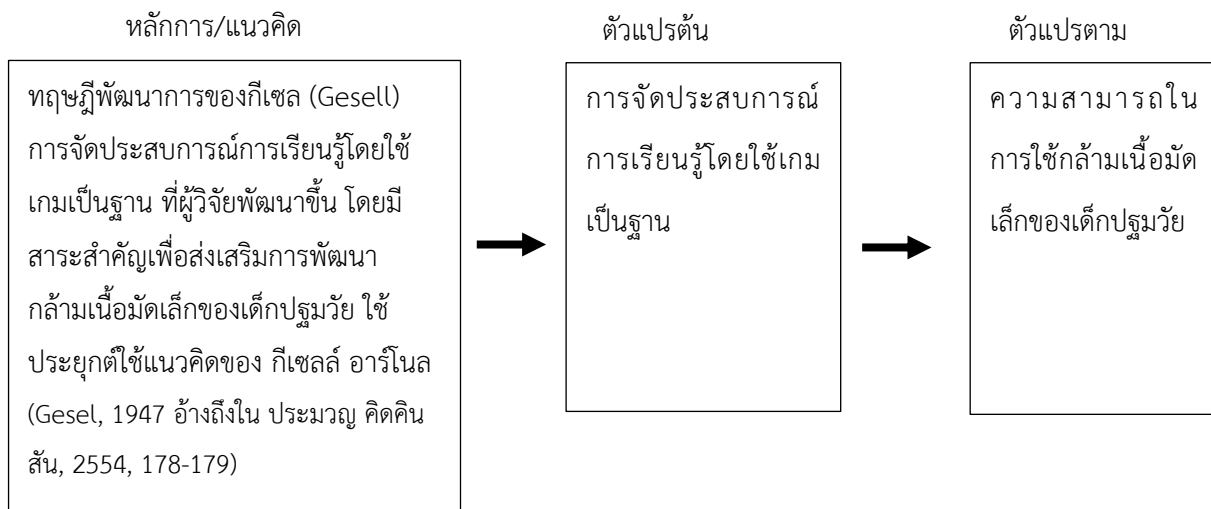
นำองค์ประกอบของเกมมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถเพิ่มแนวคิด แนะนำแนวทางและเป้าหมายสุดท้ายให้กับผู้เรียน (ณัฐญา นาคะสันต์ และ ชวณัฐ นาคะสันต์, 2559, 8) ส่วนสำคัญของการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานต้องมีเป้าหมาย (Goal) ซึ่งจุดมุ่งหมายแต่ละเกมนั้นขึ้นอยู่กับผู้เล่นส่วนใหญ่ผู้เล่นมักมีจุดมุ่งหมายที่จะฝ่าฟันให้ได้ชัยชนะ จุดมุ่งหมายการเล่นเกการศึกษายังคงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การสอน ผลสำเร็จจากการเรียนควรจะได้จากการฝึกฝนจนมีความชำนาญหรือจากความรู้ที่ได้รับไป ซึ่งการศึกษาเรื่องเป้าหมายจะส่งเสริมให้เกิดความก้าวหน้าขึ้นอย่างทันทีถ้าผู้เรียนเหล่านี้เกิดความเข้าใจจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายก่อน และอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญ คือ เรื่องกฎเกณฑ์ (Rules) กฎเกณฑ์ในการเล่นเกมนสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความจำเป็น เกมมักจะถูกลงกฎเกณฑ์ให้เหมาะสมแต่ละสถานการณ์ จึงมีการแบ่งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไว้ได้แก่ 1) ผู้เล่น (Player) จะมีการกำหนดกฎเกณฑ์ของผู้เล่น 2) อุปกรณ์ (Equipment) กฎเกณฑ์ มักจะกำหนดเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่จะใช้เล่นเกม เช่น แป้นคีย์บอร์ด 3) วิธีการเล่น (Procedure) เป็นการบอกรายละเอียดของวิธีการเตรียมเกมเพื่อจะเริ่มเล่น วิธีการเล่น 4) ข้อบังคับ (Constraints) มีไว้เพื่อเป็นการเพิ่มรายละเอียดของวิธีการเล่น และ 5) คำแนะนำในการใช้ (Direction for Use) จะบอกวิธีการเล่น (สาโรช โคภริรักษ์, 2546, 2; เอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ, 2559, 7)

การเรียนรู้ผ่านเกมเป็นฐานเป็นวิธีหนึ่งในการเรียนรู้ที่มีจุดเด่น คือ การสร้างความสนุกสนานรวมเข้ากับการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนอยู่ในสถานะที่ผ่อนคลายต่างกับการเรียนปกติที่สร้างความเครียดให้กับสมอง ส่งผลต่อการปิดกั้นทางการรับรู้ และมีผลต่อจิตใจ ที่สำคัญ คือ ลดความเครียด ส่งเสริมปฏิภิกิริยาโต้ตอบ ส่งเสริมการเรียนรู้และความจำ สร้างเสริมแรงจูงใจ ป้องกันภาวะผิดปกติทางใจ (ฐปนันท สุวรรณนิษฐ์, 2560, 3)

2. ทฤษฎีพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย

กีเซล (Gesel, 1947 อ้างถึงใน ประมวลยว คิตคินสัน, 2554, 178-179) ซึ่งเป็นนักจิตวิทยาพัฒนาการ กล่าวว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กสามารถแบ่งออกเป็นระยะและมีขั้นตอนการพัฒนาโดยเริ่มจากขั้นแรก คือ ใช้มือตะปบ ขั้นต่อมาจับของด้วยนิ้ว 4 นิ้วติดกันกับฝ่ามือ โดยเริ่มใช้ฝ่ามือตอนใกล้ๆ สันมือ ต่อมาเลื่อนไปใช้ใจกลางมือ จากนั้นหัวแม่มือจึงค่อยเคลื่อนมาช่วยจับขั้นสุดท้ายคือการหยิบของด้วยหัวแม่มือกับปลายนิ้วซึ่งทั้งหมดเป็นกล้ามเนื้อเล็กที่มีความสำคัญแก่ชีวิตเพราะเป็นรากฐานของบุคคลเมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่พฤติกรรมของบุคคลจะมีอิทธิพลมาจากความพร้อมทางร่างกายได้แก่ กล้ามเนื้อต่อกระดูกและประสาทต่าง ๆ สิ่งแวดล้อมเป็นเพียงส่วนประกอบของการเปลี่ยนแปลงโดยที่กีเซลได้แบ่งพัฒนาการเด็กออกเป็น 4 ด้านประกอบด้วย 1) พฤติกรรมด้านการเคลื่อนไหว (Motor Behavior) 2) พฤติกรรมด้านการปรับตัว (Adaptive Behavior) เป็นความสามารถในการประสานงานระหว่างระบบการเคลื่อนไหวกับความรู้สึก (Motor Sensory Coordination) 3) เคลื่อนไหวทางร่างกาย ความสามารถในการเปล่งเสียง 4) พฤติกรรมทางด้านนิสัยส่วนตัวและสังคม (Personal-Social Behavior) มีความสามารถในการปรับตัวของเด็กระหว่างบุคคลกับกลุ่มภายใต้แวดล้อมและสภาพความเป็นจริง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

วิธีการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre Experimental Design) มีการวัดก่อนและหลังใช้นวัตกรรม One- Group Pretest- Posttest Design

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านขอบด้งศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลม่อนปิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 จำนวน 7 โรงเรียน จำนวนทั้งหมด 298 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาบริบทการจัดประสบการณ์ส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครู 2 คนและผู้ปกครอง 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 5 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย นักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านขอบด้งศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลม่อนปิ่นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 มีจำนวน 1 ห้อง จำนวน 17 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กเด็กปฐมวัย จำนวน 30 แผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง 30 นาที รวม 15 ชั่วโมง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

2.2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาริบทการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่ใช้กับผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูปฐมวัย ผู้ปกครอง

2.2.2 แบบประเมินความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย อายุ 4-5 ปี จำนวน 4 ชุด ชุดละ 5 ข้อ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

1) ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อนพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

2) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ตรงกับเนื้อหาแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม

3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

4) นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) แล้วคัดเลือก ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปไว้ใช้และแก้ไขปรับปรุงข้อคำถาม ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความตรงตามเนื้อหา รวมถึงการใช้ภาษา

5) จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. แบบประเมินความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย

1) ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินความสามารถ

2) สร้างแบบประเมินความสามารถให้ตรงกับเนื้อหาแล้วนำเสนอแบบประเมินความสามารถเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม

3) นำแบบประเมินความสามารถที่ได้รับการแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

4) นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) แล้วคัดเลือก ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปไว้ใช้และแก้ไขปรับปรุงข้อคำถาม ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความตรงตามเนื้อหา รวมถึงการใช้ภาษา

5) นำแบบประเมินความสามารถที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ในการแล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินความสามารถโดยวิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค

6) จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์มีจำนวน 30 แผน ได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาริบทการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูปฐมวัย ผู้ปกครอง

2) ก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง (Pre-test) โดยใช้แบบวัดความสามารถการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคล

3) ผู้วิจัยดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย ทำการจัดประสบการณ์จัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งสิ้น 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง 30 นาที รวม 15 ชั่วโมง

4) หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินความสามารถใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างหลังการทดลอง (Post-test) โดยใช้แบบประเมินความสามารถใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคล จำนวน 4 ชุด

5) นำคะแนนที่ได้จากการประเมินความสามารถใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ จัดทำรายงานการวิจัยและเผยแพร่รายงานวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การดำเนินการพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย เป็นวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre Experimental Design) รูปแบบการวิจัยใช้การทดสอบก่อนและหลังทดลอง (One Group Pre-test /Post-test Design) ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการทดลอง

1) ความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแบบประเมินความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

2) หาประสิทธิภาพเครื่องมือที่เป็นนวัตกรรม โดยใช้สูตร E_1/E_2 และใช้เกณฑ์มาตรฐาน 80/80

4.2 การเปรียบเทียบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กเด็กปฐมวัย โดยใช้สื่อประสม ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t - test (Dependent Sample)

ผลการวิจัย

การศึกษาริบทการจัดประสบการณ์ส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ตอนสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาริบทการจัดประสบการณ์ส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง

ตารางที่ 1

ตารางวิเคราะห์บริบทโรงเรียนบ้านขอบด้ง ที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย

ข้อมูลแบบ สัมภาษณ์ เชิงลึก	มี			ร้อยละ	ไม่มี			ร้อยละ	รายละเอียด
	ผอ.	ครู	ผู้ปกครอง		ผอ.	ครู	ผู้ปกครอง		
1. สภาพแหล่งเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ ภายในโรงเรียน เพื่อการพัฒนาความสามารถความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย									
1.1 บริบท โรงเรียน และแหล่ง เรียนรู้ศูนย์ การเรียนรู้ ภายใน โรงเรียน บ้านขอบ ด้ง	✓	✓	-	80	-	-	✓	10	- ศูนย์การเรียนรู้ภายใน โรงเรียน - สนามเด็กเล่น มุมต่างๆ ภายในห้องเรียน เช่น มุม บล็อก มุมศิลปะ

ตารางที่ 1

ตารางวิเคราะห์บริบทโรงเรียนบ้านขอบด้ง ที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย (ต่อ)

ข้อมูลแบบ สัมภาษณ์ เชิงลึก	มี			ร้อยละ	ไม่มี			ร้อยละ	รายละเอียด
	ผอ.	ครู	ผู้ปกครอง		ผอ.	ครู	ผู้ปกครอง		
1.2 รูปแบบ/ ระบบการ บริหารจัดการ ของแหล่งเรียนรู้	✓	-	✓	80	-	-	✓	10	- ทางสถานศึกษามีคุณครู และบุคลากรที่คอย รับผิดชอบดูแลนักเรียน เป็นอย่างดี - มีฝ่ายอาคารสถานที่ระดับ ปฐมวัย เพื่อทำหน้าที่ใน การรับผิดชอบโครงการ - แหล่งการเรียนรู้ของ โรงเรียนมีการจัดวางได้ อย่างชัดเจน
1.3 ปัญหาและ ความต้องการ ของการจัด ประสบการณ์ การเรียนรู้โดย ใช้เกมเป็นฐาน	✓	-	✓	80	-	✓	-	10	- วัสดุ อุปกรณ์ ไม่เพียงพอ - นักเรียนขาดสารอาหาร ควรส่งเสริมทางด้าน อาหารกลางวันและนม
1.4 เครือข่าย การเรียนรู้ของ โรงเรียนและ ผู้ปกครอง และ การนำไป ประยุกต์ใช้ใน การดำรงชีวิต ประจำวันของ ผู้ปกครอง	✓	✓	✓	100	-	-	-	0	- การสร้างการมีส่วนร่วม ระหว่างจารีตประเพณีที่ แตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์ เนื่องจากสถานศึกษา 2 ชนเผ่า - การประชุมเครือข่าย ผู้ปกครอง

ตารางที่ 1

ตารางวิเคราะห์บริบทโรงเรียนบ้านขอบด้ง ที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย (ต่อ)

ข้อมูลแบบ สัมภาษณ์ เชิงลึก	มี			ร้อยละ	ไม่มี			ร้อยละ	รายละเอียด ผู้ปกครอง
	ผอ.	ครู	ผู้ปกครอง		ผอ.		ผอ.	ครู	
2. แนวทางและ การส่งเสริมการ จัดกิจกรรม ภายในห้องเรียน เพื่อการจัด ประสบการณ์ การเรียนรู้โดย ใช้เกมเป็นฐาน	✓	✓	-	80	-	-	✓	10	- สนับสนุนครูให้มีการ สอนแบบ Active Learning และการพัฒนา กล้ามเนื้ออย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมโภชนาการ - ส่งเสริมและสนับสนุนให้ มีความรู้และทักษะในด้านการ จัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และจัดกิจกรรมต่างๆเพื่อ พัฒนาความสามารถใน การใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ของเด็กๆ - ส่งเสริมอุปกรณ์ต่างๆที่มี ส่วนช่วยในการจัดการ เรียนการสอนให้เหมาะสม และพัฒนากิจกรรมต่างๆ ของผู้เรียนได้

จากตารางที่ 1 วิเคราะห์ได้ว่าบริบทโรงเรียนบ้านขอบด้ง ที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย 5 ด้าน ได้แก่ (1) แหล่งเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ ภายในโรงเรียน มีร้อยละ 80 (2) ระบบการบริหารจัดการของแหล่งเรียนรู้ มีร้อยละ 80 (3) ปัญหาและความต้องการของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีร้อยละ 80 (4) เครือข่ายการเรียนรู้ของโรงเรียนและผู้ปกครอง มีร้อยละ 80 (5) แนวทางและการส่งเสริมการจัดกิจกรรมภายในห้องเรียนมีร้อยละ 80

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ตารางที่ 2

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (E_1/E_2)

การประเมิน	N	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	μ	ร้อยละ
ระหว่างเรียน (E_1)	17	105	1,308	76.94	85.49
หลังเรียน (E_2)		15	223	13.12	87.45

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพของแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.49/87.45 นั่นคือสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 แสดงว่านวัตกรรมมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ได้

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง

ตารางที่ 2

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบความสามารถการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง

คะแนนประเมินความสามารถการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย	N	μ	S.D.	t	sig
ก่อนจัดประสบการณ์	17	7.59	2.69	9.919	.000**
หลังจัดประสบการณ์	17	11.53	1.87		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมเป็นฐานมีพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ก่อนจัดประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ย 7.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.69 หลังจัดประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ย 11.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.87 เมื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์ พบว่า เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์ T-test เท่ากับ 9.919 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดโดยใช้สื่อดิจิทัลสำหรับเด็กปฐมวัย สามารถอภิปราย ได้ดังนี้

1. บริบทโรงเรียนบ้านขอบด้ง ที่ส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย 5 ด้าน ได้แก่ (1) แหล่งเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ ภายในโรงเรียน (2) ระบบการบริหารจัดการของแหล่งเรียนรู้ (3) ปัญหาและความต้องการของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ (4) เครือข่ายการเรียนรู้ของโรงเรียนและผู้ปกครอง (5) แนวทางและการส่งเสริมการจัดกิจกรรมภายในห้องเรียน สะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนมีบริบทที่เอื้อต่อการส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย แต่ยังคงมีปัญหาและความต้องการของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ คือ วัสดุ อุปกรณ์ ไม่เพียงพอ และนักเรียนขาดสารอาหารควรส่งเสริมทางด้านอาหารกลางวันและนม ภายในโรงเรียนบ้านขอบด้ง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีแหล่งเรียนรู้ประกอบด้วย ศูนย์การเรียนรู้ภายในโรงเรียน สนามเด็กเล่น มุมต่าง ๆ ภายในห้องเรียน เช่น มุมบล็อก มุมศิลปะ มีการจัดวางได้อย่างชัดเจนเป็นระเบียบเรียบร้อยและปลอดภัยต่อผู้เรียนมีการจัดการเรื่องการดูแลแหล่งเรียนรู้เพื่อรักษาและดูแลให้ได้ใช้งานต่อไป ทั้งนี้ทางโรงเรียนได้รับแหล่งทุนสนับสนุนจากมูลนิธิธิดาเดอร่า มีฝ่ายอาคารสถานที่ระดับปฐมวัย เพื่อทำหน้าที่ในการรับผิดชอบโครงการ ทั้งนี้มีปัญหาทางด้านวัสดุอุปกรณ์ ที่ไม่เพียงพอ ซึ่งทางสถานศึกษาได้มีการสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง มีแนวทางและการส่งเสริมการจัดกิจกรรมภายในห้องเรียน ดังนี้ 1) สนับสนุนครูให้มีการสอนแบบ Active Learning และการพัฒนากล้ามเนื้อมืออย่างต่อเนื่องส่งเสริมโภชนาการ 2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีความรู้และทักษะในด้านการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็ก ๆ 3) ส่งเสริมอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมและพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียนได้ สอดคล้องกับ ชูลิพร นาห้วน (2564, 379-390) กล่าวว่ากิจกรรมการเล่นของเด็กไทยสามารถส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ได้เป็นอย่างดีและพบว่าหลังจากการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นของเด็กไทยทุกด้าน ดังนั้น กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยถือเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญและเหมาะสมที่จะนำไปจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่สูงขึ้นได้จริง กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยเป็นกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรมจริงและเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้วัสดุ อุปกรณ์ในการทำกิจกรรมการเล่นของเด็กไทยนอกจากนั้นกิจกรรมการเล่นของเด็กไทยยังช่วยให้เด็กมีการพัฒนาความคล่องแคล่วว่องไว มีความสนุกสนานเพลิดเพลินและมีความสุขกับกิจกรรมที่ทำในกิจกรรมต่าง ๆ และสอดคล้องกับ Rocking Kids Thailand (2566) กล่าวว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน โดยกล้ามเนื้อเล็กเป็นอวัยวะหนึ่งในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็ก เช่น ดัดกระดูก การผูกเชือกรองเท้า การเหน็บใส่แก้ว การตีนม การรับ ประทานอาหาร การทำงานศิลปะ รวมทั้งการขีดเขียน ถ้าเด็กสามารถใช้กล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่ว จะช่วยพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ดีไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้นครูปฐมวัยจึงจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อเล็กให้กับเด็กปฐมวัย

2. แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.49/87.45 นั่นคือสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 แสดงว่านวัตกรรมมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ได้ ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการสร้างและการหาคุณภาพของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย มีขั้นตอนการสร้างเป็นระบบและครอบคลุมเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้มีวิธีการสร้าง แผนการจัดประสบการณ์ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เหมาะสมกับระดับชั้น โดยมีการศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 แนวคิด สาระสำคัญมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร การวิเคราะห์เนื้อหา เทคนิคการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยชุดการเรียนรู้ “เกมเป็นฐาน” จำนวน 6 ชุด หน่วยที่ 1 wiggling fingers หน่วยที่ 2 Magic cat หน่วยที่ 3 Fun to draw หน่วยที่ 4 Strings a rope หน่วยที่ 5 Cut draw rope wiggling fingers season1 หน่วยที่ 6 Cut draw rope wiggling fingers season 2 ตลอดจนการวัดและประเมินผลอย่างละเอียด อีกทั้งศึกษา ทฤษฎีและงานวิจัยต่าง ๆ โดยมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหาของเด็กปฐมวัย การวางแผนการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กมีความเหมาะสมกับเด็กในแต่ละวัยซึ่งสามารถเรียนรู้ที่แตกต่างกันนอกจากนั้นยังได้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและได้ทำการทดลองก่อนนำไปทดลองจริงอย่างเป็นระบบ ผ่านการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งผ่านการตรวจสอบประเมินความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้หาค่าประสิทธิภาพ แล้วนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองจริงสอดคล้องกับ นิลรัตน์ โคตะ (2566, 25-37) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดพื้นฐาน สำหรับเด็กชั้นปฐมวัยปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดพื้นฐาน สำหรับเด็กชั้นปฐมวัยปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.92/82.76 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (80/80) และสอดคล้องกับ สุพัตรา เลขาวิจิตร (2564, 10-22) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาและเพลง เพื่อพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้เกมการศึกษาและเพลง เท่ากับ 85.90/89.00 และสอดคล้องกับ บุญยณัฐ บัวราช (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านแม่ทะลุ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัย พบว่า ผลการหาประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) ของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านแม่ทะลุ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 90.32/77.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 70/70

3. การเปรียบเทียบการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมเป็นฐานมีพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก นักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านขอบด้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 ก่อนจัดประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ย 7.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.69 หลังจัดประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ย 11.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.87 เมื่อเปรียบเทียบความสามารถ

ใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์ พบว่า เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เกมสามารถเชื่อมโยงความคิดจากการเล่นเกม ทำให้สังเกตเห็นพัฒนาการทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการทำกิจกรรมของเด็กแต่ละคนและได้บันทึกคะแนนพัฒนาการคิดพื้นฐานของเด็กไว้ รวมถึงได้คอยแนะนำช่วยเหลือ อธิบาย สาธิต ให้เด็กได้มีความเข้าใจขณะปฏิบัติกิจกรรม อีกทั้งได้พัฒนาชุดกิจกรรมเกมการศึกษาที่น่าสนใจ เป็นเรื่องใกล้ตัว เหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยต้องคำนึงถึงแนวคิดในการเรียนรู้ของเด็ก ให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหวมีโอกาสดิริเริ่มตามความต้องการและความสนใจของตนเอง รวมทั้งอยู่ในบรรยากาศที่เป็นอิสระ อบอุ่นและปลอดภัย การจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย จึงต้องยึดรูปแบบการจัดกิจกรรมที่หลากหลายบูรณาการผ่านการเล่นและกิจกรรมที่ให้ประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าผ่านการเล่นทางการศึกษา นอกจากเด็กจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการเล่นเกมแล้ว ยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการคิด และทักษะการสังเกต ช่วยให้เด็กเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง และได้ฝึกกระบวนการในการหาคำตอบด้วยตนเองด้วย เป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของนักเรียนได้ และเป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ใช้กล้ามเนื้อมือมัดเล็กได้อย่างเต็มที่ เช่น การตีลูกปัด (เม็ดเล็ก) การกดพิมพ์ภาพ การขยำกระดาษ การหมุนลวดเป็นรูปทรง การตีลูกปัด (เม็ดใหญ่) ทำให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลิน เกิดการเรียนรู้ผ่านการเล่นจากกิจกรรมที่ หลากหลายและยังกระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดีซึ่ง สอดคล้องกับ ธัญญภัสร์ ศรีเนธิยวสิน (2564, 40-55) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เกมเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เกมเป็นฐานเป็นรูปแบบการสอนหนึ่งที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น โดยคาดหวังให้ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลิน และมีความสุขเกิดกระบวนการคิดขึ้นได้ด้วยตัวเอง การใช้เกมในการจัดการเรียนการสอนผู้สอนต้องมีการวางแผนที่ดีโดยการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการกำหนดกฎกติกาในการเล่น เพื่อควบคุมการเล่นให้เป็นไปตามที่ต้องการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถยอมรับการชนะ การแพ้ ได้อย่างมีเหตุผล อีกทั้งยังทำให้ผู้เรียนเกิดการวางแผนโดยจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์ในเรื่องต่าง ๆ ภายใต้บรรยากาศที่เหมาะสมกับการเรียนรู้สอดคล้องกับ ญัฐณิชา แก้วยอด (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมเกมการศึกษามิติสัมพันธ์เพื่อพัฒนา ความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยพบว่า การจัดกิจกรรมเกมการศึกษามิติสัมพันธ์เพื่อพัฒนาความสามารถ การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย ได้ทั้ง 3 ด้าน จากการทดลอง 5 สัปดาห์ที่เด็กได้รับการจัดกิจกรรมเกม การศึกษามิติสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง โดยที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษามิติสัมพันธ์เพื่อ กระตุ้นให้เด็กความสนใจและเปิดโอกาสให้เด็กแก้ปัญหาด้วยตนเองและส่งผลให้เด็กพัฒนาความสามารถ การคิดเชิงเหตุผลในอนาคตต่อไป สอดคล้องกับ นิลรัตน์ โคตะ (2566, 25-37) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดพื้นฐาน สำหรับเด็กชั้นปฐมวัยปีที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า ความสามารถในการคิดพื้นฐานของเด็กชั้นปฐมวัยปีที่ 2 หลังการใช้ชุด

กิจกรรมเกมการศึกษา เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดพื้นฐาน สำหรับเด็กชั้นปฐมวัยปีที่ 2 สูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ ชุติพร นาห้วน (2564, 379-390) การใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อใหญ่ สำหรับเด็ก ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยทั้งภาพรวมและรายด้าน หลังการจัดกิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นของเด็กไทย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ สุพัตรา เลขาจิตร (2564, 10-22) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาและเพลง เพื่อพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่ได้รับจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาและเพลง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ บุญยัญธ บัวราช (2564, 183-196) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษา ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านแม่ทะลุ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัย ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยก่อนเรียน พบว่ามีค่าเฉลี่ย 8.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.54 และหลังเรียน พบว่ามีค่าเฉลี่ย 15.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.46 และ ค่า t-test เท่ากับ 15.68 โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป

การพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ครั้งนี้ผู้วิจัย มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1. เพื่อศึกษาบริบทการจัดประสบการณ์ส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง 2. เพื่อพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง 3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง ระหว่างก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถการใช้กล้ามเนื้อมัด เล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านขอบด้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่เขต 3 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนชาย 10 คน นักเรียนหญิง 7 คน รวมนักเรียน 17 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาริบทกการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ที่ใช้กับผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูปฐมวัย ผู้ปกครอง และแบบประเมินความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย อายุ 4-5 ปี พบว่า 1) ผลการศึกษาริบทกการจัดประสบการณ์ส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย พบว่า โรงเรียนบ้านขอบด้ง

มีสื่อแหล่งเรียนรู้การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับการส่งเสริม ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ร้อยละ 100 2) ผลการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านขอบด้ง มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.49, 87.45 นั่นคือสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 แสดงว่านวัตกรรมมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ได้ 3) ผลการเปรียบเทียบการจัดประสบการณ์โดยใช้เกมเป็นฐานมีพัฒนาความสามารถการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ก่อนจัดประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ย 7.59 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.69 หลังจัดประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ย 11.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.87 เมื่อเปรียบเทียบความสามารถการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์ พบว่า เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้ที่สนใจจะนำไปใช้ควรศึกษาแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ควรศึกษาคู่มือเพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ
2. ควรให้เด็กได้แสดงออกทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาไปพร้อม ๆ กันอย่างอิสระผ่านกิจกรรมในลักษณะของการเล่น
3. ในการปฏิบัติกิจกรรม ครูต้องมีความระมัดระวัง คอยดูแล เอาใจใส่ และทำความเข้าใจ เช่น มีการบอกหรือสาธิตให้เด็กดูก่อน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนา ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย สำหรับเด็กชั้นปฐมวัยปีที่ 2 ในกลุ่มตัวอย่าง อื่น ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เป็นต้น
2. ควรมีการวิจัยพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะด้านอื่น ๆ เช่น ด้านความคิดเชิงสร้างสรรค์ ด้านความสามารถทางคณิตศาสตร์ และด้านภาษาต่างประเทศเป็น
3. ควรมีการวิจัยศึกษาความพึงพอใจในแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานโดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

- ชูลีพร นาห้วนิล. (2564). การใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อใหญ่ สำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสาร มจร อุบลประทีรศน์*, 5(3), 379-390.
- ทิตินา แคมมณี. (2552). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัฒนา ชัชพงศ์. (2541). *ทฤษฎีและปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วศินี อิศรเสนา ณ อยุธยา. (2547). *การจัดโปรแกรมเด็กก่อนวัยเรียน* [เอกสารประกอบการสอน]. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐญา นาคะสันต์ และ ชวณัฐ นาคะสันต์. (2559). เกม: นวัตกรรมเพื่อการศึกษาเชิงสร้างสรรค์. *วารสารร่วมพฤษ มหาวิทยาลัยเกริก*, 34(3), 160-182.
- ณัฐณิชา แก้วยอด. (2565). *การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย* [รายงานวิจัยในชั้นเรียน]. โรงเรียนพนาสวรรค์.
- นิลรัตน์ โคตะ. (2566). การใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดพื้นฐาน สำหรับเด็กชั้นปฐมวัยปีที่ 2. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ*, 5(1), 25-37.
- ธัญญ์สร ศรีเนธิยวสิน. (2564). การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เกมเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. *วารสาร มจร บัณฑิตศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*, 7(3), 40-55.
- บุญณัฐ บัวราช. (2564). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษา ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านแม่ทะลุ อำเภอสบเมย จังหวัด แม่ฮ่องสอน. *การจัดการเรียนรู้การวิจัยและนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 53* (น. 183-196). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ประมวญ ดิตคินสัน. (2554). *ความสามารถในการใช้มือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยเมล็ดพืช* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- สาโรช โคภักษ์. (2546). *นวัตกรรมการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). *การวัดผลและประเมินผลใหม่เด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพัตรา เลขาวิจิตร. (2564). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้เกมการศึกษาและเพลง เพื่อพัฒนาความพร้อมทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 3(8), 10-22.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- เอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ. (2559). การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวการสร้างความรู้ใหม่. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 14(1), 54-59.

อุษา กลแกม. (2553). การเปรียบเทียบความสามารถในการจำแนกด้วยสายตาของนักเรียนหูหนวก ที่ได้รับ
การฝึกทักษะโดยใช้เกมการศึกษาและแบบฝึกหัด [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ ประสานมิตร].

Rocking Kids Thailand. (2566). การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก (Fine-Motor Development) ในเด็กสำคัญ
อย่างไร . <http://www.rockingkidsthailand.com/>

การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้หนังสือนิทานประกอบ
กิจกรรมสร้างสรรค์

The Development of Listening and Speaking Abilities of Early Childhood
Using Story Books with Creative Activities

วารินทร์ คำจา^{1*}, ชไมมน ศรีสุรักษ์^{2**}, สนิท สัตโยภาส³

Warin khamja^{1*}, Chamaimone Srisurak^{2**}, Sanit Sattayopat³

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการเรียนรู้ (กลุ่มวิชาการจัดการเรียนรู้การศึกษาปฐมวัย)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

เลขที่ 202 ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300 ประเทศไทย

¹ Master of Education Program in Learning Management Science (Early Childhood Education Learning Management Academic Group), Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University

202 Changphueak Sub-district, Mueang District, Chiang Mai Province, 50300, Thailand

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

202 ถนน ช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50300

²Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University

202 Chang Phueak Road Chang Phueak Subdistrict Mueang Chiang Mai District Chiang Mai 50300

³คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

202 ถนน ช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50300

³Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University

202 Chang Phueak Road Chang Phueak Subdistrict Mueang Chiang Mai District Chiang Mai 50300

รับบทความ: 26 ตุลาคม 2566

ปรับปรุงบทความ: 26 มีนาคม 2567

ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 9 เมษายน 2567

* ผู้เขียนหลัก (นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการเรียนรู้ (กลุ่มวิชาการจัดการเรียนรู้การศึกษาปฐมวัย) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่)

อีเมล: 64866206@g.cmru.ac.th

** อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนและหลังโดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 1 ห้องเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งหมด 16 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่กลับ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดประสบการณ์ หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ และแบบประเมินความสามารถด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 89.51/94.79 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ (2) ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนและหลังโดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ พบว่าการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ

ความสามารถด้านการฟังและการพูด หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ เด็กปฐมวัย

Abstract

The objectives of this research were (1) to develop listening and speaking abilities of the early childhood using story books with creative activities at 80/80 criteria (2) to compare the listening and speaking abilities of the early childhood before and after a using story books with creative activities. The sample population were 16 is young children in Kindergarten 2 of the first semester of 2023 academic year by simple random sampling By Sampling without Replacement. The research tools included lesson plan of storybooks with creativities and listening and speaking abilities test for the early childhood. The results of the research found that (1) Results of development of listening and speaking abilities test for the early childhood using story books with creative activities. It has an E_1/E_2 efficiency of 89.51/94.79, higher than the set standard criteria. (2) Results of listening and speaking abilities test for the early childhood. Between before and after organizing using story books with creative activities It was found that the development of listening and speaking abilities of early childhood were significantly higher at the .01 level.

Keywords

Listening and speaking abilities, Storybooks with creative activities, Early childhood

บทนำ

ในปัจจุบันภาษามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างยิ่ง ภาษาเป็นเครื่องมือสำหรับการสื่อสารในการแสดงออกถึงความต้องการ ความรู้สึกนึกคิด อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ที่นำไปสู่พัฒนาการในด้านต่างๆ โดยเป็นสื่อกลางที่ช่วยให้มนุษย์สามารถถ่ายทอดความคิดได้ การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาโดยเฉพาะด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กปฐมวัยจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพียเจต์ (Piaget) กล่าวว่า เด็กที่อายุ 2-7 ปี (Preoperational Thought) เป็นขั้นที่เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาพูด รวมทั้งท่าทางที่สื่อความหมายและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีและเด็กในวัยนี้จะใช้ภาษาด้านการฟังและพูดมากขึ้น การพัฒนาการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องในขณะเดียวกัน การพัฒนาการฟังและการพูดก็มีความแตกต่างกันในแต่ละคนขึ้นอยู่กับปัจจัยในตัวเด็ก ซึ่งสัญลักษณ์ทางภาษาได้แก่ เสียงที่ใช้พูดแทนความรู้สึกแทนความเข้าใจ ภาษาจึงเป็นเครื่องมือในการคิดและการเรียนรู้ ควรจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมตามวัยอย่างมีคุณภาพและให้เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ตลอดจนพัฒนาการด้านการใช้ภาษาเนื่องจากเป็นทักษะที่สำคัญในการสื่อสาร และนำไปสู่การอ่านออกเขียนได้ในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, 62)

ความสามารถด้านการฟังและการพูด เป็นความสามารถที่มีความสำคัญที่เด็กต้องเรียนรู้และเป็นพื้นฐานสำคัญในการเข้าสังคม เพราะการที่เด็กได้เข้ามาอยู่ในโรงเรียนเป็นการอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม เด็กต้องรู้จักฟังและสื่อสารกับผู้คนมากขึ้น จึงจำเป็นต้องฝึกตั้งแต่ในวัยเด็ก เพราะการฟังเป็นส่วนสำคัญของการพูด จะทำให้เด็กเพิ่มพูนคำศัพท์และยังกระตุ้นให้เด็กใช้จินตนาการจากการฟังได้ดี เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และรู้จักฟังเสียงต่าง ๆ เป็นการกระตุ้นให้สมองของเด็กทำงาน ฝึกความจำและยังช่วยฝึกฝนในการใช้สมาธิจดจ่อแน่วแน่งกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่ต้องเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชนิษฐา บุนนาค, 2561)

หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นสื่อที่บูรณาการหนังสือนิทานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจาก 6 หน่วยการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยกำหนด จำนวนหน่วยการเรียนรู้ละ 6 เล่ม เพื่อต่อยอดกิจกรรมสร้างสรรค์เข้าไว้ด้วยกัน กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับ Leeper et al. (1967, 275-282) ที่ได้สรุปกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ควรจัดให้กับเด็กเอาไว้ เช่น การปั้น การประดิษฐ์ การฉีก ตัด ปะ การระบายสี การวาดภาพด้วยนิ้วมือ การเล่นบล็อก การวาดภาพด้วยทราย การวาดภาพด้วยฟองสบู่ ซึ่งในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับวัย คอยให้คำแนะนำ ให้เด็กค้นหาคะบวนการด้วยตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก ไม่วิพากษ์วิจารณ์ผลงานของเด็กในทางลบ พูดให้กำลังใจ ให้เด็กกล้าทำ กล้าแสดงออก รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่นและกระตุ้นให้เด็กรู้จักคิดแก้ปัญหาเมื่อเกิดปัญหาตามมา ที่กล่าวมานี้ล้วนแต่เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ทำ

ให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน แล้วยังช่วยเสริมสร้างความสามารถด้านการฟังและการพูดได้เป็นอย่างดี อีกทั้งหนังสือนิทานนอกจากจะช่วยให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลิน ยังช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และกระตุ้นให้เด็กใช้จินตนาการจากการฟังได้ดี ครูจึงนำหนังสือนิทานมาใช้ประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อนำมาต่อยอดพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงบูรณาการหนังสือนิทานและกิจกรรมสร้างสรรค์เข้าไว้ด้วยกัน เป็นการใช้นิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์หลังจากที่ได้ฟังหนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ครูเล่าจบ และให้เด็กเล่าเรื่องจากกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เด็กได้ทำ ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ความสามารถด้านการฟังและการพูด การฟังผู้อื่นพูดจนจบและสนทนาโต้ตอบสอดคล้องกับเรื่องที่ฟัง และการเล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง เด็กจะได้มีพัฒนาการด้านการฟังและการพูดที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนและหลังโดยใช้นิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์

ทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาปัญหาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำแนวคิดทฤษฎีมาสนับสนุนการวิจัยสรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. **ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย** หมายถึง พฤติกรรมทางภาษาด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ได้แก่

ด้านการฟัง หมายถึง การฟังแล้วจะเลียนเสียงที่ได้ยินออกมาเป็นคำพูด การฟังกับการพูดมักเป็นสิ่งที่คู่กันเพราะเมื่อเด็กฟังแล้วจะมีการพูดโต้ตอบด้วย ภัทรครา พันธ์สีดา (2551, 13) กล่าวว่า การฟังมีความสำคัญเนื่องจากการฟังเป็นทักษะทางภาษาที่ใช้มากที่สุด และมีส่วนสำคัญต่อการพูด การอ่าน และการเขียน การฟังช่วยให้ได้รับความรู้ ประสบการณ์ ความสนุกสนาน สร้างมนุษยสัมพันธ์ และส่งผลต่อการเลือกประเมิน และการตัดสินใจ นอกจากนี้การฟังเป็นทักษะทางภาษาที่เด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้ดีกว่าทักษะด้านอื่น ซึ่งสอดคล้องกับ พัชรินทร์ จันทรส่องแสง (2560, 111) ที่กล่าวว่า การฟังมีความสำคัญในการใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ช่วยผ่อนคลายความเครียด ให้รู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ช่างชื่น นิยมชมชอบ เป็นส่วนประกอบสำคัญของการพูด ช่วยให้เข้าใจความรู้สึกและความต้องการของผู้พูดและ กิตยวดี บุญเชื้อ (2550, 82) ได้กล่าวถึง ความหมายการฟังว่า การฟังมีความหมาย แตกต่างไปจากการได้ยิน การได้ยินเกิดขึ้นเนื่องจาก

มีเสียงมากระทบหูเองโดยไม่ได้ตั้งใจ หลายคนจึงได้ยินโดยไม่ตั้งใจ ส่วนการฟังนั้นหมายถึง การใช้สมาธิและความตั้งใจที่จะจำประเด็นของสิ่งที่ได้ยิน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การฟัง เป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญและเป็นพื้นฐานของทักษะในด้านอื่นๆ การฟังเริ่มจากการได้ยินเสียง จึงทำให้รับรู้เข้าใจ คิดและนำไปใช้ประโยชน์เป็นกระบวนการที่เป็นขั้นตอนและเป็นไปตามลำดับพัฒนาการของผู้ฟัง และสามารถนำกระบวนการของการฟังไปต่อยอดในการฝึกฝนทักษะการพูดให้เกิดผลได้มากที่สุด การฝึกให้เด็กรู้จักฟังเสียงต่าง ๆ เป็นการกระตุ้นให้สมองของเด็กทำงาน เมื่อเด็กฟังเสียงต่าง ๆ เด็กจะรู้จักคำ ใช้ความคิด รู้จักแยกแยะประเภทสิ่งที่ได้รับรู้ได้ดีและแม่นยำขึ้นเรื่อย ๆ เด็กเกิดการพัฒนาพูดเลียนแบบและพูดตามได้ตามลำดับ การฝึกให้เด็กรู้จักฟังตั้งแต่ยังเด็กจึงเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความสามารถด้านการพูดต่อไป

ด้านการพูด หมายถึง การพูดเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ใช้เสียงพูดแทนความรู้สึกและความต้องการ และเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการการเรียนรู้ ดวงเดือน แสงชัย (2557) ได้กล่าวว่า ทักษะการพูดเป็นทักษะที่สอดคล้องและควบคู่ไปกับทักษะการฟังอยู่เสมอ เมื่อมีการพูดเกิดขึ้น ย่อมจะเกิดทักษะการฟังด้วย สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า การสอนพูดจะแทรกปนไปกับการสอนฟังเป็นทักษะที่จะฝึกควบคู่กันไปกับการฟังเสมอ การพูดเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสื่อสารยิ่งกว่าการอ่านและการเขียน และสอดคล้องกับ ญัฐธยาน์ ยิ่งยงค์ (2553, 7) ให้ความหมายว่า การพูดเป็นการสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยใช้ น้ำเสียง เพื่อสื่อความหมายให้ผู้ฟังเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของตน สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นการพูดเป็นเครื่องมืออีกอย่างหนึ่งในการสื่อความหมาย ความรู้สึก หรือความต้องการของเด็กให้ผู้อื่นได้ทราบและเข้าใจ

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การพูด เป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญอย่างหนึ่งใช้ในการสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด และความคิดเห็น เพื่อให้ผู้อื่นได้รู้และเข้าใจ ซึ่งการสื่อสารที่สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยใช้ น้ำเสียงเพื่อสื่อความหมายให้ผู้ฟังรับรู้หรือเข้าใจความรู้สึกนึกคิดหรือความต้องการของตนเองและเด็กปฐมวัยนั้น การพูดเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการสื่อสาร เพราะเป็นสิ่งที่สามารถบอกความต้องการของตนให้ผู้อื่นทราบ

2. หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ หมายถึง หนังสือนิทานประกอบภาพที่ผู้วิจัยที่สร้างขึ้นมาเองบูรณาการจาก 6 หน่วยการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยกำหนด จำนวนหน่วยการเรียนรู้ละ 6 เล่ม และกิจกรรมสร้างสรรค์เข้าไว้ด้วยกัน โดยสอดคล้องเนื้อหาและการใช้ภาษาที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาด้านการฟังและพูดสำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3-6 ปี ประกอบด้วยเนื้อหาภาพประกอบ ตัวอักษร เทคนิคและรูปแบบการนำเสนอและจัดทำ รูปเล่มสีสนที่ดึงดูดความสนใจของเด็กให้เกิดความสนุกสนาน ไม่เกิดความน่าเบื่อสนใจที่จะเรียนรู้และรับรู้ตามวัตถุประสงค์ของการสร้างหนังสือ เพื่อต่อยอดการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดให้กับเด็กปฐมวัย มีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม 3 ขั้นตอน ดังนี้

การนำเข้าสู่บทเรียน (2 นาที) ครูนำเด็กร้องเพลง เคลื่อนไหวตามจังหวะ และท่องคำคล้องจองที่สอดคล้องกับเรื่องราวในนิทาน

ชั้นกิจกรรม (20 นาที) ครูจัดกิจกรรมและเล่านิทานโดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ให้เด็กฟัง

- 1) ครูเล่านิทานโดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ให้เด็กฟัง ดังนี้
 - สัปดาห์ที่ 1 หน่วย โรงเรียนของฉัน เรื่องโรงเรียนของฉัน
 - สัปดาห์ที่ 2 หน่วย หนูทำได้ เรื่อง 1 วัน ฉันทำอะไรบ้างนะ
 - สัปดาห์ที่ 3 หน่วย ครอบครัวแสนสุข เรื่องครอบครัวหนูยิ้ม
 - สัปดาห์ที่ 4 หน่วย ฝนจำ เรื่องเจ้าหมึกกลัวฝน
 - สัปดาห์ที่ 5 หน่วย อาหารดีมีประโยชน์ เรื่องกระต่ายน้อยไม่ชอบทานผัก
 - สัปดาห์ที่ 6 หน่วย อาชีพในฝัน เรื่องหนูอยากเป็นอะไร
- 2) ให้เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น การวาดภาพระบายสี การเล่นกับสี การพิมพ์ภาพ การปั้น การฉีก ตัด ปะ และงานประดิษฐ์ ฯลฯ หลังจากที่ได้ฟังหนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ครูเล่าจบ และให้เด็กเล่าเรื่องจากกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เด็กได้ทำ ได้แก่
 - (1) วันจันทร์ กิจกรรมการวาดภาพระบายสี
 - (2) วันอังคาร การพิมพ์ภาพด้วยสีน้ำ
 - (3) วันพุธ กิจกรรมการปั้น
 - (4) วันพฤหัสบดี กิจกรรมการฉีก ตัด ปะ และ
 - (5) วันศุกร์ กิจกรรมงานประดิษฐ์ หลังจากที่ได้ฟังหนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ครูเล่าจบด้วยตนเอง และให้เด็กเล่าเรื่องจากกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เด็กได้ทำ

ขั้นสรุป (3 นาที) เด็กและครูร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยครูใช้คำถามให้เด็กตอบคำถามความทบทวนความรู้สึกรู้สึกและการเรียนรู้ของเด็กที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในนิทานและกิจกรรม จำนวน 3 คำถาม ดังนี้

1. หนังสือนิทานมีชื่อเรื่องว่าอะไรคะ
2. เนื้อเรื่องหนังสือนิทานเป็นอย่างไรคะ
3. เด็ก ๆ รู้สึกอย่างไรที่ได้ฟังหนังสือนิทานเรื่องนี้คะ

สรุปได้ว่า หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาเป็นการใช้หนังสือนิทานบูรณาการกับกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ความสามารถด้านการฟังและการพูดที่ดีขึ้นตามลำดับ

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับปฐมวัย จำนวน 3 ห้องเรียน อนุบาลปีที่ 1 จำนวน 9 คน อนุบาลปีที่ 2 จำนวน 16 คน อนุบาลปีที่ 3 จำนวน 11 คน รวมทั้งหมด 36 คน กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนบ้านห้วยต้นตอง จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 1 ห้องเรียน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งหมด 16 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่กลับ (Sampling without Replacement)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

2.1.1 แผนการจัดประสบการณ์การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ประกอบหน่วยการเรียนรู้ 6 หน่วย จำนวน 30 แผน แผนละ 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 25 นาที

2.1.2 หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ จำนวน 6 เล่ม

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้กับผู้เกี่ยวข้อง และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

2.2.1 แบบประเมินความสามารถด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กปฐมวัย ก่อนกับหลังการจัดกิจกรรม (Pre-test/Post-test)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แผนการจัดประสบการณ์การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ผู้ศึกษาได้สร้างแผนการจัดประสบการณ์ โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1.1 ศึกษาวิธีการเขียนแผนการจัดประสบการณ์จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และคู่มือการจัดกิจกรรมของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560

1.2 กำหนดแผนการจัดประสบการณ์การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้แบ่งลำดับขั้นตอนของการสร้างแผนการจัดประสบการณ์การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.2.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์

1.2.2 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3-6 ปี และ หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยโรงเรียนบ้านห้วยต้นตอง พุทธศักราช 2566

1.2.3 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และหลักการการจัดประสบการณ์การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์จากการศึกษาเอกสารเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

1.2.4 ออกแบบแผนการจัดประสบการณ์ทั้งหมด 6 หน่วยการเรียนรู้ 6 หน่วยละ 30 แผน แผนละ 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 25 นาที ทั้งนี้แผนการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ดำเนินการในรูปแบบการจัดประสบการณ์พัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์มีจำนวน 30 แผน ได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ดังต่อไปนี้

1) ก่อนการจัดประสบการณ์พัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง (Pre-test) โดยใช้แบบประเมินความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย เป็นรายบุคคล โดยจะทำการประเมินความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย

2) ผู้วิจัยดำเนินการจัดประสบการณ์พัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยกลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดประสบการณ์พัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ทั้งสิ้น 6 สัปดาห์

3) หลังการจัดประสบการณ์พัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างหลังการทดลอง (Post-test) โดยใช้แบบประเมินความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคล จำนวน 1 ชุด

4) นำคะแนนที่ได้จากการแบบประเมินความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ จัดทำรายงานการวิจัยและเผยแพร่รายงานวิจัย

5) นำผลการวิจัยมาเขียนรายงานการวิจัยและเผยแพร่รายงานวิจัยในรูปแบบของการนำเสนอ และตีพิมพ์บทความ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการการจัดประสบการณ์การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre Experimental Design) รูปแบบการวิจัยใช้การประเมินก่อนกับหลังทดลอง (One Group Pre-test /Post-test Design) ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการทดลอง

1.1 ความเที่ยงตรงของเนื้อหาของแบบความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

1.2 หาประสิทธิภาพเครื่องมือที่เป็นนวัตกรรม โดยใช้สูตร E_1/E_2 และใช้เกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. การเปรียบเทียบการจัดประสบการณ์การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ก่อนกับหลังการจัดประสบการณ์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t - test (Dependent Sample)

ผลการวิจัย

1. ผลพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

จากผลการประเมินพบว่า ผลการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ พบว่ามีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 89.51/94.79 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพมาตรฐานที่กำหนด 80/80 นำเสนอรายละเอียดในตารางดังนี้

ตารางที่ 1

ผลพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

การประเมิน	n	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	($\bar{x}$)	ร้อยละ
ระหว่างเรียน (E_1)	16	36	515	32.23	89.51
หลังเรียน (E_2)		6	91	5.69	94.79

พบว่าผลพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 89.51 ดังนั้นประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 89.51/94.79 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพมาตรฐานที่กำหนด 80/80 สรุปได้ว่าการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนและหลัง โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์

ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ เมื่อสิ้นสุดการทดลองการจัดประสบการณ์โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์เปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยอีกครั้ง โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกัน และนำคะแนนความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนและหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์มาเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ระหว่างก่อนกับหลังการจัดประสบการณ์นำเสนอตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2

ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนและหลังโดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์

คะแนนแบบประเมิน ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย	n	($\bar{x}$)	S.D.	t	sig
ก่อนการจัดประสบการณ์	16	3.81	1.05		.01*
หลังการจัดประสบการณ์	16	5.69	0.48		

พบว่าผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนและหลัง โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 1 ห้องเรียน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งหมด 16 คน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดประสบการณ์เท่ากับ 3.81 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.05 มีคะแนนเฉลี่ยหลังการพัฒนาเท่ากับ 5.69 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 และการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนกับหลังการโดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ คะแนนหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภาพที่ 1: บรรยากาศการจัดประสบการณ์การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ 2 ข้อดังนี้

1. ผลการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ผลการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 89.51/94.79 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพตามที่กำหนด 80/80 สามารถอภิปรายผลได้ว่า การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบหนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ให้เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ศึกษาคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ซึ่งหนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็ก ได้ออกแบบไว้จำนวน 6 เล่ม เล่มละ 1 หน่วยการเรียนรู้ ดังนี้ (1) โรงเรียนของฉัน (2) 1 วันฉันทำอะไรบ้างนะ (3) ครอบครัวหนูยิ้ม (4) เจ้าหมีกิ้วผ่น (5) กระต่ายน้อยไม่ชอบทานผัก (6) หนูอยากเป็นอะไร รวมเป็น 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน

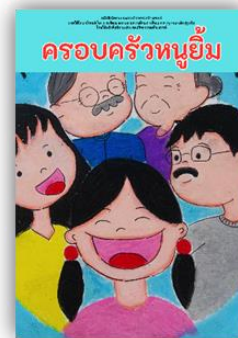
นอกจากนี้การจัดประสบการณ์การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ จากผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับ ดีมาก เนื้อหาสาระสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูด ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ ดังที่ จีรวรรณ นนทะชัย (2555) กล่าวไว้ว่า การจัดประสบการณ์เล่านิทานประกอบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ สามารถพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัยได้

หนังสือนิทานเล่มที่ 1
เรื่อง โรงเรียนของฉัน

หนังสือนิทานเล่มที่ 2
เรื่อง 1 วันฉันทำอะไรบ้างนะ

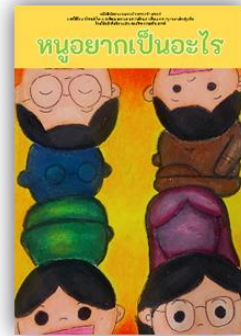
หนังสือนิทานเล่มที่ 3
เรื่อง ครอบครัวหนูยิ้ม

หนังสือนิทานเล่มที่ 4
เรื่อง เจ้าหมีกลัวฝน

หนังสือนิทานเล่มที่ 5
เรื่อง กระต่ายน้อยไม่ชอบทานผัก

หนังสือนิทานเล่มที่ 6
เรื่อง หนูอยากเป็นอะไร

ภาพที่ 2: ตัวอย่างชุดหนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ จำนวน 6 เล่ม

ทั้งนี้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อแผนการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย มีจำนวน 6 เล่ม ตามหน่วยการเรียนรู้นิทานที่นำมาเล่า มีภาพประกอบสีสันสวยงาม มีความสนุกสนานสร้างความสนใจของเด็ก ทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินในขณะที่ฟัง ช่วยพัฒนาความสามารถด้านการฟัง การพูด การคิด ถาม และการสังเกต ส่งเสริมความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับ สนิท สัตโยภาส (2557) กล่าวว่า หัวใจสำคัญของนิทานสำหรับเด็ก คือภาพประกอบจะช่วยสร้างความน่าสนใจ ทำให้เด็กอยากดู อยากอ่าน รวมทั้งให้ความรู้และสร้างจินตนาการให้กับทั้งผู้อ่านและผู้ฟัง การฟังนิทานจึงช่วยส่งเสริมพัฒนาการและความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างดีซึ่ง วิไลวรรณ ปันวัง (2561) ได้จัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดนิทานคุณธรรมเป็นสื่อเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของเด็กปฐมวัยใช้ภาพประกอบนิทานที่มีสีสันสวยงาม เพื่อกระตุ้นความสนใจเด็กปฐมวัยทำให้เด็กสามารถใช้กระบวนการคิดในการพิจารณาแก้ปัญหา สามารถสร้างความกล้าให้กับเด็ก ๆ และยังช่วยให้เด็กได้รู้จักการใช้ภาษาที่ถูกต้อง

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนและหลังโดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์

ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนและหลังโดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับเปรียบเทียบความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยคะแนนเฉลี่ยของความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนกับหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง เนื่องจากการใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ประกอบการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของ

เด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งศึกษาคู่่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และดำเนินการสร้างแผนจัดประสบการณ์การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ที่ครอบคลุม 4 สาระการเรียนรู้ประกอบด้วย เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัวเด็ก และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก

ทั้งนี้ได้ออกแบบแผนการจัดประสบการณ์การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ตามหน่วยการเรียนรู้จำนวน 6 หน่วย ดังนี้ (1) โรงเรียนของฉัน (2) หนูทำได้ (3) ครอบครัวแสนสุข (4) ฝนจำ (5) อาหารดีมีประโยชน์ (6) อาชีพในฝัน จำนวน 30 แผน ใช้สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 25 นาที ใช้เวลา 6 สัปดาห์ มีขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การนำเข้าสู่บทเรียน ครูนำเด็กร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง และเคลื่อนไหวตามจังหวะ 2. ขั้นตอนกิจกรรม ครูจัดกิจกรรมและเล่านิทานโดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ให้เด็กฟัง 2.1 ครูเล่านิทานโดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ให้เด็กฟัง 2.2 ให้เด็กทำกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่นการวาดภาพระบายสี การเล่นกับสี การพิมพ์ภาพ การปั้น การฉีก ตัด ปะ และงานประดิษฐ์ ตามที่ Leeper et al. (1967, 275-282) ได้กล่าวไว้ หลังจากที่ได้ฟังหนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ครูเล่าจบ และให้เด็กเล่าเรื่องจากกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เด็กได้ทำ 3.ขั้นสรุป เด็กและครูร่วมกันสรุปสิ่งที่ได้จากการใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยครูใช้คำถามให้เด็กได้ใช้ความสามารถด้านการฟังและการพูดจากหนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ครูเล่า จำนวน 3 คำถาม ดังนี้ 3.1 หนังสือนิทานมีชื่อเรื่องว่าอะไรคะ 3.2 เนื้อเรื่องหนังสือนิทานเป็นอย่างไรคะ 3.3 เด็ก ๆ รู้สึกอย่างไรที่ได้ฟังหนังสือนิทานเรื่องนี้คะเพื่อเป็นการทบทวนเนื้อหาที่ได้ฟัง ทั้งนี้สอดคล้องกับ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (2556) ได้กล่าวไว้ว่า กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จะทำให้เด็กเกิดทักษะการฟัง การมอง การสังเกต การเลียนแบบ เด็กจะเรียนรู้ภาษาจากการฟังสิ่งที่ผู้สอนอธิบายและสาธิตแล้วปฏิบัติตามขั้นตอนกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนด และนำแผนการจัดประสบการณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดประสบการณ์ ซึ่งผลการประเมินคุณภาพของแผนการจัดประสบการณ์จากผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า แผนการจัดประสบการณ์การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย มีความเหมาะสมสามารถนำไปจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยได้สอดคล้องกับ ขนิษฐา บุนนาค (2561) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การฟังเป็นส่วนสำคัญของการพูด จะทำให้เด็กเพิ่มพูนคำศัพท์และยังกระตุ้นให้เด็กใช้จินตนาการจากการฟังได้ดี เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และรู้จักฟังเสียงต่าง ๆ เป็นการกระตุ้นให้สมองของเด็กทำงาน ผึกความจำและยังช่วยฝึกฝนในการใช้สมาธิจดจ่อแน่วแน่งกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ที่ต้องเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

จากการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ เด็ก ๆ มีความสนใจในด้านการฟังและการพูด สามารถฟังแล้วตอบคำถามง่าย ๆ เกี่ยวกับ

เรื่องที่ฟังได้ ฟังแล้วสามารถดูภาพแล้วซึบกว่าภาพใดคือตัวละครในเรื่องได้ สามารถสนทนาโต้ตอบ เล่าเรื่องจากนิทานที่ฟังได้ และหนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ นอกจากจะช่วยให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลิน ยังช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และกระตุ้นให้เด็กใช้จินตนาการจากการฟังได้มีความสนใจสนุกสนานในการกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ได้อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยจึงนำหนังสือนิทานมาใช้ประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อนำมาต่อยอดพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ผ่านกิจกรรมสร้างสรรค์หลังจากที่ได้ฟังหนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ครูเล่าจบ และให้เด็กเล่าเรื่องจากกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เด็กได้ทำ ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ความสามารถด้านการฟังและการพูด การฟังผู้อื่นพูดจนจบและสนทนาโต้ตอบสอดคล้องกับเรื่องที่ฟัง และการเล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง เด็กจะได้มีพัฒนาการด้านการฟังและการพูดที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจึงนำเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป รายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นสื่อและแผนที่มีประสิทธิภาพเหมาะกับการนำไปใช้ในการพัฒนาเด็ก

1.2 ในชั้นกิจกรรม เป็นชั้นให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองโดยทำงานเป็นรายบุคคล ครูทบทวนวิธีการใช้หนังสือนิทานสร้างสรรค์และสร้างข้อตกลงก่อนที่จะลงมือปฏิบัติกิจกรรม เพื่อง่ายต่อการทำกิจกรรม

1.3 การพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ครูผู้สอนควรกระตุ้นให้เด็กเกิดความสุขและมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

1.4 ในการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กเรียนรู้ได้ช้า ควรให้เด็กได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากสถานการณ์จำลอง หรือการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจในการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ ไปใช้ในระดับประถมศึกษา เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดที่มีความซับซ้อนมากขึ้น

2.2 ควรมีการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดที่หลากหลายและสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ในระดับต่อไป

2.3 ควรมีการวิจัยการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูด โดยใช้หนังสือนิทานประกอบกิจกรรมสร้างสรรค์ในระดับที่สูงขึ้น เช่น ระดับประถมศึกษา และระดับชั้นมัธยมศึกษา เพื่อเสริมประสบการณ์

การจัดการเรียนสอนกับนักเรียนมีความสามารถด้านการฟังและการพูดที่สูงขึ้น รวมถึงกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2557). *เทคนิคการเล่านิทาน ในเทคนิคความรู้คู่แ่เด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- กิตติวดี บุญเชื้อ. (2550). *สอนภาษาอย่างไรให้ลูกเก่ง*. กรุงเทพฯ: สาราเด็ก.
- ชนิษฐา บุณนาค. (2561). *3 กิจกรรม ส่งเสริมทักษะการฟังสำหรับเด็กปฐมวัย*.
<https://www.youngciety.com/article/learning/listening.html>
- จิรวรรณ นนทะชัย. (2555). *ความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่านิทาน ประกอบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การวาดภาพ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- ณัฐธยาน์ ยิ่งยง. (2553). *ผลการเล่านิทานพื้นบ้านจังหวัดสุโขทัยประกอบภาพที่มีต่อพัฒนาการ ด้านการพูดของเด็กปฐมวัย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร].
- ดวงเดือน แสงชัย. (2557). *การสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พัชรินทร์ จันทรส่องแสง. (2560). *ภาษาและการรู้หนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย*. สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ภัทรครา พันธุ์สีดา. (2551). *การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนแบบ SPARPS* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร].
- วิไลวรรณ ปันวัง (2561). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดนิทานคุณธรรมเป็นสื่อเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีของเด็กปฐมวัย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].
- สนธิ สัตโยภาส. (2557). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการสืบค้น*. กรุงเทพฯ: เซจูรี่จำกัด.
- สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. (2556). *การวัดและประเมินแนวใหม่: เด็กปฐมวัย (ปรับปรุงแก้ไข)*. กรุงเทพฯ: บารากซ์.
- Leeper, S. H., Witherspoon, R. L. and Day B. (1967). *Good Schools for Young Children: A Guide for Working with Three-, Four-, and Five-Year-Old Children*. New York: Macmillan.

การพัฒนากระบวนการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียน
ในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย

The Development of the Curriculum Supervision Process Focusing on
Lifelong Learning Skills under the Secondary Educational Service Area
Office Bangkok 2 for Transferring Learning Outcomes in the University
Credit Banking System

พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล^{1*}, จิรนนท์ อารงวิศว², อนันต์ศักดิ์ ภูพลผัน³

สิรินธร สินจินดาวงศ์⁴

Polpipat Wattanasettanukul^{1*}, Jeranun Tumrongwisawa², Anansak Pupolpan³

Sirinthorn Sinjindawong⁴

^{1,2,3}สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

เลขที่ 1126 ถนนลาดพร้าว แขวงสามเสนนอก เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10310 ประเทศไทย

^{1,2,3} The secondary Educational Service Area Office Bangkok 2

1126 Ladphrao Rd., Samsen Nok Sub-district, Huai Khwang District, Bangkok, 10310, Thailand

⁴วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

เลขที่ 2410/2 ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900 ประเทศไทย

⁴ Graduate Collage of Manager Sripatum University

2410/2 Phaholyothin Rd., Chatuchak, Bangkok, 10900, Thailand

รับบทความ: 5 กุมภาพันธ์ 2567

ปรับปรุงบทความ: 12 เมษายน 2567

ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 26 เมษายน 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะ
การเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบ

* ผู้เขียนหลัก (ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2)

อีเมล: polpipat97@gmail.com

โอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย 2) เพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศหลักสูตร และ 3) เพื่อประเมินกระบวนการนิเทศหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 226 คน ถูกสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน 2) ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 9 คน และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ถูกเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNImodified) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ความต้องการจำเป็นในการนิเทศหลักสูตรสูงสุด คือ การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ของโรงเรียนสามารถนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยได้ 2) ผลการพัฒนาระบบการนิเทศหลักสูตร มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวางแผนนิเทศ เช่น กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่มหาวิทยาลัยตั้งเป็นมาตรฐานไว้ เพื่อวางโครงสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน (2) การดำเนินการนิเทศ เช่น อบรมครูด้วยหลักสูตรที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อสร้างครูแกนนำ (3) การติดตามและประเมินผลการนิเทศ เช่น ใช้แบบติดตามผลการนิเทศและสำรวจระดับความพึงพอใจมีต่อการนิเทศ (4) การสะท้อนและปรับปรุงการนิเทศ เพื่อนำไปใช้ในวงรอบถัดไป และ (5) การทำซ้ำและเผยแพร่นวัตกรรม และ 3) ผลการประเมินกระบวนการนิเทศหลักสูตรสูงสุด คือ ด้านการใช้ประโยชน์

คำสำคัญ

การนิเทศ หลักสูตร ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเทียบโอนผลการเรียน ระบบธนาคารหน่วยกิต

Abstract

This study aimed to 1) identify the needs for supervising a curriculum focusing on lifelong learning skills under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2 for transferring learning outcomes in the university credit banking system, 2) develop the curriculum supervision process, and 3) evaluate the curriculum supervision process. The three sample groups consisted of 226 members of the curriculum and academic administration committee under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2, selected using a multi-stage sampling method. Nine informants and seven experts were also purposively selected for in-depth interviews. Questionnaires, interviews, and assessments were used as the research tools. Data were analyzed using average values, standard deviation, priority needs index (PNImodified) and content analysis. The study found that 1) The greatest need for curriculum supervision was the measurement and evaluation of school learning outcomes transferable to the university credit banking system, 2) The developed curriculum supervision process consists of five steps: (1) Supervision planning such as designing a curriculum that

aligns with the university's learning outcomes for students (2) Supervising operations such as training teachers through a curriculum specifically designed to create leading teachers (3) Monitoring and evaluating supervision such as using a supervision monitoring form and surveying satisfaction levels with supervision (4) Reflecting and improving supervision for the next cycle and (5) Replicating and disseminating innovations, and 3) The highest evaluation results of the curriculum supervision process were in the area of utilization.

Keywords

Supervision, Curriculum, Lifelong Learning Skills, Credit Transfer, Credit Banking System

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ยุทธศาสตร์ที่ 2 ได้กล่าวถึง การส่งเสริมให้ครูพัฒนาหลักสูตรที่สร้างเสริมทักษะสำคัญใน ศตวรรษที่ 21 ตามความต้องการของตลาดงาน อีกทั้งปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ ให้มุ่งเน้นการปฏิบัติจริง เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะที่สำคัญจำเป็นในการขับเคลื่อนประเทศด้วยนวัตกรรมที่สามารถสร้าง ผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจในอนาคตได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับ องค์การเพื่อการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Education, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) ที่ให้ความสำคัญกับการเตรียมพร้อมคนเพื่อเข้าสู่สังคม ฐานความรู้ (Knowledge – Based Society) (Akther, 2020) โดยการส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตและ การเทียบโอนความรู้ความสามารถ และ/หรือสมรรถนะที่ได้จากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์บุคคล มาเก็บสะสมไว้ในคลังหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยได้ และ ประกาศให้ “การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อปวงชน” เป็นหลักการในการจัดการศึกษาที่สำคัญในระดับนานาชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสำคัญต่อตลาดงานในปัจจุบันและอนาคตเป็นอย่างมาก เพราะ เทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ความต้องการคนที่เข้าไปทำงานเปลี่ยนไป ผู้เรียนจึงต้อง สามารถปรับตัวเข้ากับเครื่องมือ ซอฟต์แวร์ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีใหม่ๆ ให้เร็วที่สุด อีกทั้งตลาด งานมีการแข่งขันสูงขึ้น ดังนั้นบุคคลที่ลงทุนในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและแสดงความมุ่งมั่นในการพัฒนา วิชาชีพและติดตามแนวโน้มของอุตสาหกรรม ก็จะมีโอกาสก้าวหน้าในอาชีพการงาน ได้รับโอกาสในการเลื่อน ตำแหน่ง เปิดเส้นทางอาชีพใหม่ๆ และถูกเลือกให้ทำงานก่อน (Kim & Park, 2020) ซึ่งผู้เรียนที่มีทักษะการ เรียนรู้ตลอดชีวิตจะต้องมีองค์ประกอบของทักษะหลาย ๆ ด้าน ผสมผสานกันอย่างลงตัวทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ 1)

ทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ 2) ทักษะการคิดขั้นสูงและการพัฒนานวัตกรรม 3) ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล และ 4) ทักษะการทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564 และ Purwanto et al., 2023)

สิ่งที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สวนทางกับความเป็นจริง เนื่องจากคุณภาพของผู้เรียนในปัจจุบันมีปัญหาทั้งด้านความสามารถทางเชาว์ปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ที่ต่ำกว่าค่ากลางมาตรฐานสากล อีกทั้งกลุ่มวัยแรงงานก็มีทักษะต่ำกว่าความคาดหวังของผู้ประกอบการ จึงทำให้แรงงานระดับมหาวิทยาลัยมีสัดส่วนในการว่างงานสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำในทุกกลุ่มสาระ และผลการทดสอบโครงการประเมินผลผู้เรียนร่วมกับนานาชาติ (PISA) ก็อยู่ในระดับต่ำกว่าอีกหลายประเทศที่มีระดับการพัฒนาประเทศที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดจากข้อจำกัดเรื่องหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาสาระและความจำมากกว่าการพัฒนาทักษะและสมรรถนะ ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตไม่มากพอที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและตลาดงานในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 (2561) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ จึงพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านระบบธนาคารหน่วยกิตและการเทียบโอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ทั้งจากประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรม การฝึกอาชีพ ที่เน้นการปฏิบัติจริง นำมาเทียบโอนเป็นหน่วยกิตตามหลักเกณฑ์ เพื่อเก็บสะสมไว้ใช้สำหรับเทียบคุณวุฒิ หรือสะสมไว้เพื่อความก้าวหน้าในอาชีพการงาน โดยไม่มีการจำกัดอายุ ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาดตนเองและสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานและคุณภาพแรงงานต่ำ ที่ส่งผลทำให้เกิดข้อจำกัดในการสร้างรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะศึกษานิเทศก์ มีหน้าที่ออกแบบและจัดทำแผนการนิเทศการศึกษา นิเทศให้คำปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงครู เพื่อพัฒนาคุณภาพครูและผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 และ นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2568 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจในการพัฒนาระบบการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย เพราะนอกจากจะทำให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว กระบวนการนิเทศที่ถูกพัฒนาขึ้นในครั้งนี้จะเป็นแบบแผนในการนิเทศสำหรับหน่วยงานอื่นที่สนใจ ได้นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาครูเพื่อเชื่อมโยงวิทยาการสมัยใหม่เข้ากับหลักสูตรที่จัดทำร่วมกันระหว่างโรงเรียนระดับมัธยมศึกษากับมหาวิทยาลัย อันส่งผลดีแก่ผู้เรียน คือ สามารถลดระยะเวลาการศึกษาในระบบปริญญาได้ เพราะผู้เรียนสามารถนำหน่วยกิตที่เคยเรียนมาแล้ว นำไปเทียบโอนในหลักสูตรที่กำลังเข้าเรียนใหม่ได้ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนประหยัดค่าใช้จ่าย เนื่องจากการทำบันทึกข้อตกลงทางการศึกษา (MOU) สามารถยกเว้นหรือลดค่าเล่าเรียนและอุปกรณ์ต่าง ๆ

ได้ รวมถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ดีขึ้น พร้อมทั้งจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์

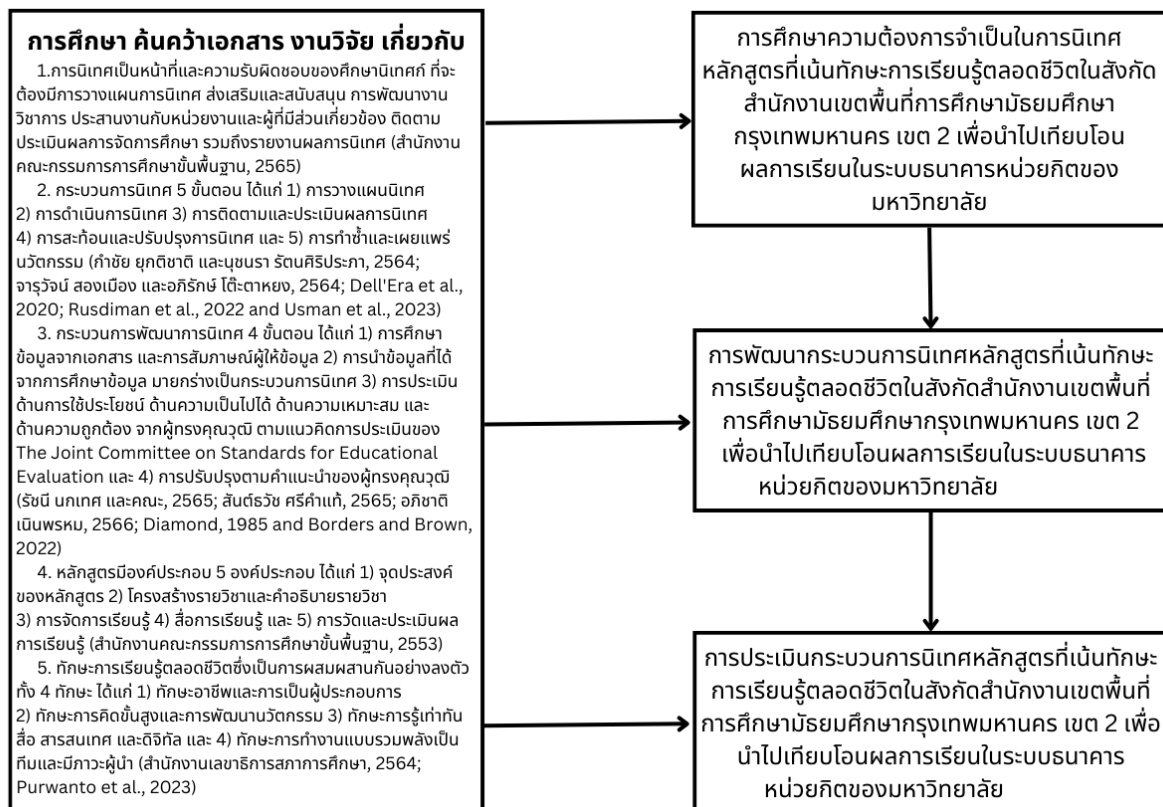
1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย
2. เพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย
3. เพื่อประเมินกระบวนการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย

ทบทวนวรรณกรรม

การนิเทศเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของศึกษานิเทศก์ ที่จะต้องมีการวางแผนให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ มาตรฐานการศึกษาชาติและหลักสูตร โดยคัดสรร สร้าง พัฒนา กระบวนการนิเทศให้สอดคล้องกับการวางแผน ให้คำปรึกษา แนะนำ ชี้แนะ เป็นพี่เลี้ยง ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนางานวิชาการ ประสานงานกับหน่วยงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษา รวมถึงรายงานผลการนิเทศ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนางานวิชาการ และการจัดการศึกษาที่เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่สูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) โดยกระบวนการนิเทศมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การติดตามและประเมินผลการนิเทศ 4) การสะท้อนและปรับปรุงการนิเทศ และ 5) การทำซ้ำและเผยแพร่นวัตกรรม (กำชัย ยุกติชาติ และ นุชนรา รัตนศิริประภา, 2564; จารุวัจน์ สองเมือง และ อภิรักษ์ ไต้ะตาหยง, 2564; Dell'Era et al., 2020; Rusdiman et al., 2022 and Usman et al., 2023) ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นจากกระบวนการพัฒนาการนิเทศ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กระบวนการนิเทศ หลักสูตร และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล 2) การนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูล มาয়ร่างเป็นกระบวนการนิเทศ 3) การนำร่างกระบวนการนิเทศให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินด้านการใช้ประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง ตามแนวคิดการประเมินของ The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation

และ 4) การปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ (รัชนี นกเทศ และคณะ, 2565; สันต์ธวัช ศรีคำแท้, 2565; อภิชาติ เนินพรหม, 2566; Diamond, 1985 and Borders and Brown, 2022)

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งเป้าไปที่การพัฒนาหลักสูตรซึ่งมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดประสงค์ของหลักสูตร 2) โครงสร้างรายวิชาคำอธิบายรายวิชา 3) การจัดการเรียนรู้ 4) สื่อการเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นการผสมผสานกันอย่างลงตัวทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ 2) ทักษะการคิดขั้นสูงและการพัฒนานวัตกรรม 3) ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล และ 4) ทักษะการทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564; Purwanto et al., 2023) และนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย ได้ โดยผู้วิจัยศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ รวมถึงความต้องการจำเป็นในการนิเทศ เพื่อนำผลที่ได้ไปเป็นข้อมูลในการพัฒนากระบวนการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย แสดงเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ตอบแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่เป็นคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 226 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 (Krejcie and Morgan, 1970) และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Sampling)

1.2 ผู้ให้ข้อมูลที่ถูกสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง กำหนดคุณสมบัติ ไว้ ดังนี้ 1) เป็นผู้มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา หรือ 2) มีตำแหน่งทางวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไปในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา หรือ 3) เป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องระบบธนาคารหน่วยกิต ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้รับการยอมรับจากแวดวงการศึกษาในวงกว้าง

1.3 ผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ประเมินตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง กำหนดคุณสมบัติ ไว้ ดังนี้ 1) เป็นผู้มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา หรือ 2) มีตำแหน่งทางวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไปในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา หรือ 3) เป็นผู้เชี่ยวชาญเรื่องระบบธนาคารหน่วยกิต ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้รับการยอมรับจากแวดวงการศึกษาในวงกว้าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ฉบับ ดังนี้

2.1 แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย โดยศึกษาจากสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนค่า 5 ระดับ จำนวน 13 ข้อ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.932

2.2 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ให้ข้อมูลเพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จำนวน 4 ข้อ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.80 – 1.00

2.3 แบบประเมินสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินกระบวนการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอน

ผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย ในด้านการใช้ประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม และด้านความถูกต้อง ตามแนวคิดการประเมินของ The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation (Diamond, 1985)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

3.1 แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ทำหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่เป็นคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม โดยใช้ Google form ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับการตอบกลับมาเต็มจำนวนที่กำหนดไว้ที่ 226 คน จำแนกตามสหวิทยาเขตเป็นสหวิทยาเขตวชิรบุรพา จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 17.26 สหวิทยาเขตนวมินทร์ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 16.37 สหวิทยาเขตภาคินพวัฒน์ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 15.93 สหวิทยาเขตนวสิรินครินทร์ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 16.81 สหวิทยาเขตเบญจวิโรฒ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 15.49 และสหวิทยาเขตรัชชวิภา จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 18.14

3.2 แบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ทำหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูล และเก็บข้อมูลด้วยตนเองทุกคน โดยนัดหมาย วัน เวลา ณ สถานที่ตั้งของผู้ให้ข้อมูล และ ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลในการบันทึกภาพและเสียง

3.3 แบบประเมิน ซึ่งผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ทำหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อส่งแบบประเมินกระบวนการนิเทศพร้อมร่างกระบวนการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย โดยผู้วิจัยกำหนดระยะเวลาในการประเมินสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ 1 เดือน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิอาจเลือกใช้วิธีการส่งกลับแบบประเมินผ่าน LINE หรือ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

4.1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) และแปลผลความหมายตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 1.49	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.50 – 2.49	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.50 – 3.49	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 – 4.49	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 – 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด

และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย โดยวิธี Modified Priority Need Index (PNI_{modified})

4.2 วิเคราะห์การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อพัฒนาระบบการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4.3 วิเคราะห์การประเมินกระบวนการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) และแปลผลความหมายตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

แสดงผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย

ประเด็น	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{x}$	$S.D.$	แปลผล	$\bar{x}$	$S.D.$	แปลผล		
1. คำอธิบายรายวิชาสามารถสื่อสารกับผู้เรียนและบุคคลภายนอกได้ว่ากระบวนการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่ผู้เรียนจะได้รับเป็นการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.01	0.71	ปานกลาง	4.54	0.50	มากที่สุด	0.51	6
2. คำอธิบายรายวิชาแสดงให้เห็นถึงการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน	3.87	0.81	มาก	4.53	0.50	มากที่สุด	0.17	9
3. คำอธิบายรายวิชาปรากฏรายละเอียดที่ชัดเจนและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย	1.81	0.83	น้อย	4.52	0.50	มากที่สุด	1.50	4
4. โครงสร้างรายวิชาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้เป็นหน่วยที่บูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.86	0.71	มาก	4.52	0.50	มากที่สุด	0.17	9

ตารางที่ 1

แสดงผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย (ต่อ)

ประเด็น	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ
	$\bar{x}$	S. D.	แปลผล	$\bar{x}$	S. D.	แปลผล		
5. โครงสร้างรายวิชามีสัดส่วนการเก็บคะแนนส่วนใหญ่เป็นการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน	4.12	0.71	มาก	4.51	0.50	มากที่สุด	0.09	13
6. โครงสร้างรายวิชาถูกจัดทำขึ้นร่วมกับมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิต ของมหาวิทยาลัย	1.57	0.63	น้อย	4.53	0.50	มากที่สุด	1.89	2
7. การจัดการเรียนรู้นำมาซึ่งการเรียนรู้แบบบูรณาการข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.39	0.49	ปานกลาง	4.53	0.50	มากที่สุด	0.34	7
8. การจัดการเรียนรู้เป็นการลงมือปฏิบัติจริงเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.99	0.57	มาก	4.54	0.50	มากที่สุด	0.14	11
9. การจัดการเรียนรู้ถูกออกแบบขึ้นร่วมกับมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิต ของมหาวิทยาลัย	1.63	0.62	น้อย	4.55	0.50	มากที่สุด	1.79	3
10. สื่อการเรียนรู้ถูกพัฒนาขึ้นร่วมกับมหาวิทยาลัยเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.53	1.20	มาก	4.55	0.50	มากที่สุด	0.29	8
11. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อประเมินการลงมือปฏิบัติจริงที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน	4.12	0.66	มาก	4.56	0.50	มากที่สุด	0.11	12
12. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้สามารถแสดงระดับความสามารถในแต่ละด้านของทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้	2.23	0.64	น้อย	4.58	0.49	มากที่สุด	1.06	5
13. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนสามารถนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยได้	1.53	0.76	น้อย	4.64	0.48	มากที่สุด	2.03	1
ค่าเฉลี่ยรวม	2.97	1.26	ปานกลาง	4.55	0.50	มากที่สุด	0.53	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย สูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อันดับที่ 1 คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนสามารถนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของ

มหาวิทยาลัยได้ (PNI_{modified}=2.03) อันดับที่ 2 คือ โครงสร้างรายวิชาถูกจัดทำขึ้นร่วมกับมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย (PNI_{modified}=1.89) และ อันดับที่ 3 คือ การจัดการเรียนรู้ถูกออกแบบขึ้นร่วมกับมหาวิทยาลัยเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย (PNI_{modified}=1.79)

2. ผลการพัฒนากระบวนการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การวางแผนนิเทศ ประกอบด้วย

2.1.1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย

2.1.2 สรุปรวมมหาวิทยาลัยที่สามารถร่วมเป็นเครือข่ายทางการศึกษาที่โรงเรียนในสังกัดต้องการ เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ เพื่อทำบันทึกข้อตกลงทางการศึกษา (MOU) ร่วมกันในการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย

2.1.3 ศึกษาผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่มหาวิทยาลัยตั้งเป็นมาตรฐานไว้ เพื่อวางโครงร่างของหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยที่เหมาะสมกับผู้เรียนใน 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) ใบรับรองที่ได้จากการฝึกอบรม หรือการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐานรับรอง 2) การฝึกอบรม หรือการเรียนรู้ที่ไม่มีการให้ปริญญาแต่อาจมีใบรับรองความสามารถ 3) การฝึกอบรม หรือการเรียนรู้ที่อาจเทียบโอนได้บางส่วน 4) ประสบการณ์ และ 5) การสอบวัดความรู้ เพื่อนำผลการเทียบโอนที่ได้ไปใช้ลดระยะเวลาเรียนในระบบปริญญาผ่านระบบธนาคารหน่วยกิต

2.1.4 จัดตั้งคณะกรรมการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้บริหารการศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณาจารย์จากมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.5 ประชุมคณะกรรมการนิเทศฯ เพื่อชี้แจงความเป็นมา สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย

2.1.6 ประกาศนโยบายการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย เป็นจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

2.1.7 พัฒนาหลักสูตรการอบรมครุร่วมกับมหาวิทยาลัย โดยมีเนื้อหาในการพัฒนาครู 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) จุดประสงค์ของหลักสูตร 2) โครงสร้างรายวิชาคำอธิบายรายวิชา 3) การจัดการเรียนรู้ 4) สื่อการเรียนรู้ และ 5) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ 2) ทักษะการคิดขั้นสูงและการพัฒนานวัตกรรม 3) ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล และ 4) ทักษะการทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ

2.1.8 สร้างแบบติดตามผลการนิเทศ 3 ส่วน ได้แก่ 1) ผลที่เกิดขึ้นกับครู 2) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน และ 3) ผลที่เกิดขึ้นกับมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.9 กำหนดปฏิทินการนิเทศ

2.1.10 สร้างแบบสอบถามเพื่อสำรวจระดับความพึงพอใจของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีต่อการนิเทศ

2.2 การดำเนินการนิเทศ ประกอบด้วย

2.2.1 อบรมครูด้วยหลักสูตรที่ถูกพัฒนาขึ้นในข้อ 2.1.7

2.2.2 ครูแกนนำที่อบรมพัฒนาแล้ว กลับไปพัฒนาหลักสูตรของตนเองร่วมกับคณะกรรมการนิเทศฯ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่มหาวิทยาลัยตั้งเป็นมาตรฐานไว้ในข้อ 2.1.3

2.2.3 คณะกรรมการนิเทศฯ เยี่ยมชั้นเรียนครั้งที่ 1 และสะท้อนผลให้แก่ครู โดยชี้ให้ครูเห็นถึงจุดเด่นของตนเอง จุดที่ควรพัฒนาของตนเอง และ ให้ข้อเสนอแนะแนวทางที่ทำให้การจัดการเรียนรู้ดีขึ้น เพื่อให้กำลังใจครู

2.2.4 คณะกรรมการนิเทศฯ เยี่ยมชั้นเรียนครั้งที่ 2 และสะท้อนผลให้แก่ครู โดยชี้ให้ครูเห็นถึงจุดเด่นของตนเอง จุดที่ควรพัฒนาของตนเอง และ ให้ข้อเสนอแนะแนวทางที่ทำให้การจัดการเรียนรู้ดีขึ้น เพื่อให้กำลังใจครู

2.3 การติดตามและประเมินผลการนิเทศ ประกอบด้วย

2.3.1 ใช้แบบติดตามผลการนิเทศในข้อ 2.1.8 และวิเคราะห์ผล

2.3.2 ใช้แบบสอบถามเพื่อสำรวจระดับความพึงพอใจของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีต่อการนิเทศในข้อ 2.1.10 และวิเคราะห์ผล

2.4 การสะท้อนและปรับปรุงการนิเทศ ประกอบด้วย

2.4.1 ประชุมคณะกรรมการนิเทศฯ เพื่อนำเสนอผลการนิเทศและผลการสำรวจระดับความพึงพอใจของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีต่อการนิเทศ

2.4.2 คณะกรรมการนิเทศฯ ร่วมกันอภิปรายผลการนิเทศ โดยร่วมกันสะท้อนความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงวิธีการนิเทศ ปรับหลักสูตรในการอบรมครู และปรับหลักสูตรรายวิชาสำหรับผู้เรียน ให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น แต่ยังคงมาตรฐานผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่มหาวิทยาลัยตั้งไว้

2.4.3 นำผลการสะท้อนและปรับปรุงการนิเทศของคณะกรรมการนิเทศฯ ไปใช้ในวงรอบถัดไป

2.5 การทำซ้ำและเผยแพร่นวัตกรรม ประกอบด้วย

2.5.1 ทำซ้ำกับโรงเรียนที่มีความต้องการให้นิเทศเพิ่มเติมอีกครั้ง

2.5.2 คณะกรรมการนิเทศฯ ร่วมกันพัฒนาวิธีการนิเทศ หลักสูตรในการอบรมครู และหลักสูตรรายวิชาสำหรับผู้เรียน ก่อนจัดทำเป็นคู่มือการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย

2.5.3 เผยแพร่ผลงานนวัตกรรมคู่มือเพื่อเป็นประโยชน์ในการขยายผลในวงกว้าง

3. ผลการประเมินกระบวนการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2

แสดงผลการประเมินกระบวนการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย

ขั้นตอน	ด้านการใช้ประโยชน์			ด้านความเป็นไปได้			ด้านความเหมาะสม			ด้านความถูกต้อง		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1) การวางแผนนิเทศ	5.00	0.00	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
2) การดำเนินการนิเทศ	4.86	0.38	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
3) การติดตามและประเมินผลการนิเทศ	4.86	0.38	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
4) การสะท้อนและปรับปรุงการนิเทศ	4.86	0.38	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
5) การทำซ้ำและเผยแพร่นวัตกรรม	5.00	0.00	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.91	0.28	มากที่สุด	4.71	0.46	มากที่สุด	4.89	0.32	มากที่สุด	4.86	0.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินกระบวนการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย โดยภาพรวม อันดับที่ 1 คือ ด้านการใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.91$ และ $S.D.=0.28$) อันดับที่ 2 คือ ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.89$ และ $S.D.=0.32$) อันดับที่ 3 คือ ด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.86$ และ $S.D.=0.36$) และ อันดับที่ 4 คือ ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.71$ และ $S.D.=0.46$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย สูงที่สุดอันดับที่ 1 คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนสามารถนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยได้ เป็นเพราะสามารถแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนต่อสาธารณชนว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีมาตรฐานทางวิชาการมากพอที่มหาวิทยาลัยยอมรับที่จะนำผลการเรียนจากโรงเรียนเทียบโอนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยได้ ทำให้ผู้ปกครองมั่นใจได้ว่า เมื่อจบการศึกษาจากโรงเรียนนั้นแล้ว ผู้เรียนจะมีองค์ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเป็นที่ยอมรับในการเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Abuhassna et al. (2020) ซึ่งพบว่า ผู้เรียนที่ผ่านระบบดังกล่าวจะมีแฟ้มสะสมผลงานในรูปแบบโครงงานเป็นของตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการประหยัดเวลาและลดต้นทุนโดยรวมของการศึกษาในมหาวิทยาลัย ผู้เรียนสามารถมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ในหลักสูตรชั้นสูงหรือรายวิชาในสาขาอื่น ๆ ที่น่าสนใจ เพื่อเพิ่มประสบการณ์ทางการศึกษาของพวกเขา ทำให้รู้จักตนเองมากขึ้น และสามารถเลือกเส้นทางอาชีพในอนาคตที่ตรงตามความถนัดและความสนใจของตนเอง

2. ผลการพัฒนาระบบการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนนิเทศ 2) การดำเนินการนิเทศ 3) การติดตามและประเมินผลการนิเทศ 4) การสะท้อนและปรับปรุงการนิเทศ และ 5) การทำซ้ำและเผยแพร่นวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sarakhat et al. (2021) พบว่า แนวทางการบริหารการนิเทศงานวิชาการควรมีการวางแผนนิเทศ โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าร่วมกำหนดนโยบายและเป้าหมายของการบริหารการนิเทศงานวิชาการ วางกรอบการทำงานและกำหนดหน้าที่ตลอดจนความรับผิดชอบให้กับคณะกรรมการดำเนินงาน และควรกำหนดปฏิทินสำหรับการดำเนินการนิเทศงานวิชาการให้ชัดเจน มีการดำเนินการนิเทศ โดยพัฒนาการนิเทศตามขั้นตอนและกระบวนการที่กำหนด ตามกรอบที่ได้วางไว้ทั้งด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมการเรียนรู้ และการพัฒนาครูด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีการติดตามและประเมินผลการนิเทศ โดยเก็บข้อมูล บันทึกข้อมูล ทั้งก่อนการใช้แผนการนิเทศ ระหว่างการดำเนินการนิเทศ

และหลังจากการใช้แผนการนิเทศ ทั้งในรูปแบบไม่เป็นทางการและเป็นทางการ อีกทั้งควรมีการสะท้อนและปรับปรุงการนิเทศ ซึ่งคณะกรรมการดำเนินงานต้องร่วมกันวิเคราะห์ผลการนิเทศ ทั้งในด้านปัญหา อุปสรรค สิ่งที่ต้องพัฒนา วางแผนปรับปรุงแก้ไข จัดทำเป็นคู่มือสำหรับการนิเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานวิชาการต่อไป โดยงานวิจัยของ Worasetsuksiri et al. (2020) ยังกล่าวต่อว่า กระบวนการนิเทศต้องอาศัยการรับฟังปัญหาด้วยความเข้าใจ ระบุงปัญหาให้ชัดเจน ส่งเสริมให้กำลังใจครู สะท้อนปัญหาโดยตรงไปตรงมา เสนอและกำหนดทางแก้ปัญหาไปสู่การปฏิบัติ อธิบายอย่างลึกซึ้งเพื่อให้เกิดการพัฒนาการสอน กำหนดมาตรฐานและระยะเวลาในการดำเนินงาน มีการเสริมแรงทางบวกด้วยการใช้รางวัล รวมถึงการนำสู่ชุมชนครูมืออาชีพ

กระบวนการนิเทศที่ถูกพัฒนาขึ้นในครั้งนี้ จะสร้างการเปลี่ยนแปลงที่จะทำให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำมากยิ่งขึ้น โดยจะทำให้โรงเรียนปรับรายวิชาเพิ่มเติมในหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับแนวโน้มความต้องการของตลาดงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกูล และสิรินธร สินจินดาวงศ์ (2566) ที่กล่าวไว้ว่า โรงเรียนควรมีการจัดหลักสูตรในหลากหลายรูปแบบ เช่น หลักสูตรหน่วยฐานอาชีพระยะสั้น หลักสูตรทวิศึกษา หลักสูตรสหวิทยาการ หลักสูตรเตรียมความถนัดเฉพาะทางกลุ่มสาขาวิชาชีพในมหาวิทยาลัย เป็นต้น โรงเรียนอาจให้ศึกษานิเทศก์และมหาวิทยาลัยเป็นพี่เลี้ยงในการออกแบบหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhu et al. (2020) ที่กล่าวไว้ว่า มหาวิทยาลัยมีระบบการศึกษาที่ส่งเสริมและขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลให้แก่ผู้เรียนทุกที่ทุกเวลาอยู่แล้ว อีกทั้งผู้เรียนยังได้ประโยชน์ในเรื่องของการได้รับใบประกาศนียบัตรรองรับความรู้ทักษะ หรือประสบการณ์จากหลักสูตรที่สำเร็จการศึกษาแล้วจากแพลตฟอร์มดังกล่าว โดยนาลิ่งที่ได้ไปเทียบโอนเป็นผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย เพื่อลดระยะเวลาการศึกษาในระบบปริญญาในอนาคตได้

3. ผลการประเมินกระบวนการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย โดยภาพรวม อันดับที่ 1 คือ ด้านการใช้ประโยชน์ เนื่องจาก หลักสูตรรายวิชาในปัจจุบันยังคงยึดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมีเนื้อหาสาระส่วนใหญ่เน้นความจำมากกว่าการลงมือปฏิบัติ อีกทั้งหลักสูตรที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้นั้น ต้องเป็นหลักสูตรแบบบูรณาการข้ามวิชา ซึ่งครูในโรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่ได้นำไปใช้จัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนเท่าที่ควร รวมถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยที่ให้ความสำคัญกับประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรม หรือการทำโครงการ ไม่ตรงกับการวัดและประเมินผลในระดับชั้นมัธยมศึกษาที่ครูมักใช้แบบทดสอบประเภทปรนัย จึงทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sarumaha et al. (2023) ซึ่งกล่าวถึง หลักสูตรรายวิชาที่สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ใน

ระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยได้ ต้องมุ่งเน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ผสมผสานกันอย่างลงตัว ทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ 2) ทักษะการคิดขั้นสูงและการพัฒนานวัตกรรม 3) ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล และ 4) ทักษะการทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ และจะต้องเป็นหลักสูตรแบบบูรณาการข้ามวิชา รวมถึงมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงผ่าน ประสิทธิภาพการทำงาน การฝึกอบรม หรือการทำโครงการ

การนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย มีความเหมาะสม ความถูกต้อง และ ความเป็นไปได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Alkaabi (2023) ซึ่งกล่าวว่า การนิเทศจะต้องมีกระบวนการที่ชัดเจน เช่น การวางแผนนิเทศ การดำเนินการนิเทศ การติดตามและประเมินผลการนิเทศ การสะท้อนและปรับปรุงการนิเทศ และ การทำซ้ำและเผยแพร่นวัตกรรม โดยผ่านกระบวนการพัฒนาการนิเทศอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะต้องศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบริบทและความต้องการของผู้รับการนิเทศ นำข้อมูลที่ได้มากร่างเป็นกระบวนการนิเทศ ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและให้คำแนะนำ ก่อนปรับปรุงตามคำแนะนำแล้วจึงนำไปใช้จริง

สรุป

จากการศึกษา พบว่า 1) ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย สูงที่สุดอันดับที่ 1 คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนสามารถนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยได้ 2) ผลการพัฒนากระบวนการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวางแผนนิเทศ (2) การดำเนินการนิเทศ (3) การติดตามและประเมินผลการนิเทศ (4) การสะท้อนและปรับปรุงการนิเทศ และ (5) การทำซ้ำและเผยแพร่นวัตกรรม ซึ่งจะสร้างการเปลี่ยนแปลงที่จะทำให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำมากยิ่งขึ้น โดยจะทำให้โรงเรียนปรับรายวิชาเพิ่มเติมในหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับแนวโน้มความต้องการของตลาดงาน และ 3) ผลการประเมินกระบวนการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย โดยภาพรวม อันดับที่ 1 คือ ด้านการใช้ประโยชน์ เพราะจะทำให้หลักสูตรของโรงเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาถูกพัฒนาขึ้นไปให้สอดคล้องกับหลักสูตรของมหาวิทยาลัย ที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากกว่าความรู้ความจำ ส่งเสริมให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนที่จะต้องลงมือปฏิบัติจริง ทำให้พัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนได้ เช่น ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ทักษะการวิจัย ทักษะทำงานร่วมกันเป็นทีม รวมไปถึงการแสดงออกถึงคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ในการทำงานจริง เช่น การปรับตัว ความยืดหยุ่น ความมีภาวะผู้นำ การบริหารเวลา การสร้างเครือข่ายและการเป็นมืออาชีพ โดยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ควรออกแบบหลักสูตรในการพัฒนาครูร่วมกับมหาวิทยาลัยที่โรงเรียนในสังกัดต้องการ เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ และทำบันทึกข้อตกลงทางการศึกษา (MOU) โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ผู้เรียน และสามารถนำผลการเรียนและ/หรือผลการเรียนรู้ที่ได้ไปเทียบโอนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยได้

1.2 คณะกรรมการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ควรมีสื่อการนิเทศหรือการนิเทศที่ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ให้ครูได้ทบทวนบทเรียน เพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ออนไลน์ระหว่างโรงเรียนในสังกัด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยผลการนิเทศหลักสูตรที่เน้นทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาแบบประเมินทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน เพื่อนำไปเทียบโอนผลการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

- กำชัย ยุคดิชาติ และ นุชนรา รัตนศิริประภา. (2564). การดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานของโรงเรียนอนุบาลวัดลูกแกประชาชนูปถัมภ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 2. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 12(2), 17-34. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EdAd/article/view/252049>
- จารุวัจน์ สองเมือง และอภิรักษ์ โต๊ะตาหยง. (2564). แนวทางประยุกต์การคิดเชิงออกแบบเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา. *Journal of Information and Learning*, 32(1), 52-57. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jil/article/view/246942>
- บุญชม ศรีสะอาด และ บุญส่ง นิลแก้ว. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 6). มหาสารคาม.
- พลพิพัฒน์ วัฒนเศรษฐานุกุล และ สิริธร สิ้นจินดาวงศ์. (2566). แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำในระดับมัธยมศึกษาเพื่อรองรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. ใน สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (บ.ก.), *อนาคตภาพวิชาชีพครู/ผู้บริหาร: ต่อความหวัง ความท้าทาย และการคงอยู่*. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมสัมมนา วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 1 (น. 1637-1646).

มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น ร่วมกับ สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทยและมหาวิทยาลัยในเครือฯ.

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580. (13 ตุลาคม 2561). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก. หน้า 1. รัชนี้ นกเทศ, ชาริณี ตรีวิญญู และ ยศวีร์ สายฟ้า. (2565). การพัฒนากระบวนการนิเทศการสอนตามแนวคิดการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อเสริมสร้างชุดความคิดเติบโตด้านการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาครู. *Journal of Information and Learning*, 33(3), 60–72. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jil/article/view/257385>

สันต์ธวัช ศรีคำแท้. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการรัชดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 7(2), 1969-1982. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/258450>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด. _____ . (2565). *แนวทางการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตำแหน่งศึกษานิเทศก์*. กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙*. บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.

_____. (2563). *ระบบธนาคารหน่วยกิตและกลไกขับเคลื่อน : ความเชื่อมโยงระหว่างภาคอุดมศึกษากับภาคแรงงาน/ภาคประกอบการ*. บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.

_____. (2564). *กรอบสมรรถนะหลักของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด

_____. (2565). *ธนาคารหน่วยกิต เปิดโอกาสการเรียนรู้สู่การยกระดับการศึกษาทุกช่วงวัย*. บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.

อภิชาติ เนินพรหม. (2566). การพัฒนากระบวนการนิเทศผสมผสานแบบร่วมพัฒนาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูผู้สอนอาชีวศึกษา สถานศึกษาประเภทวิทยาลัยการอาชีพ ในพื้นที่ภาคใต้. *วารสารวิชาการสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้* 1, 8(1), 13-22. https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/csnp_veis1/article/view/252485

Abuhassna, H., Al-Rahmi, W. M., Yahya, N., Zakaria, M. A. Z. M., Kosnin, A. B. M., & Darwish, M. (2020). Development of a new model on utilizing online learning platforms to improve students' academic achievements and satisfaction. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 17, 1-23. <https://educationaltechnology>

journal.springeropen.com/articles/10.1186/s41239-020-00216-z

- Akther, J. (2020). Influence of UNESCO in the Development of Lifelong Learning. *Open Journal of Social Sciences*, 8(3), 103-112. https://www.scirp.org/pdf/jss_2020030911335598.pdf
- Alkaabi, A. M. (2023). Revitalizing supervisory models in education: Integrating adult learning theories and stage theories for enhanced teaching and learning outcomes. In *Restructuring leadership for school improvement and reform* (pp. 253-277). IGI Global.
- Borders, L. D., & Brown, L. L. (2022). *The new handbook of counseling supervision*. Routledge.
- Dell'Era, C., Magistretti, S., Cautela, C., Verganti, R., & Zurlo, F. (2020). Four kinds of design thinking: From ideating to making, engaging, and criticizing. *Creativity and innovation management*, 29(2), 324-344. <https://doi.org/10.1111/caim.12353>
- Diamond, E. E. (1985). Development of the joint committee standards for evaluations of educational programs, projects, and materials. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 18(2), 51-57. <https://doi.org/10.1080/07481756.1985.12022790>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/001316447003000308>
- Kim, J. & Park, C. Y. (2020). Education, skill training, and lifelong learning in the era of technological revolution. *Asian Development Bank Economics Working Paper Series*, 606. <http://dx.doi.org/10.22617/WPS200008-2>
- Purwanto, M. B., Hartono, R. & Wahyuni, S. (2023). Essential skills challenges for the 21st century graduates: Creating a generation of high-level competence in the industrial revolution 4.0 era. *Asian Journal of Applied Education (AJAE)*, 2(3), 279-292. <https://doi.org/10.55927/ajae.v2i3.3972>
- Rusdiman, A. B., Siburian, P., Purba, S., & Sinaga, O. (2022). Academic Supervision Model In Improving Teacher Performance. *International Journal of Humanities Education and Social Sciences*, 1(6), 863-871. <https://ijhess.com/index.php/ijhess/article/download/171/146>
- Sarakhat, N., Ouppinjai, S., & Rattanachuwong, P. (2021). The Guidelines for Academic Affairs Supervision Administration of Mae Chan Wittayakhom School under Chiang Rai

Secondary Educational Service Area Office. *Journal of Education Academic Chiang Rai Rajabhat University*, 6(1), 68-88. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/jeducrru/article/view/253403>

Sarumaha, Y. A., Jaya, M. P. S., Nofirman, N., Padilah, P., & Khobir, K. (2023). Revolutionary of Curriculum and Its Challenges in the 21st Century. *JlIP-Jurnal Ilmiah Ilmu Pendidikan*, 6(8), 5881-5887. <https://doi.org/10.54371/jiip.v6i8.2258>

Usman, H. M., Mudhofir, M., & Gusmian, I. (2023). The Important Role of Academic Supervision in Improving the Quality of Education. *Kontigensi: Jurnal Ilmiah Manajemen*, 11(2), 704-716.

Worasetuksiri, B., Pruettikul, S., & Niyomsrisomsak, S. (2020). Development of the Internal Supervision Process in Secondary Schools under the Secondary Educational Service Area Office 7 in the 21st Century. *Journal of Educational Measurement Mahasarakham University*, 26(1), 125-140. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jemmsu/article/view/198784>

Zhu, Y., Zhang, J. H., Au, W., & Yates, G. (2020). University students' online learning attitudes and continuous intention to undertake online courses: A self-regulated learning perspective. *Educational technology research and development*, 68, 1485-1519. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11423-020-09753-w>

การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเต้นบัลเลต์: การศึกษาองค์ประกอบ
ของการจัดการเรียนการสอนและกระบวนการจัดการเรียนรู้ของคณะบางกอกซิตีบัลเลต์
Teaching and Learning Management for Developing Professional Skills of
Ballet Dancers: A Study of the Learning Process and Teaching and Learning
Conditions of Bangkok City Ballet

ณัฏพร ศรพรสวรรค์^{1*}, ธรากร จันทนะสาโร^{2**}, รักษ์สินี อัครศวะเมธ^{3***}

Natchaporn Somrasawan^{1*}, Dharakorn Chandnasaro^{2**}, Ruksiney Acalasawamak^{3***}

¹หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา(ศิลปะการแสดงศึกษา)

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 ซอยสุขุมวิท 23 ถนนสุขุมวิท กรุงเทพมหานคร 10110

¹ Master of Education Program in Art Education, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University

114 Sukhumvit 23, Bangkok, 10110, Thailand

^{2,3}สาขาวิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 ซอยสุขุมวิท 23 ถนนสุขุมวิท กรุงเทพมหานคร 10110

^{2,3}Division of Dance, Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University

114 Sukhumvit 23, Bangkok, 10110, Thailand

รับบทความ: 2 มกราคม 2567

ปรับปรุงบทความ: 20 เมษายน 2567

ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 29 เมษายน 2567

* ผู้เขียนหลัก (นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา(ศิลปะการแสดงศึกษา)

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

อีเมล: pamnatchaporn@gmail.com

**อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธรากร จันทนะสาโร คณะศิลปกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

***อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รักษ์สินี อัครศวะเมธ คณะศิลปกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

หมายเหตุ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง การศึกษาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเต้น

บัลเลต์ในประเทศไทยของคณะบางกอกซิตีบัลเลต์ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

(ศิลปะการแสดงศึกษา) คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเต้นบัลเลต์ในประเทศของคณะบางกอกซิตีบัลเลต์ 2) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเต้นบัลเลต์ในประเทศของคณะบางกอกซิตีบัลเลต์ ใช้แนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่ของมัลคัม โนลส์ เป็นหลักในการศึกษา ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารและการเก็บข้อมูลภาคสนาม ด้วยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้คำถามแบบมีโครงสร้างชนิดปลายเปิดผู้ที่เกี่ยวข้องกับคณะบางกอกซิตีบัลเลต์จำนวนทั้งหมด 16 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการคณะบัลเลต์จำนวน 1 คน ครูผู้สอนคณะบัลเลต์จำนวน 5 คน นักเต้นในคณะบัลเลต์จำนวน 11 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า 1.องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเต้นบัลเลต์ มีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ด้าน ที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านการเรียนการสอน 3) ด้านผู้สอน 4) ด้านผู้เรียน 5) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน และ 6) ด้านการวัดและการประเมินผล 2.ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเต้นบัลเลต์ พบว่า มีขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 2) ด้านการจัดโครงสร้างเพื่อการวางแผนร่วมกันกับผู้เรียน 3) การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน 4) การวางแผนวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ 5) การออกแบบประสบการณ์ในการเรียนรู้ 6) การดำเนินการให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ และ 7) การประเมินผลและการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ใหม่

คำสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ นักเต้นบัลเลต์ การเรียนรู้ผู้ใหญ่ มัลคัม โนลส์

Abstract

The purposes of this research article are 1) to study the components of teaching and learning to develop professional skills of domestic ballet dancers of Bangkok City Ballet 2) to analyze the process of organizing learning to develop professional skills of ballet dancers in the country. Domestic ballet dancer of Bangkok City Ballet Use the adult learning concept of Malcolm Knowles as the basis for education. Qualitative methodology By studying information from documents and collecting field data. by means of participatory observation In-depth interviews using structured questions with a total of 16 people involved with Bangkok City Ballet, including 1 ballet director, 5 ballet teachers, and troupe dancers. 11 ballets by purposive selection Then the information obtained is analyzed and synthesized. The results of the study found that 1. Components of teaching and learning to develop professional skills

of ballet dancers. There are 6 important components that affect learning management: 1) the curriculum, 2) the teaching and learning aspect, 3) the teacher, 4) the learner, 5) the teaching and learning atmosphere, and 6) the measurement aspect. and evaluation 2. Regarding the learning management process to develop professional skills of ballet dancers, it was found that there were steps including 1) creating a learning atmosphere that promotes learning 2) arranging a structure for joint planning with students. 3) analysis of student learning needs, 4) orientation of learning objectives, 5) design of learning experiences, 6) implementation of learning experiences, and 7) Evaluation and analysis of new learning needs.

Keywords

learning management, ballet dancers, adult learning, Malcolm Knowles

บทนำ

นักเต้นบัลเลต์อาชีพ (Professional Ballet Dancer) เป็นอาชีพหนึ่งที่มีความฝึกร่างกายและฝึกเทคนิคที่เหมาะสมเป็นเวลาหลายปีเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของบริษัทบัลเลต์มืออาชีพ (Gerald, 1998) การเป็นนักเต้นบัลเลต์อาชีพต้องใช้ความพยายามอย่างมาก และต้องใช้ระยะเวลานานในการฝึกฝนทักษะปฏิบัติการด้านความยืดหยุ่นของร่างกายและความแข็งแรง รวมถึงต้องดูแลรักษาสภาพร่างกายทั้งในเชิงกายภาพ จิตใจ และทักษะปฏิบัติให้ยาวนานที่สุด (Skwiot et al., 2021, 1-18) อีกทั้งนักเต้นที่ด้นนั้นไม่ใช่แค่เพียงทักษะการเต้นที่ชำนาญ แต่ต้องมีส่วนประกอบอื่น เช่น มีวินัย มีความเข้าใจและวิจารณ์ญาณ มีเหตุผล มีความมุ่งมั่นตั้งใจ มีความรักในงานที่ตนทำ คุณสมบัติเหล่านี้จะถูกปลูกฝังทั้งในชั้นเรียน ในการแสดง และในประสบการณ์การทำงาน กว่าที่นักเต้นแต่ละคนจะมีความรู้ความชำนาญนั้น ต้องผ่านการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ อดทนและถูกต้อง การฝึกฝนทบทวนทักษะด้วยการเข้าชั้นเรียนยังต้องปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ การละเลยการเข้าชั้นเรียนจะทำให้ศักยภาพการเคลื่อนไหวลดลง และยังเป็นผลให้เกิดการบาดเจ็บของกล้ามเนื้อและข้อต่อต่างๆ (วิสสาวิ วัฒนสุวรรณ, 2549, 45) ซึ่งในต่างประเทศนักเต้นบัลเลต์อาชีพที่ทำงานในคณะบัลเลต์จะมีการฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ จะเห็นได้ว่าอาชีพนักเต้นบัลเลต์นั้นเป็นอาชีพหนึ่งที่ต้องดำเนินการศึกษาเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง แม้จะเรียนจบหลักสูตรหรือปริญญามาแล้วก็ตาม ถือเป็นการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพของตนเอง และยังส่งผลให้องค์กรและประเทศได้พัฒนาต่อไปอีกด้วย

คณะบางกอกซิตีบัลเลต์ (Bangkok City Ballet Company: BCB) เป็นองค์กรหนึ่งที่ได้จัดการศึกษาขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพของนักเต้นบัลเลต์ในประเทศไทย โดยมีการจัดการเรียนการสอน ฝึกอบรมและพัฒนาให้นักเต้นอย่างสม่ำเสมอ โดยสนับสนุนการทำงานและเรียนรู้ร่วมกับนักเต้น ครู อาจารย์ ที่มีชื่อเสียงด้านบัลเลต์หรือนาฏศิลป์ตะวันตกจากหลายประเทศ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเต้นไทยได้ร่วมงานกับศิลปินต่างชาติ ได้เรียนรู้กระบวนการคิด การทำงาน การออกแบบท่าเต้น รวมไปถึงเทคนิคการเต้นใหม่ ๆ ผ่านการทำงานการ

แสดงต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการตนเองในฐานะนักเต้น และยังสามารถเผยแพร่ความรู้และทักษะเหล่านั้นต่อนักเรียนหรือนักเต้นรุ่นต่อไปได้ (ไทยโพสต์, 2562) ทางคณะจะเปิดรับสมัครผู้ที่มีความสนใจและมีความสามารถด้านการเต้นบัลเลต์ ซึ่งไม่จำกัดพื้นฐานว่าจะจบจากหลักสูตรใด ระดับใด หรือสถาบันใด แต่เพียงมีความต้องการที่จะฝึกฝนพัฒนาตนเองในฐานะนักเต้นและนักแสดง ซึ่งในประเทศไทยนั้นก็มีผู้เรียนที่จบหลักสูตรบัลเลต์ระดับอาชีพหลายต่อหลายคน หากแต่ในเมืองไทยนั้นยังไม่มีคณะบัลเลต์ระดับอาชีพที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนอย่างแท้จริง จึงเป็นผลให้การพัฒนาขีดความสามารถในอาชีพการเป็นนักแสดงต้องถูกตัดทอนลงไป (ภัชกรษา แก้วพลอย, 2559, 114-125) ทางคณะบางกอกซิติบัลเลต์จึงเป็นองค์กรหนึ่งที่เปิดโอกาสให้นักเต้น นักเรียน หรือผู้ที่ต้องการพัฒนาตนเองในฐานะนักเต้นบัลเลต์ได้เข้ามาเรียนรู้หาประสบการณ์ และพัฒนาตนเองในระบบของคณะบัลเลต์แห่งเดียวในประเทศไทย ที่มีการจัดการอย่างมาตรฐานสากล มีระบบนักเต้นและชั้นเรียนบัลเลต์ พร้อมทั้งการซ้อมการแสดงประจำปีทุกปี เพื่อส่งเสริมและเปิดโอกาสด้านการแสดงให้กับนักบัลเลต์ชาวไทย (นันทพร ศรีสันติสุข, 2561, 2) ซึ่งจะเป็นประโยชน์และสามารถนำไปต่อยอดการทำงานในฐานะนักเต้นบัลเลต์และอาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น ครู อาจารย์ นักออกแบบท่าเต้น หรือนักแสดง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีผู้ที่ศึกษาหรือจบการศึกษาด้านบัลเลต์จากหลายสถาบันเข้ามาสมัครอย่างต่อเนื่อง มีนักเต้นบัลเลต์ที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับอย่างมากหลายท่านในประเทศไทยเข้าร่วมกับคณะบางกอกซิติบัลเลต์เป็นเวลานานหลายปี

เนื่องจากในประเทศไทยนั้นบัลเลต์แม้ว่าจะได้รับความนิยมมากขึ้น สังเกตได้จากการเกิดขึ้นของสถาบันสอนเต้นบัลเลต์หลายแห่ง และการจัดแข่งขันบัลเลต์ระดับประเทศหลายรายการ อีกทั้งมีการเรียนการสอนในทุกระดับจนถึงระดับอาชีพหรืออุดมศึกษาหลายสถาบัน แต่กระนั้นการส่งเสริมและสนับสนุนต่อเนื่องเมื่อสำเร็จการศึกษาหรือการนำองค์ความรู้ไปใช้ในการประกอบอาชีพและการพัฒนาอาชีพยังไม่ค่อยมีปรากฏให้เห็น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเก็บข้อมูลและวิเคราะห์การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเต้นบัลเลต์บางกอกซิติบัลเลต์ โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้ผู้ใหญ่ของมัลคัม โนลส์มาเป็นหลักในการศึกษาข้อมูล เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนของทางคณะ เป็นการจัดการศึกษาสำหรับวัยผู้ใหญ่ หรือวัยที่เริ่มทำงาน หรือทำงานแล้ว ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการศึกษาผู้ใหญ่ (Andragogy) โดยผู้วิจัยจะนำหลัก “ศิลป์และศาสตร์ในการช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้” ที่กล่าวถึงในหลักการดังกล่าวมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับบุคคล องค์กร สถานศึกษาที่ต้องการจัดการเรียนรู้สำหรับพัฒนาศักยภาพของผู้ที่ประกอบอาชีพทางด้านบัลเลต์ ใช้เป็นข้อมูลเพื่อต่อยอดในการก่อตั้งและพัฒนาคณะบัลเลต์ในประเทศไทยและเป็นแนวทางหรือต้นแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ การเปิดโอกาสและเป็นแหล่งเรียนรู้ในการทำงาน หาประสบการณ์เพื่อนำความรู้ไปต่อยอดและใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเต้นบัลเลต์ของคณะบางกอกซีทีบัลเลต์
- 2) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเต้นบัลเลต์ของคณะบางกอกซีทีบัลเลต์

ทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ของมัลคัม โนลส์ (Andragogy Theory of Malcolm Knowles) M.S. (1980) กล่าวว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่แตกต่างจากการเรียนรู้ของเด็ก เพราะผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากกว่าเด็ก ดังนั้น การเรียนการสอนต้องยึดหลักให้ตอบสนองต่อธรรมชาติของผู้ใหญ่ นั่นคือต้องรู้หลักการศึกษาค้นคว้า ซึ่ง โนลส์ เรียกวิชาการศึกษาผู้ใหญ่นี้ว่า แอนดราโกยี (Andragogy) (สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, 2564) ประกอบด้วย

1. มโนทัศน์ของผู้เรียน (Self-concept) ผู้ใหญ่จะมีลักษณะที่เติบโตทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีวุฒิภาวะสูง มโนทัศน์ต่อตนเองจะพัฒนาจากการพึ่งพาผู้อื่นไปเป็นการชี้นำตนเอง (Self Directedness) เพิ่มขึ้นเป็นตัวของตัวเอง วิธีจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ตามหลักการข้อนี้ประกอบด้วย การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ การวางแผนร่วมกันกับผู้เรียน การนำประสบการณ์การเรียนรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้

2. ประสบการณ์ของผู้เรียน (Experience) ผู้ใหญ่มีวุฒิภาวะมากขึ้น มีประสบการณ์อย่างกว้างขวางที่จะเป็นแหล่งทรัพยากรอันมีค่าของการเรียนรู้ ผู้ใหญ่สะสมประสบการณ์เพิ่มขึ้น เป็นการขยายฐานที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ ประสบการณ์ของผู้เรียน (Experience) ประกอบด้วยความสำคัญของการนำประสบการณ์มาเป็นเทคนิคในการเรียนการสอน ความสำคัญของการนำประสบการณ์ไปปฏิบัติ และการเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับผู้ใหญ่จึงควรเป็นแนวที่ใช้ประโยชน์จากประสบการณ์เดิม

3. ความพร้อมที่จะเรียน (Readiness) ผู้ใหญ่มีความพร้อมที่จะเรียนเมื่อรู้สึกว่สิ่งนั้น “จำเป็น” ต่อบทบาทและสถานภาพทางสังคมของตน ปัจจัยที่ควรคำนึงถึงเกี่ยวกับการเสริมสร้างความพร้อมทางการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ ประกอบด้วย เวลาสำหรับการเรียนรู้และการจัดกลุ่มผู้เรียน

4. ความมุ่งหมาย หรือแนวทางการเรียนรู้ (Orientation to Learning) ผู้ใหญ่จะยึดปัญหาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้มุ่งนำความรู้ไปใช้ทันที

ทฤษฎีแอนดราโกยี (Andragogy) ของมัลคัม โนลส์ เป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้ใหญ่ กล่าวคือผู้ใหญ่จะเรียนรู้ได้ดีก็ต่อเมื่อได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างเต็มที่และได้รับการสนใจให้อยากเรียน มองเห็นความสำคัญของเรื่องที่จะเรียน ซึ่งสนองต่อความต้องการของผู้เรียน และสัมพันธ์กับความรู้และประสบการณ์ที่เขามี การจัดการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับปัญหาที่ผู้เรียนพบจริงในชีวิตประจำวัน โดยที่ผู้เรียนจะรู้วิธีแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้ดี โนลส์ ได้เสนอแนะเกี่ยวกับ

กระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ประกอบด้วย กระบวนการเป็นลำดับขั้น (อ้างอิงใน นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์, 2557, 18-29) ดังนี้

1. การสร้างบรรยากาศเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ได้แก่ การจัดสถานที่วัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวก การประชาสัมพันธ์แก่ผู้สนใจและสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง
2. การจัดโครงสร้างองค์กรเพื่อการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยควรจัดให้ผู้เรียนได้ร่วมคิดร่วมวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตั้งแต่จุดเริ่มต้น ใช้เทคนิคการอภิปรายกลุ่ม การเสริมสร้างสัมพันธภาพภายในกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น
3. การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนโดยการประเมินสมรรถนะที่พึงประสงค์ ซึ่งมีความสำคัญจำเป็นและยังขาดอยู่ในระยะนั้น จะเป็นการทำให้ผู้เรียนยอมรับและตระหนักถึงความต้องการนั้นได้
4. การกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนกำหนด และตัดสินใจทิศทางการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนมีหน้าที่เพียงอำนวยความสะดวก เสนอแนะ และร่วมวางแผน การกำหนดวัตถุประสงค์เป็นวิธีการทางจิตวิทยาที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และจะต้องระบุประเภทของพฤติกรรมรวมถึงเนื้อหาและขอบข่ายพฤติกรรมนั้นๆ ด้วย
5. การจัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการนำหลักการสอนผู้ใหญ่มาเป็นแนวทางในการจัดการทำแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งหมายถึงการจัดระเบียบเนื้อหาของหน่วยการเรียนการสอน เสนอแนะกระบวนการและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดและเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
6. การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ขึ้นอยู่กับการเลือกใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงการใช้สื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นอย่างไร เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละหน่วยการเรียนในกระบวนการนี้ ผู้สอนจึงมีบทบาทเป็นทั้งนักเทคนิคและผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่จะแนะนำเนื้อหาและสื่อประกอบการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนมีความต้องการและเป็นผู้ที่คอยเชื่อมโยงความรู้ระหว่างหน่วยการเรียนรู้อีกด้วย
7. การประเมินผลผู้เรียนมีความมุ่งหมายเพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนได้บรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้หรือไม่ มีอะไรเป็นปัญหาอุปสรรค การประเมินผลผู้เรียนที่ทำการเปรียบเทียบระดับความสามารถก่อนและหลังกิจกรรมทำให้ทราบความก้าวหน้าของผู้เรียนได้รับและสามารถบอกถึงประสิทธิภาพของผู้สอนด้วย

จากการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเดินบัลเลตของคณะบางกอกซิตี้บัลเลตมีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ผู้ใหญ่ของมัลคัม โนลส์ เนื่องจากคณะบางกอกซิตี้บัลเลตได้มีการจัดการเรียนการสอนให้ตอบสนองต่อธรรมชาติของผู้ใหญ่ ซึ่งจะมีการกล่าวถึงหลัก 4 ข้อ ซึ่งมีความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

1. ด้านทัศนคติของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนที่เข้าร่วมกับคณะบางกอกซิติบัลเลต์ ล้วนมีความต้องการในการพัฒนาตนเองในด้านการเต้นบัลเลต์และต้องการมีพื้นที่ในการแสดง และหาประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตของตน จึงทำให้คนกลุ่มนี้ต้องการเข้าร่วมกับ

2. ประสบการณ์ของผู้เรียน ผู้เรียนที่มาเข้าร่วมคณะบางกอกซิติบัลเลต์นั้น ต่างมีประสบการณ์ในการเต้นบัลเลต์มาก่อน การที่มาเข้าร่วมกับทางคณะซึ่งมีการจัดการเรียนการสอน และจัดประสบการณ์ทางด้านการเต้นบัลเลต์และการทำงานด้านการเต้น จะทำให้ผู้เรียนนั้นได้พัฒนาต่อยอดความรู้เดิมของตนที่มีอยู่ให้เกิดเป็นประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่เชื่อมโยงกับองค์ความรู้เดิม

3. ความพร้อมที่จะเรียน กลุ่มผู้เรียนที่มาร่วมกับทางคณะบางกอกซิติบัลเลต์นั้น สามารถจัดสรรเวลาเข้ามาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของทางคณะ เนื่องจากเล็งเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือการใช้ชีวิตของตนเองได้

4. แนวทางการเรียนรู้ กลุ่มผู้เรียนที่มาร่วมกับทางคณะบางกอกซิติบัลเลต์ จะยึดปัญหาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ เนื่องจากในการประกอบอาชีพหรือการใช้ชีวิตของผู้เรียนนั้นมีการเต้นบัลเลต์เข้ามาเกี่ยวข้อง การเข้าร่วมการเรียนการสอนของทางคณะจึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะสามารถนำไปแก้ไขปัญหา หรือจุดบกพร่องต่าง ๆ ของผู้เรียนได้

วิธีการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารและการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับคณะบัลเลต์บางกอกซิติบัลเลต์ ได้แก่ ผู้อำนวยการคณะบัลเลต์ ครูผู้สอนคณะบัลเลต์ นักเต้นในคณะบัลเลต์ ผู้วิจัยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่

1.1 กลุ่มผู้บริหาร มีประสบการณ์การบริหารคณะบางกอกซิติบัลเลต์ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 1 คน เป็นหญิง 1 คน

1.2 กลุ่มครูผู้สอน เป็นครูสอนบัลเลต์ประจำของคณะบางกอกซิติบัลเลต์ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน เป็นหญิง 4 คน เป็นชาย 1 คน

1.3 กลุ่มนักเต้นอาชีพประจำของคณะ เคยเข้าร่วมการเรียนการสอนและการแสดงของคณะบางกอกซิติบัลเลต์ไม่น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 11 คน เป็นหญิง 5 คน เป็นชาย 6 คน

2. เครื่องมือที่ใช้

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารและข้อมูลภาคสนามด้วยตัวเอง

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างชนิดปลายเปิด มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์ และจัดทำร่างรายการคำถามแต่ละประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนและใช้หลักการศึกษาผู้ใหญ่ ในการสร้างประเด็นคำถามควบคู่กัน

2.1.2 ตรวจสอบแบบสัมภาษณ์โดยอาจารย์ที่ปรึกษา ว่ามีข้อมูลครบถ้วนหรือไม่ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.1.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปตรวจสอบความสอดคล้องกับเนื้อหา (IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมด 5 ท่าน

2.1.4 แก้ไขและปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วจึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยทำการสังเกตจากการเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมภายในคณะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้านเอกสารจากหนังสือ ตำรา งานวิจัย บทความ เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ซึ่งดำเนินการในเดือน ธันวาคม 2565 - มีนาคม 2566

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ดำเนินการสัมภาษณ์ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มครูผู้สอน และกลุ่มนักเดินประจำคณะบางกอกซีทีบีแอล และสังเกตการณ์การจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมภายในคณะ มีระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.2.1 การเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ผู้อำนวยการและครูผู้สอน ในเดือน พฤษภาคม 2566 และสัมภาษณ์ในต้นในเดือน มิถุนายน 2566 และมีการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพิ่มเติมในเดือน กรกฎาคม 2566

3.2.2 การสังเกตการณ์ ในการจัดการแสดงในเดือน มีนาคม 2566 และเดือน มิถุนายน 2566 และสังเกตการณ์การเรียนการสอนภายในชั้นเรียนในเดือน พฤษภาคม - มิถุนายน 2566

3.3 นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อสรุปหาหัวข้อในการวิจัยพร้อมทั้งส่งงานวิจัยฉบับแรกให้ครูที่ปรึกษาตรวจสอบ รับคำแนะนำและทำการแก้ไข ซึ่งดำเนินการในเดือน สิงหาคม - พฤศจิกายน 2566 และปรับแก้ในเดือน ธันวาคม 2566

3.4 ตรวจสอบความถูกต้องและดำเนินการแก้ไขพร้อมจัดพิมพ์เป็นงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ และนำเสนอผลงาน ในเดือน มกราคม 2567

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้นำเสนอข้อมูลในลักษณะพรรณนาเพื่ออธิบายองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนและกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเดินบัสโดยสร้างข้อสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่

ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเต้นบัลเลต์ในประเทศไทยของคณะบางกอกซิตี้บัลเลต์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและพบว่ามียุทธศาสตร์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพของนักเต้นบัลเลต์ในคณะบางกอกซิตี้บัลเลต์ ได้แก่

1.1 **ด้านหลักสูตร** เป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งที่ใช้พัฒนาและเป็นแนวทางให้กับผู้เรียน และไปสู่จุดหมายปลายทางที่พึงประสงค์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่

1.1.1 **วัตถุประสงค์ของหลักสูตร (Curriculum Aims)** เป้าหมายหลักคือ การพัฒนาและฝึกฝนนักแสดงบัลเลต์เพื่อการแสดงบัลเลต์ และอยากให้ในประเทศไทยมีคณะเต้นบัลเลต์ที่เทียบเท่านานาชาติ ซึ่งจุดประสงค์ของหลักสูตรที่ทางคณะมุ่งหวังจะแบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่

1) ความรู้ในเนื้อหาสาระ ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในด้านการเต้นบัลเลต์ และการเต้นร่วมสมัยที่ถูกต้อง รวมถึงความรู้ในด้านการออกแบบท่าเต้น กระบวนการทำงานเบื้องหน้าและเบื้องหลังในการผลิตการแสดง

2) ทักษะกระบวนการเรียนรู้ ต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการในด้านทักษะและความคิด ได้แก่ ทักษะกระบวนการเต้นที่ถูกต้องสมบูรณ์ ทักษะกระบวนการสร้างความตระหนักรู้ถึงหน้าที่และการปฏิบัติตนของการเป็นนักเต้นบัลเลต์ที่ดี ทักษะกระบวนการสร้างเจตคติและค่านิยมของการเป็นนักเต้นบัลเลต์ที่ดี ทักษะกระบวนการในการแก้ปัญหาในการทำงานจริง

1.1.2 **เนื้อหาสาระ (Content)** สิ่งสำคัญคือ การแสดงบัลเลต์อย่างเป็นประจำ เพื่อเป็นพื้นที่ให้นักเต้นในคณะได้ฝึกฝน ฝึกซ้อมตนเองเพื่อให้พร้อมต่อการทำงาน ในการเข้าร่วมการแสดงแต่ละครั้ง เนื้อหาที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้และฝึกฝน ได้แก่

1) การเรียนรู้ด้านทักษะและทฤษฎีของการเต้นบัลเลต์ในชั้นเรียน
2) การเรียนรู้ด้านทักษะและทฤษฎีของการเต้นร่วมสมัยในชั้นเรียน
3) กระบวนการและขั้นตอนในการฝึกซ้อมการแสดงบัลเลต์และการเต้นร่วมสมัย รวมถึงกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

4) กระบวนการและขั้นตอนในการแสดงจริงของการแสดงบัลเลต์และการเต้นร่วมสมัย และการทำงานร่วมกับนักแสดงต่างประเทศ

1.1.3 **การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation)** เป็นการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งผู้เรียนจะได้เข้าร่วม 3 กิจกรรม ดังต่อไปนี้

1) การเข้าการเข้าชั้นเรียนปกติ ซึ่งจะมีชั้นเรียนบัลเลต์สัปดาห์ละ 3 ชั้นเรียน และชั้นเรียนการเต้นร่วมสมัย สัปดาห์ละ 1 ชั้นเรียน

2) การเข้าชั้นเรียนพิเศษหรือเวิร์คช็อป ซึ่งควรจัดให้บ่อยที่สุดเท่าที่จะมีโอกาส

3) การแสดงประจำปีของทางคณะ มีทั้งหมดสองกลุ่มหลัก ได้แก่ การแสดงประจำปีของทางคณะ และการแสดงร่วมกับโรงเรียนบัลเลต์บางกอกซิตีบัลเลต์และการแสดงหรืออีเวนต์อื่นๆ ซึ่งสามารถสรุปตารางกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะบางกอกซิตีบัลเลต์ ได้ดังนี้

ตารางที่ 1

ตารางการจัดกิจกรรมของคณะบางกอกซิตีบัลเลต์ ภายใน 1 ปี

เดือน	การแสดง	กิจกรรม
มกราคม	การแสดงร่วมกับโรงเรียน BCB	ฝึกซ้อมการแสดง
กุมภาพันธ์		ซ้อมร่วมกับนักเรียน BCB
มีนาคม		การแสดง Bangkok city ballet Junior Ballet
เมษายน	พักการแสดง	ชั้นเรียนปกติ เพื่อรักษาสภาพร่างกายนักเต้นและฝึกฝนทักษะพื้นฐานให้พร้อมต่อการแสดง
พฤษภาคม	การแสดงของคณะ BCB	วางแผนงานและฝึกซ้อม
มิถุนายน		ฝึกซ้อมการแสดง
กรกฎาคม		ฝึกซ้อมการแสดง
สิงหาคม		การแสดง การแสดง Bangkok city ballet Company
กันยายน	พักการแสดง	ชั้นเรียนปกติ เพื่อรักษาสภาพร่างกายนักเต้นและฝึกฝนทักษะพื้นฐานให้พร้อมต่อการแสดง
ตุลาคม	พักการแสดง	ชั้นเรียนปกติ เพื่อรักษาสภาพร่างกายนักเต้นและฝึกฝนทักษะพื้นฐานให้พร้อมต่อการแสดง
พฤศจิกายน	การแสดงร่วมกับโรงเรียน	วางแผนงานการแสดง/นักเต้นเข้าชั้นเรียนปกติ
ธันวาคม	BCB	ฝึกซ้อมการแสดง

1.1.4 การประเมินผลหลักสูตร (Evaluation) การประเมินหลักสูตรจะประเมินในองค์รวมจากผลของการจัดการแสดงใหญ่ประจำปี และการแสดงย่อย ภายในปีนั้นๆ ว่าเป็นอย่างไร โดยจะมีการประชุมกันของครูประจำคณะ และผู้อำนวยการคณะเพื่อพูดคุยหารือเพื่อพัฒนาปรับปรุง ซึ่งจะมีทั้งจบการแสดงย่อย และจบการแสดงใหญ่

1.2 ด้านการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนและผู้เรียนร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ เจตคติ โดยมีการวางแผนการจัดกิจกรรมเป็นลำดับขั้นตอน แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1.2.1 การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในการสอน ซึ่งได้แก่ การตั้งจุดมุ่งหมายหรือความคาดหวังของครูผู้สอน ได้แก่ ความต้องการให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการเต้นบัลเลต์บนเวทีการแสดงที่

สมบูรณ์ขึ้น เป็นนักแสดงที่ดี และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเต้นรุ่นน้อง และต้องการให้เป็นพื้นที่ที่นักเต้นทุกคนอยากและสามารถที่จะมาพัฒนาตนเอง

1.2.2 ศาสตร์และศิลป์ในการสอน ซึ่งได้แก่ รูปแบบ ลักษณะ เทคนิค วิธีการและหลักในการสอน รูปแบบการเรียนการสอนภายในชั้นเรียนจะเป็นการสอนที่เน้นทักษะทางด้านการปฏิบัติเป็นหลัก การสอนจะเป็นแบบชั้นเรียนอิสระหรือฟรีคลาส (Free Class) ซึ่งแบบฝึกหัดในแต่ละวันจะไม่ซ้ำกัน ลักษณะการเรียนการสอนภายในชั้นเรียนบัลเลต์ จะแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ซึ่งเป็นไปตามหลักของชั้นเรียนบัลเลต์ทั่วไป ได้แก่ การยืดหยุ่นร่างกาย (Warm up) การทำแบบฝึกหัดที่ราว (Barre Work) และการทำแบบฝึกหัดที่กลางห้อง (Centre Work) เทคนิคและวิธีการในการเรียนการสอน จะเป็นวิธีการแบบสาธิต ผู้สอนเป็นแกนหรือศูนย์กลาง การออกแบบแบบฝึกหัดควรมีความยากง่ายผสมกัน กระชับและกระตุ้นผู้เรียนตลอดเวลา นอกจากการฝึกฝนการเต้นที่ถูกต้องแล้ว จำเป็นจะต้องเสริมสร้างทักษะการเป็นนักแสดงในชั้นเรียนด้วย

1.2.3 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน ซึ่งได้แก่ การโต้ตอบระหว่างครูและนักเรียน ครูจะต้องคอยกระตุ้นผู้เรียนในช่วงเริ่มต้นชั้นเรียนเพื่อให้ผู้เรียนตื่นตัว และทำสมาธิให้พร้อมกับการเรียน และพยายามทำให้ชั้นเรียนสนุกสนานไม่ตึงเครียด ผู้เรียนมีความตั้งใจอยู่แล้ว ครูเพียงพยายามบอกจุดบกพร่องของผู้เรียนให้ครบถ้วนในภาพรวม หรือรายบุคคล ถ้าหากมีเวลา อาจใช้การสัมผัสร่วมด้วยเพื่อให้ทราบถึงการใช้กล้ามเนื้อที่ถูกต้อง

1.3 ด้านผู้สอน คือ บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประเด็น ที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องได้แก่

1.3.1 คุณสมบัติและการคัดเลือกผู้สอน การเลือกครูที่จะมาสอนประจำคณะจำเป็นต้องมีประสบการณ์การเต้นบนเวทีเป็นเวลานานหรือหลายปี และจะต้องมีความน่าเคารพและมีความน่าเชื่อถือ ควรมีทักษะและเทคนิคการเต้นที่ดี มีร่างกายที่เหมาะสมสวยงามกับการเต้น และยังสามารถทำเป็นตัวอย่าง(Demonstrate) ให้ผู้เรียนดูได้

1.3.2 บทบาทและหน้าที่ของผู้สอน หน้าที่หลักของครูคือ การสอน ซึ่งได้แก่ การออกแบบชั้นเรียน การคิดแบบฝึกหัด การสาธิตให้ผู้เรียนดู การสังเกตผู้เรียน และทำการแก้ไขจุดบกพร่องของแต่ละคนและช่วยดูแลเรื่องการซ้อมแสดง นอกจากนั้นจะมีดูแลการผลิตการแสดง (Production) ในกรณีที่การแสดงนั้น ไม่มีครูรับเชิญมาจากต่างประเทศมาดูแลการซ้อมและกำกับการแสดง ซึ่งทำให้ผู้สอนได้เรียนรู้และพัฒนาตัวเองไปด้วยในด้านการงานที่หลากหลาย

1.3.3 การพัฒนาศักยภาพของผู้สอน การพัฒนาครูของทางคณะจะมีการเชิญครูจากต่างประเทศมาให้ความรู้และให้ครูทุกคนพยายามเข้าร่วมอย่างเป็นประจำ และแนวทางการพัฒนาตัวเองในฐานะครูอีกอย่างคือ สนับสนุนให้ครูประจำคณะเข้าชั้นเรียนร่วมกับผู้เรียนทุกคน เพื่อฝึกฝนและรักษาร่างกายและเทคนิคของตนเอง และสังเกตเห็นปัญหาของผู้เรียน ข้อดี ข้อเสีย เพื่อจะได้นำไปปรับใช้ในการสอนครั้ง

1.4 ด้านผู้เรียน ลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนผู้ใหญ่มีความแตกต่างจากเด็ก ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ตามลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนผู้ใหญ่ ได้แก่

1.4.1 มโนทัศน์ต่อตนเอง คือ การนำตัวเอง ซึ่งนักเดินส่วนใหญ่ที่มาเข้าร่วมต้องการพัฒนาการเดินและการแสดงของตนและอยากที่จะเรียนรู้ทักษะต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเอง

1.4.2 ประสบการณ์การเรียนรู้เดิม มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ ทำให้ต่อยอดความรู้ได้ง่ายซึ่งนักเดินที่เข้าร่วมคณะต้องมีความสามารถด้านการเดินบนลวดลายและการเดินร่วมสมัยในระดับกลางถึงสูงมาก่อน เนื่องจากภายในชั้นเรียนมีนักเดินหลายหลายระดับ หากมีทักษะอ่อนเกินไป อาจมีความยากลำบากในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.4.3 ความพร้อมที่จะเรียน นักเดินที่มาเข้าร่วมกับทางคณะมีการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเดิน การแสดง ซึ่งการมาเข้าร่วมกิจกรรมทำให้มีความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นต่ออาชีพและสถานภาพทางสังคมของผู้เรียน ซึ่งทำให้ต้องพยายามจัดสรรเวลาเพื่อมาเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

1.4.4 แนวทางการเรียนรู้ คือ ความต้องการในการพัฒนาตนเองตามปัญหาของตน ซึ่งส่วนใหญ่จะเข้าร่วมเพื่อต้องการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในสายงานที่ทำ หรือยังต้องการทำการเดินอยู่ เพราะตอบสนองความต้องการด้านอื่น ๆ ซึ่งมีหลายคนยุติการเข้าร่วมเพราะไม่จำเป็นต้องใช้ทักษะด้านนี้แล้ว และมีบางกลุ่มที่อายุเริ่มมากขึ้นจะเริ่มมองหาทางเลือกอื่น ๆ นอกจากการใช้ร่างกายเดิน อย่างเช่น การสอน การทำงานเบื้องหลัง เป็นต้น

1.5 ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศชั้นเรียนเชิงบวก จำแนกออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

1.5.1 ลักษณะทางกายภาพของสถานที่เรียน ห้องเรียนมีขนาดใกล้เคียงกับเวที และมีพื้นที่ที่มีความตึง (Bouncing) หรือสปริงฟลอร์ เพื่อป้องกันการบาดเจ็บของเข่า พื้นเป็นกระเบื้องไวนิล (Linoleum) ซึ่งมีคุณสมบัติป้องกันการลื่นได้ดี อุปกรณ์เครื่องเสียงดัง ฟังชัด มีกระจกเปิดรับแสง วิวทัศน์ทัศนมิติต้นไม้ ทำให้รู้สึกปลอดโปร่ง มีห้องให้รอสำหรับการอบอุ่นร่างกายก่อนเข้าชั้นเรียน ท่าเลที่ตั้งอยู่ใจกลางเมือง การเดินทางสะดวก ลักษณะทางกายภาพของชั้นเรียนโดยรวมมีความเหมาะสมต่อการเดิน

1.5.2 ลักษณะทางพฤติกรรม จิตใจ และสังคมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

1) ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ครูจะมีความเข้มงวดในด้านพื้นฐานและเทคนิค แต่ครูจะพยายามทำให้ชั้นเรียนมีความสนุกสนาน ไม่เครียดจนเกินไป ผู้เรียนสามารถแบ่งปันความคิดหรือปัญหาให้กับครูผู้สอนได้ ซึ่งผู้เรียนและผู้สอนเคารพซึ่งกันและกัน

2) ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนพยายามในการพัฒนาตนเอง เนื่องจากบรรยากาศรอบตัวทุกคนมีความตั้งใจและพยายาม ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นอย่างหนึ่ง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมีการช่วยเหลือกันในการบอกทำสำหรับคนที่อ่อนกว่า และช่วยกันแบ่งปันความคิดในแต่ละการซ้อม การเข้าชั้นเรียน และการแสดง เพื่อหาจุดตรงกลาง บรรยากาศภายในห้องจะมีความเคารพซึ่งกันและกัน และทุกคนเป็นมิตรต่อกัน และพร้อมต้อนรับคนที่เข้ามาใหม่อยู่เสมอ ทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศที่ดี

1.6 ด้านการวัดและประเมินผล กระบวนการวัดทักษะทางปฏิบัติของทางคณะจะมีจัดการแสดงใหญ่ประจำปี 1-2 ครั้ง เพื่อเป็นการวัดประเมินผลนักเรียนในคณะ โดยนักเรียนจะได้เข้าร่วมแสดงและทำงานในสถานการณ์จริงคือการเป็นนักเต้นบัลเลต์มืออาชีพ โดยนักเรียนจะต้องเข้าร่วมและปฏิบัติเองทุกขั้นตอน คณะจะประเมินผู้เรียนตั้งแต่ขั้นตอนในการซ้อม ซึ่งได้แก่ ความสม่ำเสมอของการเข้าเรียน ความพยายามและความตั้งใจในการเรียนและการฝึกซ้อม และขั้นตอนในการปฏิบัติงานการแสดง ซึ่งได้แก่ การตรงต่อเวลา การปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติของการทำงาน และสุดท้ายคือผลลัพธ์ในการแสดง ในด้านเทคนิคเต้น การแสดง และความเป็นศิลปิน การวัดจะใช้วิธีการการจดบันทึกความสม่ำเสมอของการเข้าชั้นเรียนและการซ้อม การสังเกตความตั้งใจและความพยายามในการเรียนและการซ้อม และการสังเกตผลลัพธ์จากการแสดงจริง การวัดจะใช้วิธีการวัดและประเมินตามสภาพจริง ซึ่งครูประจำคณะและผู้อำนวยการจะช่วยกันประเมินนักเรียนแต่ละคนตั้งแต่เริ่มต้นเข้ามาคณะ การเข้าชั้นเรียน การซ้อมการแสดง จนจบการแสดง

2. กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนบัลเลต์ ผู้วิจัยได้ทำการนำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมจากจุดประสงค์งานวิจัยข้อแรกมาวิเคราะห์ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ (Andragogy) ของ มัลคัม โนลส์ ซึ่งสามารถสรุปผลตามขั้นตอนของทฤษฎี ได้แก่

2.1 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้

2.1.1 จัดสภาพทางด้านกายภาพให้มีความพร้อมและส่งเสริมการเรียนรู้ การเลือกทำเลที่ตั้งและสภาพทางกายภาพของชั้นเรียน และพื้นที่ต่าง ๆ ควรมีการจัดสรรให้เหมาะสม ดังต่อไปนี้

1) ขนาดและพื้นที่ของห้องเรียน ห้องเรียนควรมีขนาดใกล้เคียงกับเวทีและสามารถรองรับนักเรียนได้อย่างเพียงพอ ซึ่งพื้นที่สำหรับผู้ใหญ่ต้องมีอย่างน้อย 10 x 9 เมตร ทางคณะมีห้องเรียนทั้งหมด 2 ห้อง คือ ห้องขนาดใหญ่ 13x11 เมตร ห้องขนาดกลางมีขนาด 11.8x10 เมตร นักเรียนได้ 30 คนสำหรับห้องใหญ่ และ 20 คนสำหรับห้องกลาง

2) พื้นและกระจกที่เหมาะสมสำหรับการบัลเลต์ พื้นสำหรับการเต้นควรมีคุณสมบัติกันลื่น ไกล กันลื่น เช่น พื้นไวนิล และข้างล่างพื้นควรมีการออกแบบเป็นไม้เป็นสปริงเพื่อรองรับการกระแทก ซึ่งช่วยให้นักเรียนมีความปลอดภัย ลดการกระแทกของข้อต่อและกล้ามเนื้อจากการกระโดดมากขึ้น ในระยะยาวจะช่วยยืดอายุการใช้งานของร่างกายนักเรียนและทำให้เด็กลื่นที่ได้อัปเกรด กระทั่งจำเป็นต่อการปรับปรุงแบบและเทคนิคของนักเรียนให้สมบูรณ์ ควรติดตั้งกระจกอย่างน้อยสองด้าน ที่ทำให้นักเรียนสามารถมองเห็นตัวเองได้ทั้งตัว กระจกของทางคณะมีระดับความสูง 2.8 เมตร

3) บรรยากาศที่เหมาะสม ห้องเรียนควรมีความปลอดภัย อุณหภูมิที่เหมาะสมกับการเต้นต้องไม่ร้อนหรือเย็นเกินไปสามารถปรับได้จากเครื่องปรับอากาศ มีไฟที่เพดานเหนือศีรษะไฟส่องสว่างกระจายทั่วห้องอย่างสม่ำเสมอ หากมีหน้าต่างหนึ่งด้านเปิดรับแสงจากธรรมชาติจะทำให้นักเรียนรู้สึกไม่อึดอัดจนเกินไป และหน้าต่างจะมีม่านไว้เปิด - ปิดรับแสงตามความต้องการ

4) เสียงดนตรี หากเป็นไปได้ การมีนักเปียโนมาเล่นบรรเลงในชั้นเรียนบัลเลต์จะทำให้การกำหนดจังหวะเพลงของผู้สอนได้สะดวกขึ้น แต่มีราคาที่สูง ซึ่งก็สามารถเปิดเพลงจากลำโพงภายใน

ห้องเรียนโดยใช้เพลงบรรเลงเปียโนที่บันทึกไว้ที่ครูได้เตรียมมาแล้ว ในปัจจุบันครูผู้สอนสามารถเปิดเพลงได้สะดวกโดยการเชื่อมต่ออุปกรณ์กับโทรศัพท์ หรือเชื่อมต่อกับนาฬิกาอัจฉริยะเพื่อเปิดเพลง ซึ่งมีอัลบั้มเพลงให้เลือกมากมายและหาได้ง่ายในอินเทอร์เน็ต และสามารถควบคุมความช้าเร็วได้อีกด้วย

5) พื้นที่อำนวยความสะดวกอื่นๆ ห้องที่มีความจำเป็น ได้แก่ ห้องแต่งตัว พื้นที่นั่งเล่น พื้นที่ให้นั่งรอเพื่อยืดหยุ่นร่างกายก่อนเข้าชั้นเรียน และมีชั้นเก็บของให้วางสัมภาระ

2.1.2 สร้างบรรยากาศด้านจิตวิทยาให้เป็นเชิงบวก ภายในชั้นเรียนครูผู้สอนจะต้องพยายามทำให้เกิดบรรยากาศในเชิงบวก ดังต่อไปนี้

1) **การกระตุ้นและจูงใจผู้เรียน** ให้เกิดความท้าทาย ให้เกิดความอยากฝึกฝน และไม่น่าเบื่อ โดยสร้างแบบฝึกหัดที่มีทั้งง่ายและยากผสมผสานกันไป เพื่อให้ผู้เรียนทุกระดับสามารถที่จะทำได้ ไม่สอนซ้ำหรือเอื้อยจนเกิน อาจจะต้องใช้โทนเสียง หรือแบบฝึกหัดที่เร็วขึ้นกระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นและจดจ่อกับการมาเรียนช่วงเช้ามากขึ้น

2) **ผู้สอนและผู้เรียนเคารพและให้เกียรติกันและกัน ไม่มีการพูดถึงข้อเสียต่อหน้าคนรอบข้าง** ในการสอนผู้เรียนผู้ใหญ่ครูผู้สอนควรถือว่านักเต้นทุกคนของคณะเป็นผู้ใหญ่แล้ว ต้องรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ของตน ให้เกียรติทุกคนในฐานะนักเต้น

3) **ผู้สอนต้องคอยผลักดัน เต็มพลังให้ผู้เรียน รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และมีความมั่นใจ** ไม่ว่าจะเป็นการคอยเสริมแรง มองหาจุดเด่นและคอยสนับสนุน แก้ไขจุดผิดพลาดและเพิ่มเติมความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความมั่นใจมากขึ้นในการไปทำงานของตนเอง และเป็นการเริ่มต้นวันด้วยพลังงานที่ดีในทุกๆ ก่อนการไปทำงานของตน

2.2 การจัดโครงสร้างเพื่อการวางแผนร่วมกันกับผู้เรียน ที่นักเต้นที่มาเข้าร่วมส่วนใหญ่มักจะอยู่ในวัยทำงานที่ต้องหาเงินเลี้ยงชีพ และภารกิจอื่น ๆ ที่ต้องทำ ทางนักเต้นเองจึงต้องจัดสรรเวลาให้ลงตัวและไม่เป็นผลเสียกับตนเอง และทางคณะจึงต้องมีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสมและต้องมีการวางแผนร่วมกันกับผู้เรียนในเรื่องต่อไปนี้

2.2.1 วางแผนร่วมกันในด้านเวลาเรียน ด้านการทำงานและซ้อมการแสดง สอบถามความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของทางคณะ ในการมาเข้าชั้นเรียนนั้นต้องให้ผู้เรียนจัดสรรเวลาด้วยตนเอง ทางคณะเพียงแค่สนับสนุนและจัดตารางเวลาเพื่อให้ทุกคนมาเข้าชั้นเรียนให้มากที่สุด เมื่อทางคณะมีงานการแสดงจะมีการปรึกษากับนักแสดงว่าอยากเข้าร่วมหรือไม่ มีเวลาซ้อมมากน้อยแค่ไหน ซึ่งสามารถยืดหยุ่นได้ตามสมควร

2.2.2 หากมีปัญหาในด้านการเข้าร่วมกิจกรรมสามารถขอคำปรึกษากับครูหรือผู้อำนวยการได้เพื่อหาทางออกร่วมกัน นักเต้นหลายท่านประสบปัญหาในการเข้าร่วมคณะ ทำให้ต้องหยุดไปหรือไม่ต่อเนื่อง ซึ่งต้องมีการพูดคุยและปรึกษากับทางคณะอย่างเป็นกิจลักษณะ และหากนักเต้นท่านนั้นจัดสรรเวลาให้ลงตัวได้แล้ว ก็สามารถกลับมาพัฒนาตนเองต่อไป

2.2.3 สนับสนุนและเปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็น ยอมรับความเห็นต่าง การทำงานร่วมกับผู้อื่นและการทำงานเป็นทีม การทำงานต่างๆ ควรจะมีการพูดคุยระหว่างผู้ควบคุมการแสดง หรือนักออกแบบท่าเต้น และนักเต้นอยู่เสมอ เพื่อให้ทุกคนได้แสดงความรู้สึก ความคิดเห็น เรียนรู้ซึ่งกันและกัน พูดคุยถึงปัญหาในการทำงาน ช่วยกันหาทางแก้ไข และหาจุดตรงกลางเพื่อทำให้การทำงานราบรื่นและเป็นผลดีกับทุกฝ่าย

2.3 การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน นักเต้นส่วนใหญ่ที่เข้ามาร่วมจะอยู่ในช่วงวัยรุ่นไปจนถึงวัยทำงาน ที่ยังสามารถใช้ร่างกายในการเต้นได้อยู่ และนักเต้นที่มาเข้าร่วมมักมีความเกี่ยวข้องกับการเต้นหรือสามารถนำความรู้ความสามารถในการเต้นไปใช้ในการเรียนหรือการประกอบอาชีพของตนเอง ซึ่งทางคณะจำเป็นต้องคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้

2.3.1 มองดูถึงลักษณะชีวิตไม่ว่าจะเป็นอาชีพ อายุ ร่างกายของผู้เรียนแต่ละคนที่มาเข้าร่วมว่าต้องการอะไร การมาเข้าร่วมของนักเต้นแต่ละคนอาจมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่เหมือนกันคือทุกคนอยากพัฒนาตนเองในการเต้น ซึ่งความต้องการของนักเต้นในคณะอาจแบ่งได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่

1) ความต้องการพัฒนาด้านความรู้ (Cognitive Development needed) ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการเต้น ความรู้ในการใช้กล้ามเนื้อที่ถูกต้อง ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับด้านการเต้น

2) ความต้องการพัฒนาด้านร่างกายหรือทักษะ (Psychomotor Development needed) ได้แก่ การที่ร่างกายสามารถทำท่าพื้นฐานเทคนิคต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง ร่างกายมีความแข็งแรงเพียงพอที่จะเต้นได้อย่างสวยงามและยาวนานที่สุด

3) การความต้องการพัฒนาด้านจิตใจ (Affective Development needed) ได้แก่ การสร้างความมั่นใจให้ตนเอง การสร้างความมุ่งมั่นตั้งใจพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ และการสร้างมิตรภาพที่ดีต่อเพื่อนนักเต้นและสังคมนักเต้น

2.3.2 มองเห็นคุณค่าของเวลาของผู้เรียนจึงต้องใช้เวลาให้คุ้มค่าในการจัดการเรียนการสอน วางแผนการสอนในแต่ละวันให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ครูผู้สอนและผู้อำนวยการต้องพยายามทำเวลาของผู้เรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด พยายามหาครูที่เก่ง และกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนพัฒนามาให้ผู้เรียนอยู่เสมอ

2.3.3 ปรับเปลี่ยนการสอนในแต่ละวันให้เข้ากับกลุ่มผู้เรียนในวันนั้นมากที่สุด ในแต่ละวันนั้น จะมีนักเต้นมาเข้าร่วมแตกต่างกันไป ทั้งด้านทักษะ อายุ ความสามารถ ครูผู้สอนอาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนแบบฝึกหัดในแต่ละวันให้เข้ากับผู้เรียนส่วนใหญ่

2.4 การวางแผนวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ เป้าหมายหลักของทางคณะคือ การพัฒนา นักเต้นให้มีความเป็นมืออาชีพ ซึ่งไม่ได้บังคับให้นักเต้นทุกคนเข้าร่วมทุกกิจกรรมของทางคณะ แต่จะอำนวยความสะดวก เสนอแนะ และมีส่วนร่วมในการวางแผน ซึ่งทางคณะมีการวางแผนวัตถุประสงค์ไว้ครอบคลุมเป็นข้อ ๆ ดังนี้

2.4.1 ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถที่พร้อมต่อการทำงานในการเป็นนักเต้นบัลเลต์อาชีพ โดยสร้างชั้นเรียนอย่างเป็นประจำเพื่อฝึกฝนทักษะความสามารถของร่างกาย เทคนิคการเต้นการเป็นนักแสดง และการปฏิบัติตัวในการเป็นนักเต้นอาชีพ พยายามสร้างโอกาสในการแสดงให้บ่อยที่สุด

2.4.2 เน้นความหลากหลายของรูปแบบการเต้นบัลเลต์และการเต้นร่วมสมัย นักเต้นจำเป็นจะต้องฝึกฝนการเต้นให้ได้หลายรูปแบบ ไม่ยึดติดรูปแบบหนึ่งเป็นหลัก คณะมีการเชิญศิลปินที่มีความรู้และมีชื่อเสียงทั้งในประเทศและต่างประเทศมาให้ความรู้และทำงานร่วมกับนักเต้นอย่างต่อเนื่อง

2.4.3 สร้างองค์ความรู้เพื่อให้ผู้เรียนนำไปปรับใช้กับตนเอง ครูผู้สอนควรจะไม่ตัดสินว่าการเต้นรูปแบบใดถูกหรือผิด แต่ครูจะต้องแนะนำการนำไปปรับใช้ของตนเองว่าเป็นอย่างไร และให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์และหาวิธีการที่เหมาะสมกับตนเอง

2.4.4 ปลุกฝังค่านิยม ความประพฤติ ทศนคติ ที่เหมาะสมสำหรับการทำงานและการเป็นนักเต้นบัลเลต์อาชีพ ไม่ว่าจะเป็นการมีวินัยในการเข้าชั้นเรียน ความรับผิดชอบหน้าที่ของตน ภาพลักษณ์ของการเป็นนักแสดงที่เหมาะสม การปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างของนักเต้นรุ่นพี่ให้กับนักเต้นรุ่นน้อง การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2.5 การออกแบบประสบการณ์ในการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมต่างๆ จะต้องมองเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะสามารถพัฒนานักเต้นให้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่พร้อมต่อการทำงานเป็นนักเต้นอาชีพให้มากที่สุด ซึ่งจะมีหลักเกณฑ์ในการออกแบบรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.5.1 มองดูถึงความสนใจและความสามารถของแต่ละบุคคล และศักยภาพในองค์รวมของนักเต้น ทางคณะควรจะต้องมองดูความสามารถส่วนตัวของนักเต้นแต่ละคนและภาพรวมของนักเต้นในคณะทั้งหมด เลือกรูปแบบกิจกรรมหรือรูปแบบการเต้นที่คือนักเต้นในคณะจะสามารถทำได้ หรือน่าจะพัฒนาให้ใกล้เคียงได้ และจะต้องเป็นสิ่งที่มีความหมายและจำเป็นต่อนักเต้นส่วนใหญ่

2.5.2 เน้นการทำงานที่เหมือนหรือใกล้เคียงกับคณะเต้นมืออาชีพจริง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้าน การเรียน การซ้อม รวมถึงการทำการแสดง ให้ใกล้เคียงกับคณะเต้นในต่างประเทศมากที่สุด มีการกำหนดตำแหน่งนักเต้นตามหลักของคณะบัลเลต์สากล การเตรียมชุดการแสดงและการแต่งหน้า แต่งตัว เตรียมของต่างๆ ด้วยตนเอง

2.5.3 มีการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ทำงานที่หลากหลาย ทางคณะควรมีการสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ทำงานด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดง ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบท่าเต้น การควบคุมการแสดง และการดูแลการผลิตการแสดง (Production) รวมถึงการสอน ซึ่งก็แล้วแต่ความสนใจและความถนัดของแต่ละคน

2.6 การดำเนินการให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และพร้อมในการทำงาน โดยทางคณะมีแนวทางการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะแบ่งได้เป็น

สองช่วง ได้แก่ ช่วงที่มีการแสดง และช่วงที่ไม่มีการแสดง ซึ่งในทั้งสองช่วงจะมีความแตกต่างกันเล็กน้อย ซึ่งในแต่ละช่วงก็จะมีขั้นตอนการทำงานที่แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

2.6.1 ช่วงที่มีการแสดง ซึ่งจะมีขั้นตอนการทำงาน ดังต่อไปนี้

1) **การเตรียมการ** การวางแผนเตรียมงานจะเป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการ และทีมคุณครูประจำคณะ ปรัชชาหรือ หาพื้นที่ในการแสดง หาเงินทุนรวมถึงความเป็นไปได้ในการจัดการแสดงต่างๆ และการทำงานเบื้องหลัง ซึ่งจะเป็นไปตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1) การวางแผนงานในการเลือกการแสดง ในส่วนของบิลเลตต์ จะดูว่าเรื่องไหนเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนในขณะนั้น การเดินร่วมสมัยหาศิลปินมาทำงานร่วมกันในรูปแบบที่นักเรียนในคณะหรือคนดูยังไม่คุ้นเคย หรือเป็นงานรูปแบบใหม่ เพื่อให้นักเดินไทยและคนดูได้ได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ

1.2) การจองสถานที่ ทางคณะจะต้องทำการติดต่อไปยังโรงละครที่เหมาะสมกับการแสดงในครั้งนั้น เพื่อทำการติดต่อและจองกับทางโรงละครให้เรียบร้อย

1.3) การประชาสัมพันธ์ โดยการทำโปสเตอร์เผยแพร่ไปในสถานที่ต่าง ๆ รวมถึงทางออนไลน์เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้กับคนดู และเพื่อทำการติดต่อหาผู้สนับสนุนทางด้านเงินทุน

1.4) การทำงานเบื้องหลัง ได้แก่ การติดต่อบริษัททำงานเบื้องหลังเพื่อทำการออกแบบและวางแผนรูปแบบงาน การออกแบบกลไกต่าง ๆ ของเวที การต้อนรับแขกหน้างานจนกระทั่งสิ้นสุดงาน

2) **การฝึกซ้อม** เป็นหน้าที่หลักของครูประจำคณะที่จะต้องชี้แจงขอบเขตการทำงานให้นักเดิน และการพัฒนาทักษะเพื่อการแสดง ซึ่งจะมีครูเป็นผู้สนับสนุนและคอยชี้แนะ ซึ่งจะเป็นไปตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1) แจ้างรายละเอียดของการจัดงาน

2.2) แจ้างบทบาทหน้าที่ในการแสดง สอบถามความสมัครใจ วางแผนตารางซ้อม

2.3) เริ่มทำการซ้อมหลังจากเวลาเข้าชั้นเรียนบิลเลตต์ และตารางเวลาอื่น ๆ ที่ทำได้การนัดหมายเพิ่มเติม โดยมีผู้ออกแบบผลงานเป็นผู้ควบคุม ฝึกซ้อม และปรับแก้

2.4) ผู้อำนวยการเข้าชมและให้ข้อชี้แนะในการพัฒนาการแสดงเป็นระยะ

2.5) ในกรณีที่มินิกแสดงรับเชิญจากต่างประเทศ จะซ้อมตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

2.6) ในกรณีที่มิผู้สนับสนุน จะมีการซ้อมการแสดงเพื่อให้ผู้สนับสนุนมาชมก่อน

3) **การปฏิบัติ** คือการเข้าโรงละครเพื่อการแสดงจริง ซึ่งมีขั้นตอนของการทำงานแบบนักเรียนมืออาชีพและมีการทำงานร่วมกับนักเรียนมืออาชีพระดับนานาชาติที่มาทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนดังนี้

3.1) การเตรียมของที่ตนเองใช้เพื่อเข้าโรงละคร เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์

3.2) การเข้าซ้อมที่โรงละคร ประกอบไปด้วย การกำหนดจุดบนเวทีของนักแสดง (Blocking) การกำหนดไฟร่วมกับนักแสดง (Lighting) การซ้อมการแสดงเหมือนรอบจริง (Run through) ซึ่งจะซ้อมร่วมกับนักแสดงรับเชิญจากต่างประเทศและกับทีมงานทุกฝ่าย

3.3) การแสดงจริง ซึ่งจะทำทุกอย่างตามที่ได้อบรมไว้

2.6.2 ช่วงที่ไม่มีการแสดงหรือพักการแสดง ทางคณะมีการจัดการเรียนการสอนปกติเพื่อให้ให้นักเต้นได้ฝึกฝนร่างกายอย่างสม่ำเสมอ ทางคณะจะหาครูจากภายนอกมาให้ความรู้อยู่เสมอ และสนับสนุนให้นักเต้นได้เข้าร่วมการแข่งขันเต้นในระดับประเทศ ตามความสนใจและเวลาของนักเต้นแต่ละคนที่มีอีกด้วย

2.7 การประเมินผลและการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ใหม่ การประเมินของคณะเป็นการประเมินพัฒนาการ ความสามารถ ของการทำงานเป็นนักเต้นอาชีพ ซึ่งจะเป็นการประเมินตามสภาพจริง โดยการสังเกตพฤติกรรมของนักเต้นทั้งด้านทักษะ การทำงาน กระบวนการคิด การแก้ไขปัญหาทั้งในขั้นตอนก่อนการทำงาน ระหว่างการทำงาน และการปฏิบัติงานจริง ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

2.7.1 คณะประเมินผลผู้เรียนในองค์รวมก่อนการจัดการแสดง ครูและผู้อำนวยการจะปรึกษาหารือถึงความสามารถของนักเต้นในคณะว่ามีศักยภาพมากน้อยเพียงใด ทั้งด้านทักษะ ความสามารถ และจำนวนบุคลากรว่ามีเพียงพอหรือไม่ และออกแบบรูปแบบงานให้เหมาะสมกับคณะที่สุดในขณะนั้น

2.7.2 คณะประเมินผลผู้เรียนรายบุคคลก่อนการแสดง ครูและผู้อำนวยการปรึกษาหารือถึงการพัฒนาทักษะและความรับผิดชอบของนักแสดงแต่ละคน เพื่อจัดสรรบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสม หรือมอบหมายบทบาทที่คิดว่านักเต้นแต่ละคนจะสามารถพัฒนาเพื่อไปถึงจุดนั้นได้

2.7.3 คณะประเมินผลผู้เรียนในองค์รวมหลังการแสดง ประเมินการแสดงว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีข้อผิดพลาดอย่างไร และผลตอบรับจากผู้สนับสนุน และผู้ชมที่มากดูเป็นอย่างไร เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข หาแนวทางที่ควรนำไปผลักดันต่อ และนำไปพัฒนาการผลิตการแสดงให้ดีขึ้นในครั้งต่อไป

2.7.4 คณะประเมินผลผู้เรียนรายบุคคลหลังการแสดง ครูและผู้อำนวยการจะดูผลลัพธ์จากการแสดงของนักเต้นแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร ทั้งด้านทักษะในส่วนของเทคนิคการเต้น ทักษะในการเป็นนักแสดงหรือการสื่อสาร รวมทั้งระเบียบวินัย ความรับผิดชอบในการทำงาน ว่าทั้งสามส่วนนั้นบรรลุผลมากน้อยเพียงใด จะไม่ได้มีการตัดสินหรือพูดถึงในแง่ร้าย จะเป็นการให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ชี้แนะการพัฒนาต่อไปในอนาคต

2.7.5 การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ใหม่ หลังการแสดงในแต่ละครั้ง ครูผู้สอนและผู้อำนวยการจะได้เห็นถึงพัฒนาการของนักเต้นแต่ละคนในด้านทักษะการเต้นและการแสดงว่านักเต้นคนนั้นมีพัฒนาการอย่างไร มีจุดเด่น จุดด้อย อย่างไรบ้าง และในการแสดงครั้งถัดไป ครูและ

ผู้อำนวยการจะมีการประชุมกันอีกครั้งเพื่อทำการคัดเลือกบทบาทการแสดงที่เหมาะสมกับนักเต้นคนนั้น ซึ่งจะมีการปรับเปลี่ยนบทบาทที่มีความยากและท้าทายมากขึ้นในแต่ละครั้ง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยมีประเด็นที่สำคัญและค้นพบจากการศึกษาที่ควรมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. จากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเต้นบัลเลต์ในประเทศของคณะบางกอกซิตี้บัลเลต์ในด้านองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน พบว่าเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการพัฒนาบัลเลต์ในประเทศไทย โดยเน้นไปที่บุคคลในช่วงวัยที่ต้องการฝึกฝนและพัฒนาตนเองในฐานะนักเต้นอาชีพ การจัดรูปแบบการเรียนการสอนจะพยายามให้เหมือนหรือคล้ายคลึงกับบริษัทบัลเลต์ในประเทศ จากการศึกษาข้อค้นพบในจุดประสงค์ข้อแรก ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจ ที่คิดว่าเป็นจุดเด่นของคณะบางกอกซิตี้บัลเลต์ ที่มีความแตกต่างจากสถาบันสอนเต้นอื่น ๆ ในประเทศไทย ได้แก่

1.1 ด้านหลักสูตร พบว่า ควรมีความเฉพาะเจาะจงเพื่อพัฒนานักเต้นให้พร้อมต่อการทำงาน คือการเป็นนักเต้นบัลเลต์อาชีพโดยมีหลักสำคัญได้แก่ การเรียนรู้ด้านร่างกาย เทคนิคการเต้น โดยการมีชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ การเรียนรู้ด้านสุนทรียศาสตร์ การเข้าถึงบทบาทนักแสดง โดยการฝึกซ้อมเพื่อการแสดงในบทบาทต่าง ๆ แนวทางการปฏิบัติตัวที่ดีต่อการเป็นนักเต้นมืออาชีพ มีการฝึกฝนประสบการณ์ในการแสดงจริง ทั้งการแสดงขนาดใหญ่ และการแสดงขนาดเล็ก นักเต้นได้นำสิ่งที่ฝึกซ้อมฝึกฝนมาใช้จริง และในการแสดงต่าง ๆ นักแสดงควรจะได้รับคำตอบแทนหลังจากแสดง ซึ่งการฝึกอบบรมดังกล่าวนี้ได้อุดหนุนกับความหมายของนักเต้นบัลเลต์อาชีพ ที่ Gerald (1998) ได้กล่าวว่า นักเต้นบัลเลต์เป็นที่ได้รับการฝึกอบบรมและฝึกเทคนิคที่เหมาะสมเป็นเวลาหลายปีเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของบริษัทบัลเลต์มืออาชีพและ รสีกา ไผขาว (2559) กล่าวว่า กลุ่มนักบัลเลต์อาชีพจะทำการฝึกซ้อมสำหรับการแสดง ภายใต้การควบคุมของนักออกแบบท่าเต้น และได้รับคำตอบแทนหลังจากเสร็จสิ้นการแสดง อีกทั้งแนวทางการพัฒนานักเต้นบัลเลต์สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประวัติศาสตร์ เหลาทอง และคณะ (2558, 131-144) ซึ่งได้กล่าวถึงนักบัลเลต์ที่ประสบความสำเร็จจะต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ 1. การทำการแสดงบัลเลต์ที่สมบูรณ์ คือ มีความสามารถทางด้านการเต้นบัลเลต์ที่ดี แสดงได้ตามบทบาท ซึ่งขึ้นอยู่กับฝึกฝนด้วยตัวเองและจากครูที่ดี 2. ความประพฤติตัวที่ดีและเหมาะสม 3. การสนับสนุนที่ดี คือ โอกาสที่ดีต่าง ๆ ที่ได้รับในการแสดง

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ควรเน้นการฝึกฝนทักษะและประสบการณ์ทางด้านทักษะการแสดงทั้งการเต้นบัลเลต์และการเต้นร่วมสมัย การใช้รูปแบบการสอนแบบอิสระหรือฟรีคลาส โดยไม่มีการกำหนดหลักสูตรที่ตายตัว ซึ่งครูผู้สอนจะพยายามสอนให้หลากหลายรูปแบบ (Style) การให้เนื้อหาและแบบฝึกหัดในการเรียนการสอนจะปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการหรือจุดประสงค์ในการแสดงแต่ละช่วง หรือปรับเปลี่ยนตามลักษณะของผู้เรียนส่วนใหญ่ที่มาในวันนั้น หรือปรับเปลี่ยนตามปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องการแก้ไขและพัฒนาให้กับนักเต้นในคณะในองค์กรวม ซึ่งการเรียนการสอนรูปแบบนี้จะมีประโยชน์ต่อตัวนักเต้นในคณะอย่าง

มาก เนื่องจากนักเดินในคณะมีความหลากหลายทั้งด้านความรู้ ประสบการณ์ นักเดินจะต้องทำการเรียนรู้ วิเคราะห์และเลือกใช้ความรู้ที่ได้มาด้วยตนเองเพื่อนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับร่างกายของตน หรือนำไปปรับใช้กับงานของตนได้อย่างเหมาะสม และการที่ในชั้นเรียนนั้นมีทั้งครูและผู้เรียนที่เป็นนักเดินที่มีความหลากหลาย ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงความแตกต่าง จุดเด่น จุดด้อยของผู้อื่นเพื่อนำไปปรับใช้กับตนเอง

1.3 ด้านผู้เรียน พบว่า เนื่องจากนักเดินที่มาเข้าร่วมคณะบางกอกซิตี้บัลเลต์ เล็งเห็นความสำคัญและเห็นประโยชน์ของการพัฒนาตนเอง และการนำความรู้ ความสามารถที่ได้ฝึกฝนในด้านการเต้นและการแสดง ไปต่อยอดในแนวทางการทำงานของตน และยังมีความต้องการที่จะทำการแสดงอยู่ และเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง และเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะต้องจัดสรรเวลาของตนเองเพื่อมาเข้าร่วมเพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ซึ่งก็เป็นความต้องการส่วนบุคคล แต่ถือว่าผู้เรียนมีความต้องการที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งลักษณะของผู้เรียนของคณะบางกอกซิตี้บัลเลต์ มีความสอดคล้องกับแนวคิดของการศึกษาผู้ใหญ่ (Andragogy) ซึ่ง สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล (2564) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้เรียนผู้ใหญ่ ซึ่งจะประกอบด้วย 1) มโนทัศน์ของผู้เรียน ผู้เรียนผู้ใหญ่จะมีวุฒิภาวะสูง ความเป็นตัวของตัวเอง พัฒนาจากการพึ่งพาผู้อื่นไปเป็นการชี้นำตนเอง 2) ประสบการณ์ของผู้เรียน ผู้ใหญ่มีประสบการณ์เป็นทรัพยากรที่สำคัญของการเรียนรู้ ความรู้ต่าง ๆ จะเกิดขึ้นจากการต่อยอด เชื่อมโยงจากประสบการณ์เดิม และการนำประสบการณ์ที่มีไปใช้ 3) ความพร้อมที่จะเรียน ผู้ใหญ่จะพร้อมเรียนเมื่อรู้สึกว่าการเรียนนั้นจำเป็นต่อตนเอง 4) ความมุ่งมั่น ผู้ใหญ่จะยึดปัญหาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้เพื่อนำความรู้ไปใช้ทันที

2. การศึกษาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเดินบัลเลต์ในประเทศของคณะบางกอกซิตี้บัลเลต์ในด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ พบว่า คณะบางกอกซิตี้บัลเลต์มีการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการตามทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ มัลคัม โนลส์ 7 ข้อ จากการศึกษาข้อค้นพบจากจุดประสงค์งานวิจัย ข้อที่ 2 ผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจ ซึ่งเป็นจุดเด่นและเป็นหลักสำคัญของการพัฒนานักเดินในคณะ ได้แก่

2.1 การจัดโครงสร้างเพื่อการวางแผนร่วมกันผู้เรียน พบว่า ควรมีการสอบถามความสมัครใจปรึกษากับผู้เรียนหรือนักเดินเสมอว่าต้องการจะแสดงและมีเวลาในการซ้อมมากน้อยเพียง ซึ่งจะขึ้นอยู่กับความพร้อมในกลุ่มครูและนักเดินเพื่อหาทางออกร่วมกัน เพื่อให้ให้นักเดินได้มีโอกาสเข้าร่วมแต่ละกิจกรรมให้ได้มากที่สุด รวมถึงหากนักเดินมีปัญหาในการเข้าร่วมต้องการยุติกิจกรรมเพราะมีเหตุผลที่จำเป็นและต้องการกลับมาใหม่ในเวลาที่เหมาะสม ก็ควรรับฟังและหาทางออกร่วมกัน อีกทั้งในการทำงานทุกงานควรเปิดโอกาสให้นักเดินทุกคนได้แสดงความคิดเห็นถึงปัญหาและหาทางแก้ไขในทุก ๆ การทำงาน ซึ่งกระบวนการในข้อที่กล่าวมาข้างต้น ถือว่ามีความยืดหยุ่นอย่างมากให้กับนักเดินที่ถือว่าอยู่ในวัยผู้ใหญ่ที่มีภาระหน้าที่ที่ต้องทำ อีกทั้งทางคณะไม่ได้จำกัดทางด้านประสบการณ์ อายุ และภูมิฐานะ เนื่องจากคณะมีนักเดินที่หลากหลาย ถือเป็นอีกแหล่งความรู้ให้นักเดินได้เก็บเกี่ยวและเรียนรู้จากนักเดินคนอื่น ๆ ซึ่งการที่ผู้เรียนนั้นมีอิสระ สามารถวางแผนการเรียนรู้ของตนเองได้ ซึ่งเป็นธรรมชาติของผู้เรียนผู้ใหญ่ นั่น สอดคล้องกับ ชนนัภรณ์ อารีกุล (2563) ได้กล่าวถึงการนำลักษณะการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ของ Knowles ไปปฏิบัติ ที่ได้กล่าวถึง ความพร้อมที่จะเรียนของ

วัยผู้ใหญ่จะมีความแตกต่างกันในด้านเป้าหมายในการเรียนซึ่งส่วนใหญ่ เวลาที่พร้อมในการเรียนจะอยู่ในช่วงผลัดเปลี่ยนวัย หรือผลัดเปลี่ยนการทำงานเพื่อต้องการความรู้ใหม่เพิ่มเติม และผู้ใหญ่มีสิทธิ์ในการตัดสินใจและจัดการชีวิตตนเองได้

2.2 การออกแบบและการดำเนินการให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ พบว่า ในด้านการพัฒนานักเต้นควรมีการสนับสนุนนักเต้นทั้งรายบุคคลและองค์กรวม ทั้งงานด้านการเต้นและงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงเมื่อโอกาสมาถึงเท่าที่จะทำได้ และการสร้างเสริมประสบการณ์ในการทำงาน สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งคือการเชิญ ครู นักออกแบบท่าเต้น ศิลปินที่มีชื่อเสียงจากต่างประเทศ มาให้ความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับนักเต้นอย่างเป็นประจำ และทำงานร่วมกับนักเต้นตามลักษณะการแสดงครั้งนั้น ๆ เป็นประโยชน์กับนักเต้นในด้านกระบวนการความคิด การทำงานที่หลากหลายเพื่อนำไปต่อยอดความรู้และนำไปปรับใช้กับการทำงานของตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Walters (2011) ศึกษาความต้องการการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทางอาชีพของนักเต้น (The Professional Development Need of Dancers: CPD) มีการสันนิษฐานว่า การพัฒนาทางวิชาชีพในโลกของการเต้นรำ เกิดขึ้นในสตูดิโอและจากการทำงาน พบว่า โปรแกรม CPD ที่มีประสิทธิภาพและครอบคลุมสำหรับนักเต้นควรเกี่ยวกับการเปิดโอกาสในการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและหลากหลายมากขึ้น ได้แก่ การพัฒนาทักษะด้านการประกอบการและการจัดการที่เกี่ยวข้องกับการเต้นและศิลปะ เปิดโอกาสชั้นเรียนและเวิร์คช็อปเทคนิคอื่น ๆ ที่จะส่งเสริมอาชีพเต้น เช่น พิลาทิส การละคร โยคะ เปิดโอกาสในการร่วมงานและทำงานในด้านการออกแบบท่าเต้นกับผู้ที่มีประสบการณ์ สนับสนุนการให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยาเพื่อส่งเสริมการฝึกฝน ตลอดจนการเปลี่ยนอาชีพและการสร้างบรรยากาศที่สร้างสรรค์และการคิดในเชิงบวกภายในองค์กร

2.3 การประเมินผลผู้เรียน พบว่า การประเมินของควรเป็นการประเมินตามสภาพจริง โดยการสังเกตพฤติกรรมของนักเต้น โดยไม่ได้ประเมินเพียงแค่ทักษะการเต้นและการแสดงเท่านั้น แต่การเลือกบทบาทในการแสดงแต่ละครั้งจะเน้นไปที่ความสม่ำเสมอ ระเบียบวินัย ความพยายามในการเข้าร่วมชั้นเรียน และความน่าจะเป็นที่จะพัฒนาต่อยอดไปสู่บทบาทนั้น ๆ ได้ ในระยะเวลาที่จะต้องคัดเลือกนักแสดง และมีการประเมินในระหว่างการทำงานว่านักเต้นพัฒนาไปมากน้อยเพียงใด และผลในการปฏิบัติจริงซึ่งจะเป็นผลต่อยอดในการเลือกบทบาทใหม่ที่เหมาะสมกับนักเต้นคนนั้น ๆ ในการแสดงครั้งต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ วัธนสุพรรณ (2549, 45) ที่ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของนักเต้นว่า นักเต้นที่ดีไม่ใช่แค่มีเพียงทักษะการเต้นที่ชำนาญ แต่ต้องมีส่วนประกอบอื่น ๆ เช่น มีวินัย มีความเข้าใจและวิจารณ์ญาณ มีเหตุผล มีความมุ่งมั่นตั้งใจรักในงานที่ทำ คุณสมบัติเหล่านี้จะถูกปลูกฝังทั้งในชั้นเรียนและประสบการณ์ในการทำงาน

แต่เนื่องด้วยทางคณะนั้นไม่ได้มีข้อกำหนดว่านักเต้นแต่ละคนต้องเข้าร่วมกิจกรรมทุกกิจกรรม อาจเกิดปัญหาในการประเมินในระยะยาว เนื่องจากการฝึกฝนการเต้นบัลเล่ต์ต้องใช้เวลาในการพัฒนาฝึกฝนอย่างมาก อาจส่งผลด้านความต่อเนื่องและเป็นขีดจำกัดของนักเต้น อาจจะไม่สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่เพราะต้องทำงานควบคู่ไปด้วย ทำให้เข้าร่วมกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง

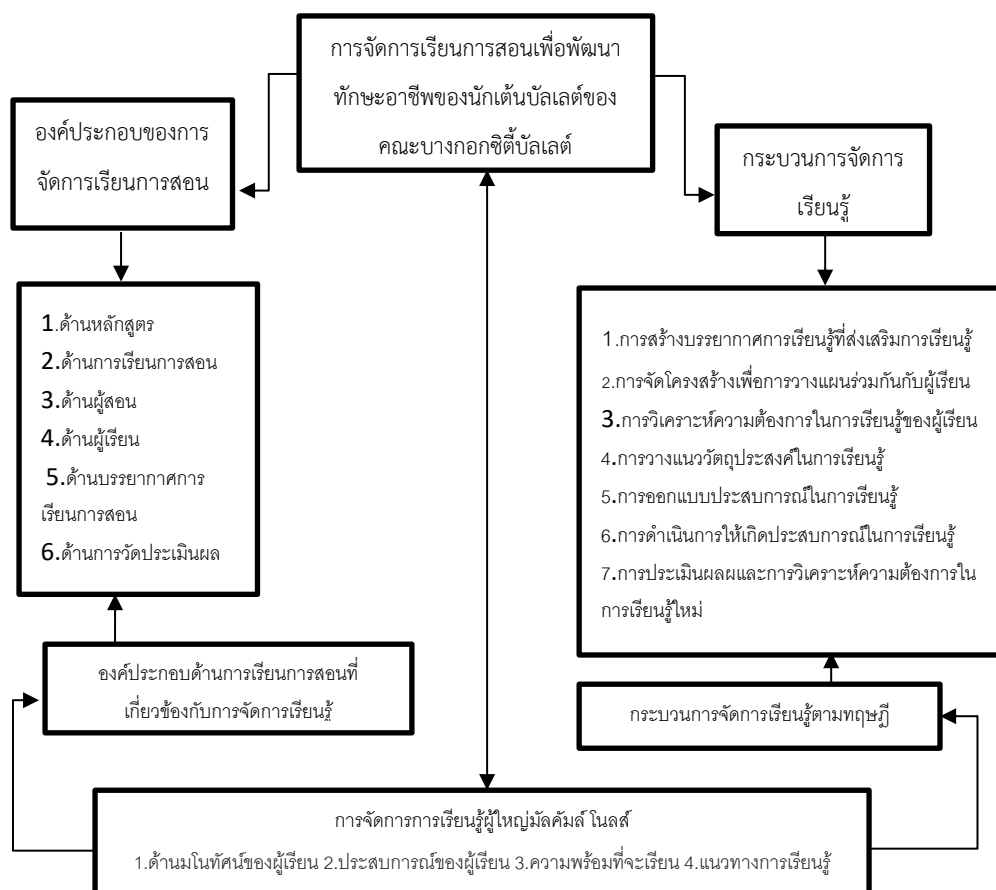
3. ด้านการจัดการคณะบัลเลต์ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการเรียนและการทำงานของคณะบางกอกซิดีบัลเลต์ มีความแตกต่างกับบริษัทบัลเลต์ในต่างประเทศหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นในเวลาในการเรียนและฝึกซ้อมที่น้อยกว่า จำนวนรอบในการแสดงที่ไม่มาก และไม่ได้มีระบบจ่ายเงินนักเต้นเป็นรายเดือน เนื่องจากทางคณะไม่ได้เป็นองค์กรที่จัดตั้งเพื่อหารายได้เป็นหลัก ไม่ได้มีการแสดงที่มีความถี่มาก จึงทำให้ไม่ได้มีเงินหมุนเวียนที่จะจ่ายค่าตอบแทนให้นักเต้นเพียงพอสำหรับการเลี้ยงชีพ ดังนั้นทางคณะจึงอาจจะอยู่ในสถานะองค์กรเอกชนที่สนับสนุนและพัฒนาักเต้นกึ่งบริษัทเท่านั้น ด้านงบประมาณการจัดกิจกรรมต่างๆ จะมาจากการบริหารจัดการเงินทุนส่วนตัวของผู้ก่อตั้งคณะเอง รายได้ของคณะในการทำกิจกรรมต่างๆ และการขอผู้สนับสนุนทั้งทางภาครัฐและเอกชนเท่าที่จะพอหาได้ ซึ่งถือว่าเป็นภาระอันสำคัญที่ทำให้การดำเนินกิจกรรมของคณะเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือว่ามีความยากลำบากในบริบทสังคมไทย ที่การสนับสนุนศิลปะการเต้นรำแบบตะวันตกของรัฐบาลและเอกชนยังมีน้อย แตกต่างจากประเทศอื่นๆ ทั้งในเอเชียและภูมิภาคอื่นในโลก ซึ่งจะมียกสนับสนุนให้จัดตั้งคณะบัลเลต์แห่งชาติ และสนับสนุนการจัดการแสดง ซึ่งส่งผลทั้งในด้านการทำงานของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาในสายนาฏศิลป์ตะวันตกไม่มีที่รองรับการทำงาน และในด้านผู้ชม หรือผู้เสงานไม่สามารถเข้าถึงการแสดงนาฏศิลป์ตะวันตกได้ง่าย จึงทำให้การแสดงด้านตะวันตกยังไม่มีผู้ชมที่เพียงพอที่จะทำให้อาชีพนักเต้นบัลเลต์มีอาชีพในคณะบัลเลต์สามารถเลี้ยงชีพได้โดยการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะบัลเลต์ ซึ่งสอดคล้องกับ ภัชกรชา แก้วพลอย (2560, 114) ซึ่งได้กล่าวว่า ในประเทศไทยนั้น มีผู้ที่เรียนจบหลักสูตรระดับอาชีพหลายต่อหลายคน แต่ว่าเมืองไทยยังไม่มีคณะบัลเลต์ระดับอาชีพที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนอย่างแท้จริง จึงเป็นผลให้การพัฒนาขีดความสามารถในการเป็นนักแสดงต้องถูกตัดทอนลงไป

สรุป

1. การศึกษาองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ด้านหลักสูตร มีความจำเพาะเจาะจงในการฝึกฝนและพัฒนาักเต้นบัลเลต์เพื่อให้ความเป็นอาชีพ ด้านการเรียนการสอน ใช้วิธีการสอนแบบสาธิตครูเป็นศูนย์กลาง มีรูปแบบการสอนแบบอิสระ (Free Class) สามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาได้ตามจุดประสงค์ หรือปรับตามปัญหาที่ต้องการแก้ไขของผู้เรียน ด้านครูผู้สอน จำเป็นจะต้องมีประสบการณ์การแสดงบนเวทีหลายปี มีความรู้ ความสามารถ น่าเชื่อถือ และเป็นแบบอย่างให้ผู้เรียนได้ ด้านผู้เรียน มีการนำตัวเอง มีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองในด้านการเต้นและการแสดง เพื่อจุดประสงค์เฉพาะของตนเองหรือแก้ปัญหาบางอย่าง ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน ลักษณะของสถานที่เรียนต้องมีความเหมาะสมและอำนวยความสะดวกต่อการฝึกฝนการเต้น ลักษณะทางพฤติกรรม จิตใจ และสังคม ครูและผู้เรียน ผู้เรียนและผู้เรียนมีความเคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ทุกคนเป็นมิตร ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้านการวัดและการประเมินผล มีการประเมินผลตามสภาพจริงจากการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริงของการเป็นนักเต้นอาชีพทุกขั้นตอน โดยการจดบันทึกและการสังเกต

2. การศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเต้นบัลเลต์ พบว่ามีกระบวนการครบถ้วนตามกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ของ มัลคัม โนลส์ ได้แก่ 1) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ต้องจัดสภาพทางด้านกายภาพให้มีความพร้อมและส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งขนาดและพื้นที่ของห้องเรียน พื้นและกระจกที่เหมาะสมสำหรับการเต้น บรรยากาศด้านวิวทิวทัศน์ที่ปลอดโปร่งและอุณหภูมิที่เหมาะสม เสียงดนตรีที่ดี และพื้นที่อำนวยความสะดวกอื่นๆ และ ครูผู้สอนจะต้องพยายามทำให้เกิดบรรยากาศในเชิงบวก ได้แก่ การกระตุ้นและจูงใจผู้เรียนให้เกิดความท้าทาย อยากเรียนรู้ คอยผลักดัน เติมพลังให้ผู้เรียนรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและมีความมั่นใจ 2) การจัดโครงสร้างเพื่อการวางแผนร่วมกันกับผู้เรียน ทางคณะจึงต้องมีความยืดหยุ่นตามความเหมาะสม และต้องมีการวางแผนร่วมกันกับผู้เรียนในด้านเวลาเรียน ด้านการทำงานและซ้อมการแสดง สอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ หากผู้เรียนมีปัญหาในด้านการเข้าร่วมกิจกรรมสามารถขอคำปรึกษากับครูหรือผู้อำนวยการได้เพื่อหาทางออก และสนับสนุนและเปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็น ยอมรับความเห็นต่าง การทำงานร่วมกับผู้อื่นและการทำงานเป็นทีม 3) การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน คณะบางกอกซิติบัลเลต์จำเป็นต้องคำนึงถึงเรื่องมองดูถึงลักษณะชีวิตไม่ว่าจะเป็นอาชีพ อายุ ร่างกายของผู้เรียนแต่ละคนที่มาเข้าร่วมว่าต้องการอะไร มองเห็นคุณค่าของเวลาของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนการสอนในแต่ละวันให้เข้ากับกลุ่มผู้เรียนวันนั้นมากที่สุด 4) การวางแผนวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ทางคณะบางกอกซิติบัลเลต์ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถที่พร้อมต่อการทำงานในการเป็นนักเต้นบัลเลต์อาชีพ เน้นความหลากหลายของสไตล์การเต้นบัลเลต์และการเต้นร่วมสมัย เน้นสร้างองค์ความรู้เพื่อให้ผู้เรียนนำไปปรับใช้กับตนเอง และปลูกฝังค่านิยม ความประพฤติทัศนคติ ที่เหมาะสมสำหรับการทำงานและการเป็นนักเต้นบัลเลต์อาชีพ 5) การออกแบบประสบการณ์ในการเรียนรู้ มีหลักเกณฑ์คือ ต้องมองดูถึงความสนใจและความสามารถของแต่ละบุคคล และศักยภาพในองค์รวมของนักเต้น เน้นการทำงานที่เหมือนหรือใกล้เคียงกับคณะเต้นมืออาชีพ และมีการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ทำงานที่หลากหลาย 6) การดำเนินการให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ ทางคณะบางกอกซิติบัลเลต์มีการจัดกิจกรรม ซึ่งจะแบ่งได้เป็นสองช่วง ได้แก่ ช่วงที่มีการแสดง ได้แก่ การเตรียมการ การฝึกซ้อม และการปฏิบัติ ช่วงที่ไม่มีการแสดงหรือพักการแสดง ทางคณะบางกอกซิติบัลเลต์มีการจัดการเรียนการสอนปกติ เพื่อให้ให้นักเต้นได้ฝึกฝนร่างกายอย่างสม่ำเสมอ และสนับสนุนให้นักเต้นได้เข้าร่วมการแข่งขันในระดับประเทศ ตามความสนใจและเวลาของนักเต้นแต่ละคน 7) การประเมินผลและการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ใหม่ การประเมินของทางคณะบางกอกซิติบัลเลต์จะเป็นการประเมินตามสภาพจริง โดยการสังเกตพฤติกรรมของนักเต้นทั้งด้านทักษะ การทำงาน กระบวนการคิด การแก้ไขปัญหาทั้งในขั้นตอนก่อนการทำงาน ระหว่างการทำงาน และการปฏิบัติงานจริงมีขั้นตอนดังนี้ คณะประเมินผลผู้เรียนในองค์รวมและรายบุคคลก่อนการจัดแสดง คณะประเมินผลผู้เรียนในองค์รวมและรายบุคคลหลังจากการแสดง และต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทในกาสารแสดงของผู้เรียนทุกครั้ง ให้มีความยากและท้าทาย เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนา แต่ต้องมีความเหมาะสมกับทักษะ ความสามารถของนักเต้นคนนั้น

จากการวิเคราะห์และสรุปผลจากข้อมูล สามารถสรุปความสัมพันธ์ของการจัดการเรียนการสอนของ คณะบางกอกชีตตี้บัลเลต และทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ของ มัลคัม โนลส์ ได้ตามแผนผัง ดังนี้

ภาพที่ 1: แผนผังแสดงความสัมพันธ์ของการจัดการเรียนการสอนของคณะบางกอกชีตตี้บัลเลต และทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ของ มัลคัม โนลส์

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 การผลการวิจัยไปใช้ในด้านหลักสูตร การเรียนการสอน (การสอนอิสระหรือฟรีคลาส) ไปใช้ในการพัฒนานักเต้นในระดับอาชีพ ควรคำนึงลักษณะของผู้เรียน ควรจะเป็นผู้เรียนผู้ใหญ่ที่มีทักษะการเต้นที่ไม่อ่อนจนเกินไป และนักเต้นมีประสบการณ์ไม่ต่างกันมากเกินไป ซึ่งจะขึ้นอยู่กับการคัดเลือกผู้เรียน

1.2 การนำผลการวิจัยไปใช้สำหรับการพัฒนานักเต้นในวัยผู้ใหญ่ อาจต้องใช้เวลาจนถึงจะเห็นผลได้ เนื่องจากการฝึกฝนการเต้นบัลเลตจำเป็นต้องใช้ระยะเวลานานและความสม่ำเสมอของนักเต้นคนนั้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงกระบวนการ แนวคิด หรือวิธีการของนักเต้นในการพัฒนาตัวเองในฐานะผู้เรียนผู้ใหญ่ ที่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากการเรียนรู้ของผู้ใหญ่มีลักษณะที่ต้องนำตัวเองอย่างมาก

เอกสารอ้างอิง

- ชนันภรณ์ อารีกุล. (2563). *การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต: แนวคิด หลักการ และสาระสำคัญ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไทยโพสต์. (2562). “บัลเลต์ระดับโลก” BANGKOK CITY BALLET DANCE COLLECTION.
<https://www.thaipost.net/main/detail/48179>
- นนทพร ศรีสันติสุข. (2561). *เรือนร่างและการจัดการร่างกายในบัลเลต์ กรณีศึกษา โรงเรียนบางกอกจิติ บัลเลต์* [รายงานการศึกษาเฉพาะบุคคลปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์. (2557). แนวคิดและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 12(1,2), 18-29. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/suedujournal/article/view/94934>
- ประวัติศาสตร์ เหลาทอง, สุรพล วิรุฬห์รักษ์ และ วุฒิพงษ์ โรจน์เชมศรี. (2558). ปัจจัยสู่ความสำเร็จของนักบัลเลต์ชายไทย. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 12(57), 131-144.
<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/SNGSJ/article/view/17715>
- ภัทรชา แก้วพลอย. (2559). หลักสูตรการเรียนการสอนบัลเลต์ในค่านิยมปัจจุบันของสังคมไทย. *วารสารดนตรีและการแสดง*, 2(1), 114-125. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/Mupabuujournal/article/view/243809>
- รสิกา ไฟขาว. (2559). *การศึกษาเปรียบเทียบการเรียนการสอนของโรงเรียนบัลเลต์ในเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- วิสสาวิ วัฒนสุวรรณ. (2549). นาฏศิลป์..ศิลปะการเคลื่อนไหว หรือเพียงแค่เดินกิ้งก่า. *ศิลปกรรมสาร*, 2(1), 43-52. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/fineartstujournal/article/view/235093>
- สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2564). *นิทัศน์แนวคิดและแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศไทย = Concepts and guidelines for enhancing lifelong learning in Thailand*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Gerald, J. (1998). *Dancing: The Pleasure, Power, and Art of Movement*. New York: Harry N. Abrams.
- Knowles, M. S. (1980). *The Modern Practice of Adult Education: From Pedagogy to Andragogy*. New York: Cambridge, The Adult Education Company.

Skwiot, M., Śliwiński, Z., Żurawski, A. and Śliwiński, G. (2021). Effectiveness of physiotherapy interventions for injury in ballet dancers: A systematic review. *PLOS ONE*, 16(6), 1-18.

Article e0253437. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0253437>

Walters, D. (2011). *The Professional Development Need of Dancers*.

<https://thedcd.org.uk/wp-content/uploads/2018/03/Professional-Development-Needs-of-Dancers.pdf>

การสำรวจเรื่องราวและการสื่อความหมายทางมรดกวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อการ
พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยพระบาทพระราชชายา เจ้าดารารัศมี
The Exploration of Narratives and Heritage Interpretation in Chiangmai for
the Development of Her Highness Princess Dara Rasmi Cultural Tourism

ธัญญา ลัญจนประสิทธิ์^{1*}, เนตรชนก ฤทธาคนี²

Thanya Lunchaprasith^{1*}, Nethchanok Riddhagni²

^{1,2}วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร

เลขที่ 72 อาคาร NT บางรัก ชั้น 8-9 ถนนเจริญกรุง แขวงบางรัก เขตบางรัก กรุงเทพฯ 10500

^{1,2} International College, Silpakorn University

72 CAT Telecom Tower 8th-9th floor, Charoen Krung Road, Bangrak, Bangkok, 10500, Thailand

รับบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2567

ปรับปรุงบทความ: 26 เมษายน 2567

ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 29 เมษายน 2567

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์เรื่องราว (Narrative) และการสื่อความหมายทางมรดกวัฒนธรรม (Heritage Interpretation) ที่เกี่ยวกับพระราชชายา เจ้าดารารัศมี ในสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีความเกี่ยวข้องกับพระราชชายา และราชตระกูลเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ตามกรอบความคิดการสื่อความหมายทางมรดกวัฒนธรรม (Heritage Interpretation) และ 2) เสนอแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยพระบาทพระราชชายา โดยเก็บข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลภาคสนามในสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ที่เกี่ยวข้องกับพระราชชายา และเก็บข้อมูลผ่านสื่อต่าง ๆ และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบแก่นสาระ ผลการศึกษาพบว่าสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเหล่านี้นำเสนอเรื่องราวพระราชชายา ในหลากหลายแง่มุม ได้แก่ พระประวัติพระราชชายา พระกรณียกิจของพระราชชายา ชีวิตส่วนพระองค์ ราชตระกูลพระราชชายา และความเป็นปุชนิยบุคคลของพระราชชายา โดยสื่อความหมายในรูปแบบป้ายคำอธิบาย ภาพ หุ่นจำลอง และวีดิทัศน์ สามารถกล่าวได้ว่าการสื่อความหมายเกี่ยวกับพระราชชายา ในสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงใหม่ แต่ควรเพิ่มความหลากหลายของรูปแบบ

* ผู้เขียนหลัก (อาจารย์ ดร. วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร)

อีเมล: lunchaprasith_t@suic.su.ac.th

กิจกรรมและปรับปรุงการประชาสัมพันธ์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสร้างความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อร่วมกันจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเฉพาะทางนี้ด้วย

คำสำคัญ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พระราชยาเจ้าดารารัศมี การสื่อความมรดกวัฒนธรรม การท่องเที่ยวตามรอยบุคคลสำคัญ

Abstract

The purpose of this article is to 1) analyze the narrative and the interpretation of Princess Dara Rasmi in historical tourist attractions in Chiang Mai related to the Princess or related to Her royal family, and 2) propose guidelines for the development of Princess Dara Rasmi cultural tourism. Field research is conducted to collect the data, which were then processed by the “thematic analysis” method. The findings reveal that the attractions provide information about the princess from many perspectives, including her biography, her works, her private life, her lineage, and her venerable status. A variety of strategies are used in the interpretation process including banner explanations, images, models, and videos. It can be concluded that the narrative of the princess is communicated in the city’s cultural heritage tourism attractions. However, the city should introduce more varieties of cultural tourism activities and have a concrete plan to communicate the new category of tourism to the public. Moreover, collaboration with the related stakeholders is helpful to maximize the development of this special interest tourism.

Keywords

Cultural Tourism, Dara Rasmi, Heritage Interpretation, Celebrity Tourism

บทนำ

บทความนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยพระบาทพระราชยา เจ้าดารารัศมี โดยสำรวจทรัพยากรวัฒนธรรมของสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีความเกี่ยวเนื่องด้วยพระชนม์ชีพของพระราชยาฯ ตั้งแต่ประสูติจนกระทั่งสิ้นพระชนม์ และที่เกี่ยวข้องกับราชตระกูลทิพย์จักรของเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ซึ่งพระราชยาฯ เป็นสมาชิกในราชตระกูล ในบริบทนี้ การท่องเที่ยวตามรอยพระราชยา เจ้าดารารัศมี หมายความว่า การท่องเที่ยวเฉพาะทาง (Special Interest Tourism) ที่มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาพระประวัติและพระกรณียกิจของพระราชยาฯ อันนำมาสู่สร้างการ

ตระหนักถึงพระกรุณาธิคุณของพระองค์ที่มีต่อจังหวัดเชียงใหม่และสยามประเทศ การท่องเที่ยวประเภทนี้มีกลุ่มเป้าหมายคือผู้ที่สนใจในประวัติศาสตร์เจ้านายฝ่ายเหนือและประวัติศาสตร์ล้านนา และผู้ที่สนใจในศิลปวัฒนธรรมภาคเหนือของประเทศไทย

พระราชชายา เจ้าดารารัศมี ทรงเป็นพระธิดาในพระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่คนที่เจ็ด และแม่เจ้าทิพเกสร ประสูติเมื่อปี พ.ศ. 2416 ณ นครเชียงใหม่ ทรงมีพระนามเดิมว่า “เจ้าดารารัศมี” ในปี พ.ศ. 2429 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าดารารัศมีถวายตัวเข้ารับราชการฝ่ายในในฐานะเจ้าจอม ในปี พ.ศ. 2451 เจ้าจอมมารดาตารารัศมีได้รับการสถาปนาพระอิสริยยศขึ้นเป็นพระราชชายา ต่อมาในปี พ.ศ. 2457 พระราชชายา เจ้าดารารัศมี ได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 เพื่อเสด็จกลับเชียงใหม่ พระราชชายาสันพระชนม์ด้วยโรคปัสสาวะพิการ (โรคปอด) ในปี พ.ศ. 2476 ที่คุ้มรินแก้ว สิริพระชันษาได้ 60 ปี

จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองเก่าแก่และมีประวัติความเป็นมาทางประวัติศาสตร์อย่างยาวนาน ปัจจุบันเป็นจังหวัดท่องเที่ยวยอดนิยมของชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2566 มีนักท่องเที่ยวจำนวนกว่า 10 ล้านคนเข้ามาเยือนเชียงใหม่ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) โดยแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย 8 ล้านคน และนักท่องเที่ยวต่างชาติ 2 ล้านคนโดยประมาณ โดยนักท่องเที่ยวมาเชียงใหม่เพื่อมาชมสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติที่สวยงาม และสถานที่ที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ อาทิ เขตเมืองเก่า และสถานที่ทางศาสนา เช่นวัดและสักการสถานต่าง ๆ มาเรียนรู้วัฒนธรรมและประเพณีพื้นบ้านที่ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน (อักรินทร์ อังกูรวัฒนา, 2561) ในปี พ.ศ. 2562 จังหวัดเชียงใหม่ได้รับการประกาศจากองค์กรยูเนสโกให้เป็นสมาชิกเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านศิลปะและหัตถกรรมพื้นบ้าน

บทความชิ้นนี้มีประโยชน์ในสองด้านหลัก ๆ ได้แก่ 1) ทางด้านวิชาการ กล่าวคือบทความนี้เป็นการบุกเบิกการศึกษาประเด็นท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามอัตชีวประวัติบุคคลสำคัญในประเทศไทย ซึ่งในแวดวงวิชาการไทยยังไม่ได้ศึกษาประเด็นดังกล่าวมากนัก และ 2) ทางด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว กล่าวคือบทความชิ้นนี้สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดในเชียงใหม่ให้มีความหลากหลายทางกิจกรรมวัฒนธรรมมากขึ้น เสริมสร้างภาพลักษณ์จังหวัดเชียงใหม่ในฐานะที่เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เก่าแก่และสำคัญ เป็นเมืองสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะ และสำคัญที่สุดคือ สร้างการตระหนักรู้และความซาบซึ้งในพระกรุณาธิคุณของพระราชชายา ผู้ทรงนำความเจริญมาสู่เมืองเชียงใหม่ ในขณะที่ก็ไม่ทิ้งรากฐานของวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาวล้านนา

วัตถุประสงค์

งานวิจัยชิ้นนี้มีจุดประสงค์สองประการด้วยกัน ได้แก่ 1) เพื่อวิเคราะห์เรื่องราว (Narrative) และการสื่อความหมายทางมรดกวัฒนธรรม (Interpretation) ของพระราชชายา ในสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับพระราชชายา หรือเกี่ยวข้องกับราชตระกูลเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่

ตามกรอบความคิดการสื่อความหมายทางมรดกวัฒนธรรม (Heritage Interpretation) และ 2) เสนอแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยพระราชยาฯ

ทบทวนวรรณกรรม

1. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาศิลปวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยมากมักจะเป็นในรูปแบบของการเยี่ยมชมสถานที่ที่มีความสำคัญทางด้านศิลปวัฒนธรรม การเยี่ยมชมสถานที่ทางประวัติศาสตร์ หรือการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นในสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการตระหนักรู้และเข้าใจในประวัติศาสตร์ ศิลปะและวัฒนธรรมพื้นถิ่น (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, 2547, 10; ภาณุ อสิชัยกุล, 2546, 83)

แต่ในความเป็นจริงแล้ว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีหลายประเภท ซึ่งแต่ละประเทศอาจแบ่งประเภทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่างกันตามความนิยมและกรอบความสนใจของนักท่องเที่ยวในประเทศเหล่านั้น หรือตามมุมมองนโยบายรัฐในส่วนการส่งเสริมการท่องเที่ยว อาทิ ในโลกตะวันตกจะตีความการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย Smith (2016) นักวิชาการท่องเที่ยวจากประเทศตะวันตกได้แบ่งประเภทการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เป็นที่นิยม ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม (Heritage Tourism) การท่องเที่ยวเชิงศิลปะ (Arts Tourism) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) การท่องเที่ยววัฒนธรรมเมือง (Urban Cultural Tourism) การท่องเที่ยววัฒนธรรมชนบท (Rural Cultural Tourism) การท่องเที่ยววัฒนธรรมชนกลุ่มพื้นเมือง (Indigenous Cultural Tourism) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Cultural Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (Experiential Cultural Tourism) ในขณะที่ประเทศไทยมักตีความการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไปในเชิงการศึกษาประวัติศาสตร์ หรือการพักผ่อนหย่อนใจในสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โดยจะเห็นได้จาก บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้แบ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกเป็น การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) การท่องเที่ยววัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) การท่องเที่ยววิถีชีวิตชนบท (Rural and Village Tourism) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพวัฒนธรรม (Cultural Health Tourism) เป็นต้น

2. การท่องเที่ยวตามรอยบุคคลสำคัญ

การท่องเที่ยวตามรอยบุคคลสำคัญเป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเรื่องราวประวัติชีวิตของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพื่อให้เกิดความเข้าใจและซาบซึ้งในตัวบุคคลนั้น โดยบุคคลเหล่านั้นมักเป็นบุคคลสำคัญหรือมีชื่อเสียงในพื้นที่หรือในวงการใดวงการหนึ่ง ในปัจจุบันได้ส่งเสริมรูปแบบการท่องเที่ยวประเภทนี้ด้วยในประเทศต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยวตามรอยวิลเลียม เชกสเปียร์ ที่แคว้นวอร์ริคเชอร์ ประเทศอังกฤษ การท่องเที่ยวตามรอยอันโทนี เกาดิ ที่นครบาร์เซโลนา ประเทศสเปน การท่องเที่ยวตามรอยหลวงปู่มั่น การท่องเที่ยวตามรอยรัชกาลที่ 9 ที่จังหวัดเพชรบุรี การท่องเที่ยวตามรอยสุนทรภู่ ในจังหวัดระยอง ประเทศไทย

การท่องเที่ยวตามรอยบุคคลสำคัญนี้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเรื่องราว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอัตชีวประวัติของบุคคล ทั้งบุคคลที่มีจริงและไม่มีจริงแต่ปรากฏในนวนิยาย เรื่องเล่า ตำนาน มาเป็นจุดหลักในการเดินทางท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวตามรอยบุคคลที่มีชื่อเสียง (Celebrity Tourism) การท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ (Film Tourism) การท่องเที่ยวตามวรรณคดี (Literary Tourism) การท่องเที่ยววัฒนธรรมร่วมสมัย (Pop Cultural Tourism) หรือการท่องเที่ยวแสวงบุญ (Pilgrimage) เพื่อเคารพหลุมศพหรืออนุสาวรีย์บุคคลสำคัญที่ล่วงลับไปแล้ว (Ioannides & Ioannides, 2002)

ทั้งนี้ การนำเรื่องราวของบุคคลมาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว สามารถทำได้หลายประการ ในบริบทของการท่องเที่ยวภาพยนตร์ กุณทล เพ็ชรเสนา และ ศิริพร ดาบเพชร (2565) ได้จำแนกออกเป็น 5 ประการ ได้แก่ 1) การนำบุคคลมาเป็นอัตลักษณ์ให้กับพื้นที่ 2) การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาในภาพยนตร์ 3) การสร้างสิ่งดึงดูด หรือการสร้างแหล่งท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ให้มีจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว 4) การสร้างแรงบันดาลใจหรือแรงกระตุ้น 5) การนำเสนอประสบการณ์การท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับจินตนาการของนักท่องเที่ยว 6) การสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว ในทำนองเดียวกัน อมรรัตน์ เปี่ยมดนตรี และ ศุภกรณ์ ดิษฐพันธ์ (2558) ได้กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวรรณกรรมชุมชนข้างชุมชนแผนในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ 1) การจัดแผนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยวรรณกรรมชุมชนข้างชุมชนแผน 2) ส่งเสริมการจัดกิจกรรม งานประจำปี ประเพณี ของจังหวัดสุพรรณบุรีให้มีความเกี่ยวข้องกับวรรณกรรมชุมชนข้างชุมชนแผน 3) การจัดการแสดงที่มีความเกี่ยวข้องกับวรรณกรรมชุมชนข้างชุมชนแผน 4) การจัดทำเอกสารแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสุพรรณบุรีที่มีความเกี่ยวข้องกับวรรณกรรม 5) การนำนวัตกรรมใหม่ๆ สื่อ มัลติมีเดียเข้ามาใช้ในการจัดนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมชุมชนข้างชุมชนแผน 6) สร้างความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอื่นๆ เช่นการจำหน่ายของที่ระลึก การจัดแสดงในเรื่องชุมชนข้างชุมชนแผนในตลาดร้อยปีสามชุก ตลาดเก่าห้อง

3. การสื่อความหมายทางมรดกวัฒนธรรม

การสื่อความหมาย (Interpretation) คือการนำกิจกรรมทางการศึกษาที่น่าดึงดูด บุคคล สภาพแวดล้อม มาใช้ในการสื่อสารให้ผู้คนเข้าใจเรียนรู้ประเด็นต่าง ๆ ในบริบทของการจัดการมรดกวัฒนธรรม การสื่อความหมาย อาจแปลได้ว่าเป็นกลวิธีในการสื่อสารเพื่อให้สาธารณชนเข้าใจคุณค่า ความสำคัญ และความหมายของสถานที่ที่มีความสำคัญวัฒนธรรม ตลอดจนโบราณวัตถุ และประเพณีที่วัฒนธรรม (Silberman, 2013) ซึ่งอาจทำได้โดยกลยุทธ์ต่าง ๆ อาทิ การให้ข้อมูลเพื่อกระตุ้นอารมณ์ สร้างประสบการณ์ที่ดี หรือทำให้คนมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมนั้น (Nowacki, 2021) ทั้งนี้ การสื่อความหมายทางวัฒนธรรมอาจใช้สื่อหลากหลายประเภท เช่น การเสวนา การนำเที่ยว หรือการจัดนิทรรศการ (Beck & Cable, 1998) สื่อที่เป็นสิ่งตีพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การบรรยายสาธารณะ หลักสูตรการศึกษา กิจกรรมชุมชน การอบรมการวิจัย (ICOMOS, 2008)

การสื่อความหมายมรดกทางวัฒนธรรมนั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก อย่างที่ Moscardo (2008) ได้กล่าวไว้ว่าการสื่อความหมายทางมรดกวัฒนธรรมที่ดีเป็นกุญแจ

สำคัญต่อคุณภาพประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะเป็นการตระหนักรู้จักคุณค่าและความสำคัญของวัฒนธรรม และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ (ปฏิพล ยอดสุรางค์ และ วีรพงษ์ ไวยทิ, 2565) และสร้างพฤติกรรมที่ดีต่อมรดกวัฒนธรรมได้ (Nowacki, 2021)

วิธีการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ได้สำรวจเรื่องเล่า (Narrative) และการสื่อความวัฒนธรรม (Heritage Interpretation) ในสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องหรือได้แสดงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพระราชชายา และราชตระกูลทิพยจักร ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1

ประวัติและความสำคัญ/ความเกี่ยวข้องกับพระราชชายา เจ้าดารารัศมีของสถานที่ท่องเที่ยวที่ปรากฏในงานวิจัย

อันดับ	ชื่อสถานที่	ความสำคัญ/ความเกี่ยวข้องกับพระราชชายา เจ้าดารารัศมี
1	กุ๋เจ้านายฝ่ายเหนือ	เป็นสุสานหลวงที่ตั้งอยู่ข้างวัดสวนดอก เป็นสถานที่ตั้งอนุสาวรีย์เก็บพระอัฐิของเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่และสมาชิกในราชตระกูลทิพยจักร รวมไปถึงพระราชชายา สุสานหลวงแห่งนี้จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2451 ตามพระดำริของพระราชชายา ที่มีพระประสงค์ในการรวบรวมพระอัฐิของเชื้อพระวงศ์ของราชตระกูลทิพยจักรที่เดิมกระจัดกระจายอยู่บริเวณช่วงเมรุ (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของตลาดวโรรส) ไว้ด้วยกัน
2	พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงใหม่	เป็นพิพิธภัณฑสถานชาติพันธุ์วิทยาที่จัดตั้งโดยกรมศิลปากรในปี พ.ศ. 2512 เพื่อเก็บรวบรวม สงวนรักษาและจัดแสดงศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ ในภาคเหนือ ภายในเล่าเรื่องราวประกอบกับการจัดแสดงวัตถุโบราณเรียงตามยุคประวัติศาสตร์ในภาคเหนือ ตั้งแต่ก่อนประวัติศาสตร์ จนกระทั่งสมัยเจ้าแก้วมณเฑียร เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์สุดท้าย (พ.ศ. 2454-2482) ก่อนที่จะยกเลิกระบบเจ้าหลวงในเวลาต่อมา ซึ่งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติได้นำเสนอพระประวัติ พระกรณียกิจของพระราชชายา ตลอดจนสิ่งของเครื่องใช้ของพระองค์ท่านในนิทรรศการ “ล้านนาสมัยรัตนโกสินทร์” ซึ่งตั้งอยู่ชั้นที่ 2
3	หอศิลปวัฒนธรรมเชียงใหม่	ตั้งอยู่บนพื้นที่คุ้มกลางเวียงซึ่งเป็นสมบัติตกทอดตั้งแต่สมัยพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์จนถึงพระราชชายา ผู้ซึ่งต่อมาได้ประทานให้แก่รัฐบาลสยาม โดยตัวอาคารที่เป็นที่ตั้งของหอศิลป์ก่อสร้างในปี พ.ศ.2467 เพื่อเป็น “หอคำ” หรือศาลาว่าการมณฑลพายัพ และต่อมาเป็นศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ สุดท้ายถูกเปลี่ยนแปลงเป็นหอศิลปวัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่ เพื่อเป็นศูนย์ให้ข้อมูลประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองเชียงใหม่ ตลอดจนศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีการดำรงชีวิตของชาวเชียงใหม่ หอศิลปวัฒนธรรมเชียงใหม่เปิดทำการครั้งแรกในปี พ.ศ. 2545 ในส่วนที่นำเสนอเกี่ยวกับพระราชชายาจะอยู่ในนิทรรศการส่วนที่ 9 ของนิทรรศการถาวรของหอศิลปวัฒนธรรมเชียงใหม่ ซึ่งก็คือในส่วนของ “เจ้าหลวงเชียงใหม่ (Dynastic Rulers)” ตั้งอยู่บนชั้นสองของอาคาร

ตารางที่ 1

ประวัติและความสำคัญ/ความเกี่ยวข้องกับพระราชยา เจ้าดารารัศมีของสถานที่ท่องเที่ยวที่ปรากฏในงานวิจัย (ต่อ)

อันดับ	ชื่อสถานที่	ความสำคัญ/ความเกี่ยวข้องกับพระราชยา เจ้าดารารัศมี
4	วัดป่าดาราภิรมย์	เดิมเป็นป่าช้าร้างที่ติดกับสวนเจ้าสหาย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของตำหนักดาราภิรมย์ซึ่งเป็นที่พำนักส่วนพระองค์ของพระราชชายา และได้กลายวัดป่าวิเวกจิตตาราม หรือวัดเรไร ต่อมาเจ้าลดาคำ ทายาทของพระราชชายา ได้ถวายสวนเจ้าสหายให้แก่วัดป่าแห่งนี้ วัดป่าแห่งนี้จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็นวัดป่าดาราภิรมย์ โดยถูกประกาศตั้งเป็นวัดในวันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2481 และได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2522 และประกอบพิธีผูกพัทธสีมา เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2523
5	พิพิธภัณฑสถานดารารัศมี	สร้างขึ้นโดยพระราชชายา ประมาณเมื่อ พ.ศ. 2470-2472 เพื่อเป็นสถานที่ประทับและปฏิบัติพระกรณียกิจของพระองค์แทนคุ้มท่าเจดีย์แก้ว ต่อมาในปี พ.ศ. 2492 ทายาทของพระราชชายา ได้ขายพื้นที่ตำหนักแห่งนี้แก่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พระตำหนักดาราภิรมย์เคยถูกใช้เป็นสถานที่ตั้งของค่ายดารารัศมี ตำรวจตระเวนชายแดน แต่ต่อมาได้ถูกปรับเปลี่ยนเป็นพิพิธภัณฑสถานเพื่อแสดงพระประวัติและพระกรณียกิจของพระราชชายา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา

บทความนี้เก็บข้อมูลจากการที่ผู้วิจัยเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวจริงเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2567 สถานที่ละ 1 ครั้ง ใช้วิธีการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วม และรวบรวมข้อมูลจากเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวจากแหล่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ สื่อออนไลน์ สื่อโซเชียลมีเดียที่น่าเสนอเกี่ยวกับสถานที่ดังกล่าวข้างต้น ข้อมูลที่เก็บได้จะใช้วิธีการวิเคราะห์แบบแก่นสาระ (Thematic Analysis) กล่าวคือข้อมูลจะถูกแยกแยะจัดหมวดหมู่ตามจุดประสงค์ของบทความวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถกล่าวได้ว่า สถานที่แต่ละแห่งมีการนำเสนอเรื่องราวของพระราชชายา ดังต่อไปนี้

1. กุเจ้านายฝ่ายเหนือ

กุเจ้านายฝ่ายเหนือได้นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับพระราชชายา ในฐานะผู้ก่อตั้งกุเจ้านายฝ่ายเหนือ จะเห็นได้จากป้ายคำอธิบาย ซึ่งตั้งอยู่หน้าสุสานที่เล่าเรื่องพระองค์ที่เป็นผู้สถาปนากุแห่งนี้ และจากป้ายศิลาหน้ากุพระเจ้าอินทวิชยานนท์ที่ได้จารึกถึงเจตจำนงของพระองค์ในการจัดสร้างกุเจ้านายฝ่ายเหนือเพื่อเป็นการทำนุบำรุงพระเกียรติราชตระกูลเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ (อย่างไรก็ดี ป้ายจารึกนั้นเหลือเพียงแค่บางส่วนในปัจจุบัน เนื่องจากเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2566 เนื่องจากมีผู้ไม่ประสงค์ดีทำลายป้ายสุสานแห่งนี้ จึงทำให้ข้อความบางส่วนหายไป)

นอกจากนี้กุเจ้านายฝ่ายเหนือได้นำเสนอความสำคัญของพระราชชายา ในฐานะที่เป็นบุคคลสำคัญของของราชตระกูลทิพย์จักร (เทียบเท่ากับเจ้าหลวงผู้ครองนคร) โดยสุสานของท่านตั้งเป็นองค์ประธาน

ตรงกลางของสุสาน และได้เล่าเรื่องเกี่ยวกับพระชนม์ชีพของพระองค์ท่าน นอกจากนี้ ความสำคัญของพระราชชายา สามารถสังเกตเห็นได้จากคำจารึกบนกุหลาบของท่านผู้หญิงฉัตรสุดา วงศ์ทองศรี (เดิม หม่อมเจ้าหญิงฉัตรสุดา ฉัตรชัย) สมาชิกในราชตระกูลเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ที่เป็นเจ้านายในราชสำนักสยาม และเป็นอดีตนางสนองพระโอษฐ์ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถในรัชกาลที่ 9 ผู้มีบทบาทในการทำนุบำรุง ศิลปะวัฒนธรรมประเพณีของชาวเหนือ ที่ได้รับว่าท่านเป็น “พระนัดดาผู้เป็นที่รักและสนิทสนมหาของพระราชชายา เจ้าดารารัศมีในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

กุเจ้านายฝ่ายเหนือใช้ป้ายคำอธิบายเพียงอย่างเดียวในการสื่อความหมาย ดังปรากฏได้จากป้ายคำอธิบายความสำคัญและความเป็นมาของสถานที่อย่างสั้น และป้ายที่อยู่บนหลุมศพกุเจ้านายสายเหนือที่กล่าวถึงชื่อเจ้านาย และประวัติการก่อสร้าง

2. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเชียงใหม่

ในพิพิธภัณฑสถานได้นำเสนอประวัติพระราชชายาเคียงคู่กับเจ้าเจ็ดตน ผู้ก่อตั้งราชวงศ์ทิพย์จักรปกครองนครเชียงใหม่ และเรื่องของการกอบกู้อิสรภาพจากพม่า โดยเล่าพระประวัติของพระราชชายา โดยสังเขป ตั้งแต่ประสูติจนกระทั่งสิ้นพระชนม์ และเล่าเรื่องพระกรณียกิจของพระองค์ที่มีต่อนครเชียงใหม่ และประเทศชาติ อาทิ การเป็นผู้สืบสานจารีตประเพณีของชาวเหนือ การนำศิลปะและวัฒนธรรมของภาคกลางเข้ามาผสมผสานกับศิลปะวัฒนธรรมของชาวเหนือเข้าด้วยกันเป็นวัฒนธรรมลูกผสมในจังหวัดเชียงใหม่ การอุปถัมภ์ศิลปะประเภทต่าง ๆ เช่น นาฏศิลป์ ทัศนศิลป์ ทอผ้า วรรณกรรม และการสร้างกุเจ้านายฝ่ายเหนือ โดยเน้นที่บทบาทการสืบสานประเพณีพื้นบ้าน ซึ่งแยกเป็นหัวข้อเฉพาะ

การสื่อความหมายทางมรดกวัฒนธรรมใช้วิธีหลายอย่าง อาทิ ป้ายคำอธิบาย ภาพถ่ายต่างๆ อาทิ พระรูปพระราชชายาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ทรงเสด็จมาประทับที่กรุงเทพฯ ทรงกลับไปประทับที่เชียงใหม่เป็นการชั่วคราว และบั้นปลายพระชนม์ชีพเมื่อเสด็จกลับไปประทับที่เชียงใหม่แล้ว ภาพถ่ายของช่างฟ้อน จัดแสดงสิ่งของเครื่องใช้ของพระองค์ท่าน ได้แก่ ถ้ำมอมที่ได้รับพระราชทานจากรัชกาลที่ 5 โดยมีคำบรรยายเป็นข้อความโทรเลขที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีต่อพระราชชายา ประกอบด้วย เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างพระราชชายา และรัชกาลที่ 5 พระราชสวามี

3. หอศิลปวัฒนธรรมเชียงใหม่

หอศิลปวัฒนธรรมเชียงใหม่นำเสนอเรื่องราวของพระราชชายา โดยการเล่าพระประวัติ ตั้งแต่การประสูติจนกระทั่งสิ้นพระชนม์ เน้นไปถึงบทบาทของพระองค์ท่านในการเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีระหว่างสยามกับล้านนา (ร่วมด้วยกับพระเจ้าลูกเธอพระองค์เจ้าดิศกุลนพรัตน์ และพลตรีเจ้าราชบุตร หรือ เจ้าวงศ์ตะวัน ณ เชียงใหม่) และทำให้อาณาจักรสยามมีความแข็งแกร่งขึ้น เป็นผู้นำวัฒนธรรมภาคกลางมาผสมผสานกับวัฒนธรรมล้านนา ตลอดจนบทบาทพระองค์ในการริเริ่มสร้างกุเจ้านายฝ่ายเหนือขึ้น

หอศิลปวัฒนธรรมเชียงใหม่สื่อความหมายเกี่ยวกับพระราชชายา ด้วยการใช้อย่างคำอธิบายวิธีโอทีที่เล่าเรื่องถึงประวัติศาสตร์ล้านนาในสมัยเจ้าเจ็ดตน ซึ่งรวมถึงพระประวัติและพระกรณียกิจของพระราชชายา ภาพถ่าย เช่น มีพระรูปพระราชชายา ที่เคยประดิษฐานที่พระสุญปบรรจุพระอัฐิพระเจ้าอินทวิชยา

นนท์ และสิ่งของเครื่องใช้ที่แสดงพระอำนาจศักดิ์และสิทธิ์ของเจ้าหลวง ได้แก่ ตราลัญจกรผู้ครองนครเชียงใหม่ จดหมายจากสยามที่แต่งตั้งเจ้าหลวงผู้ครองนครเชียงใหม่ ฆ้องชัยมงคลและงาช้างของเจ้าแก้วว้าวรัฐ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์สุดท้าย โถพระบึงคน

4. วัดป่าดาราภิรมย์

วัดป่าดาราภิรมย์ไม่ได้นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพระราชชายา โดยตรงแต่มีบริเวณที่จัดตั้งขึ้นเพื่อถวายพระเกียรติแด่พระราชชายา เจ้าของที่ดินดั้งเดิม โดยทางวัดได้มีจุดต่าง ๆ ที่สร้างหรือจัดขึ้นเพื่อเป็นแสดงความสำนึกในพระคุณของท่าน ได้แก่ พระรูปปั้นพระราชชายา ซึ่งตั้งอยู่ที่ในบริเวณเดียวกับพระบรมรูปปั้นของรัชกาลที่ 5 เป็นสถานที่ให้คนเข้ามาสักการบูชา วางดอกไม้ธูปเทียนและมีคำกล่าวบูชา และมีพระพุทธรูปที่เฉลิมพระเกียรติแด่พระราชชายา ได้แก่ พระเจ้าทันใจดาราภิรมย์ นอกจากนี้ พระอุโบสถได้ถูกตั้งตามพระนามของพระราชชายา ซึ่งก็คือ “พระอุโบสถ พระราชชายา เจ้าดาราภิรมย์” เพื่อถวายพระเกียรติแด่พระองค์ท่าน นอกจากนี้ มีวิหารหอคำหลวงซึ่งเป็นวิหารที่สร้างขึ้นในโอกาสที่วัดได้รับสถาปนาขึ้นเป็นพระอารามหลวงในปี พ.ศ.2542 ซึ่งภายในมีภาพถ่ายของพระองค์ท่านและพระราชธิดาของท่านซึ่งก็คือพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิมลนาคนพิสี และมีตู้ที่มีคนบริจาคให้พระองค์ท่าน เป็นต้น

5. พระตำหนักดาราภิรมย์

สถานที่แห่งนี้นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับพระราชชายา มากที่สุดหากเทียบกับสถานที่อื่นที่ปรากฏในบทความนี้ เพราะเป็นสถานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับพระชนม์ชีพของพระองค์ท่าน แบ่งออกได้เป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) ตัวเรือนพระตำหนักดาราภิรมย์ ซึ่งเป็นเรือนยกสูง ประกอบไปด้วยใต้ถุนที่จัดแสดงเกี่ยวกับผ้า การแสดง ขบวนรับเสด็จ ส่วนชั้นบนเป็นบริเวณที่พระองค์พักอาศัย โดยแบ่งเป็นห้องต่าง ๆ ซึ่งมีบางห้องที่ยังคงร่องรอยการใช้งานเดิมของห้อง ซึ่งจะเห็นได้จากการจัดแสดงข้าวของเครื่องใช้ส่วนพระองค์ หรือสิ่งของร่วมสมัยขณะที่พระองค์มีพระชนม์ชีพอยู่จัดแสดงอยู่ด้วย และบางห้องที่ถูกเปลี่ยนเป็นส่วนจัดแสดงกิจประจำวันส่วนพระองค์ ได้แก่ ห้องแต่งตัว 2) สวนเจ้าสหาย สวนในตำหนักดาราภิรมย์ มีกุหลาบชนิดต่าง ๆ ประกอบไปด้วยมอญจุฬาลงกรณ์ที่พระราชชายา ทรงเป็นตั้งนามกุหลาบตามพระนามพระราชสวามี และกุหลาบพันธุ์อื่น ๆ บริเวณสวนหน้าอาคารพระตำหนักมีพระรูปปั้นพระราชชายา และข้อความระลึกถึงพระองค์ท่านเป็นภาษาอังกฤษ และข้างหลังพระตำหนักมีบ่อน้ำและศาลา 3) อาคารรัศมีทัศนียา ซึ่งเป็นอาคารแยกจากตำหนักดาราภิรมย์ เป็นบริเวณที่จัดแสดงนิทรรศการพระประวัติพระราชชายา ภายใต้หัวข้อ “ดาราภิรมย์ รัตนทวีแห่งนครเชียงใหม่” โดยมีจำนวนทั้งหมด 2 ห้อง ห้องแรกเล่าเรื่องเกี่ยวกับพระองค์ในช่วงต้นพระชนม์ชีพ โดยครอบคลุมการประสูติ การเสด็จประทับที่กรุงเทพฯ ในฐานะบาทบริจาริกา ชีวิตความเป็นส่วนพระองค์และพระกรณียกิจขณะประทับอยู่ที่กรุงเทพฯ การเสด็จนิวัติเชียงใหม่เป็นการชั่วคราว และห้องที่สองเล่าเรื่องเกี่ยวกับพระชนม์ชีพของพระองค์ในช่วงปลาย ครอบคลุมถึงประเด็นการเสด็จนิวัติเชียงใหม่เป็นการถาวร การก่อสร้างและบูรณะตำหนักดาราภิรมย์ให้เป็นพิพิธภัณฑ์ พระกรณียกิจของพระองค์ขณะที่ประทับอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ และบั้นปลายพระชนม์ชีพของพระองค์ท่าน 4) บริเวณชายตัวเข้าชม เป็นจุดขายของที่ระลึก ได้แก่ หนังสือ

เกี่ยวกับพระราชชายา ผ้าทอมือที่ขายโดยคนท้องถิ่น และกุหลาบมอญจุฬาลงกรณ์ ที่ผู้เข้าชมสามารถซื้อกลับไปที่บ้านได้

ในการนำเสนอเรื่องราว พระดำเนินได้ใช้วิธีต่าง ๆ ได้แก่ การจัดสิ่งของเครื่องใช้ที่เกี่ยวข้อง ประกอบการเล่าเรื่อง การใช้ภาพถ่ายที่เกี่ยวกับสถานที่หรือพระชนม์ชีพของพระองค์ การใช้ป้ายคำอธิบาย และการใช้วิทยากรนำชม การขายสินค้าที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยพระประวัติและพระกรณียกิจของพระราชชายา

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถสรุปประเด็นต่าง ๆ ได้ต่อไปนี้

1. **การวิเคราะห์เรื่องราว (Narrative)** และการสื่อความหมายทางมรดกวัฒนธรรม (heritage interpretation) ของพระประวัติพระราชชายา ในสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับพระราชชายา หรือเกี่ยวข้องกับราชตระกูลเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่

1.1. การวิเคราะห์เรื่องราว (Narrative)

จากการวิเคราะห์ประสบการณ์การท่องเที่ยว อภิปรายได้ว่าการนำเสนอเรื่องราวของพระราชชายา จากสถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังนี้

- **ชีวประวัติพระราชชายา** ปรากฏในสถานที่ท่องเที่ยว ได้แก่ หอศิลปวัฒนธรรมเชียงใหม่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงใหม่ และพระตำหนักดาราภิรมย์ได้นำเสนอเรื่องราวตั้งแต่ประสูติ เจริญพระชันษา เสด็จประทับที่กรุงเทพฯ ในฐานะเจ้าจอม เจ้าจอมมารดา และพระราชชายาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 บั้นปลายพระชนม์ชีพที่ทรงเสด็จกลับมาประทับที่เชียงใหม่เป็นการถาวร

- **พระกรณียกิจของพระราชชายา** ในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ว่าจะจะเป็น พิพิธภัณฑ์สถานเชียงใหม่ หอศิลปวัฒนธรรมเชียงใหม่ พระตำหนักดาราภิรมย์ ได้นำเสนอพระกรณียกิจของพระราชชายา ในฐานะผู้ประสานการปกครองระหว่างเชียงใหม่และกรุงเทพฯ เข้าด้วยกัน บทบาทพระราชชายา ในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเฉพาะเรื่องนาฏศิลป์ (จุฬพร ประชาเดชสุวัฒน์, 2549) และผ้าพื้นเมือง การทำนุบำรุงศาสนา และบทบาทในการอุปถัมภ์ค้ำชูสมาชิกราชตระกูลทิพย์จักรเชียงใหม่

- **ชีวิตส่วนพระองค์** การเล่าเรื่องชีวิตส่วนพระองค์ส่วนมากจะพบในตำหนักดาราภิรมย์ เนื่องจากพระตำหนักดาราภิรมย์เป็นตำหนักที่ทรงสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสถานที่พำนักส่วนพระองค์ โดยภายในตัวตำหนักได้นำเสนอห้องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันของพระองค์อาทิ ห้องรับแขก ห้องนอน ห้องแต่งตัว ห้องรับประทานอาหาร โดยมีของใช้ที่เป็นของส่วนพระองค์ที่ไดรวบรวมนมาจากที่ต่าง ๆ และของร่วมสมัยเมื่อพระองค์ยังมีพระชนม์ชีพอยู่และมีบุคคลเข้ามาถวาย และนอกจากนี้ยังมีพระสาถิสลักษณ์และพระรูปของพระราชชายา พระบรรพบุรุษ ภาพถ่ายพระประยูรญาติและบริวารของพระองค์ ตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระชนม์ชีพของพระองค์ และได้นำเสนอเกี่ยวกับสิ่งที่พระองค์โปรด เช่น ผ้าทอ และการปลูกกุหลาบ

- **พงศาวลีของพระองค์** ในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ อาทิ กู่เจ้านายฝ่ายเหนือ พระตำหนักดาราภิรมย์ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงใหม่ และหอศิลปวัฒนธรรมเชียงใหม่ ที่นำเสนอเรื่องราวพงศาวลีของพระราชชายาฯ ซึ่งก็คือราชตระกูลผู้ครองนครเชียงใหม่ โดยที่พระราชชายาฯ ได้รับการยกย่องเป็นบุคคลสำคัญพระองค์หนึ่งในราชตระกูลผู้ทำนุบำรุงแก่บ้านเมืองและราชตระกูล

- **ความเป็นปูนียบุคคลของพระราชชายาฯ** จะพบเห็นได้ชัดเจนในวัดป่าดาราภิรมย์ที่จัดจุดเคารพพระราชชายาฯ ทั้งในรูปแบบของพระรูป และพระรูปปั้น (เคียงคู่กับพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว) คำสวด และมีจุดสักการะรูปเทียน

ทั้งนี้สามารถสรุปการนำเสนอเรื่องราวในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นตารางได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2

การนำเสนอเรื่องราวในสถานที่ท่องเที่ยว

สถานที่ท่องเที่ยว	ชีวประวัติ	พระกรณียกิจ พระราชชายาฯ	ชีวิตส่วน พระองค์	พงศาวลี ของพระองค์	ความเป็น ปูนียบุคคล
กู่เจ้านายฝ่ายเหนือ				✓	
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงใหม่	✓	✓			
หอศิลปวัฒนธรรมเชียงใหม่	✓	✓			
วัดป่าดาราภิรมย์					✓
พิพิธภัณฑ์ตำหนักดาราภิรมย์	✓	✓	✓	✓	

1.2. การวิเคราะห์วิธีการสื่อความหมาย

จากการวิเคราะห์พบว่ากลวิธีสื่อความเกี่ยวกับพระราชชายาฯ ในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ จะเน้นการรับสารทางสายตาเป็นหลัก ซึ่งจะเป็นจากการใช้ทัศนวัสดุในการสื่อความหมายได้แก่

- **การใช้ป้ายคำอธิบาย** เพื่ออธิบายประวัติ ความเป็นมา และความสำคัญของสถานที่เพื่ออธิบายเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ประวัติของพระราชชายาฯ พระกรณียกิจ ตลอดจนอธิบายสิ่งของเครื่องใช้ โดยมากเป็นในรูปแบบคำบรรยาย และมีบ้างที่มีหลักฐานในบันทึกหรือคำพูดของบุคคลอื่น ๆ ที่กล่าวถึงพระราชชายาประกอบการบรรยายด้วยเพื่อให้ความหนักแน่นและน่าเชื่อถือมากขึ้น

- **การใช้ภาพ** มีทั้งรูปแบบของพระรูปและพระสาทิสลักษณ์ของพระราชชายาฯ และบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้อง อาทิ เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่องค์ก่อน ที่เป็นบรรพบุรุษของพระองค์ และภาพวาดแผนผัง เช่น แผนผังราชตระกูลผู้ครองนครเชียงใหม่ และแผนที่ตำหนักดาราภิรมย์ที่ใช้ประกอบการสื่อความ การก่อสร้างพระตำหนักดาราภิรมย์ และการบูรณะพระตำหนักดาราภิรมย์ให้เป็นพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์อันเนื่องมาจากพระราชชายาฯ

- **การใช้หุ่นจำลอง** เช่น หุ่นจำลองในตำหนักดาราภิรมย์ที่เล่าเรื่องการรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7

นอกจากทัศนวิสัยแล้ว ยังพบการใช้สื่อทัศนวิสัยในการสื่อความเรื่องราวของพระราชชายาฯ ได้แก่ การใช้*วิถีทัศน์*เล่าเรื่องในหอศิลปวัฒนธรรมเชียงใหม่ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงใหม่ ซึ่งครอบคลุมถึงพระประวัติพระราชชายาฯ และ*ใช้วิทยาการ*เพื่อนำชมพระตำหนักดารารัถย์ ซึ่งจะประจำอยู่ภายในตำหนัก พร้อมให้ข้อมูลหรือตอบข้อสงสัยของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมในพิพิธภัณฑ์ ทั้งนี้สามารถสรุปวิธีการสื่อความหมายในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นตารางได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3

กลวิธีสื่อความหมายเกี่ยวกับพระราชชายาฯในสถานที่ท่องเที่ยว

สถานที่ท่องเที่ยว	ป้ายคำอธิบาย	ภาพ	หุ่นจำลอง	วิถีทัศน์	วิทยาการนำชม
กุเจ้านายฝ่ายเหนือ	✓				
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเชียงใหม่	✓	✓		✓	
หอศิลปวัฒนธรรมเชียงใหม่	✓	✓		✓	
วัดป่าดารารัถย์	✓		✓		
พิพิธภัณฑ์ตำหนักดารารัถย์	✓	✓			✓

2. แนวทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยพระราชชายา เจ้าดรรักษ์มี

จากการสำรวจทรัพยากรทางวัฒนธรรมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยพระราชชายา เจ้าดรรักษ์มี พบว่า เชียงใหม่ทรัพยากรมากพอที่จะพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวตามรอยพระราชชายาฯ ได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามหากจังหวัดเชียงใหม่ประสงค์พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามรอยพระราชชายาฯ อย่างเป็นลักษณะนั้นควรเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว และจัดการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระราชชายาฯ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทพระราชชายาฯ

2.1 การพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยว เพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอันเนื่องมาจากพระราชชายาฯ ให้มีความหลากหลายมากขึ้น นอกจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) และมรดกวัฒนธรรม (Heritage Tourism) ที่จังหวัดมีอยู่แล้ว อาทิ

- *การท่องเที่ยวเชิงศิลปะ* อาจจะนำศิลปะการแสดง ศิลปะการทอผ้าและดนตรีที่พระราชชายาฯ ทรงโปรดและให้การอุปถัมภ์สนับสนุนในขณะที่ทรงมีพระชนม์ชีพมาจัดเป็นนิทรรศการ หรือกิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชมความงามและเรียนรู้
- *การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์* อาจจะนำรูปแบบศิลปะที่พระราชชายาฯทรงโปรดและให้การอุปถัมภ์สนับสนุนในขณะที่ทรงมีพระชนม์ชีพมาจัดเป็นกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เช่น กิจกรรมการทอผ้า ออกแบบลายผ้า หรือกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวสร้างสรรค์ผลงานศิลปะอันได้รับแรงบันดาลใจจากสิ่งที่พระองค์โปรดปราน อาทิ การวาดรูปดอกกุหลาบที่พระองค์ทรงโปรดปราน

- การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมือง อาจจะเป็นไปในรูปแบบการแผนการท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในตัวเมืองเชียงใหม่ที่มีความเกี่ยวข้องกับพระราชชายา อาจจะมีทั้งสถานที่ยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน ตลอดจนพื้นที่ซึ่งเคยเป็นที่ตั้งของอาคารสถานที่เกี่ยวข้องกับพระราชชายา
- การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชนบท อาจจะเป็นไปในรูปแบบของการจัดแผนการท่องเที่ยวไปยังสถานที่ธรรมชาติที่พระราชชายา เคยเสด็จเมื่อทรงดำรงพระชนม์ชีพอยู่
- การท่องเที่ยววัฒนธรรมชนกลุ่มพื้นเมืองและวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ อาจจะไปในรูปแบบการท่องเที่ยวไปยังหมู่บ้านชนกลุ่มพื้นเมืองที่เกี่ยวข้องกับพระชนม์ชีพของพระราชชายา
- การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ อาจจะเป็นไปในรูปแบบการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างความแปลกใหม่ อาจจะทำกิจกรรมการท่องเที่ยวความสนใจเฉพาะทาง (Special Interest Tourism) เข้ามาเป็นกิจกรรมท่องเที่ยว อาทิ กิจกรรมประสบการณ์มื้ออาหารหรูหร่า (Fine Dining Experience) ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากพระราชประวัติ สิ่งของที่พระราชชายา ทรงโปรด หรือกิจกรรมชมสวนกุหลาบ โดยเชื่อมโยงกับงานอดิเรกส่วนพระองค์ที่ชอบปลูกกุหลาบ

นอกจากนี้ อาจจะเป็นการพัฒนา “คู่มือการท่องเที่ยว” อันเพื่อเป็นข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวตามรอยพระราชชายา ในเนื้อหาอาจเล่าพระประวัติพระราชชายา ข้อมูลสถานที่ในจังหวัดเกี่ยวข้องกับพระราชชายา กิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระราชชายา ตัวอย่างโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องด้วยพระราชชายา หรืออาจจะใส่รายชื่อบริษัทนำเที่ยวที่จัดหรือดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพระราชชายา โดยอาจทำเป็นรูปเล่ม สื่อออนไลน์ QR Code เป็นต้น

2.2 การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตามรอยพระราชชายา การประชาสัมพันธ์มีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งจำเป็นต้องประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน และมีระเบียบแบบแผน มีทั้งการสร้างการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยว (Awareness of Information) และการสร้างแรงกระตุ้นให้คนเดินทางมาท่องเที่ยว (Tourism Motivation) ซึ่งสามารถทำในรูปแบบดังต่อไปนี้ ได้แก่

- เพิ่มการสื่อความเกี่ยวกับพระราชชายา ให้มากขึ้นในสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้อาจจะเป็น 1) สถานที่ทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระราชชายา ที่ยังคงอยู่จนถึงปัจจุบัน 2) พื้นที่ที่เคยเป็นที่ตั้งของสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับพระราชชายา 3) สถานที่ซึ่งพระราชชายาเคยให้การอุปถัมภ์ เช่น วัดและโรงเรียน เป็นต้น 4) สถานที่ซึ่งพระราชชายาเคยเสด็จพระราชดำเนินเมื่อยังทรงมีพระชนม์ชีพอยู่
- การจัดทำสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวพระราชชายา ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น โปสเตอร์ แผ่นพับ คู่มือ และสื่อออนไลน์ ทั้งสื่อที่เป็นภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว และเผยแพร่ไปในวงกว้าง โดยใช้ช่องทางที่หลากหลาย เช่น ประชาสัมพันธ์ตามสนามบิน สถานีขนส่ง สถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร โรงแรม สถานที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามรอยพระราชชายา และช่องทางออนไลน์ โดยเฉพาะช่องทางโซเชียลมีเดียที่คนไทยนิยมใช้ เช่น เฟซบุ๊ก อิน스타그램 ดิจิตัล ใช้แฮชแทค เพื่อทำให้ง่ายต่อการค้นหา และจัดกิจกรรมเพื่อจูงใจให้คนมาเที่ยวตามรอยพระราชชายา

- การจัดทำโลโก้เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทพระราชาฯ และสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตามรอยพระบาทพระราชาฯ และนำโลโก้มาติดตั้งที่สถานที่ท่องเที่ยวอันเนื่องมาจากพระราชาฯ ใช้โลโก้ในสื่อที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวตามรอยพระบาทพระราชาฯ อาทิ คู่มือการท่องเที่ยว สื่อรูปแบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตามรอยพระราชาฯ และใส่ลงในสินค้าเพื่อการท่องเที่ยวเกี่ยวกับพระราชาฯ
- ใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงที่มีความเกี่ยวข้องกับจังหวัดเชียงใหม่เป็นทูตการท่องเที่ยวตามรอยพระราชาฯ เพื่อสร้างการรับรู้ในวงกว้างมากขึ้น

2.3 การร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ

จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ดังต่อไปนี้ อาทิ 1) นักวิชาการและหน่วยงานทางด้านวัฒนธรรมและการจัดการวัฒนธรรม เพื่อค้นหาสถานที่ท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับพระราชาฯ ค้นหาข้อมูลประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระราชาฯ คิดค้นวิธีการสื่อความทางด้านวัฒนธรรมที่เป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นต้น 2) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้เป็นไปในวงกว้างมากยิ่งขึ้น ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างภาพลักษณ์พระราชาฯ ให้เป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์เมืองเชียงใหม่ 3) เจ้าของธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ร้านของที่ระลึก ศิลปินช่างฝีมือ ในการช่วยประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตามรอยพระราชาฯ อาจจะเป็นการติดโปสเตอร์ แผ่นพับ คู่มือ หรือจัดทำโครงการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตามรอยพระราชาฯ ร่วมกัน การจัดทำของที่ระลึกอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยวตามรอยพระราชาฯ

สรุป

บทความนี้ได้สำรวจทรัพยากรทางวัฒนธรรมในจังหวัดเชียงใหม่ โดยเน้นไปที่สถานที่เชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระราชาฯ และประวัติศาสตร์อาณาจักรล้านนาตั้งแต่สมัยก่อตั้งราชวงศ์ทิพย์จักร จนกระทั่งเชียงใหม่ถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรสยาม ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่าสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัด ได้นำเสนอพระประวัติพระราชาฯ โดยวิธีการต่าง ๆ แต่ยังไม่ได้มีการนำพระประวัติพระราชาฯ เป็นประสบการณ์การท่องเที่ยวมากนัก ดังนั้น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระราชาฯ จึงควรพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับพระราชาฯ ให้มีความหลากหลายมากขึ้น และดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้ไปในวงกว้าง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สอดคล้องกับอัตลักษณ์เชียงใหม่ ตลอดจนสร้างเครือข่ายคนทำงานเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทความนี้เป็นงานวิจัยประเภทสำรวจ (Exploratory Studies) เป็นการสืบข้อมูลเบื้องต้นในประเด็นที่ยังไม่มีผู้ใดทำมาก่อน และได้นำข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยมากำหนดแนวทางอย่างกว้าง อาจจำเป็นต้องดำเนินการวิจัยในเชิงรายละเอียดมากขึ้น อาทิ การสำรวจเรื่องเล่าและการสื่อความวัฒนธรรมในสถานที่

เกี่ยวข้องกับพระราชชายาฯ ในจังหวัดเชียงใหม่ที่ไม่ได้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว การสำรวจทัศนคติและความเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อาทิ หน่วยงานท้องถิ่น หน่วยงานรัฐที่จัดการดูแลการท่องเที่ยวในประเทศไทย ผู้จัดการดูแลสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ และนักท่องเที่ยว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งมากพอที่จะวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวตามรอยพระราชชายาฯ อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความชิ้นนี้ คณะผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณมูลนิธิราชดำรินุรักษ์ฝ่ายเหนือที่ได้สนับสนุนให้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการโครงการวิจัยตลอดจนสนับสนุนในการเผยแพร่งานวิจัยไปในวงกว้าง ขอขอบคุณอาจารย์วิสวัสดิ ทองธีรภาพสำหรับคำแนะนำในการดำเนินงานโครงการวิจัย ตลอดจนเอื้อเฟื้อข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับราชตระกูลทิพย์จักร เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ขอขอบคุณคุณฐิติมาพร เสริมาศพันธ์ ที่สละเวลาตรวจทานต้นฉบับและให้คำแนะนำในการแก้ไขบทความ และสุดท้ายนี้ใคร่ขอขอบคุณคุณปณณัฐฐา วิชญ์ศิวานนท์ ที่เอื้อเฟื้อที่พักให้คณะผู้วิจัยและพาไปสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัดเพื่อเก็บข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณกุล เพ็ชรเสนา และ ศิริพร ดาบเพชร (2565). การจัดการแหล่งท่องเที่ยวตามรอยภาพยนตร์ด้วยแนวคิดประสบการณ์การท่องเที่ยว. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ*, 13(1), 72-87.
<https://ejournals.swu.ac.th/index.php/MBASBJ/article/view/14183>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). *สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทย รายงานจังหวัด ปี 2566*.
<https://www.mots.go.th/news/category/705>
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2547). *ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. เพรสแอนด์ดีไซน์.
- ปฏิพล ยอดสุรางค์ และ วีรพงษ์ ไวยทิ. (2565). การสื่อความหมายมรดกวัฒนธรรมบ้านเก่าและเรือนโบราณในเมืองเก่านครลำปาง. *วารสารวิจัยและสาระสถาปัตยกรรม/การผังเมือง*, 19(2), 35-54.
<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jars/article/view/246053>
- ราณี อลิชัยกุล. (2546). *การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพ การจัดการการท่องเที่ยว*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รุจพร ประชาเดชสุวัฒน์. (2549). *รายงานวิจัยนาฏศิลป์ล้านนา กรณีศึกษาสมัยพระราชชายาเจ้าดารารัศมี*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรรัตน์ เปี่ยมดนตรี และ ศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์. (2558). การใช้วรรณกรรมขุนช้างขุนแผนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุพรรณบุรี. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 8(2), 544-555. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/72526>

- อักรินทร์ อังกูรวงษ์วัฒนา. (2561). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยใช้ศักยภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่นล้านนา. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 6(3), 11-17. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/RCIM/article/view/150706>
- Beck, L. & Cable, T. (1998). Interpretation for 21st Century. *Fifteen Guiding Principles for Interpreting Nature and Culture*. Sagamore Publishing.
- ICOMOS. (2008). *The ICOMOS Charter for the Interpretation and Presentation of Cultural Heritage Sites*; ratified by the 16th General Assembly of ICOMOS, ICOMOS.
- Ioannides, D., & Ioannides, M. C. (2002). Pilgrimage of nostalgia: Patterns of Jewish travel in the United States. *Tourism Recreation Research*, 27(2), 17–25. <https://doi.org/10.1080/02508281.2002.11081216>
- Moscardo, G. & Ballantyne, R. (2008). *Interpretation and Attractions. Managing Visitor Attractions*. Routledge.
- Nowacki, M. (2021). Heritage Interpretation and Sustainable Development: A Systematic Literature Review. *Sustainability*, 13(8), 43-83. <https://doi.org/10.3390/su13084383>.
- Silberman, N. A. (2013). Heritage Interpretation as Public Discourse. In *Understanding Heritage* (pp. 21–34). DE GRUYTER. <https://doi.org/10.1515/9783110308389.21>
- Smith, M. (2016). *Issues in Cultural Tourism Studies* (3rd ed.). Routledge.

ระบำขอหลังสมัยพระราชชายาเจ้าดารารัศมี:
การวิเคราะห์องค์ประกอบทางวรรณกรรมและวรรณศิลป์
Rabam-sor after Princess Dara Rasmi:
Analysis of literature characteristic and literary arts

คณปรกรณ์ จันทร์สมบุญ^{1*}
 Kanapakorn Chansomboon^{1*}

นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar

รับบทความ: 17 มีนาคม 2567

ปรับปรุงบทความ: 20 เมษายน 2567

ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 29 เมษายน 2567

บทคัดย่อ

ระบำขอสมโภชช้างเผือก ประดิษฐ์ขึ้นโดยพระราชชายาเจ้าดารารัศมีเพื่อใช้เป็นมหรสพสมโภชพระเศวตชดเชยดินแดน เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ ประพาสสมณทลพายัพใน พ.ศ. 2469 หลังจากนั้นได้มีผู้ประดิษฐ์การแสดงในลักษณะเดียวกับระบำขอสมโภชช้างเผือกขึ้นอีกหลายชุด บทความนี้นำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีวรรณกรรมระบำขอหลังสมัยพระราชชายาเจ้าดารารัศมีในแง่ขององค์ประกอบทางวรรณกรรมและลักษณะวรรณศิลป์ โดยวิเคราะห์จากระบำขอจำนวน 8 ชุด รวมกับระบำขอสมโภชช้างเผือก สรุปผลการศึกษาดังนี้ 1) ด้านโครงสร้าง ปรากฏโครงสร้าง 4 ลักษณะ ได้แก่ แบบระบำขอสมโภชช้างเผือก สรุปผลการศึกษาดังนี้ 1) ด้านโครงสร้าง ปรากฏโครงสร้าง 4 ลักษณะ ได้แก่ แบบระบำขอสมโภชช้างเผือก แบบระบำขอสำนวนเจ้าบัวทิพย์ แบบใช้ทำนองโยนกและซอยัน และแบบใช้ซอยันอย่างเดียว 2) ด้านเนื้อหา พบเนื้อความใน 3 ลักษณะ ได้แก่ การเทิดทูนเกียรติบุคคล การเทิดทูนเกียรติประวัติองค์กร และการเฉลิมฉลองเนื่องในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา 3) ด้านฉันทลักษณ์ พบว่าฉันทลักษณ์ทั้ง 3 แบบมีลักษณะโดยภาพรวมสอดคล้องกับระบำขอสมโภชช้างเผือกแต่ก็มีรายละเอียดที่แตกต่าง ได้แก่ จำนวนคำจำนวนวรรค การสัมผัส และเสียงวรรณยุกต์ท้ายวรรค 4) การสืบทอดสำนวน พบการสืบทอดสำนวนภาษาโดยการใช้คำขึ้นต้นบท และการคงสำนวนและปรับใช้สำนวนเดิม 5) ด้านวรรณศิลป์ พบวรรณศิลป์ทั้ง 3 ด้าน คือ การสรเสียง การสรรคำ และการใช้ภาพพจน์ จากผลการศึกษาทำให้เห็นถึงการสืบทอด คลี่คลาย ลักษณะของวรรณกรรมระบำขอซึ่งมีบทบาทอยู่ในวงการวรรณกรรมและนาฏกรรมล้านนา อันเป็นการต่อยอด

* ผู้เขียนหลัก (นักวิชาการอิสระ)

อีเมล: kanapakorn5187@gmail.com

ภูมิปัญญาของพระราชชายาเจ้าดารารัศมีที่ตอบสนองต่อจุดประสงค์ในบริบทแวดล้อมของปัจจุบันสมัยโดยยังคงลักษณะเด่นของวรรณกรรมล้านนาที่แสดงออกถึงการเคารพภูมิปัญญาของบูรพชน การต่อยอดด้วยความประณีต งดงามด้วยภูมิภาษาอันเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น สอดคล้องกับพระประสงค์ของผู้ทรงนิพนธ์ระบำขอต้นฉบับที่จะดำรงรักษา ต่อยอด และเผยแพร่เอกลักษณ์ของท้องถิ่นล้านนาให้เป็นที่แพร่หลายอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ

ระบำขอ พระราชชายาเจ้าดารารัศมี องค์ประกอบทางวรรณกรรม วรรณศิลป์

Abstract

“Rabam-sor Somphot Chang-phueak” is a performance that created by Princess Dara Rasmi for celebrate Phra Sawet Kachadej Dilok - The white elephant, when His Majesty King Prajadhipok visited Monthon Phayap in 1926. After that, there were many people who created performance that resemble the Rabam-sor Somphot Chang-phueak and call them “Rabam-sor”. This article will present the results of the analysis of Rabam-sor after Princess Dara Rasmi in terms of literature characteristic and literary arts. This study collected data from 8 performances “Rabam-sor” that created after Princess Dara Rasmi and Rabam-sor Somphot Chang-phueak. The study is shown that 1) structure form: There are 4 types of structures; The Somphot Chang-phueak style, The Chao Buathip’s style, The style that using the Yonok and Sor Yin, and the style that using Sor Yin only. 2) content: There are 3 topics; honoring individuals, honoring organizational, and celebrating Buddhist activities. 3) prosody: There are uses 3 types of prosody that appears in the Rabam-sor Somphot Chang-phueak but some characteristics were found to be different; terms of the syllables in lines, number of lines, rhyme, and tone marking at the end of lines. 4) Inheriting expressions: There are 2 ways; words at the beginning of the lines and maintaining-and-adapting the original expressions. And last, 5) literary arts: There are uses 3 literary arts; Selecting sounds, selecting words and Using figurative Language. The study reveals the inheritance and resolution of the characteristics of Rabam-sor, which has a part in the field of Lanna literary and performance. It is an extension of the wisdom of Princess Dara Rasmi that responds to the purpose which based on the present context. It still maintains the outstanding characteristics of Lanna literature that expresses respect intellect of the ancestor. Continuing with sophistication beautiful with a unique local language. That is in line with the Princess Dara Rasmi - who created “Rabam-sor”

for intention to preserve, expand and spread the uniqueness of the Lanna in a sustainable manner.

keywords

Rabam-sor, Princess Dara Rasmi, literature characteristic, literary arts

บทนำ

พระราชชายาเจ้าดารารัศมีทรงมีบทบาทสำคัญต่อวงการศิลปวัฒนธรรมล้านนาเป็นที่ยิ่ง โดยเฉพาะใน ด้านนาฏกรรมที่ทรงสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์จำนวนหลายชุด ทั้งการฟ้อน ระเบียบ และละคร

“ระบำขอสมโภชช้างเผือก” ประดิษฐ์ขึ้นโดยพระราชชายาเจ้าดารารัศมีเพื่อใช้เป็นมหรสพสมโภช ช้างเผือก เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินเลียบมณฑลพายัพใน พ.ศ.2469 บทร้องของการแสดงชุดนี้ปรากฏใน “จดหมายเหตุเสด็จพระราชดำเนินเลียบมณฑลฝ่ายเหนือ พระ พุทธศักราช 2469” โดยมีการให้เชิงอรรถกำกับไว้ว่า “พระราชชายา เจ้าดารารัศมี ทรงแต่ง” (กมล มโนชญา กร, 2474) แสดงถึงบทบาทสำคัญของพระองค์ในการสร้างสรรค์นาฏกรรมชุดดังกล่าว

สงกรานต์ สมจันทร์ (2563) กล่าวถึงลักษณะของระบำขอชุดนี้ในทางคีตลักษณ์ว่า ประกอบด้วย การจ้อยเชียงแสน เพลงลาวจ้อย เพลงด้อยตริง เพลงลาวกระแต เพลงลาวดวงดอกไม้ และเพลงลาวกระแซ มี การขับร้องเนื้อหาซึ่งมีลักษณะเทิดพระเกียรติ จึงมีลักษณะที่อาจเทียบได้กับ “เพลงดบ” ในทางดนตรีไทย ในขณะที่สายสวรรค์ ขยันยิ่ง (2543) ได้อธิบายลักษณะของระบำขอไว้ว่าเป็นการแสดงประเภทระบำ ประกอบการขับขานทำนองต่าง ๆ มีท่ารำแบบนาฏศิลป์ราชสำนักผสมผสานกับนาฏศิลป์ล้านนา โดยท้าว สุนทรพจนกิจ (บุญมา สุนทรกิจ) เป็นผู้แต่งคำร้อง พระราชชายาฯ ทรงขัดเกลาสำนวน อย่างไรก็ตามก็เห็น ว่าพระราชชายาฯ น่าจะเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการประพันธ์โดยเฉพาะในทำนองข่อยัน ด้วยเหตุสำคัญที่ทรง ค้นเคยกับดนตรีไทย ซึ่งบทร้องทำนองข่อยันนั้นมีการประพันธ์ให้สอดคล้องกับลักษณะทางดนตรีของเพลงลาว จ้อยเป็นอย่างดี ทำให้น่าเชื่อว่าผู้แต่งต้องมีความรู้เชี่ยวชาญในเพลงไทย

ระบำขอสมโภชช้างเผือกนั้นไม่มีประวัติว่าได้ใช้แสดงในโอกาสใดอีก แต่ต่อมาพลตรีเจ้าแก้วขวัญและ เจ้าบัวทิพย์ ณ เชียงใหม่ ได้นำระบำขอชุดนั้นมาปรับปรุงใช้แสดงในงานสมโภชกิจกรรมทางพุทธศาสนา ระบำ ขอชุดนี้ไม่ทราบผู้แต่งแต่น่าจะเกิดขึ้นในยุคเจ้าบัวทิพย์ (ซึ่งผู้ศึกษาจะขอเรียกว่า “ระบำขอสำนวนเจ้าบัว ทิพย์” ต่อไป) และได้สืบทอดต่อมาผ่านทางวิทยาลัยนาฏศิลป์ เชียงใหม่ (สายสวรรค์ ขยันยิ่ง, 2543)

ในปัจจุบันผู้ศึกษาพบว่าการสร้างสรรค์งานนาฏกรรมที่ใช้ระบำขอสมโภชช้างเผือกเป็นต้นแบบ หลายชุด ทำให้เห็นว่าระบำขอเป็นนาฏกรรมที่ได้รับความนิยมจากชนรุ่นหลัง ถึงกระนั้นระบำขอเหล่านี้ก็มีทั้ง ความคล้ายคลึงและแตกต่างจากระบำขอสมโภชช้างเผือก ในแง่ตัวบทพบว่าแม้จะใช้ระบำขอในอดีตเป็น แม่แบบแต่ก็มีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ทั้งด้านโครงสร้าง ฉันทลักษณ์ และกลวิธีการประพันธ์

ผู้ศึกษาเห็นว่าการศึกษาลักษณะทางวรรณกรรมของระบอบขอหลังสมัยพระราชชายาฯ จะทำให้เห็นถึงลักษณะเด่นของวรรณกรรมระบอบขอ และปรากฏการณ์ทางภาษาและวรรณกรรมในวรรณกรรมระบอบขอได้ จึงได้วิเคราะห์ระบอบขอหลังสมัยพระราชชายาฯ ในด้านองค์ประกอบทางวรรณกรรมและวรรณศิลป์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางวรรณกรรมของระบอบขอหลังสมัยพระราชชายาฯ ทั้งนี้ คำว่า “หลังสมัยพระราชชายาฯ” ในที่นี้มีได้มีจุดมุ่งหมายในการแบ่งยุคสมัยทางวรรณกรรมในภาพกว้าง แต่มีเจตนาเฉพาะต่อการศึกษาวรรณกรรมระบอบขอซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับระบอบขอสมโภชช้างเผือกในพระตำริของพระราชชายาเจ้าดารารัศมีเท่านั้น อนึ่ง จากการที่หทัยวรรณ ไชยะกุล (2556) ได้ศึกษาและแบ่งยุคสมัยของวรรณกรรมล้านนาโดยกำหนดยุคของวรรณกรรมล้านนาร่วมสมัยไว้ใน พ.ศ.2413-2550 ดังนั้นหากยึดตามเกณฑ์ระยะเวลาที่แต่งก็อาจจัดให้ระบอบขอบางชุดเป็นวรรณกรรมล้านนาร่วมสมัยได้ ในขณะที่บางชุดแต่งขึ้นหลังจากนั้น ถึงกระนั้นก็ตามระบอบขอก็เป็นวรรณกรรมกลุ่มหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะต่างหากด้วยว่าเป็นวรรณกรรมร้อยกรองที่ใช้ประกอบการแสดงและมีฉันทลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งต่างไปจากวรรณกรรมร้อยกรองประเภทคำวโคลง และวรรณกรรมที่ใช้ฉันทลักษณ์ของภาคกลาง ตามที่พบในขอบเขตงานศึกษาของหทัยวรรณ ไชยะกุล (2556)

ในการนี้ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ระบอบขอที่สร้างสรรค์ครอบงำประกอบแล้วทั้งสองด้าน คือมีทั้ง “ตัวบท” และ “นาฏกรรม” จำนวน 9 ชุด คือ ระบอบขอสมโภชช้างเผือกอันเป็นต้นฉบับ และระบอบขอหลังสมัยพระราชชายาเจ้าดารารัศมี รวม 8 ชุด ได้แก่

1. ระบอบขอสำนวนเจ้าบัวทิพย์ (ไม่ทราบผู้ประพันธ์และปีที่แต่งที่ชัดเจน)
2. ระบอบขอถวายพระพรสมเด็จพระพันปีหลวง (โดย ชีรวัฒน์ หมื่นทา, พ.ศ.2562)
3. ระบอบขอไหว้สาบูชาพระธาตุกิตติ (โดย กุลนารี ณะรินทร์, พ.ศ.2564)
4. ระบอบขอสมโภชพระสิหิงคปฎิมายาน (โดย ณัฐพงษ์ ปัญจบุรี, พ.ศ. 2564)
5. ระบอบขออาศิรวาท (โดย อัมรงค์ บุญราช, พ.ศ.2565)
6. ระบอบขอ 150 ปีพระราชชายาเจ้าดารารัศมี (โดย ณัฐพงษ์ ปัญจบุรี, พ.ศ. 2566)
7. ระบอบขอเฉลิมฉลอง 60 ปี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (โดย ณัฐพงษ์ ปัญจบุรี, พ.ศ.2566)
8. ระบอบขอเทิดพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าฯ กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (โดย ไกรสร ศรีดวงแก้ว, พ.ศ.2566)

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบทางวรรณกรรมและวรรณศิลป์ของระบอบขอหลังสมัยพระราชชายาเจ้าดารารัศมี สามารถสรุปผลการศึกษาดังจะนำเสนอต่อไป

ระบอบขอหลังสมัยพระราชชายาเจ้าดารารัศมี : องค์ประกอบทางวรรณกรรมและสุนทรียวรรณศิลป์

จากการวิเคราะห์ ผู้เขียนพบว่าระบอบขอหลังสมัยพระราชชายาฯ มีลักษณะโดยภาพรวมที่สืบทอดมาจากรบอบขอสมโภชช้างเผือกแต่ก็มีความแตกต่างหลายประการจากการสร้างสรรค์ของผู้แต่ง ดังนี้

1. ด้านโครงสร้าง

ระบำนอสมโภชช้างเผือกอันเป็นต้นฉบับของระบำนอทั้งหลายมีโครงสร้างด้วยบทประกอบด้วย 3 ส่วนตามการแบ่งท่อนเพลงที่ใช้ขับร้อง (จะใช้คำเรียกตามที่ปรากฏในจดหมายเหตุฯ) ได้แก่ ท่อนเพลงที่ 1 ใช้ทำนองโยนก, ท่อนเพลงที่ 2 ใช้ทำนองชออื่น และท่อนเพลงที่ 3 ใช้ทำนองเชียงแสนชอจ้อย

จากการศึกษาพบว่าระบำนอหลังสมัยพระราชชายาฯ ปรากฏโครงสร้างด้วยบทใน 4 ลักษณะ ดังนี้

1.1 แบบระบำนอสมโภชช้างเผือก ระบำนอลักษณะนี้ยึดโครงสร้างตามองค์ประกอบดั้งเดิมไว้อย่างครบถ้วนทั้ง 3 ส่วน พบระบำนอลักษณะนี้รวม 4 ชุด ได้แก่ ระบำนอสมโภชพระสิหิงคปฏิมายาน, ระบำนอ 150 ปีพระราชชายาเจ้าดารารัศมี, ระบำนอเฉลิมฉลอง 60 ปีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และระบำนออาศิรวาท

1.2 แบบระบำนอสำนวนเจ้าบัวทิพย์ ระบำนอลักษณะนี้ประกอบด้วยท่อนเพลงชออื่นและทำนองเชียงแสนชอจ้อยโดยไม่ปรากฏทำนองโยนกในตอนต้น ระบำนอที่มีโครงสร้างเช่นนี้พบ 2 ชุด ได้แก่ ระบำนอสำนวนเจ้าบัวทิพย์ (ซึ่งแต่งขึ้นเป็นชุดแรกหลังระบำนอสมโภชช้างเผือก) และระบำนอไหว้สาบูชาพระธาตุกิตติ

1.3 แบบใช้ทำนองโยนกและชออื่น ระบำนอในลักษณะนี้ไม่ปรากฏทำนองเชียงแสนชอจ้อยในตอนท้าย พบเพียง 1 ชุด คือ ระบำนอเทิดพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

1.4 แบบใช้ชออื่นอย่างเดียว กล่าวคือ ด้วยบทที่ใช้ขับร้องใช้ท่อนเพลงชออื่นแต่เพลงเดียวโดยไม่ปรากฏทำนองอื่น ระบำนอที่มีโครงสร้างเช่นนี้พบเพียง 1 ชุด คือ ระบำนอถวายพระพรสมเด็จพระพันปีหลวง

ทั้งนี้ การตัดบางท่อนเพลงออกไปนั้นคงเป็นไปเพื่อความกระชับของการแสดง ในอีกแง่หนึ่ง การพบระบำนอที่คงโครงสร้างทั้งสามส่วนอย่างครบถ้วนจำนวนมากที่สุดถึง 4 ชุดนั้นเชื่อว่าเป็นการแสดงความสามารถของผู้แต่งและเคารพต่อภูมิปัญญาในพระราชชายาฯ ประการหนึ่งการประพันธ์ระบำนอด้วยโครงสร้างแบบใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ในการแสดงด้วย เช่น ระบำนอไหว้สาบูชาพระธาตุกิตติมีเนื้อหาบูชาพุทธศาสนา ผู้แต่งจึงนำระบำนอสำนวนเจ้าบัวทิพย์ซึ่งมีจุดประสงค์คล้ายกันมาเป็นแบบอย่างในด้านโครงสร้าง อนึ่ง องค์ประกอบที่ปรากฏในระบำนอทุกแบบโดยไม่ถูกตัดทอนหายไปเลยคือทำนองชออื่น แสดงให้เห็นว่าชออื่นเป็นองค์ประกอบที่เป็น “หัวใจ” ของวรรณกรรมระบำนอตามทัศนะของผู้แต่งทั้งหลายร่วมกัน

2. ด้านเนื้อหา

ระบำนอสมโภชช้างเผือกนั้นมีเนื้อหาสดุดีพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นหลัก อาจกล่าวได้ว่าระบำนอได้สร้างขึ้นเพื่อเป็น “วรรณกรรมเทิดพระเกียรติ” อย่างไรก็ตามจากการศึกษาระบำนอหลังสมัยพระราชชายาฯ พบว่ามีการสร้างสรรค์ระบำนอที่มีเนื้อหากล่าวถึงประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 การเทิดทูนเกียรติบุคคล ซึ่งล้วนเป็นบุคคลสำคัญระดับพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ โดยพบในระบำนอจำนวน 4 ชุด ได้แก่ ระบำนอถวายพระพรสมเด็จพระพันปีหลวง มีเนื้อหาเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา, ระบำนออาศิรวาท มีเนื้อหาเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าสุทิ

ดาฯ บรมราชินี, ระบายขอ 150 ปีพระราชชายาเจ้าดารารัศมี กล่าวสดุดีพระเกียรติคุณของพระราชชายาเจ้าดารารัศมี เนื่องในโอกาส 150 ปีพระประสูติกาล พ.ศ.2566 และ ระบายขอเทิดพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีเนื้อหาเทิดทูนต่อสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการเสด็จพระราชดำเนินยังมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2.2 การเทิดทูนเกียรติประวัติองค์กร พบ ระบายขอเฉลิมฉลอง 60 ปีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งกล่าวถึงเกียรติประวัติในการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่อันมีอายุครบรอบ 60 ปี ใน พ.ศ.2567

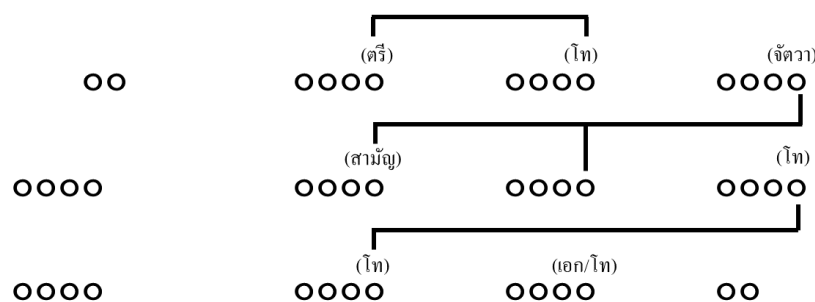
2.3 การเฉลิมฉลองเนื่องในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา พบระบายขอที่กล่าวถึงการเฉลิมฉลองในการพุทธศาสนารวม 3 ชุด ได้แก่ ระบายขอสำนวนเจ้าบัวทิพย์ ซึ่งใช้เป็นนรสปในการเฉลิมฉลองเกี่ยวกับพุทธศาสนา โดยอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาเป็นพยานในการกุศลซึ่งประชาชนได้ร่วมกันประกอบ, ระบายขอไหว้สาธุชาพระธาตุกิตติ กล่าวถึงประวัติ ความสำคัญของพระธาตุกิตติ และเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาเป็นพยานในการกุศลที่ประชาชนได้ร่วมประกอบในอารามแห่งนี้ และ ระบายขอสมโภชพระสิหิงคปฎิมา ยาน กล่าวถึงการสร้างราชรถสำหรับอัญเชิญพระพุทธรูปองค์นี้เป็นพระพุทธรูปสำคัญ และขอให้บุญกุศลดังกล่าวประสิทธิ์แก่มนุษย์ทั้งหลาย

จะเห็นได้ว่าระบายขอหลังสมัยพระราชชายาฯ ยังคงมีลักษณะเนื้อหาและจุดประสงค์หลักในการเทิดทูนเกียรติบุคคลมากที่สุดถึง 4 ชุด ซึ่งเข้าในลักษณะ “วรรณกรรมเทิดพระเกียรติ” อยู่ด้วยอย่างเข้มข้น และยังปรากฏระบายขอที่ใช้เฉลิมฉลองกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาอันแสดงถึงความศรัทธาต่อสถาบันอันเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนคือสถาบันศาสนา นอกจากนี้ยังปรากฏระบายขอที่มีเนื้อหาเทิดทูนเกียรติประวัติองค์กรซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทำให้เห็นถึงการคลี่คลายจากสถาบันสังคมอันเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของมวลชนโดยมากมาสู่องค์กรที่มีความสำคัญในระดับย่อมลงมา

3. ด้านฉันทลักษณ์

ในที่นี้จะนำเสนอฉันทลักษณ์ที่ปรากฏในระบายขอหลังสมัยพระราชชายาฯ โดยฉันทลักษณ์ที่นำเสนอในบทความนี้เกิดจากการวิเคราะห์ลักษณะภาพรวมของระบายขอ โดยใช้ระบายขอสมโภชข้างเผือกเป็นหลัก ร่วมกับระบายขอหลังสมัยพระราชชายาฯ

3.1 ทำนองโยนก หรือจ้อยเชียงแสน ปัจจุบันยังคงได้ยินทำนองนี้ได้จากการขับจ้อยเชียงแสน จากการศึกษาวิเคราะห์ฉันทลักษณ์ที่ปรากฏของทำนองโยนกจากระบายขอสมโภชข้างเผือกพบว่า มีลักษณะดังนี้

ภาพที่ 1: แผนผังฉันทลักษณ์ทำนองโยนกที่ปรากฏในวรรณกรรมระบายขอ

ทำนองโยนกในระบำนอสมโภชช้างเผือกหนึ่งบพประกอบด้วยคำประพันธ์ 12 วรรค กำหนดจำนวนคำโดยเฉลี่ยวรรคละ 4 คำ (อาจมากหรือน้อยกว่าก็ได้) เว้นแต่วรรคแรกและวรรคสุดท้ายใช้ 2 คำ มีสัมผัสบังคับในท้ายวรรคที่ 2-3, ท้ายวรรคที่ 4-6-7 และท้ายวรรคที่ 8-11 นอกจากนั้นถือว่าไม่บังคับ, มีการกำกับเสียงวรรณยุกต์ท้ายวรรคในบางวรรค ดังที่เสนอไว้ในผังข้างต้น

ระบำนอหลังสมัยพระราชชายาฯ ที่ปรากฏทำนองโยนกมีฉันทลักษณ์โดยภาพรวมสอดคล้องกับระบำนอสมโภชช้างเผือก แต่ก็มีรายละเอียดปลีกย่อยบางประการที่แตกต่าง ได้แก่จำนวนคำในวรรค ดังนี้

พระเดชพระคุณ	ได้ปกหม่มเกล้า	เชียงใหม่ล้านนาข้าเจ้า	ยกย่นยอคุณ
(ระบำนอ 150 ปีพระราชชายาเจ้าดารารัศมี, พ.ศ. 2566)			

หกสิบปีมาถึง	มาเทิงขอบเข้า	มอขอเชียงใหม่นี้เล่า	ได้ก้านทุ่งเรืองรอง
(ระบำนอเฉลิมฉลอง 60 ปีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, พ.ศ. 2566)			

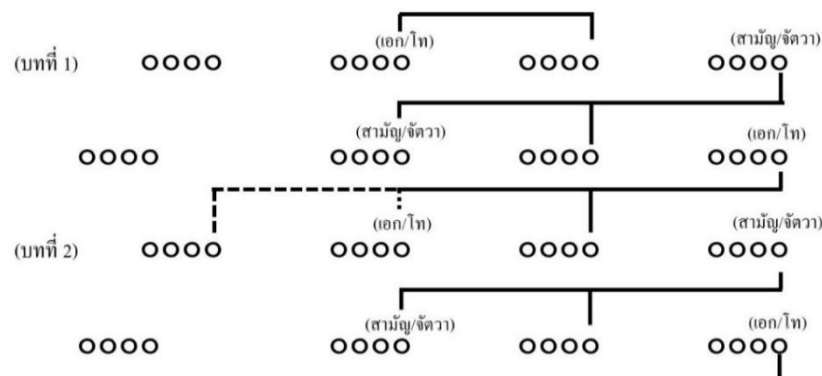
จะเห็นว่าระบำนอทั้งสองชุดได้เพิ่มจำนวนคำในวรรคสุดท้ายจาก 2 คำเป็น 4 คำ นอกจากนี้ยังพบกรณีที่มีการใช้คำในวรรคเกินจำนวนคำตามฉันทลักษณ์เดิมไปมาก ดังความว่า

๑ สา สา	สากราบโน้ม	ตางมาลาดอกส้ม	เทียนรูปบุปผา
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ			
		ชมรมพื้นบ้านล้านนา	ทูลสาเหนือเกล้า
พระเดชพระคุณ	ธ ปกเศเกล้า	เท้านี้ขอกราบ	ทูลองค์
(ระบำนอเทิดพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าฯ, พ.ศ.2566)			

จะเห็นว่าผู้แต่งใช้คำในวรรคที่ 5-6 เกินจำนวนคำที่กำหนดไปมาก เพราะผู้แต่งต้องการบรรจุคำอันเป็นพระนามเฉพาะลงในตำแหน่งดังกล่าว ทำให้จำนวนคำในวรรคนี้จำเป็นจะต้องเกินจากที่กำหนดไป

อย่างไรก็ตามเนื่องจากการขับขานทำนองนี้มีลักษณะเป็นจ้อยอันเป็นการ “ขับ” ที่ยึดท่วงทำนองเป็นหลักแต่มีแบบแผนของจังหวะที่ยืดหยุ่นไม่ตายตัว แตกต่างจากการ “ร้อง” ซึ่งให้ความสำคัญต่อทั้งจังหวะและทำนอง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2540) ทำให้จำนวนคำในวรรคไม่เป็นผลกระทบต่อลักษณะการขับขานแต่อย่างใด

3.2 ทำนองขอยื่น เป็นคำประพันธ์ที่เกิดขึ้นใหม่โดยพระราชชายาเจ้าดารารัศมี โดยดัดแปลงมาจากวิธีการร้องเพลงลาวจ้อย จากการวิเคราะห์ฉันทลักษณ์ขอยื่นในระบำนอสมโภชช้างเผือก พบว่ามีลักษณะดังนี้

ภาพที่ 2: แผนผังฉันทลักษณ์ทำนองข่อยอื่นที่ปรากฏในวรรณกรรมระบำนอ

ทำนองข่อยอื่นหนึ่งบทประกอบด้วย 8 วรรค กำหนดจำนวนคำโดยเฉลี่ยวรรคละ 4 คำ (อาจมากหรือน้อยกว่าก็ได้) มีสัมผัสบังคับจากคำสุดท้ายวรรคที่ 2 ไปยังคำสุดท้ายของวรรคที่ 3 และในท้ายวรรคที่ 4-6-7, มีสัมผัสระหว่างบทจากคำสุดท้ายของบทไปยังท้ายวรรคที่ 1 หรือ 2 ก็ได้ในบทถัดไป นอกจากนั้นถือว่าไม่บังคับ และมีการกำกับเสียงวรรณยุกต์ท้ายวรรคในบางวรรค ดังที่เสนอไว้ในผังข้างต้น

จากการศึกษาพบว่าฉันทลักษณ์ของข่อยอื่นที่ปรากฏในระบำนอหลังสมัยพระราชยาฯ มีทั้งความเหมือนและแตกต่างจากข่อยอื่นในระบำนอสมโภชช้างเผือก ดังจะกล่าวต่อไปนี้

3.2.1 การส่งสัมผัส เป็นข้อกำหนดหนึ่งทางฉันทลักษณ์ที่กำหนดให้คำในตำแหน่งที่กำหนดมีความคล้องจองกัน พบทั้งในแง่ของการส่งสัมผัสระหว่างวรรคและสัมผัสระหว่างบท

1) สัมผัสระหว่างวรรค พบว่าสัมผัสระหว่างวรรคในระบำนอเป็นสัมผัสที่ค่อนข้างจะยืดหยุ่น ดังพบระบำนอที่ขาดสัมผัสระหว่างวรรคจากวรรคที่ 6 - 7 ดังนี้

ท่านทั้งหลาย	หญิงชายเจ้าข้า	ซึ่งมาพร้อม	ปราโมทย์โมทนา
ช่วยเอาบุญ	เอาคุณจิมกัน	ทุกหญิงชาย	ใหญ่น้อยแก่เฒ่า

(ระบำนอสำนวนเจ้าบัวทิพย์, ม.ป.ป.)

เชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์	สถิตรักษา	พระแม่มารดา	พระพันปีหลวง
อยู่เป็นมิ่งขวัญ	ชาวไทยทั้งปวง	ของจงทรง	พระเจริญเทอจะจิม

(ระบำนอถวายพระพรสมเด็จพระพันปีหลวง, พ.ศ.2562)

การณดังกล่าวทำให้เห็นว่าผู้แต่งระบำนอบางชุดอาจเห็นว่าสัมผัสในตำแหน่งข้างต้นอาจเป็นสัมผัสที่อนุโลมได้ แต่ส่วนใหญ่ก็ยังถือเป็นสัมผัสบังคับตามฉันทลักษณ์ภาพรวมของระบำนอสมโภชช้างเผือก

2) สัมผัสระหว่างบท พบความแตกต่างกันที่สามารถแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ คือ

2.1) **ขอยืนยันที่ปรากฏสัมผัสระหว่างบทสม่ำเสมอ** พบในระบำนอเฉลิมฉลอง 60 ปี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เพียงเรื่องเดียว ซึ่งมีการส่งสัมผัสจากคำสุดท้ายของบทแรกไปยังคำสุดท้ายในวรรคที่ 2 ของบทต่อไปอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับระบำนอสมโภชช้างเผือกนับแต่บทที่ (3 - 4) เป็นต้นไป

2.2) **ขอยืนยันที่ไม่ปรากฏสัมผัสระหว่างบท** กล่าวคือในคำประพันธ์แต่ละบทนั้นไม่ปรากฏการร้อยสัมผัสระหว่างกันเลย ขอยืนยันลักษณะนี้ปรากฏในระบำนอถวายพระพรสมเด็จพระพันปีหลวง ระบำนอสมโภชพระสิหิงคปฎิมายาน และระบำนอ 150 ปีพระราชชาเจ้าดารารัศมี

2.3) **ขอยืนยันที่ปรากฏสัมผัสระหว่างบทไม่สม่ำเสมอหรือคลุมเครือ** กล่าวคือ บางบทก็ปรากฏการร้อยสัมผัส แต่บางบทก็ไม่ปรากฏการร้อยสัมผัส หรือปรากฏอย่างคลุมเครือ เช่น ในระบำนออาศิรวาทพบความไม่สม่ำเสมอในการส่งสัมผัสระหว่างบท ดังตัวอย่าง

(1) ๑ สา	น้อมเกล้า	ข้าพระพุทธเจ้า	กราบกำเศศ
เอนเดชะ	พระบารมี	ใต้ฝ่าละออง	ธุลีพระบาท
(2) ๑ ทศมราช	พระผ่านเฝ้า	กับพระแม่เจ้า	บรมราชินี
ทรงบุญฤทธิ์	พระบารมี	ราษฎร์สดุดี	ทั่วแคว้นแดนไทย
(3) ๑ พระกรณียกิจ	วิจิตรล้ำเลิศ	แสนสุดประเสริฐ	สิริไพศาล
ธ ทรงดับร้อน	ดุจเทพบันดาล	หือไทยสุขสานต์	อยู่ดีกินดี

(ระบำนออาศิรวาท, พ.ศ.2565)

จะเห็นว่าในบทที่ (1 - 2) มีการส่งสัมผัสระหว่างบทจากคำว่า “(พระ) บาท” มายังคำว่า “(ทศม) ราช” แต่ในบทที่ (2) นั้น คำว่า “ไทย” มิได้สัมผัสกับคำใดในบทที่ (3) และเป็นเช่นนั้นต่อไปจนจบ

การส่งสัมผัสที่ไม่สม่ำเสมอปรากฏในระบำนอสำนวนเจ้าบัวทิพย์บทที่ (4-5-6) ด้วยเช่นกัน

2.4) **ขอยืนยันที่ปรากฏสัมผัสระหว่างบทในตำแหน่งที่ต่างไปจากเดิม** ปรากฏในระบำนอไหว้สาบูชาพระธาตุกิตติ ซึ่งสัมผัสระหว่างบทถูกส่งจากคำสุดท้ายของบทที่ (3) ไปยังคำสุดท้ายของวรรคที่ 4 ในบทต่อไป ซึ่งต่างจากระบำนอชุดอื่น ๆ และปรากฏเพียงคำกลอนเดียว ดังความว่า

(3) ๑ เวลาผ่านไป	จักเป็นวัดร้าง	กรมศิลป์ปรับอ้าง	เข้ามารักษา
เป็นที่ชาวแปด	ของชาวล้านนา	หือหมู่ประชา	น้อมสากราบไหว้
(4) ๑ ทุกวันที่เจ็ด	กรกฎา	วันสถาปนา	อนุบาลเชียงใหม่...

(ระบำนอไหว้สาบูชาพระธาตุกิตติ, พ.ศ.2564)

3.2.2 เสี่ยงวรรณยุกต์ท้ายวรรค พบว่าผู้แต่งขอยื่นในระบำนอหลายเรื่องไม่ได้ใช้เสียงวรรณยุกต์ท้ายวรรคตรงกับระบำนอสมโภชข้างเผือก เช่น

ขออัญเชิญ	พระมาชูนศ	เสด็จมาโศ	มาสมาทน
มาพร้อม	เพื่ออภวันท์	โศดสัตัวนั้น	พันจาก สงสาร

(ระบำนอสำนวนเจ้าบัวทิพย์, ม.ป.ป.)

จะเห็นว่าคำสุดท้ายของบทซึ่งระบำนอสมโภชข้างเผือกนิยมใช้เสียงวรรณยุกต์เอกหรือโททว่าผู้แต่งระบำนอชุดนี้ใช้คำเสียงจัตวาด้วยคำว่า “สงสาร”

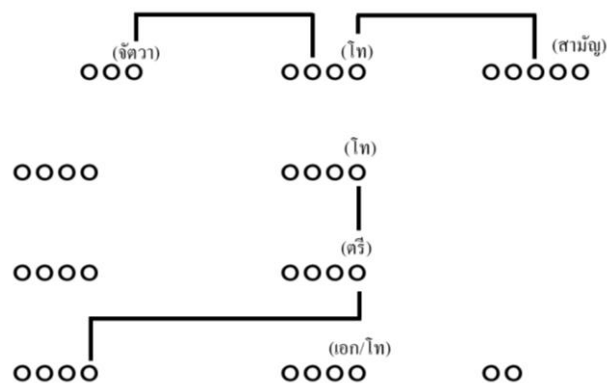
(4) ๑ ทุกวันที่เจ็ด	กรกฎา	วันสถาปนา	อนุบาลเชียง ใหม่
หมู่เราแต่งดา	เข้าตอดดอก ไม้	มากราบมาไหว้	สร่งน้ำพระธาตุ

(ระบำนอไหว้สาบูชาพระธาตุกิตติ, พ.ศ.2564)

ในบทนี้จะเห็นว่าในวรรคที่ 4 และ 6 ซึ่งในระบำนอสมโภชข้างเผือกนิยมใช้เสียงวรรณยุกต์สามัญหรือจัตวา ผู้แต่งเรื่องนี้ใช้เสียงเอกด้วยคำว่า “ใหม่” และใช้เสียงตรีในคำว่า “ไม้”

อย่างไรก็ดีเสียงวรรณยุกต์ท้ายวรรคนี้ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่อาจจะลุ่มลวยได้ ด้วยการกำหนดเสียงดังกล่าวเป็นไปเพื่อความสะดวกในการขับขานเพื่อให้เข้ากับลักษณะของดนตรีให้มากที่สุด แต่หากมิได้เป็นไปตามนั้น ก็เพียงแต่อาศัยความสามารถในการ “ประคบเสียง” ของผู้ร้องไม่ให้เสียงคำนั้นแปร่งจนเกินไป

3.3 ทำนองเชียงแสนข่อย จากการศึกษาวิเคราะห์แบบฉันทลักษณ์ที่ปรากฏในทำนองเชียงแสนข่อยจากระบำนอสมโภชข้างเผือก พบว่ามีลักษณะดังนี้

ภาพที่ 3: แผนผังฉันทลักษณ์ทำนองเชียงแสนข่อยที่ปรากฏในวรรณกรรมระบำนอ

ทำนองเขียนเสนอข้อจ้อยหนึ่งบทประกอบด้วย 10 วรรค กำหนดจำนวนคำโดยเฉลี่ยวรรคละ 4 คำ (อาจมากหรือน้อยกว่าก็ได้) ยกเว้นวรรคที่ 1 มี 3 คำ, วรรคที่ 3 มี 5 คำ และวรรคสุดท้ายมี 2 คำ มีสัมผัสบังคับจากคำสุดท้ายวรรคที่ 1 ไปยังคำที่สองของวรรคที่ 2, คำสุดท้ายของวรรคที่ 2 ไปยังคำที่สามของวรรคที่ 3, และในท้ายวรรคที่ 5-7-8 นอกจากนั้นถือว่าไม่บังคับ, มีการกำกับเสียงวรรณยุกต์ท้ายวรรคในบางวรรคดังที่เสนอไว้ในผังข้างต้น

จากการศึกษาระบบข้อหลังสมัยพระราชยาฯ ที่ปรากฏทำนองเขียนเสนอข้อจ้อยพบว่า มีลักษณะที่ทั้งสอดคล้องและแตกต่างจากลักษณะในระบามสมโภชข้างเผือก ดังนี้

3.3.1 จำนวนวรรค พบว่าระบามข้อหลังสมัยพระราชยาฯ ส่วนใหญ่มีจำนวนวรรคสอดคล้องกับระบามสมโภชข้างเผือก แต่ระบามสำนวนเจ้าบัวทิพย์และระบามขอไหว้สาบูชาพระธาตุกิตติมีความต่างจากรบามสมโภชข้างเผือก โดยการขาดวรรคที่ 8 ไป เช่น

๑ ยอพนม	บังคมกายเกล้า	เท้านักราบวันทา
ขอสุขสามประการ	ต่อไปเบื้องหน้า	
สรวรคณิพพาน	เมืองพากฟ้า	
	จุงเป็นทีก่อ	ไปเกิด

(ระบามสำนวนเจ้าบัวทิพย์, ม.ป.ป.)

3.3.2 การส่งสัมผัส พบว่าระบามสำนวนเจ้าบัวทิพย์และระบามขอไหว้สาบูชาพระธาตุกิตติ มีการส่งสัมผัสจากท้ายวรรคที่ 3 ไปยังวรรคที่ 5 เพิ่มเข้ามา ส่วนระบามข้อที่แต่งโดยณัฐพงษ์ ปัญจบุรี พบว่าในตำแหน่งเดียวกันมีการส่งสัมผัสจากท้ายวรรคที่ 3 ไปยังวรรคที่ 4 ดังตัวอย่าง

๑ ยอพนม	บังคมกราบไหว้	ข้าบาทไถ่ยินดี
ร้อยห้าสิบปี	องค์พระแม่เจ้า	

(ระบามขอ 150 ปีพระราชยาเจ้าดารารัศมี, พ.ศ.2566)

3.3.3 เสียงวรรณยุกต์ท้ายวรรค พบในระบามขอไหว้สาบูชาพระธาตุกิตติ ซึ่งใช้เสียงวรรณยุกต์ท้ายวรรคในวรรคที่ 7 เป็นเสียงจัตวา ในความที่ว่า “ขอคุณพระธาตุ รักษา” ในขณะที่ระบามข้อเรื่องอื่น ๆ ในตำแหน่งนี้จะใช้เป็นเสียงตรี

เนื่องจากระบามข้อเป็นคำประพันธ์ที่มีต้นฉบับเป็นแม่แบบเพียงฉบับเดียวคือระบามสมโภชข้างเผือก ทั้งผู้ทรงคิดค้นก็ได้กำหนดหลักเกณฑ์อย่างเป็นกิจจะลักษณะ ดังนั้นการผลิตซ้ำต้นหลักณ์ต่าง ๆ จึงเกิดจากการสังเกตของผู้แต่งในสมัยหลังอันอาจทำให้มีความแตกต่างไปจากรบามต้นฉบับ ทว่า

ลักษณะที่ต่างออกไปไม่พึงถือว่าเป็นความ “ผิด” เพียงแต่เป็นความ “แปลก” จากการเลือกรับปรับใช้และสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคล

4. การสืบทอดสำนวน

วรรณกรรมในวัฒนธรรมล้านนาพบปรากฏการณ์อย่างหนึ่งคือการสืบทอดสำนวนจากวรรณกรรมโบราณ เช่น โคลงนิราศดอยเก็งที่มี “ชนบนิยม” ในการ “เลียนแบบครู” โดยพบว่ามีสำนวนภาษาและแนวคิดหลายอย่างที่สืบทอดจากโคลงนิราศหรืออุโฆษอย่างเห็นได้ชัด (ฉัตรยุพา สวัสดิพงษ์, 2559) ลักษณะดังกล่าวได้ปรากฏกับวรรณกรรมระบำนอกล้างสมัยพระราชาชายาฯ เช่นกัน โดยพบว่าระบำนอกล้างสมัยพระราชาชายาฯ มีการสืบทอดสำนวนภาษาและแนวคิดจากระบำนอกล้างที่ประพันธ์ขึ้นในสมัยก่อนหน้า ดังต่อไปนี้

4.1 การใช้คำขึ้นต้นบท ระบำนอกล้างส่วนใหญ่มีเนื้อหาเป็นงานเทศน์เพื่อบำเพ็ญกุศลและกิจการมโนธรรมในพระพุทธศาสนา จึงพบว่ามีกรขึ้นต้นบทแรกด้วยคำแสดงความเคารพต่อสิ่งที่เป็นที่เทิดทูนหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งลักษณะคำขึ้นต้นบทที่นิยมใช้นั้นก็สืบทอดมาตั้งแต่ระบำนอกล้างสมัยก่อนหน้า ดังนี้

ทำนองขอยิน ผู้แต่งนิยมใช้คำขึ้นต้นด้วยคำว่า “สา น้อม...” เช่น

ระบำนอกล้างสมัยก่อน

- ๑ **สา น้อมเกล้า** ข้าพระพุทธเจ้า กราบทูลฉลอง
บทราช พระยุดลทอง ได้ฝ่าละออง รุธิพระบาท

ระบำนอกล้างสมัยอื่น ๆ

- ๑ **สา น้อมไหว้** ข้าบาทไท้ กราบทูลสาสนา
(ระบำนอกล้างสมัยเจ้าบัวทิพย์, ม.ป.ป.)
- ๑ **สา น้อมเกล้า** ข้าพระพุทธเจ้า ขอกราบทูลศรี
(ระบำนอกล้างสมัยพระพรหม, พ.ศ.2565)
- ๑ **สา น้อมไหว้** นบแทบไท้ องค์พระสิหิงค์
(ระบำนอกล้างสมัยพระสิหิงค์ปฐมายาน, พ.ศ.2564)

ทำนองเชียงแสนขอยิน ผู้แต่งนิยมขึ้นต้นวรรคแรกด้วยคำว่า “ยอมนม” เช่น

ระบำนอกล้างสมัยก่อน

- ๑ **ยอมนม** บังคมกายเกล้า เท้านี้กราบทูลองค์

ระบำนอกล้างสมัยอื่น ๆ

- ๑ **ยอมนม** บังคมกายเกล้า เท้านี้กราบวันทา (ระบำนอกล้างสมัยเจ้าบัวทิพย์, ม.ป.ป.)
- ๑ **ยอมนม** บังคมกราบไหว้ ข้าบาทไท้ยินดี (ระบำนอกล้างสมัยเจ้าดารารัศมี, พ.ศ.2566)
- ๑ **ยอมนม** บังคมกราบไหว้ เท้านี้กราบวันทา (ระบำนอกล้างสมัยเจ้าสุพรรณราชอุทิศ, พ.ศ.2564)

4.2 การคงและปรับใช้สำนวนเดิม ระบุข้อหลังสมัยพระราชชายาฯ หลายชุดมีการใช้สำนวนของระบำนอในอดีตเป็นคำโครงหรือแม่แบบ แล้วจึงปรับข้อความให้สอดคล้องกับบริบทที่ผู้แต่งต้องการ เช่น

4.2.1 ระบำนอสำนวนเจ้าบัวทิพย์ พบว่ามีการนำสำนวนในระบำนอสมโภชช้างเผือกมาปรับเปลี่ยนในท่อนเชียงแสนขอจ้อย ดังนี้

ระบำนอสมโภชช้างเผือก

๑ ยอนนม บังคมกายเกล้า เถานี้กราบหลองค์

ระบำนอสำนวนเจ้าบัวทิพย์

๑ ยอนนม บังคมกายเกล้า เถานี้กราบวันทา

จะเห็นว่ามีการปรับ “กราบหลองค์” ซึ่งใช้กับบุคคล เป็น “กราบวันทา” เพื่อใช้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์

4.2.2 ระบำนออาศิรวาท ผู้แต่งมีการนำสำนวนเดิมของระบำนอสมโภชช้างเผือกมาเป็นแม่แบบและปรับสำนวนในบางท่อนเพื่อให้ได้เนื้อความเหมาะสมตามบริบทที่ต้องการ เช่น

ระบำนอสมโภชช้างเผือก

๑ สาน้อมเกล้า ข้าพระพุทธเจ้า กราบหลองค
บทรช พระยกุลทอง ใต้ฝ่าละออง รุธิพระบาท
๑ บรมนาถ พระปกเกศเกล้า ทั้งพระแม่เจ้า บรม
ราชินี ทรงบุญฤทธิ์ พระบารมี เป็นที่ยินดี ทุกคน
น้อยใหญ่

ระบำนออาศิรวาท

๑ สาน้อมเกล้า ข้าพระพุทธเจ้า กราบก้มเกศ
เย็นเดชะพระบารมี ใต้ฝ่าละอองรุธิพระบาท
๑ ทศมราช พระผ่านเฝ้า กับพระแม่เจ้าบรมราชินี
ทรงบุญฤทธิ์ พระบารมี ราษฎร์สุดดี ทัวแคว้นแดน
ไทย

จะเห็นว่าผู้แต่งได้ปรับบางถ้อยคำ ได้แก่ เปลี่ยน “บรมนาถ พระปกเกศเกล้า” ซึ่งสื่อถึงพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็น “ทศมราช” ซึ่งหมายถึงพระมหากษัตริย์ลำดับที่ 10 เพื่อแสดงวามหมายถึงพระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัวอย่างชัดเจน และปรับ “เป็นที่ยินดี ทุกคนน้อยใหญ่” เป็น “ราษฎร์สุดดี ทัวแคว้นแดนไทย” ตามบริบทใหม่ที่ต้องการเทิดพระเกียรติสุดดีโดยประชาชนชาวไทยทุกคน

4.2.3 ระบำนอไหว้สาบูชาพระธาตุนกิติ พบว่ามีการสืบทอดสำนวนจากรบำนอสำนวนเจ้าบัวทิพย์ โดยในท่อนท้ายของขอยื่น ได้กล่าวถึงการรื้อร่าเป็นมหรสพบูชาในพระพุทศาสนา ความว่า

ระบำนอสำนวนเจ้าบัวทิพย์

๑ ผู้ข้าน้อย รื้อร่าขับขาน บำเรอบาท พระ
ศาสนา ช่วยบำรุง อาวาสวัดวา หือถาวรรา ต่อไป
เบื้องหน้า

ระบำนอไหว้สาบูชาพระธาตุนกิติ

๑ ตุข้าน้อย รื้อร่าขับขาน บำเรอบาท พระ
ศาสนา วัดราชกิติติ ของชาวล้านนา หือถาวรรา
ต่อไปเบื้องหน้า

จะเห็นได้ว่าผู้แต่งได้ใช้ระบำนวนเจ้าบัวทิพย์เป็นแม่แบบ โดยปรับถ้อยคำ “ช่วยบำรุง อวารสวัตวา” เป็น “วัดราชกิตติ ของชาวล้านนา” เพื่อแสดงความเจาะจงของบริบทที่ต้องการกล่าวถึงพระธาตุวัดกิตติ

ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้เห็นว่าระบำนวนได้สืบทอด “ขนบเลียนครู” เช่นเดียวกับวรรณกรรมล้านนาโบราณ โดยมีการสืบทอดทั้งสำนวนภาษาและแนวคิด ถึงแม้ว่าจะผลิตงานใหม่ด้วยบริบทเฉพาะและเป็นการแสดงฝีมือของตนเอง แต่ก็แสดงออกถึงการเคารพภูมิปัญญาของบุรพชนไม่เสื่อมคลาย

5. ด้านวรรณศิลป์

วรรณศิลป์ในที่นี้หมายถึงกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในบทประพันธ์ จากการศึกษาพบว่าระบำนวนหลังสมัยพระราชชายา มีการใช้วรรณศิลป์ที่เกิดจากการสรเสียง การสรคำ และการใช้ภาพพจน์ให้เกิดสุนทรียภาพในด้านภาษา ดังนี้

5.1 การสรเสียง ผู้แต่งได้เลือกคำที่นำมาใช้ในบทประพันธ์ให้เกิดความงามของเสียงด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

5.1.1 สัมผัสพยัญชนะ คือการซ้ำเสียงพยัญชนะในตำแหน่งใกล้เคียงกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในวรรคเดียวกัน ทางทฤษฎีวรรณคดีสันสกฤตเรียกว่า อนุปราส จากการศึกษาของศิwapร วัฒนรัตน์ (2554) พบว่ามีการใช้วิธีนี้ในวรรณกรรมนิทานคำโคลงของล้านนา ส่วนในระบำนวนหลายชุดพบการใช้คำที่มีเสียงสัมผัสพยัญชนะเดียวกันทั้งในวรรคเดียวกันหรือข้ามวรรค เพื่อให้เกิดความงามทางภาษา ตัวอย่างเช่น

ทกลีบยศยั้ง	ยศย้อมล้อมเสก	เฉลิมติเรก	พรั่งพร้อมยินยล
เป็นศรีสวัสดิ์	พิพัฒน์มงคล	สมเจตน์ชาวชน	คนเมืองน้อยใหญ่

(ระบำนวนเฉลิมฉลอง 60 ปีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, พ.ศ.2566)

พบสัมผัสพยัญชนะตามระบบเสียงภาษาล้านนา ได้แก่ เสียง /ง/ ในคำ “ยศ-ยั้ง-ยศ-ย้อม” และ “ยิน-ยล”, เสียง /ส/ ในคำ “ล้อม-เสก”, เสียง /ph/ ในคำ “พรั่ง-พร้อม” และเสียง /tɕ/ ในคำ “เจตน์-ชาว-ชน”

5.1.2 การวางจังหวะเสียงพยัญชนะ หมายถึงการใช้ชุดคำที่มีเสียงพยัญชนะเดียวกันอย่างเป็นจังหวะ ตัวอย่างเช่น

ขอยุรยาตร	ปราบหมุกัยมาร	ได้สุขเชยบาน	สมบุญณมุนมั่ง
-----------	---------------	--------------	---------------

(ระบำนวนสมโภชพระสิหิงคปฏิมาฐาน, พ.ศ.2564)

ในระบบเสียงภาษาล้านนา คำว่า “ปราบ” ออกเสียงเป็น “ผาบ” (/pha:p/) ซึ่งทำให้ในวรรณคดีมีการวางจังหวะเสียงพยัญชนะต้นเป็น /ph-m / ติดกันสองครั้ง คือ /pha:p-mu:/ - /phaj-ma:n/

5.1.3 สัมผัสสระ คือการใช้คำที่มีเสียงสระเสียงเดียวกันหรือหากคำใดมีเสียงตัวสะกดก็ใช้เสียงตัวสะกดเดียวกันด้วยในตำแหน่งใกล้เคียงกัน ทำให้เกิดความสละสลวย ดังนี้

1) สัมผัสภายในวรรค กล่าวคือ มีการสรรคำให้มีเสียงสระสัมผัสคล้องจองกันภายในวรรคเดียวกัน เช่น การใช้เสียงสัมผัสเสียง /-aj/ ในคำว่า “ใหญ่-ใบ” ในบทนี้

เป็นร่มโพธิ์	เค้าใหญ่ใบหนา	แผ่พระสาขา	ชุ่มเย็นสุขสานต์
--------------	---------------	------------	------------------

(ระบำนอชถวายพระพรสมเด็จพระพันปีหลวง, พ.ศ.2562)

2) สัมผัสระหว่างวรรค ในที่นี้หมายถึงสัมผัสในตำแหน่งที่มีได้เป็นสัมผัสบังคับ แต่ผู้แต่งก็ได้ร้อยสัมผัสทำให้เกิดความสละสลวยมากยิ่งขึ้น เช่น

ธ เป็นสายใย	ในสองแผ่นดิน	องค์พระภูมินทร์	จุฬาลงกรณ์
กรุงเทพสยาม	เมืองงามอมร	แลพิงค์นคร	ขจรลือเลื่อง

(ระบำนอช 150 ปีพระราชชายาเจ้าดารารัศมี, พ.ศ.2566)

จะเห็นได้ว่าผู้แต่งร้อยสัมผัสระหว่างวรรคที่ไม่ได้เป็นสัมผัสบังคับ ได้แก่ สัมผัสระหว่างวรรคที่ 1-2 (ใย-ใน), วรรคที่ 5-6 (สยาม-งาม) และวรรคที่ 7-8 (นคร-ขจร) ทำให้เกิดความสละสลวยยิ่งขึ้น

5.2 การสรรคำ เป็นอีกวิธีหนึ่งทางวรรณศิลป์โดยการเลือกใช้คำให้เกิดความงามในทางความหมาย รวมถึงการสร้างหรือปรับเปล่งคำเดิมให้มีลักษณะใหม่ที่แตกต่างไปเพื่อความอลังการของศัพท์

5.2.1 คำซ้อน พระยาอนุนามราชชน (2522) กล่าวว่าคำซ้อนคือการนำคำเดิม 2 คำซึ่งต่างเสียงแต่มีความหมายเหมือนหรือคล้ายคลึงกันมาควบซ้อนกัน อย่างไรก็ตาม ธีรพงษ์ ปัญญา (2562) ศึกษาคำซ้อนจากวรรณกรรมล้านนาในคำขอเรื่องพระอภัยมณีและศรีสุวรรณ พบว่ามีทั้งคำซ้อน 2 คำ, 3 คำ, 4 คำ และมากกว่า 4 คำ ทำให้เห็นว่าการใช้คำซ้อนเป็นวรรณศิลป์ที่พบมากในวรรณกรรมล้านนา การใช้คำซ้อนพบในระบำนอชเช่นกัน ดังจะยกตัวอย่างคำซ้อนที่พบจากระบำนอชบางเรื่อง ดังนี้

ระบำนอชสำนวนเจ้าบัวทิพย์ : กราบทูลसानสา, ผายโผด, ร้องรำขับขาน, อาวาสวัดวา, หลิงชายเจ้าข้า

ระบำนอชถวายพระพร : ตนตอองคต, ชุ่มเย็นสุขสานต์, ขงเขตคาม, แม่มารดา

ระบำนอชสมโภชพระสิหิงคปฏิมา : จักราพาลชมพู, ยายผายแผ่, สมบูรณ์มุนมั่ง, เมืองคนลุ่มฟ้า

ระบำนอช 150 ปีพระราชชายาเจ้าดารารัศมี : บุญญาเดชพระปารมี, มออบอับ, เมื่อสมัยครายาม

การใช้คำซ้อนเป็นกลวิธีทางภาษาที่ช่วยให้เนื้อความที่ต้องการสื่อสารมีน้ำหนัก มีความหนักแน่น และชัดเจนมากขึ้นด้วย

5.2.2 การซ้ำคำ เป็นการใช้คำเดียวกันกล่าวซ้ำหลายแห่งในคำประพันธ์หนึ่งบท (ธเนศร์ เวศร์ ภาดา, 2549) การซ้ำคำจะช่วยเน้นย้ำความสำคัญของสิ่งที่ต้องการสื่อสารให้หนักแน่นยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง

ขออัญเชิญ	พระ มา ชูโณศ	เสด็จ มา โผด	มา สมาทาน
มา พร้อม	เพื่ออภิวันท์	โผดสัตว์นั้น	พ้นจากสงสารฯ

(ระบำขอสำนวนเจ้าบัวทิพย์, ม.ป.ป.)

จะเห็นว่าในบทนี้ใช้การซ้ำคำกริยา “มา” เพื่อแสดงความหนักแน่นในความต้องการที่จะอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายมาประชุมในพิธี โดยเชิญให้มาแสดงความกรุณาโปรดสัตว์ทั้งหลายด้วยพร้อมเพรียงกัน

5.2.3 การผันเสียงท้ายคำเพื่อเอื้อสัมผัส การรับคำภาษาบาลีสันสกฤตมาใช้ในภาษาไทยนั้น ส่วนใหญ่เป็นการยืมต้นเค้าศัพท์คำนามโดยมิได้รับหน่วยผันคำหรือวิกัตต์มาด้วย (สาโรจน์ บัวพันธุ์งาม, 2558) อย่างไรก็ตามในวรรณกรรมล้านนาพบการใช้คำภาษาบาลีสันสกฤตที่มีการผันเสียงท้ายคำคล้ายวิกัตต์ปัจจัยอยู่จำนวนหนึ่ง ทว่าการผันเสียงดังกล่าวนี้มิได้เป็นไปเพื่อแจกวิกัตต์ปัจจัยแต่มีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อเอื้อสัมผัสในตำแหน่งที่ต้องการ ดังปรากฏในคำโคลง เช่น โคลงมั่งหาราบเชียงใหม่ และในคำขอโดยทั่วไป ตัวอย่างเช่น ในคำขอเรื่องเจ้าสุทนต์ ความว่า

ขอพระป่าไม้	พอช่วยปิด โ	จักเป็น คุณ โน	กับกันพายหน้า
-------------	--------------------	-----------------------	---------------

(อุดม รุ่งเรืองศรี, 2549)

ลักษณะเช่นนี้ปรากฏในระบำขอหลังสมัยพระราชยาฯ เช่นกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ขออัญเชิญ	พระ มา ชู โณศ	เสด็จ มา โผด	มา สมาทาน
มา พร้อม	เพื่ออภิวันท์	โผดสัตว์นั้น	พ้นจากสงสาร

(ระบำขอสำนวนเจ้าบัวทิพย์, ม.ป.ป.)

ในบทนี้มีการผันเสียงท้ายคำของคำว่า “ชูณา” (กรุณา) เป็น “ชูโณศ” เพื่อรับสัมผัสกับคำว่า “โผด”

ผู้ข้าน้อย	ร้องรำขับขาน	บำเรอบาท	พระศาสนา
ช่วยบำรุง	อวาสวัตวา	หื้อ ถาว รา	ต่อไปเบื้องหน้า

(ระบำขอสำนวนเจ้าบัวทิพย์, ม.ป.ป.)

ในบทนี้มีการผันเสียงท้ายคำของคำว่า “ถาวร” เป็น “ถาวร่า” เพื่อให้สัมผัสกับ “(วัด) าวา”

การเปลี่ยนแปลงลักษณะของคำเช่นนี้นอกจากทำให้สามารถใช้คำที่เหมาะสมในตำแหน่งที่ต้องการ ยังทำให้เกิดความรู้สึกลังการจากการพลิกแพลงศัพท์ซึ่งเดิมเป็นศัพท์ยากอยู่เองนั้น ให้เกิดความงดงามยิ่งขึ้น

5.2.4 การตัดคำ คือการตัดบางพยางค์ที่เกินความต้องการออกไปจากศัพท์เดิม อันเนื่องมาจากความยาวของคำอาจเกินกว่ากำหนดของฉันทลักษณ์ เป็นวิธีที่พบว่าใช้มาแต่โบราณ ดังตัวอย่างที่พบในโคลงนิราศหริภุญชัย ความว่า

นัครมมเยศย้อม	สากล
แผงผึ่งฤชิตน	แต่งตั้ง
ฤเลิงทั่วทศมณ-	ชลทวีป เรานี
เมืองมิ่งพระเจ้าจั่ง	แจ่มเจ้า จามเท

(วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2562)

จะเห็นว่าผู้แต่งได้ตัดพยางค์ของคำว่า “จามเทวี” เหลือเพียง “จามเท” เพราะคำเดิมมีความยาวเกินกำหนดของจำนวนคำในวรรคนั้น แต่ถึงแม้จะตัดพยางค์ท้ายออกไปก็ยังสามารถเข้าใจความหมายได้

ในระบอบราชหลังสมัยพระราชาชาษาฯ พบว่ามีการใช้กลวิธีนี้ในการประพันธ์ด้วยเช่นกัน เช่น

ท่านทั้งหลาย	หญิงชายเจ้าข้า	ซึ่งมาพร้อม	ปราโมทย์ โมทาน
ช่วยเอาบุญ	เอาคุณจิมกัน	ทุกหญิงชาย	ใหญ่น้อยแก่เฒ่า

(ระบำนอสนำนวนเจ้าบัวทิพย์, ม.ป.ป.)

ผู้แต่งได้ตัดพยางค์ในคำ “อนุโมทนาทาน” เหลือเพียง “โมทาน” เพื่อให้บรรจุคำลงในตำแหน่งนี้ได้

ขอบาร์มี	ปกหม่ท้าวหน้า	อัฐะทิตา-	กราพาล
ขอยุรยาตร	ปราบหมู่ภัยมาร	ได้สุขเชยบาน	สมบุญณมุนมั่ง

(ระบำนอสนำนวนโกษพระสืหิงคปภูมิยาน, พ.ศ.2564)

ในบทนี้ผู้แต่งได้ตัดพยางค์ในคำ “จักราพาล” (จักรวาล) เหลือเพียง “กรพาล” เท่านั้น แม้ว่าจะไม่ได้เป็นคำพยางค์เกิน ทว่าผู้แต่งอาจต้องการแสดงความสามารถในการพลิกแพลงต่อฉันทลักษณ์และ ศัพท์ ดังนั้นการตัดคำจึงเป็นวิธีการสร้างความอลังการในศัพท์ได้อีกวิธีหนึ่ง

5.3 การใช้ภาพพจน์ ผู้แต่งระบ่ำขอหลังสมัยพระราชชายาฯ ได้ใช้วรรณศิลป์ในด้านการใช้ภาพพจน์ เพื่อสร้างความให้เกิดความหมายที่ลึกซึ้ง ดังปรากฏลักษณะภาพพจน์ซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับความเป็นดั่งต่อไปนี้

5.3.1 อุปลักษณ์ เป็นการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งซึ่งมีลักษณะบางประการร่วมกัน มักใช้ คำบ่งว่า “คือ” และ “เป็น” แต่ก็ไม่จำเป็นต้องมีคำบ่งก็ได้ การใช้อุปลักษณ์มักเทียบคำนามกับคำนามอย่าง ชัดเจน (ธเนศ เวศร์ภาดา, 2549) อนึ่ง อุปลักษณ์นี้ในทางทฤษฎีวรรณคดีสันสกฤตเรียกว่า รูปกะ โดยจากงาน ศึกษาของศิวาพร วัฒนรัตน์ (2554) พบว่ามีการใช้วิธีนี้ในวรรณกรรมนิทานคำโคลงของล้านนา ส่วนในระบ่ำ ขอหลังสมัยพระราชชายาฯ พบการใช้อุปลักษณ์ เช่น

เป็นร่มโพธิ์	เคঁาใหญ่ใบหนา	แผ่พระสาขา	ชุ่มเย็นสุขสานดี
พระผู้ทรง	ได้บริบาล	ทั่วเขตคาม	เป็นสุขล้ำยิ่ง

(ระบ่ำขอถวายพระพรสมเด็จพระพันปีหลวง, พ.ศ.2562)

ในบทนี้ผู้แต่งได้เปรียบบุคคลคือสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เป็น “ต้นโพธิ์สูงใหญ่ที่แผ่กิ่งก้านสาขากว้างและร่มรื่น”

นบพระมิ่งแก้ว	ผ่องแผ้วดวงไท	ทุกเมื่อสมัย	ครายาม
แสงดาราเจด	ฉายเลิศเกียรตินาม	รัศมีงาม	ทั่วแคว้นแดนเขต

(ระบ่ำขอ 150 ปีพระราชชายาเจ้าดารารัศมี, พ.ศ.2566)

ในบทนี้ผู้แต่งได้เปรียบพระเกียรติของพระราชชายาเจ้าดารารัศมีเป็น “แสงดาวซึ่งเจิดจ้า ด้วยรัศมี”

5.3.2 สัญลักษณ์ คือการใช้สิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง โดยสัญลักษณ์เป็นสิ่งที่สังคมส่วนมากเข้าใจ กันดีอยู่แล้ว (ธเนศ เวศร์ภาดา, 2549) ส่วนสุจิตรา จงสถิตวัฒนา (2549) กล่าวว่าสัญลักษณ์มีที่มาจาก ภาพพจน์หากมิใช่ภาพพจน์ แต่เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากภาพพจน์เปรียบเทียบที่ใช้กันจนเป็นขนบนิยม

ในระบอบหลังสมัยพระราชชายาฯ พบการใช้สัญลักษณ์ ดังนี้

ช้างเผือก เชือกแก้ว	เชือกกล้าเชือกแก้วน	เลื่องเลาโลดแล่น	ชูเมื่อวันยาม
ชุกบเพลิง แจ้ง	ส่องแสงเรืองนาม	ประจักษ์เขตคาม	พิงค้งามประเสริฐ

(ระบอบเฉลิมฉลอง 60 ปีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, พ.ศ.2566)

ในบทนี้ผู้แต่งใช้สัญลักษณ์ “ช้างเผือกชุกบเพลิง” แทนการกล่าวถึงความก้าวหน้าทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เนื่องจากตราประจำมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นรูปช้างชุกบเพลิง สัญลักษณ์ในคำประพันธ์ดังกล่าวจึงเป็นที่เข้าใจกันในวงกว้าง

มหากรรณา	พิพัฒน์ผ่องแผ้ว	ร่วมขวัญฉัตรแก้ว	ปกทั่วตัวตน
นับเป็นมิ่งขวัญ	มหามงคล	ชาวไทยไพร่พล	อยู่สุขชื่นหน้า

(ระบอบอาศิรวาท, พ.ศ.2565)

ในบทนี้ผู้แต่งได้ใช้สัญลักษณ์คือ “ฉัตรแก้ว” แทนการกล่าวถึงพระมหากษัตริย์ เนื่องจากฉัตรเป็นเครื่องแสดงพระอิสริยยศสูงสุดของพระมหากษัตริย์มาแต่โบราณ เป็นสัญลักษณ์ที่เข้าใจกันดีในสังคมไทย

ลักษณะทางวรรณศิลป์ดังกล่าวเป็นลักษณะที่พบในวรรณกรรมไทยและวรรณกรรมล้านนาโดยทั่วไป ดังเห็นว่าลักษณะหลายประการก็มีการพบว่ามีอยู่ในวรรณกรรมล้านนาแต่โบราณ ทำให้เห็นว่าวรรณกรรมระบอบหลังสมัยพระราชชายาฯ ยังคงไว้และแสดงออกซึ่งภูมิปัญญาของวรรณกรรมล้านนา ประณีตงดงามด้วยภูมิภาษาอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น แม้จะเกิดขึ้นในวัฒนธรรมร่วมสมัยก็ตาม

สรุป

ระบอบหลังสมัยพระราชชายาเจ้าดารารัศมีมีต้นแบบมาจากระบอบสมโภชช้างเผือก แต่ก็มีองค์ประกอบหลายประการที่คลี่คลายมาจากระบอบต้นฉบับ โดยในด้านโครงสร้างปรากฏโครงสร้างของระบอบข้อถึง 4 แบบได้แก่ แบบระบอบสมโภชช้างเผือก แบบระบอบสำนวนเจ้าบัวทิพย์ แบบใช้ทำนองโยนกและซอยัน และแบบใช้ซอยันอย่างเดียว โดยพบว่าทุกแบบยังคงทำนองซอยันไว้ ทำให้เห็นว่าซอยันเป็น “หัวใจ” ของระบอบ ในด้านเนื้อหาปรากฏเนื้อหา 3 แบบได้แก่ การเทิดทูนเกียรติบุคคล การเทิดทูนเกียรติประวัติองค์กร และการเฉลิมฉลองเนื่องในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ทำให้เห็นว่าระบอบข้อยังคงแสดงจุดประสงค์และบทบาทในการเป็นวรรณกรรมเทิดทูนเกียรติและเฉลิมฉลอง ในด้านฉันทลักษณ์พบว่าฉันทลักษณ์ทั้ง 3 แบบมีลักษณะโดยภาพรวมสอดคล้องกับระบอบสมโภชช้างเผือก แต่ก็พบลักษณะปลีกย่อยที่แตกต่างได้แก่ จำนวนคำ จำนวนวรรค การส่งสัมผัส และเสียงวรรณยุกต์ท้ายวรรค ซึ่งเกิดจากการสังเกตและสร้างสรรค์งาน

ของผู้แต่งแต่ละบุคคล นอกจากนี้ยังพบการสืบทอดสำนวนภาษาโดยพบว่าระบำนอที่ประพันธ์ขึ้นในสมัยหลังมักสืบทอดสำนวนจากระบำนอในอดีตที่มีบริบทหรือเนื้อหาใกล้เคียงกันโดยการใช้คำขึ้นต้นบท และการคงสำนวนและปรับใช้สำนวนเดิม สอดคล้องกับ “ชนบเลี่ยนครู” ในวรรณกรรมล้านนาแต่โบราณ ในด้านวรรณศิลป์พบว่าการประพันธ์ระบำนอใช้วรรณศิลป์ทั้ง 3 ด้าน คือ การสระเสียง การสรคำ และการใช้ภาพพจน์ ทั้งหมดที่กล่าวมาทำให้เห็นว่าระบำนอเป็นวรรณกรรมที่ถูกสร้างขึ้นด้วยความประณีต สามารถสืบทอดภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมล้านนาโดยตอบสนองต่อบริบทแวดล้อมของสังคมสมัยใหม่ และสนองต่อพระดำริในการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมล้านนาของพระราชยาเจ้าดารารัศมีได้อย่างงดงาม

เอกสารอ้างอิง

- กมล มโนชญากร. (2474). *จดหมายเหตุ เสด็จพระราชดำเนินเลียบบมณฑลฝ่ายเหนือ พระพุทธศักราช 2469*. โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร.
- ฉัตรยุพา สวัสดิพงษ์. (2559). *วรรณกรรมล้านนาคัดสรร : วรรณกรรมพรรณนาอารมณ์*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ณัฐพงษ์ ปัญญาบุรี. (2562). *วรรณกรรมในสมัยพระราชยาเจ้าดารารัศมี*. ลานนาการพิมพ์.
- ณัฐพงษ์ ปัญญาบุรี. (2562). *การศึกษาวเคราะห์คำซ้อนในคำขอเรื่องพระอภัยมณีและศรีสุวรรณ*. [รายงานการวิจัย, กองทุนมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่].
- ธเนศ เวศร์ภาดา. (2549). *หอมโลกวรรณศิลป์ : การสร้างรสสุนทรีย์แห่งวรรณคดีไทย*. ปาเจรา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2540). *สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคคีตะ - ดุริยางค์*. ราชบัณฑิตยสถาน.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2562). *รัฐราชวาทัน (โคลงนิราศหรืออุโฆษและจารึกวัดพระยืน มรดกความทรงจำแห่งอภินิหาร-ศรีหรืออุโฆษ)*. มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา.
- ศิวาพร วัฒนรัตน์. (2554). *วรรณกรรมนิทานคำโคลงของล้านนา : ลักษณะเด่น ภูมิปัญญา และคุณค่า*. ธนุพริ้นติ้ง.
- สงกรานต์ สมจันทร์. (2563). *ประวัติดนตรีล้านนา*. ภาควิชาดนตรีและศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สาโรจน์ บัวพันธุ์งาม. (2558). *เอกสารประกอบการสอน กระบวนวิชา (014211) ภาษาบาลีและสันสกฤตในภาษาไทย*. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สายสวรรค์ ขยันยิ่ง. (2543). *พระราชยาเจ้าดารารัศมีกับนาฏศิลป์ล้านนา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- สุจิตรา จงสถิตวัฒนา. (2549). *เจมจันท์กัสดาล : ภาษาวรรณศิลป์ในวรรณคดีไทย*. โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หทัยวรรณ ไชยะกุล. (2556). *วรรณกรรมล้านนาร่วมสมัย (พ.ศ. 2413-2550) : การสืบทอดภูมิปัญญาและการสร้างสรรค์*. นพบุรีการพิมพ์.

อนุমানราชธน, พระยา. (2522). *นิรุกติศาสตร์*. มูลนิธิเสฐียรโกเศศ-นาคะประทีป.

อุดม รุ่งเรืองศรี. (2549). *คร่าวขอเรื่องเจ้าสุทนต์นางมโนห์รา*. โครงการจัดทำเอกสารข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์
ต้นฉบับและเป็นฐานในการสร้างนักวิชาการด้านล้านนารุ่นใหม่.

เอกลักษณ์วัฒนธรรมลายผ้าของชาวล้านนาสมัยพระราชยาเจ้าดารารัศมี

The Uniqueness of the Fabric Pattern Culture of the Lanna People during the Reign of Princess Dararasmi

ศุศราภรณ์ แต่งตั้งลำ^{1*}

Susaraporn Tangtenglam¹

¹คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

1 หมู่ 6 ตำบลกำแพงแสน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม 73140

¹ Faculty of Hospitality Industry, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus

1 Moo 6 Kamphaeng Saen District, Nakhon Pathom Province, 73140, Thailand

รับบทความ: 21 กุมภาพันธ์ 2567

ปรับปรุงบทความ: 22 เมษายน 2567

ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 29 เมษายน 2567

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลายผ้าของชาวล้านนา ผ่านการใช้ภาพแทนตัวตนของพระราชยาเจ้าดารารัศมี แนวคิดในการศึกษาสัมพันธ์กับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้วิธีวิทยาทางประวัติศาสตร์ ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นหลักฐาน ชั้นปฐมภูมิ และหลักฐานทุติยภูมิ วัตถุประสงค์ในการศึกษาลายผ้าของชาวล้านนาสมัยพระราชยาเจ้าดารารัศมี การศึกษาจุดเริ่มต้นของชุดผ้าเมืองและอิทธิพลทางความคิด เมืองจากเชียงใหม่ “ผ้าทอพื้นถิ่นล้านนา” เป็นเรื่องราวที่กล่าวถึงการทอผ้าที่มีมาแต่โบราณ ซึ่งถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาของคนล้านนา เริ่มจากเจ้าดารารัศมีได้ถ่ายทอดวิชาการทอผ้าให้กับประชาชนที่สนใจ โดยสมัยก่อนชาวบ้านปลูกฝ้ายเพื่อใช้เท่านั้น ต่อมาเมื่อได้รับการถ่ายทอดจากเจ้าดารารัศมีแล้ว ได้มีการพัฒนาเป็นผ้าทอลายต่างๆ เช่น จังหวัดลำพูน ทอผ้าลายยกดอก ลายดอกพิกุล จังหวัดน่าน ทอผ้าลายน้ำไหล ซึ่งถ่ายทอดมาจากไทลื้อ จังหวัดแพร่ มีผ้าหม้อห้อม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทอผ้าลายงู อำเภอมะแม่ม ทอผ้าลายตีนจก และยังมีลายอื่นๆอีกมากมาย เช่น ลายสร้อยดอกพรวัว สร้อยดอกหมาก ลายราชวัตร ลายเกร็ดเต่า เป็นต้น

* ผู้เขียนหลัก (อาจารย์ ดร. คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน)

อีเมล: susaraporn.n1982@gmail.com

คำสำคัญ

เอกลักษณ์วัฒนธรรม ลายผ้าของชาวล้านนา สมัยพระราชชายาเจ้าดารารัศมี

Abstract

This academic article aims to study the fabric patterns of the Lanna people. Through the use of an image representing the identity of Princess Dararasami. The concept of education is related to the preservation of local culture and local history. Using historical methodology Study from relevant research documents which are evidence. Primary and secondary evidence The objective is to study the fabric patterns of the Lanna people during the period of Princess Dararasami consort. A study of the beginnings of the city cloth dress and its influence on ideas City from Chiang Mai. The research results found that Lanna Local Woven Fabrics" is a story that talks about weaving that has existed since ancient times. which can be considered the wisdom of the Lanna people Starting with Chao Dararasami passing on the knowledge of weaving to interested citizens. In the past, villagers grew cotton only for use. Later, when received the transmission from Chao Dararasami It has developed into various patterns of woven fabric, such as Lamphun Province weaving cloth with Yok Dok pattern, Dok Phikun pattern, Nan Province weaving cloth with Nam Lai pattern. which was passed down from Tai Lue, Phrae Province, with Mor cloth covering it Mae Hong Son Province weaves snake pattern cloth. Mae Chaem District weaves tin jok pattern cloth. And there are many other patterns, such as the Phrao flower necklace pattern, areca flower necklace pattern, Ratchawat pattern, turtle scale pattern, etc.

Keywords

Uniqueness, Fabric pattern, Princess Dararasmi

บทนำ

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปแล้วว่า กลุ่มชนที่อาศัยอยู่ในดินแดนล้านนามีอยู่หลายกลุ่มหลากหลายเชื้อชาติ คนล้านนาและเชียงใหม่จะเรียกตนเองว่า เป็นคนไทหรือคนไต บางคนก็เรียกตนเองว่า คนเมือง ซึ่งสันนิษฐานว่า สมัยก่อนดินแดนล้านนาเคยตกเป็นเมืองขึ้นของพม่า ครั้นเมื่อมีคนไทยพม่าเข้ามาปะปนอยู่มาก ชาวพื้นเมืองเชียงใหม่เดิมจึงได้คิดคำเรียกตนเองใหม่ว่าเป็น คนเมือง บางท่านก็ว่าคำว่า คนเมืองเป็นการประกาศยืนยันว่าตนเองเป็นคนในเมืองที่มีความเจริญทางวัฒนธรรม หลังจากที่ล้านนาได้กลับฟื้นคืนชีวิตอีกครั้งหลังการกอบกู้บ้านเมืองของพระเจ้ากาวิละ ในยุคนี้นับว่าเป็นการรวบรวมผู้คนจากต่างถิ่นให้เข้ามาอาศัยอยู่ในเชียงใหม่ อัน

ถือเป็นยุคที่ว่า เก็บผักใส่ เกือบเข้าใส่เมือง พระเจ้ากาวิละได้กวาดต้อนผู้คนจากภาคเหนือของพม่าทั้งจากเมือง ลื้อ เมืองเงิน เมืองยอง เมืองไตและยังรวมไปถึงบางส่วนของสิบสองปันนาให้เข้ามาอยู่ในเชียงใหม่และลำพูน ในยุคนี้เองทำให้ผู้คนในเชียงใหม่มีหลายเชื้อชาติพันธุ์ คนพื้นเมืองเชียงใหม่เดิมที่มีเชื้อชามมา จากลาวและไทย วนค้อย ๆ หายไปจากสังคมเมือง แต่ยังมีบางส่วนหลงเหลืออยู่ตามหมู่บ้านในชนบทแถบอำเภอแม่แจ่ม คน เมืองที่อาศัยอยู่ในตัวเมืองเชียงใหม่เองกลับไม่ใช่คนพื้นเมืองดั้งเดิม ทว่าเป็นกลุ่มชนที่อพยพเข้ามาอยู่ที่หลังอัน ได้แก่ ชาวลื้อ ชาวไต ชาวเงิน ชาวยอง เป็นต้น

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ.2475 ประชาชนชาวเชียงใหม่หันมาสนใจวัฒนธรรมจาก ตะวันตกกันมากขึ้น จะสังเกตได้ว่าช่วงเวลานี้มีการปฏิรูปการเมืองการปกครอง ปฏิรูประบบเศรษฐกิจและ สังคมใหม่ ขณะเดียวกันมีชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาเชียงใหม่มากขึ้น ดังนั้นร้านค้าของคนเมืองที่เป็นอาคาร ไม้สักต่าง ๆ ได้แปรเปลี่ยนเป็นอาคารพาณิชย์รูปทรงแบบฝรั่งมากยิ่งขึ้น การแต่งกายของชาวเชียงใหม่จากที่ เคยนุ่งซิ่นก็หันมานิยมสวมใส่กระโปรงและเสื้อผารูปทรงตะวันตก ทิศทางการเจริญเติบโตของเมืองเชียงใหม่ รุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว เพียงไม่กี่สิบปีให้หลังมีอาคารพาณิชย์สูงนับสิบชั้นผุดเกิดขึ้นราวกับดอกเห็ด นักวิชาการหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นว่า เชียงใหม่ในอีก 20 ปีก็คงไม่ต่างกับกรุงเทพมหานคร และที่ สำคัญอนาคตของเชียงใหม่ที่รุดหน้าจนแทบจะจุดไม่อยู่นี้กำลังทำให้วัฒนธรรมบางอย่างของเมืองสูญหายไป ด้วย นั่นก็คือการดำรงชีวิตและการแต่งกายที่นับวันจะหายไปจากความทรงจำ

เป็นเรื่องที่น่ายินดีว่าหลายปีมานี้กระแสแห่งการหวนคืนธรรมชาติและ การดำรงอยู่ของคนเมืองในอดีต กำลังได้รับความสนใจจากนักวิชาการและประชาชนเป็นจำนวนมาก มีหลายกลุ่มหลายหน่วยงานออกมา สนับสนุนวัฒนธรรมแบบล้านนาด้วยการพร้อมใจกันแต่งกายย้อนยุคในโอกาสงานเทศกาลต่างๆ นับว่าเพื่อเป็น การอนุรักษ์รักษาประเพณีและวัฒนธรรมของคนเมืองเอาไว้ไม่ให้สูญสลาย แม้ว่ากระแสการแต่งกายของคน เมืองล้านนาจะกำลังได้รับความนิยมไม่มากนัก แต่การได้เริ่มต้นนับเป็นเรื่องที่น่ายินดี ผมเองนิยมชมชอบเป็น อย่างยิ่งเมื่อมีโอกาสได้พบเห็นผู้หญิงชาวเชียงใหม่แต่งกายด้วยผ้าซิ่น เกลาผมมวยปักด้วยดอกไม้

การแต่งกายของคนเมืองล้านนาในอดีตที่ผ่านมาสันนิษฐานกันว่า จะนิยมทอผ้าฝ้ายและผ้าไหมขึ้นเพื่อ ใช้เป็นเครื่องนุ่มห่มสำหรับถวายพระภิกษุสงฆ์ หรือให้เป็นทานแก่ผู้ยากจน ตลอดจนเป็นสินค้าสำหรับส่งไป ขายยังอาณาจักรอื่นๆ ผ้าที่เชื่อกันว่าทอขึ้นใช้ในสมัยนั้นได้แก่ ผ้าสีจันทน์ขาว ผ้าสีจันทน์แดง ผ้าสีดอกจำปา ผ้าธรรมดาและผ้ากัมพล เป็นต้น

เมื่อชาวล้านนานิยมการสักตามตัวในสมัยรัตนโกสินทร์นั้น ชาวล้านนามักจะไม่สวมเสื้อ นอกจากใน การแต่งตัวเต็มยศ โดยทั่วไปผู้ชายจะสักยันต์ตามตัวนุ่งผ้าต้อย ซึ่งเป็นผ้านุ่งขนาดต่างๆ กัน โดยจะมัดนชายผ้า เป็นเกรียวสอดระหว่างขา ซึ่งเป็นการนุ่งแบบเดียวกับการถกเชมรและโจงกระเบน นิยมใช้ผ้าคล้องไหล่และ โปกหัว ส่วนผู้หญิงจะนุ่งซิ่นลายขวางเกือบคลุมเท้า ท่อนบนมีผ้าผืนหนึ่งไว้คล้องคอ พันหน้าอก หรือ พาดบ่า เกลาผมมวยกลางศีรษะปักปิ่นไว้ที่ผม หญิงชาวล้านนาจะนิยมห่มผ้าเฉียงแบบสไบเรียกว่า ห่มผ้า สะห้วยแล่ง นุ่งผ้าซิ่น ส่วนผู้ชายจะนุ่งผ้าต้อยขนาดยาวแบบโจงกระเบน สวมเสื้อคอจีนติดกระดุม ถ้าเป็นเจ้านายจะสวม เสื้อไหมคล้ายเสื้อครุยทับอีกชั้นหนึ่ง มีผ้าพันเอว 2 ผืน คือ รัดทับผ้าต้อยและเสื้อ (ทัศนีย์ ศรีมงคล, 2535)

อาณาจักรล้านนามีพัฒนาการด้านการเมืองมาหลายยุคหลายสมัยนับตั้งแต่การสร้างเมืองเชียงใหม่เป็นเมืองหลวงของอาณาจักรล้านนาเมื่อปี พ.ศ. 1839 จนกระทั่งปี พ.ศ. 2101 เป็นยุคแห่งราชวงศ์มังราย ช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2101-2317 อาณาจักรล้านนากลายเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรพุกามแห่งพม่าและเป็นประเทศราชของอาณาจักรไทย ต่อมาเมื่อมีการปฏิรูปการปกครองในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เมื่อปี พ.ศ. 2435 อาณาจักรล้านนาได้เปลี่ยนมาเป็นมณฑลพายัพ จากพัฒนาการด้านการเมืองนี้เองสามารถสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวล้านนาที่จะนิยมสวมเสื้อผ้าฝ้ายสีขาวตุ่น หรือสีครามคอกลมแขนสั้น แขนสามส่วนติดกระดุมหรือผูกเชือก ผู้ชายนุ่งกางเกงจีนผ้าฝ้ายสีดำเรียกว่า เตี่ยวสะดอ ผู้หญิงนุ่งผ้าซิ่นแบบโบราณ เวลาไปงานพิธีจะห่มผ้าสไบทับลงบนเสื้ออีกชั้นหนึ่ง

ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ในพระบาทสมเด็จพระจุลเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้รับพระบรมราชานุญาตให้เสด็จกลับมาประทับที่เมืองเชียงใหม่ พระองค์ได้ทรงนำรูปแบบการแต่งกายของสตรีในกรุงเทพฯ เข้ามาใช้ในคุ้ม แล้วแพร่หลายอยู่ในกลุ่มชนชั้นสูง คือจะสวมเสื้อแขนหมวยแบบยุโรปใส่กับผ้าซิ่นไหมลายพม่าต่อตีนจกแบบเชียงตุงหรือเชียงใหม่ เกล้าผมทรงญี่ปุ่นปักด้วยดอกไม้ไหวทองคำ ส่วนผู้ชายจะนิยมสวมเสื้อราช ประแตนสวมกางเกงแพรหรือนุ่งโจงกระเบนผ้าไหมทรงหางกระรอก ขณะที่สามัญชนทั้งชายหญิงยังแต่งกายแบบเดิม

คนชาติต่างๆ ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเชียงใหม่ร่วมกับคนเมืองมาแต่อดีต ปัจจุบันได้ผสมผสานเข้าด้วยกันในทางวัฒนธรรม ทั้งภาษาพูด อาหาร การแต่งกาย ประเพณีพิธีกรรมต่างๆ จนดูเหมือนว่าเชียงใหม่เป็น เมืองที่ประสบความสำเร็จในการผสมผสานทางวัฒนธรรมได้อย่างลงตัว และเหมาะสม อาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมล้านนาได้มีส่วนหล่อหลอม ให้ กลุ่มคนเหล่านี้ผสมกลมกลืนกันกลายเป็น ชาวเชียงใหม่จนถึงปัจจุบัน

กรมศิลปากร (2532, 154) การทอผ้า นับเป็นวัฒนธรรมสำคัญของ ล้านนา มาแต่อดีต ที่ได้มีการสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยผู้หญิงจะมีบทบาทในการทอผ้าไว้ใช้ในครัวเรือน นอกจากประโยชน์ใช้สอยด้านเครื่องนุ่งห่มของสมาชิก ในครอบครัวแล้ว ผ้าทอยังสะท้อนถึงบุคลิกลักษณะของหญิงชาวล้านนาว่าเป็น ผู้มีความละเอียดอ่อน มีความมุ่งมั่นพยายาม จากฝีมือการทอผ้าที่ประณีตสวยงาม

“ผ้าทอพื้นถิ่นล้านนา” เป็นเรื่องราวที่กล่าวถึงการทอผ้าที่มีมาแต่โบราณ ซึ่งถือได้ว่าเป็นภูมิปัญญาของคนล้านนา เริ่มจากเจ้าดารารัศมีได้ถ่ายทอดวิชาการทอผ้าให้กับประชาชนที่สนใจ โดยสมัยก่อนชาวบ้านปลูกฝ้ายเพื่อใช้เท่านั้น ต่อมาเมื่อได้รับการถ่ายทอดจากเจ้าดารารัศมีแล้ว ได้มีการพัฒนาเป็นผ้าทอลายต่างๆ เช่น จังหวัดลำพูน ทอผ้าลายยกดอก ลายดอกพิกุล จังหวัดน่าน ทอผ้าลายน้ำไหล ซึ่งถ่ายทอดมาจากไทลื้อ จังหวัดแพร่ มีผ้าหม้อห้อม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทอผ้าลายงู อำเภอมะแม่ม ทอผ้าลายตีนจก และยังมีลายอื่นๆอีก

ผู้เขียนบทความพบว่า เจ้าดารารัศมีทรงพระอัจฉริยภาพด้านความรู้ผ้าทอพื้นถิ่นล้านนา และเป็นผู้ริเริ่มการถ่ายทอดกระบวนการการทอผ้าและลายผ้าล้านนา บนพื้นฐานศิลปวัฒนธรรมของล้านนาที่มีความงดงามทางด้านงานฝีมือของชาวบ้านในพื้นที่ต่างๆ ในอาณาจักรล้านนา หรือเรียกอย่างเป็นทางการว่าภาคเหนือ อันประกอบไปด้วย 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด แพร่ จังหวัดน่าน จังหวัดพะเยา จังหวัดเชียงราย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดลำปาง จังหวัดลำพูน และ จังหวัดที่เชียงใหม่ จึงทำให้ผ้าทอพื้นถิ่นล้านนาเป็นที่รู้จัก

และทรงคุณค่าจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ ผ้ายกดอกลำพูน ผ้ายกดอกลายดอกพิกุล ผ้าลายน้ำไหล ผ้าม่อฮ่อม ผ้าลายงู ผ้าตีนจก เป็นต้น

ผ้ายกดอกลำพูน

ผ้ายกดอกลำพูน เป็นงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของลำพูนที่มีความงดงามประณีตด้วยฝีมือและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน เช่นเดียวกับศิลปวัฒนธรรมอื่นๆ ของลำพูน มีการเริ่มต้นในคุ้มเจ้า ซึ่งแต่เดิมมีการทอผ้ายกดอกกันอยู่ก่อน แต่เป็นการทอผ้ายกดอกในผ้าฝ้ายและเป็นลวดลายธรรมดาๆ ไม่สวยงามวิจิตรนัก จนกระทั่งพระราชชายาเจ้าดารารัศมีซึ่งเป็นพระญาติกับเจ้าเมืองลำพูนได้ถ่ายทอดความรู้เรื่องการทอผ้ายกดอกที่มีลวดลายสวยงามและมีความวิจิตรบรรจง ให้แก่หม่อมข้าราชบริพารในคุ้มเจ้า ต่อมาการทอผ้ายกดอกจึงได้เผยแพร่ไปสู่สาธารณะชนทั่วไป โดยได้มีการฝึกหัดชาวบ้านจนมีความรู้เรื่องการทอผ้ายกดอกเป็นอย่างดี จึงทำให้จังหวัดลำพูน กลายเป็นศูนย์กลางการทอผ้าไหมยกดอกแหล่งสำคัญของประเทศไทย

เอกลักษณ์เฉพาะของผ้ายกดอกลำพูน ผ้ายกดอกลำพูน คือ ผ้าที่ทอยกลวดลายให้สูงกว่าพื้นผ้า คำว่า “ยก” มาจากลักษณะการทอเส้นไหมที่เจิดจ้า เรียกว่า “ยก” และเส้นไหมที่จมลงเรียกว่า “ข่ม” แล้วพุ่งกระสวยไปในระหว่างกลางโดยเลือกยกบางเส้นข่มบางเส้น เพื่อให้เกิดลวดลาย โดยผ้ายกลำพูนจะเป็นผ้ายกที่ใช้เส้นไหมเพิ่มพิเศษทอยกให้เกิดลวดลาย ซึ่งแยกกับการทอโครงสร้างผ้าที่เป็นการทอด้วยลวดลายขัด ๒ ตะกอในปัจจุบันมีการใช้ดินทองดินเงินมาทอยกเส้นเพิ่มพิเศษให้เกิดลวดลายที่สวยงามเพิ่มขึ้น โดยจะใช้ตะกอลอยแถวใดแถวหนึ่งไม่สามารถที่จะเปลี่ยนลายได้ ถ้าจะเปลี่ยนลายต้องถอดตะกอลอยออกทั้งหมดแล้วเก็บลายใหม่ขึ้นมา ลายผ้าที่เก็บเป็นตะกอลอยนั้นสามารถทำได้ไม่ต่ำกว่า 15 ไม้ม ต่อหนึ่งลายผ้าไหมยกดอกของลำพูน มีจุดเด่น คือ การใช้กลุ่มตะกอแยกสีเส้นไหมเพิ่มพิเศษ ออกเป็น 2-3 ตะกอในหนึ่งแนวของไหมยกเพิ่มพิเศษ ทำให้เกิดสีสัน 2-3 สี ในลวดลายดอก เรียกว่า “ดอกสอดสี” อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของผ้ายกดอกลำพูนที่สวยงามและทรงคุณค่าของงานหัตถศิลป์ อันเป็นมรดกภูมิปัญญาของชาวลำพูนที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลานในปัจจุบัน

ผ้ายกดอกลายดอกพิกุล

ลายดอกพิกุล เป็นลวดลายผ้าโบราณที่มีการออกแบบสำหรับทอผ้าลำพูนในอดีต ซึ่งต่อมาได้มีการออกแบบลวดลายดอกพิกุลที่หลากหลายขึ้น เช่น พิกุลเครือ พิกุลมีขอบ พิกุลก้านแย่ง พิกุลเชิงใหญ่ พิกุลกลม เศร พิกุลเล็ก พิกุลใหญ่ พิกุลสมเด็จ และพิกุลกลม เป็นต้น ซึ่งแต่ละลวดลายจะมีรูปแบบที่แตกต่างกันคือขนาดดอกพิกุล และสีสันของเส้นไหมหรือดินเงิน ดินทองที่กำหนดลงไปให้แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มลวดลายอื่นๆ ลงไปประกอบกับดอกพิกุล เช่น การเพิ่มกลีบ ก้าน ใบ เกสร และเพิ่มเหลี่ยมของดอกพิกุลเป็นต้น เนื่องด้วยลายดอกพิกุลเป็นลวดลายโบราณที่เป็นเอกลักษณ์ของผ้ายกลำพูน และเป็นที่รู้จักของคนส่วนมาก ดังนั้น ผู้ออกแบบจึงนิยมนำลายดอกพิกุลมาผสมผสาน กับลวดลายประยุกต์อื่นๆ เพื่อคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของผ้าลำพูนให้ดำรงอยู่สืบไป (รจนา ชื่นศิริกุลชัย, 2542)

ผ้าลายน้ำไหล

ผ้าลายน้ำไหล เป็นหนึ่งในภูมิปัญญาผ้าทอของชาว จังหวัดน่าน เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของช่างทอพื้นบ้าน ชาวน่าน เป็นผ้าที่สตรีใช้สวมใส่เป็นผ้าถุงหรือผ้าซิ่น ทอขึ้น ด้วยเทคนิคพิเศษที่เรียกว่า “เกาะ” หรือ “ล้วง” เกิดลวดลาย ที่พลิ้วไหวเหมือนสายน้ำกำลังไหลเป็นทางยาว สันนิษฐานว่า น่าจะเกิดจากจินตนาการของบรรพบุรุษช่างทอที่จินตนาการ เลียนแบบมาจากสายน้ำน่าน ซึ่งเป็นสายน้ำที่ไหลคดเคี้ยวมีเกลียวคลื่นพลิ้วไหวสวยงาม เมื่อนำมาทอเป็นลวดลายบนผืน ผ้าจึงเรียกว่า “ผ้าลายน้ำไหล” ถือเป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมอันสำคัญของจังหวัดน่าน (ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล, 2551) มรดกวัฒนธรรมผ้าทอไทลื้อ

หรืออีกข้อสันนิษฐานหนึ่ง อาจสันนิษฐานได้ว่า ผ้าทอ ลายน้ำไหล อาจเป็นการทอตามเอกลักษณ์ของผ้าทอไทลื้อ ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากชาวไทลื้อในดินแดนสิบสองปันนา ประเทศจีน ซึ่งบางส่วนได้อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ ท่าวังผา จังหวัดน่าน ด้วยมีร่องรอยที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนัง วัดภูมินทร์ และวัดหนองบัว ซึ่งเป็นฝีมือช่างสกุลลื้อ ที่ได้วาดลวดลายของ ผ้าซิ่นของผู้หญิง ส่วนหนึ่งจะมีลวดลายผ้าซิ่นลายน้ำไหล ประกอบอยู่ในภาพ

ภาพที่ 1: วัดภูมินทร์ จังหวัดน่าน

ที่มา: วัดทั่วประเทศไทย, กระทรวงศึกษาธิการ (2525)

ผ้าทอลายน้ำไหล จังหวัดน่าน สันนิษฐานว่ามีต้นกำเนิดการออกแบบลายมาจากชาวไทลื้อ โดยปรากฏประวัติในจิตรกรรมฝาผนังวัดภูมินทร์ ที่วาดลวดลายของผ้าซิ่นผู้หญิง ในรูปเป็นลายผ้าซิ่นทั้งหมดด้วยผ้าทอลายน้ำไหลที่ดัดแปลงมาจากผ้าลายชาวลื้อ สมัยแรก ๆ นิยมใช้ไหมเงินและไหมดำด้านลายผ้าตรงส่วนที่เป็นหยักของกระแสน้ำ จากนั้นใช้ลายมุกรูปสัตว์แทรกเพื่อแสดงว่าไม่ได้ลอกแบบของชาวลื้อมาทั้งหมด ผ้าทอลายน้ำไหลไทลื้อเริ่มทอกันครั้งแรกที่บ้านหนองบัว อ.ท่าวังผา จ.น่าน เป็นศิลปะการทอผ้าด้วยมือ สาเหตุที่เรียกผ้า

ทอลายนํ้าไหล เพราะลวดลายที่ทอออกมามีลักษณะเหมือนนํ้าไหล แต่ปัจจุบันมีการคิดพลิกแพลงลวดลายต่าง ๆ เพิ่มขึ้นอีกมากมาย

ผ้าหม้อฮ่อม

หม้อฮ่อม เป็นเครื่องแต่งกายของชาวภาคเหนือ ในตอนแรกไม่ได้หมายถึงเสื้อหม้อฮ่อมแต่อย่างใด แต่หมายถึงเสื้อและกางเกงหรือเครื่องแต่งกายที่มีสีครามอมดำ หม้อฮ่อมมิใช่การแต่งกายของคนไทยแต่ดั้งเดิม แต่เป็นเครื่องแต่งกายของชาวลาวพวน ซึ่งชาวลาวพวนนี้ได้ถูกกวาดต้อนและอพยพมาจากแขวงเชียงขวางของประเทศลาว ชาวลาวพวนนี้ได้อพยพมาอยู่ที่ทางตอนเหนือของจังหวัดแพร่ และต่อมาได้ย้ายมาอยู่ที่บางทุ่งไธ้งใต้ซึ่งเป็นที่อยู่ในปัจจุบันนั่นเอง ชาวไทยพวนกลุ่มแรกเข้ามาตั้งรกรากอยู่ที่จังหวัดแพร่ได้ประมาณ 40 ปี ก็ได้มีกลุ่มชาวไทยพวนกลุ่มที่สองเข้ามาเพิ่มเติมอีกกลุ่มหนึ่ง เข้ามาตั้งรกรากอยู่ที่ใกล้เคียงกัน

เมื่อมีการตั้งหลักปักฐานกันแล้ว ก็ไม่มีการทอผ้าเป็นเครื่องนุ่งห่มออกมาใช้ในชีวิตประจำวันกัน และหนึ่งในผ้าที่ได้รับความนิยมกันมากของชาวลาวพวนกันคือผ้าฝ้าย้อมสีครามดำหรือเรียกว่าผ้าหม้อฮ่อมนั่นเอง มีการตัดเย็บเป็นเสื้อหม้อฮ่อมและกางเกงใช้กัน ต่อมาได้มีการตัดเย็บเสื้อหม้อฮ่อมออกมาจำหน่ายเสื้อหม้อฮ่อมราคาส่งให้กับคนงานและลูกจ้างที่ต้องเข้ามาทำงานป่าไม้ และด้วยความที่ใส่สบาย สีเข้มทำให้ดูไม่สกปรกจากการทำงาน จึงได้รับความนิยมจากคนไทยในจังหวัดแพร่กันอย่างแพร่หลาย ต่อมานายไกรศรี นิมนานเหมินท์ ได้ทำการจัดเลี้ยงต้อนรับท่านกงสุลอเมริกัน โดยมีการจัดงานเลี้ยงแบบขันโตกและได้มีการกำหนดให้มีการแต่งตัวด้วยเสื้อหม้อฮ่อมแขนสั้น คาดเอวด้วยผ้าขาวม้า จึงทำให้การแต่งกายด้วยเสื้อหม้อฮ่อมกลายเป็นเอกลักษณ์ของชาวแพร่

ถึงแม้ว่าเสื้อหม้อฮ่อมจะไม่ใช่อะไรที่เป็นของไทยแต่กำเนิด แต่เป็นวัฒนธรรมการแต่งกายที่มาจากชาวลาวพวนที่อพยพมานำมาเผยแพร่และได้รับความนิยมจากคนไทย ทำให้ในปัจจุบันได้มีการนำเสื้อหม้อฮ่อมกลายเป็นเอกลักษณ์การแต่งกายอีกแบบหนึ่งของคนไทยทั่วประเทศ ด้วยความที่เสื้อหม้อฮ่อมนั้นทำมาจากผ้าฝ้ายจึงทำให้สวมใส่สบาย ระบายอากาศได้ดีเหมาะกับภูมิอากาศของบ้านเราที่มีอากาศแบบร้อนชื้น และตอนนี้เสื้อหม้อฮ่อมยังได้รับความนิยมจากชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวตะวันตก อย่างชาวยุโรปและอเมริกาที่เข้ามายังประเทศไทย ด้วยความที่เสื้อหม้อฮ่อมนั้นมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวไม่เหมือนใคร ไม่ว่าจะไปที่ไหนถ้าเห็นเสื้อที่มีลักษณะเป็นเสื้อแขนสั้น คอกลม มีกระดุมด้านหน้าและมีสีครามดำ ทุกคนจะเรียกเสื้อแบบนี้ว่าเสื้อหม้อฮ่อม ยิ่งถ้าคาดด้วยผ้าขาวม้าที่เอวด้วยแล้วยิ่งแสดงออกถึงความเป็นไทยลูกทุ่งได้อย่างชัดเจน สื่อความหมายถึงธรรมชาติไม่มีการปรุงแต่งมากมายเหมือนเสื้อผ้าที่วางขายอยู่ตามยุคตามสมัยทั่วไป

ผ้าลายงู

ลายหนีขีหรือลายผ้าขึ้นเป็นลายที่เรียงแบบจากการเปลี่ยนสีของเกล็ดงูใหญ่ในเวลาแสงแดดส่องสะท้อนเกล็ดงูจะมีลักษณะเป็นเหมือนลายนํ้าไหลตามธรรมชาติ ลายที่เกิดขึ้นก่อนจะเป็นลายมีการทดลองหลายแบบโดยการมัดผ้าเพื่อให้เกิดเป็นลวดลายเวลาย้อมออกมา ลายผ้าขึ้นหรือหนีขีเวลาย้อมเสร็จเมื่อเอา

มาถักทอแล้วก็จะเกิดเป็นลวดลายต่าง ๆ และจะมีชื่อเรียกของลายแต่ละลายต่างที่ทอออกมาโดยหลัก ๆ จะมีลายที่เด่นชัดอยู่ 2-3 ลายในการมัดย้อมลายหนึ่งชื่อ ลายต่างกลอวา, ลายแซวชะ และลายต่ากิ แต่ละลายก็จะมีลายย่อยอีกมากมายตามที่มีผู้มัดย้อมได้ออกแบบและต้องการ ลายหนึ่งหรือผ้าชิ้นเป็นลายที่ทอออกมาแล้วเป็นกระโปรงหรือผ้าชิ้นนั่นเอง จะมีการสวมใส่เฉพาะผู้หญิงเท่านั้นและต้องเป็นผู้หญิงที่แต่งงานแล้วเท่านั้นผู้หญิงสาวไม่สามารถนำมาสวมใส่ได้และสีดั้งเดิมคือสีขาวและสีแดง สีแดงคือความหนักแน่นและอดทนเวลามีครอบครัว ส่วนสีขาวคือความรักที่โปร่งใสและบริสุทธิ์ แต่ในปัจจุบันผู้หญิงปกากะเหนียวก็จะประยุกต์หลากหลายขึ้นและหลายสีตามที่ต้องการ

ผ้าตีนจก

จุดกำหนดผ้าตีนจกแม่แจ่มเท่าที่สืบค้นพบอยู่ที่บ้านอาฮาม หมู่ที่ 4 ตำบลท่าผา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นที่ตั้งบ้านเรือนของพญาเชื่อนแก้ว พญาไชย ผู้ปกครองเมืองแจ่มสมัยนั้นทั้งสองท่านได้เดินทางมาจากเชียงรายเป็นเชื้อเครือพญาผู้ปกครองเชียงใหม่ (ตามคำบอกเล่า) นอกจากนั้นยังมีบริวารที่เกี่ยวข้องติดตามมาอีกหลายคนทั้งจากเชียงแสนและลำปาง มีการสันนิษฐานไว้ว่าช่างทอผ้าฝ่ายทอมือ ผ้าชิ้นตีนจกแม่แจ่มดั้งเดิมที่อพยพมาอยู่แม่แจ่ม เป็นช่างทอจากคุ้มเจ้าเชียงใหม่ เพราะมีการทอส่งส่วยให้คุ้มเจ้าเชียงใหม่ทุกปี และในปีพ.ศ. 2468 เจ้าดารารัศมี ได้เสด็จประพาสเยี่ยมเยือนญาติพี่น้องทั้งเชียงราย ลำปางแม่ฮ่องสอน และผ่านเข้ามาทางแม่แจ่ม โดยครั้งนั้นได้นำกระดุกเจ้าอินทวิชยานนท์ไปก่อสร้างสถูปไว้บนยอดดอยอินทนนท์

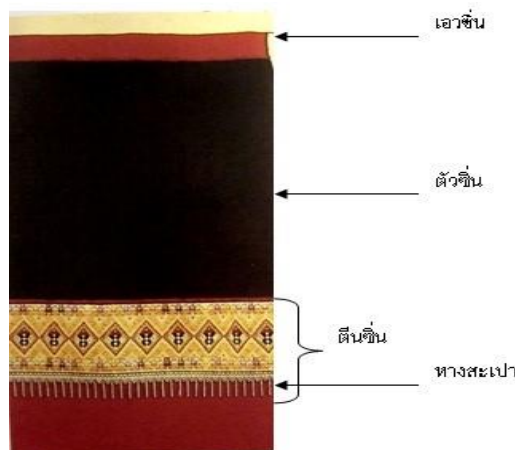
ในอดีต ผ้าตีนจกแม่แจ่มที่ทอด้วยเงิน ดิ้นทอง จะทอขึ้นเพื่อส่งส่วยเจ้าเชียงใหม่ โดยทางคุ้มเจ้าเชียงใหม่ส่งเงินดิ้นทองมาให้ การส่งส่วยใช้ช้างบรรทุกไปปีละครั้งพร้อมของส่วยอื่น เช่น ไม้ สมุนไพร หวาย หนังสือ ตำรา กล้วย ฝรั่ง เป็นต้น และห้ามชาวบ้าน “ไพร่” นุ่งผ้าตีนจกที่ทอด้วยเงิน ดิ้นทอง ผ้าตีนจกถือเป็นสมบัติล้ำค่าและเป็นสิ่งบ่งชี้ฐานะทางสังคม สันนิษฐานว่าชิ้นตีนจกแม่แจ่มน่าจะจะมีขึ้นในยุคสมัยที่พุทธศาสนาของล้านนามีความเจริญรุ่งเรือง จากลวดลายของชิ้นตีนจกแม่แจ่ม ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความคิด ความเชื่อทางพุทธศาสนา จากองค์ประกอบของชิ้นตีนจกแม่แจ่มจะปรากฏลวดลายต่าง ๆ เช่น โคม ชัน นาค หงส์ น้ำเต้า สะเปา อันเป็นสัญลักษณ์สำคัญของความเชื่อทางพุทธศาสนา อันหมายถึง เขาพระสุเมรุ ทะเลสีทันดร และ สัตว์หิมพานต์ ดังปรากฏอยู่ในการเทศน์มหาชาติ เจิงขึ้นสีแดงหมายถึงสวรรค์หรือจักรวาล เป็นการแสดงออกซึ่งความเคารพสักการะเป็นพุทธบูชาของทั้งผู้ทอ และผู้สวมใส่ให้เกิดสง่าราศี เป็นสิริมงคลแก่ตนเองและศาสนสถานอันศักดิ์สิทธิ์ เพื่อให้เกิดบุญกุศลอันยิ่งใหญ่ โดยมีสวรรค์และนิพพานเป็นจุดหมายปลายทาง นอกจากนี้สตรีแม่แจ่มยังมีการเก็บผ้าตีนจกผืนที่ดีที่สุด งานที่สุดไว้สำหรับตัวเอง เพื่อบุตรหลานจะได้ใช้สวมใส่ให้เมื่อยามละสังขารแล้ว เพื่อจะได้ไปไหว้พระธาตุเกศแก้วจุฬามณีบนสรวงสวรรค์เป็นครั้งสุดท้ายผ้าตีนจกแม่แจ่มนับเป็นงานหัตถกรรมที่ประณีต สวยงาม และมีเอกลักษณ์ ของอำเภอแม่แจ่ม (ระบบสารสนเทศศูนย์อนุรักษ์ผ้าไหม, 2556)

ปัจจุบันช่างทอตีนจกแม่แจ่มสายตระกูลดั้งเดิมตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่กระจัดกระจายตามหมู่บ้านต่าง ๆ เช่น บ้านอาฮาม บ้านทัพ บ้านยางหลวง บ้านไร่ บ้านท้องผาย บ้านเหล่าปาก่อ บ้านห้วยไผ่ บ้านไหล่

หิน บ้านนาเรือน บ้านเหล้า บ้านผานัง บ้านแม่ปาน บ้านสองธาร บ้านต่อเรือ บ้านกองกาน บ้านเจียง บ้านพร้าวหนุ่ม บ้านแม่ศึก บ้านศพลอง บ้านแม่นาจร โดยช่างทอเหล่านี้ยังคงรักษาศิลปะการทอตีนจกที่เป็นเอกลักษณ์ของแม่แจ่มไว้ได้อย่างเหนียวแน่น

“ผ้าซิ่นจก (ตีนจก) มีความละเอียดประณีตอ่อนช้อย มีความหมายในตัวเอง ความประณีตของลวดลายเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นผู้มีอารมณ์เยือกเย็นสุขุม กฎเกณฑ์ บางครั้งอาจซ่อนเร้นเรื่องราวและเนื้อหาที่สามารถเล่าขานถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชน การตั้งถิ่นฐาน เชื้อชาติ สภาพภูมิศาสตร์ ความเชื่อ ประเพณี” แม่แจ่ม เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งอยู่ในหุบเขาซึ่งมีเทือกเขาถนนธงชัย และ ดอยอินทนนท์ล้อมรอบ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและป่าไม้ ซึ่งถือเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญของภาคเหนือ นับเป็นหนึ่งในชุมชนไม่กี่แห่งของไทยที่ยังคงรักษาและสืบทอดมรดกพื้นเมืองซิ่นตีนจก และ ผ้าทอหลายประเภท อันเป็นศิลปหัตถกรรมที่มีคุณค่าทั้งความงดงามและความหมายวิถีชีวิตของคนแม่แจ่ม

จากประวัติศาสตร์แม่แจ่มในอดีต สตรีจะถูกฝึกหัดให้รู้จักทอผ้าตั้งแต่อายุยังน้อย เพื่อพร้อมที่จะทอผ้าสำหรับนุ่งห่มของตนเองและครอบครัว ทุกวันนี้ชุมชนแม่แจ่มโดยส่วนใหญ่ก็ยังนิยมทอและใช้ผ้าทอที่ทำขึ้นในท้องถิ่น เช่น เสื้อผ้า สะลี (ที่นอน) หมอน ผ้าตัวบ (ผ้าห่ม) ซิ่นแบบต่าง ๆ ได้แก่ ซิ่นหอมอ้วน ซิ่นตาล่อง ซิ่นแอม ซิ่นดาตอบ ซิ่นลัวะ ซิ่นยาง ตลอดจนซิ่นตีนจก ซึ่งเป็นการทอเพื่อนำมาต่อกับผ้าถุงหรือที่ชาวบ้านภาคเหนือ เรียกว่า “ซิ่น” นอกจากนี้ ยังมีผ้าที่ใช้เทคนิคการจกในการตกแต่งลวดลาย ได้แก่ ผ้าเช็ด ผ้าพาด ผ้าหลบ (ผ้าปูที่นอน) และหน้าหมอนจก เป็นต้น

ภาพที่ 2: องค์ประกอบของซิ่นตีนจกแม่แจ่ม

ที่มา: ด้านที่ 6 การกิน การอยู่ เครื่องนุ่งห่ม, ชาญณรงค์ ศรีสุวรรณ (2557)

ผ้าจกนับเป็นศิลปะการสร้างลวดลายบนผ้าที่มีความเป็นอิสระในตัวเอง ซึ่งผู้ทอสามารถสร้างจินตนาการและแสดงออกซึ่งความคิดสร้างสรรค์ของตนเองได้มากที่สุด เช่นเดียวกับการวาดภาพและแต้มสีลงบนผืนผ้า ผลงานที่เกิดขึ้นจึงสามารถพัฒนาการไปได้อย่างไม่มีขอบเขตจำกัดผ้าจกแม่แจ่มมีลักษณะเด่นในการ

สร้างผลงานของช่างผู้ทอ ขณะเดียวกันก็ไม่ละทิ้งลายดั้งเดิม ซึ่งสามารถจัดแบ่งผ้าจากตาม ลักษณะลวดลายได้ดังนี้

1. ลวดลายอุดมคติ เป็นลวดลายที่สะท้อนความเชื่อในศาสนาออกมาเป็นรูปสัญลักษณ์อันเกี่ยวเนื่องกับศาสนา พบลวดลายลักษณะนี้ในชิ้นดินจกเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ รูปโคม ชัน น้ำตัน นาค หงส์สะเปา ที่ประกอบขึ้นเป็นชิ้นดินจก นอกจากนี้ยังปรากฏ รูปชันทอง รูปหงส์ในผ้าป่าด (ผ้าพาดบ่า) หรือลายนาคในหน้าหมอน เป็นต้น

2. ลวดลายคนและสัตว์ ส่วนใหญ่พบในผ้าหลบสะลี (ผ้าปูที่นอน) ผ้าป่าด ได้แก่ รูปม้า ช้าง ไก่ ลายเขี้ยวหมา ลายงูเต่าต่าง ลายฟืนปลา และลายคน ในหน้าหมอนได้แก่ รูปปู กบ เป็นต้น

3. ลวดลายพรรณพฤกษา พบในหน้าหมอนเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ ลายดอกจันทร์ กุศม์แก้ว เป็นต้น

4. ลวดลายเปรียบเทียบสิ่งของใกล้ตัว เช่น ลายกุศตาแสง กุศพอเอือนเมา กุศกระแจ กุศขอเบ็ด กุศสามเสา พบลวดลายเหล่านี้ในหน้าหมอน

ชิ้นดินจกแม่แจ่มเป็นศิลปหัตถกรรมที่เป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษมาแต่โบราณกาล อันเกิดจากการประดิษฐ์คิดค้น และสร้างลวดลายขึ้นบนผืนผ้าด้วยการจก คือการสอดหรือควักเส้นฝ้ายสีต่างๆที่พุ่งสลับกันเป็นช่วง ๆ เพื่อให้เกิดเป็นรูปและลวดลายต่าง ๆ ขึ้นมาโดยใช้ขนเม่น โลหะ หรือไม้ปลายแหลมเป็นเครื่องมือ ผ้าดินจกแม่แจ่มนับเป็นงานหัตถกรรมที่ประณีต สวยงาม และมีเอกลักษณ์ ของอำเภอแม่แจ่ม

สรุป

พระราชชายาเจ้าดารารัศมีทรงเป็นบุคคลต้นแบบ อารังรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมของล้านนา ถ่ายทอดเรื่องราวภูมิปัญญาล้านนาผ่านผ้าทอพื้นเมือง ที่แฝงด้วยความหมายและทรงคุณค่าในแง่ของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น พระองค์ได้ผสมผสานว่าของล้านนาและสยามเข้าด้วยกัน ทำให้มองเห็นว่ามีความงาม และสามารถมาประยุกต์ด้วยกันถ้าสมัยนี้คงเรียกว่า นักออกแบบแฟชั่น (Fashion Designer) ในเรื่องของการแต่งกายเสื้อผ้า มีความประยุกต์ทั้งหมด ทั้งเสื้อ ผ้าชิ้น เพราะพระราชชายาเจ้าดารารัศมี พระองค์ได้ทรงรวบรวมช่างทอที่ชำนาญมาฝึกฝนลูกหลานในคุ้มหลวง กลายเป็นผ้าทอ ยก-ดอกลำพูน อย่างผ้าชิ้นดินจก ดิ้นเงินดินทองแบบเชียงใหม่ ณ พระองค์ได้มีการนำมาสืบสานอีกครั้ง

ดังที่กล่าวมาข้างต้นทั้งหมด แต่พระองค์ได้ฟื้นฟูแล้วก็นำมาสืบสาน ที่สำคัญคือทำให้มันเกิดความงามประยุกต์ใช้และใส่ลวดลายใหม่เข้าไป จนกลายเป็นที่นิยม มีลักษณะพิเศษเป็นของล้านนา อาจกล่าวได้ว่าพระราชชายา เป็นเสมือนภาพสัญลักษณ์ของผู้หญิงเหนือ อัตลักษณ์ล้านนา นี่คือทุนธรรมของล้านนาที่เด่นชัดมากเลยทีเดียว ซึ่งมาจากความคิดสร้างสรรค์ ผ่านกรณีกิจของพระองค์ เพราะฉะนั้น จึงกลายเป็นทางวัฒนธรรมที่สำคัญมากจนถึงกาลปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2532). *สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นภาคเหนือ*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2525). *วัดทั่วประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- ระบบสารสนเทศศูนย์อนุรักษ์ผ้าไหม. (2556). *ประวัติความเป็นมาของหัตถกรรมผ้าทอพื้นเมืองจังหวัดเชียงใหม่*.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชาญณรงค์ ศรีสุวรรณ. (2557). *ล้านนาคติศึกษา*.มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทรงศักดิ์ ปรามังคกุล. (2551). *มรดกวัฒนธรรมผ้าทอไทลื้อ = Cultural heritage of Tai Lue extiles*. เชียงใหม่: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทัศนีย์ ศรีมงคล. (2535). *ผ้าเมืองเหนือ*. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์และศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รจนา ชื่นศิริกุลชัย. (2542). *การศึกษาผู้ไหมยกดอกลำพูน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].

คำแนะนำในการจัดเตรียมต้นฉบับสำหรับผู้เขียน วารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

1.1 วัตถุประสงค์

1.1.1 เพื่อเป็นสื่อกลางในการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย และงานสร้างสรรค์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในสาขาวิชาการบริหารธุรกิจและการจัดการ เทคโนโลยีสารสนเทศ ศึกษาศาสตร์ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่มีคุณภาพซึ่งสามารถแสดงถึงประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีเพื่อให้นักวิจัยสามารถนำไปพัฒนาหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ และประโยชน์ในเชิงปฏิบัติที่นักปฏิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคสังคมและชุมชน

1.1.2 เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าวิจัยและนำเสนอผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา

1.2 ขอบเขตของวารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

- 1.2.1 บริหารธุรกิจและการจัดการ
- 1.2.2 เทคโนโลยีสารสนเทศ
- 1.2.3 ศึกษาศาสตร์
- 1.2.4 รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
- 1.2.5 สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2. นโยบายการจัดพิมพ์นโยบายการจัดพิมพ์:

2.1 กำหนดออกเป็นราย 4 เดือน (3 ฉบับ/ปี) ดังนี้

- ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน (กำหนดออกในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนเมษายน)
- ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม (กำหนดออกในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนสิงหาคม)
- ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม (กำหนดออกในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนธันวาคม)

2.2 จำนวนบทความในแต่ละฉบับ

จำนวนบทความที่เผยแพร่ในวารสารแต่ละฉบับไม่เกิน 10 บทความ

3. จริยธรรมการตีพิมพ์:

3.1 บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียน

3.1.1 ผู้เขียนต้องรับรองบทความที่เสนอมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ นั้น เป็นผลงานที่ไม่เคยตีพิมพ์ และไม่เคยอยู่ในระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด

3.1.2 ผู้เขียนต้องเปิดเผยข้อมูลในกรณีที่บทความบางส่วนเคยเผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ โดยต้องแสดงให้เห็นว่าบทความที่ส่งมามีส่วนเพิ่มเติมหรือส่วนขยายจากบทความเดิม และได้เผยแพร่แล้วที่ใดและเมื่อไหร่มาแล้ว

3.1.3 ผู้เขียนต้องอ้างอิงแนวคิดและข้อความต่าง ๆ ซึ่งไม่ใช่ของผู้เขียน รวมทั้งต้องรับผิดชอบในการขออนุญาตใช้ภาพ และแผนภูมิ หรือลิขสิทธิ์จากงานอันมีลิขสิทธิ์นั้น

3.1.4 ผู้เขียนที่ปรากฏชื่อในบทความทุกท่านต้องมีองค์ประกอบครบ 3 ข้อ ดังนี้

(1) มีส่วนร่วมในการสร้างโจทย์วิจัยและวางแผนการวิจัย เก็บข้อมูล หรือวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูล

(2) มีส่วนร่วมในการเขียนหรือตรวจสอบบทความวิจัยอย่างมีส่วนร่วมในเชิงปัญญาของเนื้อหา (ไม่ใช่ตรวจเฉพาะภาษาหรือรูปแบบ) และ

(3) ได้อ่านและรับรองต้นฉบับบทความสุดท้ายก่อนส่งไปตีพิมพ์ ผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือในลักษณะอื่น ๆ ควรได้รับการกล่าวถึงในกิตติกรรมประกาศ

3.1.5 ผู้เขียนทุกท่านต้องได้อ่านและยินยอมให้มีการส่งบทความมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ รวมทั้งยินยอมที่จะรับผิดชอบและรับผิดชอบต่อบทความที่ส่งมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่

3.1.6 ผู้เขียนทุกท่านต้องเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อนซึ่งอาจมีผลสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อเนื้อหาที่ปรากฏในบทความ แหล่งเงินทุนสนับสนุนการวิจัยหรือการจัดทำบทความจะต้องถูกกล่าวถึงในกิตติกรรมประกาศ

3.1.7 ผู้เขียนต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารที่กำหนดไว้ในคำแนะนำในการจัดเตรียมต้นฉบับสำหรับผู้เขียน

3.1.8 ผู้เขียนจะต้องเขียนบทความที่แสดงถึงคุณภาพทางวิชาการและองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีและในเชิงปฏิบัติ การนำเสนอเนื้อหาที่มีความชัดเจนและถูกต้อง

3.1.9 ผู้เขียนมีหน้าที่แจ้งต่อวารสารและบรรณาธิการ หากพบข้อความผิดพลาดที่มีความสำคัญในการวิจัยภายหลังหรือพบความไม่ถูกต้องในงานที่ตีพิมพ์ เพื่อปรับแก้บทความให้มีความถูกต้องหรือถอนบทความหากจำเป็น

3.2 บทบาทและหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ:

3.2.1 ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่เปิดเผยข้อมูลบทความอยู่ระหว่างพิจารณาแก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง และต้องไม่ใช้เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

3.2.2 ผู้ทรงคุณวุฒิมีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลและผลประโยชน์ทับซ้อนของบทความ เช่น เป็น บทความที่ตนมีส่วนร่วม หรือรู้จักผู้เขียนเป็นการส่วนตัว หรือเหตุผลอื่นใดที่ทำให้ไม่สามารถพิจารณาประเมิน บทความโดยอิสระได้ และผู้ทรงคุณวุฒิต้องแจ้งบรรณาธิการทราบ และถอนตัวจากการพิจารณาบทความ

3.2.3 ผู้ทรงคุณวุฒิควรรับพิจารณาบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ พิจารณาให้ ข้อเสนอแนะด้วยความเป็นธรรมและปราศจากอคติ ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิควรละเอียดและ สร้างสรรค์เพื่อช่วยให้ผู้เขียนบทความสามารถพัฒนาบทความของตนต่อไปได้ แม้ว่าบทความนั้นจะมีคุณภาพ ไม่ดีและถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ก็ตาม

3.2.4 ผู้ทรงคุณวุฒิควรส่งผลการประเมินตามกำหนดเวลา หากมีเหตุขัดข้องในช่วงระยะเวลา พิจารณา ควรแจ้งบรรณาธิการโดยทันที

3.2.5 ผู้ทรงคุณวุฒิควรระบุงานวิจัยหรือผลงานทางวิชาการที่ผู้เขียนไม่ได้อ้างอิงไว้ในบทความ และผู้ทรงคุณวุฒิควรแจ้งต่อบรรณาธิการ หากทราบว่าบทความที่พิจารณามีส่วนใดส่วนหนึ่งที่คล้ายคลึงหรือ เหมือนกับบทความที่อยู่ในการพิจารณาของวารสารอื่นหรือสิ่งพิมพ์อื่นใด

3.3 บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

3.3.1 บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร

3.3.2 บรรณาธิการต้องพิจารณาบทความจากเนื้อหาทางวิชาการโดยปราศจากอคติในเรื่อง คุณลักษณะใด ๆ ของผู้เขียนหรือสังกัดของผู้เขียน รวมทั้งต้องป้องกันไม่ให้ผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างผู้เขียน ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ และบุคคลในกองบรรณาธิการ

3.3.3 บรรณาธิการต้องตีพิมพ์บทความที่ผ่านกระบวนการพิจารณาลั่นกรองบทความแล้ว ซึ่ง พิจารณาจากคุณภาพทางวิชาการและมีประโยชน์ทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ ความทันสมัย และเนื้อหา สอดคล้องกับขอบเขตของวารสาร รวมทั้งเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน

3.3.4 บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยเกี่ยวกับบทความที่ส่งมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ รวมทั้งต้อง ควบคุมให้กระบวนการพิจารณาลั่นกรองบทความเป็นไปโดยปกปิดทั้งด้านผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา บทความ (Double-Blind Process) ด้วยความยุติธรรม

3.3.5 บรรณาธิการต้องตรวจสอบบทความที่ส่งมาพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ด้านการคัดลอกผลงาน ผู้อื่น (Plagiarism) โดยใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ และหยุดกระบวนการพิจารณาลั่นกรองบทความทันที หาก พบการคัดลอกผลงานผู้อื่นในระหว่างกระบวนการฯ และติดต่อผู้เขียนเพื่อขอคำชี้แจงประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์เผยแพร่บทความนั้น

3.3.6 บรรณาธิการตรวจสอบบทความที่สงสัยว่า กระทำผิดจริยธรรมทางวิชาการเพื่อแก้ไข ปัญหาทางจริยธรรมนั้น ด้วยความรอบคอบแม้ว่าบทความนั้นจะได้รับการตีพิมพ์หรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้การปฏิเสธ บทความด้วยเหตุผลทางด้านจริยธรรมจะต้องมีหลักฐานที่ชัดเจน

4. นโยบายการพิจารณาตีพิมพ์ผลงาน

4.1 คำแนะนำทั่วไป

4.1.1 ผลงานที่เสนอตีพิมพ์ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร หรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน (ยกเว้น รายงานวิจัย และวิทยานิพนธ์)

4.1.2 ผลงานที่เสนอตีพิมพ์ต้องไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณารอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นใด

4.1.3 กรณีบทความบางส่วนเคยเผยแพร่ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ ผู้เขียนต้องแสดงให้เห็นว่าบทความที่ส่งมาได้มีส่วนเพิ่มเติมหรือขยายจากบทความเดิม นอกจากนี้ผู้เขียนยังต้องระบุ ในบทความว่าได้เผยแพร่บางส่วนของบทความดังกล่าวไปแล้วที่ใดและเมื่อไหร่มาแล้ว

4.1.4 ทศนะและข้อคิดเห็นใด ๆ ในบทความถือเป็นทัศนะของผู้เขียน กองบรรณาธิการไม่ จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วยกับทัศนะเหล่านั้นและไม่ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ กรณีมีการ พ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงฝ่ายเดียว

4.1.5 ลิขสิทธิ์บทความเป็นของมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นได้รับการสงวนสิทธิ์ตามกฎหมาย การ ตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตโดยตรงจากมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นเป็นลายลักษณ์อักษร

4.2 ประเภทผลงานที่รับตีพิมพ์

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นรับพิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ ประเภทบทความและความยาว เป็นดังนี้

4.2.1 บทความวิชาการ (Academic Article) ประมาณ 10-20 หน้าต่อบทความ (รวมบรรณานุกรม)

4.2.2 บทความวิจัย (Research Article) ประมาณ 10-25 หน้าต่อบทความ (รวมบรรณานุกรม)

4.2.3 บทความปริทัศน์ (Review Article) ประมาณ 10-25 หน้าต่อบทความ (รวมบรรณานุกรม)

4.2.4 บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) ประมาณ 10-20 หน้าต่อบทความ (รวมบรรณานุกรม)

4.3 การพิจารณากลับกรองบทความ

4.3.1 บทความที่จะได้รับพิจารณาตีพิมพ์ ต้องเป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพทางวิชาการ และมีประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีเพื่อให้นักวิจัยสามารถนำไปพัฒนาหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ และประโยชน์ใน

เชิงปฏิบัติที่นักปฏิบัติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ทั้งในภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคประชาสังคม และชุมชน

4.3.2 บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ กรณีเผยแพร่ผลงานวิชาการโดยไม่นำไปขอตำแหน่งทางวิชาการ ต้องผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 ท่าน และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ และกรณีบทความที่ใช้ประกอบการขอตำแหน่งทางวิชาการต้องผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ

4.4 กระบวนการพิจารณากลั่นกรองบทความ (Peer Review)

4.4.1 กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบเมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความเรียบร้อยแล้ว

4.4.2 กองบรรณาธิการจะตรวจสอบรูปแบบการพิมพ์บทความ และเนื้อหาของบทความว่าตรงกับขอบเขตเนื้อหาของวารสารหรือไม่ รวมถึงคุณภาพทางวิชาการ ประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ ตลอดจนความครบถ้วนสมบูรณ์ของเอกสารประกอบการนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาเผยแพร่

4.4.3 ในกรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาเห็นควรรับบทความไว้พิจารณาตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะดำเนินการส่งบทความเพื่อกลั่นกรองต่อไป โดยจะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องประเมินคุณภาพของบทความว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมจะลงตีพิมพ์หรือไม่ กระบวนการกลั่นกรองนี้ ทั้งผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เขียนจะไม่ทราบข้อมูลของกันและกัน (Double-Blind Process) โดยกรณีเผยแพร่ผลงานวิชาการโดยไม่นำไปขอตำแหน่งทางวิชาการ ต้องผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 ท่าน และกรณีบทความที่ใช้ประกอบการขอตำแหน่งทางวิชาการต้องผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน

4.4.4 เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพบทความแล้ว กองบรรณาธิการจะตัดสินใจโดยอิงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิว่าบทความนั้น ๆ ควรนำลงตีพิมพ์หรือควรส่งให้ผู้เขียนแก้ไขแล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินอีกครั้งหนึ่ง หรือปฏิเสธการตีพิมพ์

5. ข้อกำหนดต้นฉบับ

5.1 การจัดพิมพ์ต้นฉบับ

5.1.1 บทความที่เสนอพิจารณาตีพิมพ์ต้องมีความยาวระหว่าง 10-25 หน้ากระดาษ A4 ขึ้นอยู่กับประเภทของบทความ พิมพ์บทความ โดยใช้ Font TH SarabunNew ขนาดตัวอักษร 16 Point

5.1.2 ระยะขอบกระดาษ 1 นิ้ว (เท่ากันทุกด้าน)

5.1.3 หมายเลขหน้า ให้ใส่ไว้ตำแหน่งด้านบนขวา ตั้งแต่ต้นจนจบบทความ

5.1.4 ชื่อเรื่องบทความ ขนาดตัวอักษร 18 Point (ตัวหนา) จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

5.1.5 ชื่อผู้เขียน ขนาดตัวอักษร 15 Point (ตัวเอียง) จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

5.1.6 บทคัดย่อภาษาไทย ความยาว 1 ย่อหน้า (250 คำ) ขนาดตัวอักษร 16 Point พิมพ์ 1 คอลัมน์ และต้องพิมพ์คำสำคัญต่อท้าย

5.1.7 บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ความยาว 1 ย่อหน้า (250 คำ) ขนาดตัวอักษร 16 Point พิมพ์ 1 คอลัมน์ และต้องพิมพ์คำสำคัญต่อท้าย

5.1.8 เนื้อหาพิมพ์ 1 คอลัมน์ ขนาดตัวอักษร 16 Point

5.1.9 หมายเลขกำกับตาราง ขนาดตัวอักษร 16 Point หรือ 14 Point (ตัวหนา) ส่วนชื่อตาราง ขนาดตัวอักษร 16 Point หรือ 14 Point ให้พิมพ์ไว้บนตารางจัดชิดซ้าย ใต้ตารางบอกแหล่งที่มา จัดชิดซ้าย

5.1.10 หมายเลขกำกับภาพหรือแผนภูมิ ขนาดตัวอักษร 16 Point หรือ 14 Point (ตัวหนา) ส่วนชื่อตาราง หรือชื่อแผนภูมิ ขนาดตัวอักษร 16 Point หรือ 14 Point ให้พิมพ์ไว้ใต้ภาพหรือแผนภูมิ บรรทัดถัดมาให้บอกแหล่งที่มา จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ (ควรเป็นภาพหรือแผนภูมิที่ชัดเจนและแนบ File ภาพ มาด้วย)

5.1.11 เอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 16 Point (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย ส่วนเนื้อหาเอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 16 Point

5.1.12 ผู้เขียนต้องตรวจสอบความถูกต้องของการพิมพ์ต้นฉบับ เช่น รูปแบบการพิมพ์ การอ้างอิง ตัวสะกด วรรคตอน และการใช้ภาษา

5.1.13 กรอบแบบฟอร์มเสนอบทความเพื่อพิจารณาเผยแพร่พร้อมกรอกชื่อและนามสกุลของผู้เขียน พร้อมประวัติย่อของผู้เขียน ระบุคุณวุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ตำแหน่งงาน และหน่วยงานที่สังกัด หรือสถานศึกษา และแนบ File .jpg ภาพถ่ายผู้เขียนมาด้วย

5.2 ส่วนประกอบของบทความ

5.2.1 บทความวิชาการ หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงมีการใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ โดยต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

(1) ชื่อเรื่อง (Title)

(2) บทคัดย่อ (Abstract)

สรุปเนื้อหาของบทความให้ได้ใจความชัดเจน กำหนดให้มีทั้งบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ความยาว 1 ย่อหน้า ไม่เกิน 250 คำ

(3) คำสำคัญ (Keyword)

ระบุคำที่เป็นคำสำคัญของเนื้อหา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นในระบบฐานข้อมูล

(4) บทนำ (Introduction)

เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา เป็นการจูงใจให้ผู้อ่านเกิดความสนใจในเรื่องนั้น ๆ

(5) เนื้อหา (Body of Text)

เป็นส่วนหลักของเนื้อหาบทความ การจัดลำดับเนื้อหา ควรมีการวางแผนจัดโครงสร้างของเนื้อหาที่นำเสนอให้เหมาะสมกับธรรมชาติของเนื้อหานั้น การนำเสนอเนื้อหาควรมีความต่อเนื่องเพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสาระนั้นได้โดยง่าย

(6) สรุป (Conclusion)

เป็นการสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน และกระชับโดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่เราได้นำเสนอไปแล้วว่ามีผลดีหรือผลเสียอย่างไร

(7) เอกสารอ้างอิง (Reference)

เขียนเอกสารอ้างอิงในรูปแบบ APA (American Psychological Association) 7th edition

5.2.2 บทความวิจัย ควรมีการนำเสนอผลการวิจัยที่ได้รับอย่างเป็นระบบ โดยต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (สามารถมีหัวข้อหรือองค์ประกอบเพิ่มเติมได้)

(1) ชื่อเรื่อง (Title)

ชื่อเรื่องควรมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยชื่อเรื่องภาษาอังกฤษในบรรทัดต่อมา

(2) บทคัดย่อ (Abstract)

กำหนดให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ความยาว 1 ย่อหน้า ไม่เกิน 250 คำ (การเขียนบทคัดย่อ คือ การสรุปสาระสำคัญของเรื่องโดยเฉพาะวัตถุประสงค์ วิธีการ และผลการวิจัย)

(3) คำสำคัญ (Keyword)

ระบุคำที่เป็นคำสำคัญของเนื้อหา เหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นในระบบฐานข้อมูล

(4) บทนำ (Introduction)

เป็นการอธิบายถึงที่มาและความสำคัญของปัญหาและเหตุผลที่นำไปสู่การวิจัย มีข้อมูลทางวิชาการสนับสนุนหรือโต้แย้ง

(5) วัตถุประสงค์ (Research Objectives)

ระบุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

(6) ทบทวนวรรณกรรม (Literature Reviews)

นำเสนอแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่นำไปสู่กรอบแนวคิดในการวิจัย

(7) วิธีการวิจัย (Research Methodology)

อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียดและชัดเจน

(8) ผลการวิจัย (Results)

เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย การใช้ตารางหรือแผนภูมิไม่ควรเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิโดยมีการแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบอย่างชัดเจน

(9) อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

ผสมผสานเปรียบเทียบและตีความผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย

(10) สรุป (Conclusion)

สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยนั้นไปใช้ประโยชน์

(11) เอกสารอ้างอิง (Reference)

เขียนเอกสารอ้างอิงในรูปแบบของ APA (American Psychological Association) 7th edition

5.3 การอ้างอิง

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นใช้รูปแบบการอ้างอิงของ APA (American Psychological Association) 7th edition

5.3.1 การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)

การอ้างอิงในเนื้อหาใช้ระบบนาม-ปี เลขหน้า โดยมีรูปแบบการเขียนดังนี้

1) ผู้แต่ง 1 คน

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล/(ปี) หรือ (ชื่อ/สกุล,/ปี)

ภาษาอังกฤษ สกุล/(ปี) หรือ (สกุล,/ปี)

ตัวอย่าง

เพ็ชรี ฐปะวิเชตร์ (2559, 33) ได้วิจัยเรื่อง ... การนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างหรือจัดการสารสนเทศอย่างเป็นระบบและรวดเร็ว โดยอาศัยเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์, 2557, 80) ... applications in plant sciences, hydrology, earth sciences, and land use analysis (Campbell, 2007, 54)

2) ผู้แต่ง 2 คน

ภาษาไทย ชื่อ/สกุลและ/ชื่อ/สกุล/(ปี) หรือ (ชื่อ/สกุลและ/ชื่อ/สกุล,ปี)

ภาษาอังกฤษ สกุล/and/สกุล/(ปี) หรือ (สกุล/&/สกุล,ปี)

ตัวอย่าง

เจษฎาพร ยุทธนวิบูลย์ชัย และ ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล (2549, 63) กล่าวถึงระบบสารสนเทศ ตามแนวความคิดของ Howlett and Waemusa (2019, 25) ที่ได้เน้นถึง เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับข้อมูล การสร้าง และการวิเคราะห์ (Bawden & Robinson, 2012, 107)

3) ผู้แต่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป

กรณีที่มีผู้แต่งตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ให้ใส่เฉพาะสกุลของผู้แต่งคนแรก แล้วตามด้วย et al. ตั้งแต่ครั้งแรก

ภาษาไทย ชื่อ/สกุลและคณะ/(ปี) หรือ (ชื่อ/สกุลและคณะ,ปี)

ภาษาอังกฤษ สกุล/et al./ (ปี) หรือ (สกุล/et al.,ปี)

ตัวอย่าง

ทศพร วัชรานุกร และคณะ (2556, 66) กล่าวถึงรูปแบบการปลูกป่าโดยระบบวนเกษตร ประกอบด้วยการจัดเก็บ จัดการ วิเคราะห์ และแสดงผล (Longley et al., 2015, 53)

4) การอ้างอิงมากกว่าสองแหล่งข้อมูล

กรณีที่มีการอ้างอิงแหล่งที่มามากกว่าสองแหล่งข้อมูลให้เขียนอ้างอิงเรียงตามลำดับอักษร

ตัวอย่าง

... สอดคล้องกับการศึกษาของ เพ็ชรี รูปะวิเชตร (2559, 47) และ วชิรวิทย์ วิชาสวัสดิ์ (2563, 87) ... เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารประกอบด้วยการจัดเก็บ จัดการ วิเคราะห์ และแสดงผล (พยอม ธรรมบุตร, 2560, 55; โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์, 2557, 79) ... การสร้าง และการวิเคราะห์ (Bawden & Robinson, 2012, 33; Longley et al., 2015, 14)

5) การอ้างอิงราชกิจจานุเบกษา

ใช้ชื่อกฎหมายและตามด้วยปี

ตัวอย่าง

... ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการอุดมศึกษา (2549) ...

... ตามที่ พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2505 (2505) กำหนดไว้ ...

... (พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561, 2561)

6) การระบุที่มาของตารางและภาพ

ตารางและภาพที่อยู่ในเว็บไซต์

ไทย จาก หรือ ปรับปรุงจาก/ชื่อบทความ,/โดย/ชื่อผู้แต่ง,/ปีที่เผยแพร่,/ชื่อเว็บไซต์/
(URL)/ลิขสิทธิ์*/ข้อความอนุญาต**.

อังกฤษ From หรือ Adapted From/ชื่อบทความ,/by/อักษรย่อชื่อ./สกุล,/ปีที่เผยแพร่,/ชื่อ
เว็บไซต์/(URL)/ลิขสิทธิ์*/ข้อความอนุญาต**.

*ลิขสิทธิ์

ไทย สงวนลิขสิทธิ์/ปี/โดย/ชื่อเจ้าของผลงาน. หรือ สาธารณสมบัติ. หรือ CC BY-NC*

อังกฤษ Copyright/year/by/ชื่อเจ้าของผลงาน. หรือ In the public domain. หรือ CC BY-NC*

** สัญญาอนุญาตแบบเปิด (Creative Commons) ประกอบด้วย

- CC BY หมายถึง ผู้ใช้สามารถเผยแพร่ แก้ไข ดัดแปลง ต่อยอดผลงานและสร้างชิ้นงานวัสดุในสื่อหรือรูปแบบใด ๆ ได้ไม่ว่าจุดประสงค์ใดก็ตาม รวมถึงสามารถนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้าได้ ตราบใดที่ผู้ใช้ทำการให้เครดิตหรืออ้างอิงแก่เจ้าของผลงานในฐานะผู้สร้างต้นฉบับ
- CC BY-SA หมายถึง ผู้ใช้สามารถเผยแพร่ แก้ไข ดัดแปลง ต่อยอดผลงานและสร้างชิ้นงานวัสดุในสื่อหรือรูปแบบใด ๆ รวมถึงสามารถนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้าได้ ตราบใดที่ผู้ใช้ให้เครดิตหรืออ้างอิงแก่เจ้าของผลงานในฐานะผู้สร้างต้นฉบับ และเผยแพร่ผลงานที่ดัดแปลงนั้นภายใต้สัญญาอนุญาตประเภทเดียวกัน
- CC BY-NC หมายถึง ผู้ใช้สามารถเผยแพร่ แก้ไข ดัดแปลง ต่อยอดผลงานและสร้างชิ้นงานวัสดุในสื่อหรือรูปแบบใด ๆ ตราบใดที่ผู้ใช้ให้เครดิตหรืออ้างอิงแก่เจ้าของผลงานในฐานะผู้สร้างต้นฉบับ โดยไม่นำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้า

- CC BY-ND หมายถึง ผู้ใช้สามารถเผยแพร่ ทำซ้ำผลงานและสร้างขึ้นบนวัสดุในสื่อหรือรูปแบบใด ๆ รวมถึงสามารถนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้า ตราบใดที่ผู้ใช้ให้เครดิตหรืออ้างอิงแก่เจ้าของผลงานในฐานของผู้สร้างต้นฉบับ แต่ห้ามดัดแปลงโดยเด็ดขาด
- CC BY-NC-SA หมายถึง ผู้ใช้สามารถเผยแพร่ แก้ไข ดัดแปลง ต่อยอดผลงานและสร้างขึ้นบนวัสดุในสื่อหรือรูปแบบใด ๆ ตราบใดที่ผู้ใช้ให้เครดิตหรืออ้างอิงแก่เจ้าของผลงานในฐานของผู้สร้างต้นฉบับ โดยไม่นำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้า และผลงานใหม่ที่ถูกรสร้างขึ้น ต้องอยู่ภายใต้สัญญาอนุญาตประเภทเดียวกัน
- CC BY-NC-ND หมายถึง ผู้ใช้สามารถคัดลอกและเผยแพร่ผลงานบนวัสดุในสื่อหรือรูปแบบใด ๆ ตราบใดที่ผู้ใช้ให้เครดิตหรืออ้างอิงแก่เจ้าของผลงานในฐานของผู้สร้างต้นฉบับ โดยห้ามนำไปใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้า และห้ามดัดแปลงแก้ไขโดยเด็ดขาด

ตัวอย่าง

ภาพที่ 1: ล้อของชาวสุเมเรียน อายุราว 2,500 ปีก่อนคริสตกาล

หมายเหตุ : From *10 Mesopotamia Inventions You Should Know*, by K. Vyas, 2019

(https://inteng-storage.s3.amazonaws.com/img/iea/Z3G88LaAGm/sizes/mesopotamia-inventions_resize_md.jpg). In the public domain.

จากนั้นเพิ่มในรายการเอกสารอ้างอิง เป็น

Vyas, K. (2019). *10 Mesopotamia Inventions You Should Know*. https://inteng-storage.s3.amazonaws.com/img/iea/Z3G88LaAGm/sizes/mesopotamia-inventions_resize_md.jpg

ตารางและภาพที่อยู่ในหนังสือ

ไทย จาก หรือ ปรับปรุงจาก/ชื่อหนังสือ/(น./เลขหน้า),/โดย/ชื่อผู้แต่ง,/ปีที่พิมพ์,/สำนักพิมพ์/
(URL)/ลิขสิทธิ์/ข้อความอนุญาต.

อังกฤษ From หรือ Adapted From/ชื่อหนังสือ/(p./เลขหน้า),/by/อักษรย่อชื่อ/สกุล,/ปีที่พิมพ์,/สำนักพิมพ์/(URL)/ลิขสิทธิ์/ข้อความอนุญาต.

การอ้างอิงใต้ตารางหรือภาพเป็น

หมายเหตุ : จาก การจัดการศึกษาไทยตามแผนการศึกษาแห่งชาติ : อดีต-ปัจจุบัน (น. 151-152),
โดย กระทรวงศึกษาธิการ, 2530, อักษรไทย.

Note: From *Managing Therapy-Interfering Behavior: Strategies from Dialectical Behavior Therapy* (p. 172), by A. L. Chapman and M. Z. Rosenthal, 2016, American Psychological Association (<https://doi.org/10.1037/14752-000>). Copyright 2016 by the American Psychological Association.

จากนั้นเพิ่มในรายการเอกสารอ้างอิง เป็น

กระทรวงศึกษาธิการ. (2530). *การจัดการศึกษาไทยตามแผนการศึกษาแห่งชาติ : อดีต-ปัจจุบัน*.
อักษรไทย.

Chapman, A. L., & Rosenthal, M. Z. (2016). *Managing therapy-interfering behavior: Strategies from dialectical behavior therapy*. American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/14752-000>

ตารางและภาพที่อยู่ในวารสาร

ไทย จาก หรือ ปรับปรุงจาก/“ชื่อบทความ”/โดย/ชื่อผู้แต่ง,/ปีที่พิมพ์/ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/
น./เลขหน้า/URL)/ลิขสิทธิ์/ข้อความอนุญาต.

อังกฤษ From หรือ Adapted From/“ชื่อบทความ”/โดย/อักษรย่อชื่อ/สกุล,/ปีที่พิมพ์/ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/น./เลขหน้า/(URL)/ลิขสิทธิ์/ข้อความอนุญาต.

การอ้างอิงใต้ตารางหรือภาพเป็น

หมายเหตุ : จาก “บทบาทการส่งผ่านของความร่วมมือของครูในการศึกษาวิจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติงานในชั้นเรียนของครู” โดย พจนา อภาณุรักษ์ และ สุวิมล ว่องวานิช, 2557, *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 9(2), น. 716 (<https://so01.tci-thaijo.org/index/php/>

OJED/article/view/37280). CC BY-NC-ND.

Note: Adapted From “Comprehensive Overview of Computer-Based Health Information Tailoring: A Systematic Scoping Review” by A. K. Ghalibaf, E. Nazari, M. Gholian-Aval, and M. Tara, 2019, *BMJ Open*, 9, p. 6 (<https://doi.org/cz6h>). CC BY-NC.

จากนั้นเพิ่มในรายการเอกสารอ้างอิง เป็น

พจนานุกรม และ สุวิมล ว่องวานิช. (2557). บทบาทการส่งผ่านของความร่วมมือของครูในการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติงานในชั้นเรียนของครู. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 9(2), 710-723. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/37280>

Ghalibaf, A. K., Nazari, E., Gholian-Aval, M., & Tara, M. (2019). Comprehensive overview of computer-based health information tailoring: A systematic scoping review. *BMJ Open*, 9, Article e021022. <https://doi.org/cz6h>

5.3.2 การอ้างอิงท้ายบทความ (References)

1) หนังสือรูปแบบเล่มและอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีเลข DOI

(1) ผู้แต่ง 1 คน

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์/URL (ถ้ามี)

ภาษาอังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์/URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

โอภาส เอี่ยมสิริวงศ์. (2557). *วิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ*. ซีเอ็ดยูเคชั่น.

Campbell, J. B. (2007). *Introduction to Remote Sensing* (4th ed.). Routledge.

(2) ผู้แต่ง 2 คน

ภาษาไทย ชื่อ/สกุลและ/ชื่อ/สกุล/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/สำนักพิมพ์/URL (ถ้ามี)

ภาษาอังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ./&/สกุล,/อักษรย่อชื่อ/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)/
////////สำนักพิมพ์/URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

เจษฎาพร ยุทธนวิบูลย์ชัย และ ศรีไพร ศักดิ์รุ่งพงศากุล. (2549). *ระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีการจัดการความรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 6). ซีเอ็ดดูเคชั่น.

Bawden, D. & Robinson, L. (2012). *Introduction to information science* (2nd ed.). ALA Neal-Schuman.

(3) ผู้แต่ง 3-20 คน ให้ใส่ชื่อทุกคน

ภาษาไทย ชื่อ¹/สกุล¹,ชื่อ²/สกุล²,ชื่อ³/สกุล³,ชื่อ⁴/สกุล⁴,ชื่อ⁵/สกุล⁵,ชื่อ⁶/สกุล⁶,ชื่อ⁷/สกุล⁷,ชื่อ⁸/สกุล⁸,และชื่อ⁹/สกุล⁹./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./URL (ถ้ามี)

ภาษาอังกฤษ สกุล¹/อักษรย่อชื่อ¹./สกุล²/อักษรย่อชื่อ²./สกุล³/อักษรย่อชื่อ³./สกุล⁴/อักษรย่อชื่อ⁴./สกุล⁵/อักษรย่อชื่อ⁵./สกุล⁶/อักษรย่อชื่อ⁶./สกุล⁷/อักษรย่อชื่อ⁷./สกุล⁸/อักษรย่อชื่อ⁸./&/สกุล⁹/อักษรย่อชื่อ⁹./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

ทศพร วัชรางกูร, วรพรรณ หิมพานต์, ประพาย แก่นนาค, วิโรจน์ ครองกิจศิริ, สัจจาพร หงษ์ทอง, ธัญญธร วงสอน, จารุณี โนริเวช, ปิยนุช รับพร, และสุพัตรา กล่อมอิม. (2556). *รูปแบบการปลูกไม้ป่าโดยระบบวนเกษตร*. อักษรสยามการพิมพ์.

http://forprod.forest.go.th/forprod/silvic/for_plant/data/RFD/8.pdf

Longley, A. P., Goodchild, M. F., Maguire, J. D., & Rhind, W. D. (2015). *Geographic Information Science and Systems* (4th ed.). John Wiley & Sons.

(4) ผู้แต่ง 21 คนขึ้นไป ใส่ชื่อและสกุลผู้แต่งคนที่ 1-19 ตามด้วยเครื่องหมาย , . . .

ก่อนชื่อคนสุดท้าย

ภาษาไทย ชื่อ¹/สกุล¹,ชื่อ²/สกุล²,ชื่อ³/สกุล³,ชื่อ⁴/สกุล⁴,ชื่อ⁵/สกุล⁵,ชื่อ⁶/สกุล⁶,ชื่อ⁷/สกุล⁷,ชื่อ⁸/สกุล⁸,ชื่อ⁹/สกุล⁹,ชื่อ¹⁰/สกุล¹⁰,ชื่อ¹¹/สกุล¹¹,ชื่อ¹²/สกุล¹²,ชื่อ¹³/สกุล¹³,ชื่อ¹⁴/สกุล¹⁴,ชื่อ¹⁵/สกุล¹⁵,ชื่อ¹⁶/สกุล¹⁶,ชื่อ¹⁷/สกุล¹⁷,ชื่อ¹⁸/สกุล¹⁸,ชื่อ¹⁹/สกุล¹⁹,./././ชื่อคนสุดท้าย/สกุลคนสุดท้าย./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./URL (ถ้ามี)

ภาษาอังกฤษ สกุล¹/อักษรย่อชื่อ¹./สกุล²/อักษรย่อชื่อ²./สกุล³/อักษรย่อชื่อ³./สกุล⁴/อักษรย่อชื่อ⁴./สกุล⁵/อักษรย่อชื่อ⁵./สกุล⁶/อักษรย่อชื่อ⁶./สกุล⁷/อักษรย่อชื่อ⁷./สกุล⁸/อักษรย่อชื่อ⁸./สกุล⁹/อักษรย่อชื่อ⁹./สกุล¹⁰/อักษรย่อชื่อ¹⁰./สกุล¹¹/อักษรย่อชื่อ¹¹./สกุล¹²/อักษรย่อชื่อ¹²./สกุล¹³/อักษรย่อชื่อ¹³./สกุล¹⁴/อักษรย่อชื่อ¹⁴./สกุล¹⁵/อักษรย่อชื่อ¹⁵./สกุล¹⁶/อักษรย่อชื่อ¹⁶./สกุล¹⁷/อักษรย่อชื่อ¹⁷./สกุล¹⁸/อักษรย่อชื่อ¹⁸./สกุล¹⁹/อักษรย่อชื่อ¹⁹./&/สกุลคนสุดท้าย/อักษรย่อชื่อคนสุดท้าย./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./URL (ถ้ามี)

/////ชื่อ⁴./สกุล⁵./อักษรย่อชื่อ⁵./สกุล⁶./อักษรย่อชื่อ⁶./สกุล⁷./อักษรย่อชื่อ⁷./
 /////สกุล⁸./อักษรย่อชื่อ⁸./สกุล⁹./อักษรย่อชื่อ⁹./สกุล¹⁰./อักษรย่อชื่อ¹⁰./
 /////สกุล¹¹./อักษรย่อชื่อ¹¹./สกุล¹²./อักษรย่อชื่อ¹²./สกุล¹³./อักษรย่อชื่อ¹³./
 /////สกุล¹³./อักษรย่อชื่อ¹³./สกุล¹⁴./อักษรย่อชื่อ¹⁴./สกุล¹⁵./อักษรย่อชื่อ¹⁵./
 /////สกุล¹⁶./อักษรย่อชื่อ¹⁶./สกุล¹⁷./อักษรย่อชื่อ¹⁷./สกุล¹⁸./อักษรย่อชื่อ¹⁸./
 /////สกุล¹⁹./อักษรย่อชื่อ¹⁹././././สกุล^{คนสุดท้าย}./อักษรย่อชื่อ^{คนสุดท้าย}./ (ปีที่พิมพ์)./
 /////ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

Kalnay, E., Kanamitsu, M., Kistler, R., Collins, W., Deaven, D., Gandin, L.,
 Iredell, M., Saha, S., White, G., Woodllen, J., Zhu, Y., Chelliah,
 M., Ebisuzaki, W., Higgins, W., Janowiak, J., Mo, K. C.,
 Ropelewski, C., Wang, J., Leetmaa, A., . . . Joseph, D. (1996).
 The NCEP/NCAR 40-year reanalysis project. *Bulletin of the
 American Meteorological Society*, 77(3), 437-471.

หมายเหตุ

/ หมายถึง เว้นวรรค 1 เคาะ

กรณีไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ ให้ใส่ (ม.ป.ป.) หรือ (n.d.)

กรณีพิมพ์ครั้งที่ 1 ไม่ต้องระบุครั้งที่พิมพ์

กรณีไม่ปรากฏสำนักพิมพ์ ให้ใส่ (ม.ป.ท.) หรือ (n.p.)

2) หนังสือในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์มีเลข DOI

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./https://doi.org/เลข DOI

ภาษาอังกฤษ สกุล/อักษรย่อชื่อ./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์./

/////https://doi.org/เลข DOI

ตัวอย่าง

Jackson, L. M. (2019). *The psychology of prejudice: From attitudes to
 social action* (2nd ed.). American Psychological Association.
<https://doi.org/10.1037/0000168-000>

3) บทความในวารสารแบบรูปเล่มและอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีเลข DOI

ภาษาไทย	ชื่อ/สกุล./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า.
ภาษาอังกฤษ	สกุล,/อักษรย่อชื่อ./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

เพ็ชรี ฐปะวิเชตร์. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดฝึกอบรมแบบศูนย์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมความรู้เรื่องการทำงาน การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมสำหรับนักศึกษา ระดับอาชีวศึกษา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพาร์อิสเทอร์น*, 10(4), 175-186.

Suping, S. & Chaichompoo, C. (2021). The effects of utilizing multimedia program to develop English learning achievement in the present simple tense and the past simple tense of Prathom Suksa 6 students at Ban Sriboonrueng School. *FEU Academic Review*, 15(2), 44-61.

4) บทความในวารสารแบบรูปเล่มและอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีเลข DOI และไม่อยู่ใน

ระบบฐานข้อมูล

ภาษาไทย	ชื่อ/สกุล./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า./URL
ภาษาอังกฤษ	สกุล,/อักษรย่อชื่อ./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า./ /////URL

ตัวอย่าง

สิทธิชัย ชูสำโรง และ พงศกร ช่วยพรม. (2562). การพัฒนาระบบแจ้งเตือนจุดเสี่ยงอุบัติเหตุแบบเรียลไทม์สำหรับผู้ขับขี่. *วารสารภูมิศาสตร์*, 43(2), 1-8.

<https://drive.google.com/>

[file/d/1j9JOnjz6e1iu-ldE6th68wc5mYbQXjuC/view](https://drive.google.com/file/d/1j9JOnjz6e1iu-ldE6th68wc5mYbQXjuC/view)

Aryadoust, S. V. (2009). Mapping Rasch-based measurement onto the argument-based validity framework. *Rasch Measurement Transactions*, 23(1), 1192-1193.

<https://www.rasch.org/rmt/rmt231f.htm>

5) บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่มีหมายเลขบทความหรือ eLocator

ภาษาไทย	ชื่อ/สกุล./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/บทความ/
---------	--

////////เลขที่บทความ./URL (ถ้ามี)

ภาษาอังกฤษ สกุล./อักษรย่อชื่อ./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่)/Article/
////////เลขที่บทความ./URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

วรัญญา สมวงศ์ และ มณีรัตน์ เอกโยคยะ. (2564). การผสมผสานการให้ข้อมูล
ย้อนกลับแบบทางตรงและทางอ้อมที่มีต่อความถูกต้องในการใช้ไวยากรณ์
ในงานเขียนชิ้นใหม่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย.
วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 16(1), บทความ OJED1601001.
<https://so01.tci-thaijo.org/index.php/OJED/article/view/248131>
Burin, D., Kiltenei, K., Rabuffetti, M., Slater, M., & Pia, L. (2019). Body
ownership increases the interference between observed and
executed movements. *PLOS ONE*, 14(1), Article e0209899.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0209899>

6) บทความในวารสารแบบรูปเล่มและอิเล็กทรอนิกส์ที่มี DOI

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่)/เลขหน้า./
/////////<https://doi.org/>เลข DOI
ภาษาอังกฤษ สกุล./อักษรย่อชื่อ./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่)/เลขหน้า./
/////////<https://doi.org/>เลข DOI

ตัวอย่าง

นภสินธุ์ สานติวัตร และ สารศาสตร์ สุขเจริญสิน. (2564). การศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่างการเงินปันผลและการเปลี่ยนแปลงของกำไรในอนาคต.
จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์, 43(3), 1-21.
<https://doi.org/10.1080/00228958.2011>
Larson, L. & Miller, T. (2011). 21st Century Skills: Prepare students for
the future. *Kappa Delta Pi Record*. 47(3), 121-123.
<https://doi.org/10.1080/00228958.2011.10516575>

7) บทความในวารสารแบบรูปเล่มและอิเล็กทรอนิกส์ ตอนพิเศษหรือฉบับพิเศษ

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ/[ตอนพิเศษ]/ชื่อวารสาร/[ฉบับพิเศษ]/
////////ปีที่(ฉบับที่)/เลขหน้า./URL (ถ้ามี)

ภาษาอังกฤษ สกล./อักษรย่อชื่อ/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ/[Special section]/ชื่อวารสาร/
 ///////////////[Special issue],/ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า./URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

พาสน์ ปราโมกษ์ชน และ พันธุ์ปิติ เปี่ยมสง่า. (2560). ตัวกรองคัดเลือก
 ลักษณะเฉพาะสำหรับการจำแนกข้อมูลเพื่อการประยุกต์ใช้ในระบบ
 อินเทอร์เน็ตของทุกสิ่ง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น* [ฉบับ
 พิเศษ], 11(4), 98-113. [https://so01.tci-
 thaijo.org/index.php/FEU/article/view/88620](https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU/article/view/88620)
 Charikova, I. & Zhadanov, V. (2017). Teacher to student
 epistemological interaction in the contemporary paradigm of
 university education. *Journal of Social Studies Education
 Research* [Special issue], 8(2), 117-129.

8) บทความในวารสารแบบรูปเล่มและอิเล็กทรอนิกส์ฉบับเพิ่มเติม

ภาษาไทย ชื่อ/สกล./ปีที่พิมพ์/ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับเพิ่มเติม/ฉบับที่),/
 //////////////เลขหน้า./URL (ถ้ามี)
 ภาษาอังกฤษ สกล./อักษรย่อชื่อ/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อบทความ/ชื่อวารสาร,/ปีที่(Suppl./ฉบับที่),/
 //////////////เลขหน้า./URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

ดุรชา รัตนดำรงอักษร และ ชำนาญ เงินดี. (2561). การศึกษาทักษะทางการเงินของ
 ผู้ประกอบการการค้าขายแดน กรณีศึกษาผู้ประกอบการในเขตพัฒนา
 เศรษฐกิจพิเศษระยะแรก. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 12(
 ฉบับเพิ่มเติม 1), 137-149. [https://so01.tci-
 thaijo.org/index.php/FEU/article/view/104212](https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU/article/view/104212)
 Steinert, Y. (2009). Learning together to teach together:
 Interprofessional education and faculty development. *Journal
 of Interprofessional Care*, 19(Suppl. 1), 78-86.
<https://doi.org/10.1080/13561820500081802>

9) หนังสือพิมพ์และหนังสือพิมพ์ออนไลน์

ภาษาไทย ชื่อ/สกล./ปี,/วัน/เดือน./ชื่อคอลัมน์./ชื่อนิตยสาร/เลขหน้า./URL (ถ้ามี)

ภาษาอังกฤษ สกล./อักษรย่อชื่อ./ (ปี,/เดือน/วัน)./ชื่อคอลัมน์./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า./URL
 //////////(ถ้ามี)

ตัวอย่าง

จักรพงษ์ คำบุญเรือง. (2563, 18 พฤษภาคม). ขบวนแท็กซี่ “ครูบาเจ้าศรีวิชัย” ใน
 วันพระราชทานเพลิง. *เชียงใหม่นิวส์*. [https://www.chiangmainews.co
 .th/page/archives/1351531/](https://www.chiangmainews.co.th/page/archives/1351531/)

Plummer, R., & Hotten, R. (2021, November 9). Matt Moulding: The
 billionaire THG boss facing a reality check. *BBC News*. [https://
 www.bbc.com/news/business-58951739](https://www.bbc.com/news/business-58951739)

10) วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตที่ไม่ได้

ตีพิมพ์

ภาษาไทย ชื่อ/สกล./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต
 //////////ไม่ได้ตีพิมพ์ หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]./
 //////////ชื่อมหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ สกล./อักษรย่อชื่อ./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[Unpublished doctoral
 //////////dissertation หรือ Unpublished master's thesis]./ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง

สืบพงษ์ พงษ์สวัสดิ์. (2546). พัฒนาการทางพื้นที่ของการค้าและบริการของเมือง
 ชายแดนแม่สาย จังหวัดเชียงราย [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้
 ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Harris, L. (2014). *Instructional leadership perceptions and practices of
 elementary school leaders* [Unpublished doctoral dissertation].
 University of Virginia.

11) วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตจาก

เว็บไซต์ (ไม่อยู่ในฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์)

ภาษาไทย ชื่อ/สกล./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต
 //////////หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,/ชื่อมหาวิทยาลัย]./ชื่อเว็บไซต์./
 //////////URL

ภาษาอังกฤษ สกุณ, /อักษรย่อชื่อ. / (ปีที่เผยแพร่). / ชื่อวิทยานิพนธ์ / [Doctoral dissertation
 // หรือ Master's thesis, / ชื่อมหาวิทยาลัย]. / ชื่อเว็บไซต์. / URL

ตัวอย่าง

สิทธิพงศ์ กลิ่นกระจาย. (2562). *การประยุกต์ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อ
 จำแนกลำดับค้ำภัยของถนน : กรณีศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*
 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR).

<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/69516>

Zambrano-Vazquez, L. (2016). *The interaction of state and trait worry
 on response monitoring in those with worry and obsessive-
 compulsive symptoms* [Doctoral dissertation, University of
 Arizona]. UA Campus Repository.

<https://repository.arizona.edu/handle/10150/620615>

12) วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิตจาก เว็บไซต์ (จากฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์)

ภาษาไทย ชื่อ/สกุณ. / (ปีที่เผยแพร่). / ชื่อวิทยานิพนธ์ / (หมายเลข UMI หรือ เลขลำดับอื่น) /
 // [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต
 // ชื่อมหาวิทยาลัย]. / ชื่อฐานข้อมูล.

ภาษาอังกฤษ สกุณ, /อักษรย่อชื่อ. / (ปีที่เผยแพร่). / ชื่อวิทยานิพนธ์ / (หมายเลข UMI หรือ
 // เลขลำดับอื่น) / [Doctoral dissertation หรือ Master's thesis, /
 // ชื่อมหาวิทยาลัย]. / ชื่อฐานข้อมูล.

ตัวอย่าง

Kabir, J. M. (2016). *Factors influencing customer satisfaction at a fast
 food hamburger chain: The relationship between customer
 satisfaction and customer loyalty* (Publication No. 10169573)
 [Doctoral dissertation, Wilmington University]. ProQuest
 Dissertations & Theses Global.

13) เอกสารประกอบการประชุม/การประชุมวิชาการที่ไม่มี proceeding

(Symposium)

ภาษาไทย	ชื่อ/สกุล/(วันที่,/เดือน,/ปี)/ชื่อเรื่องที่น่าสนใจ./ใน/ชื่อ/(ประธาน)/ชื่อหัวข้อการ ////////ประชุม/[Symposium]/ชื่อการประชุม/สถานที่ประชุม.
ภาษาอังกฤษ	สกุล,/อักษรย่อชื่อ/(ปี,/เดือน/วันที่)/ชื่อเรื่องที่น่าสนใจ./In/อักษรย่อชื่อ/สกุล/ ////////(Chair),ชื่อหัวข้อการประชุม/[Symposium]/ชื่อการประชุม/สถานที่ ////////ประชุม.

ตัวอย่าง

De Boer, D., & LaFavor, T. (2018, April 26-29). The art and significance of successfully identifying resilient individuals: A person-focused approach. In A. M. Schmidt & A. Kryvanos (Chairs), *Perspectives on resilience: Conceptualization, measurement, and enhancement* [Symposium]. Western Psychological Association 98th Annual Convention, Portland, OR, United States.

14) การนำเสนองานวิจัยหรือการนำเสนอโปสเตอร์ (Paper/Poster Presentation)

ภาษาไทย	ชื่อ/สกุล/(ปี,/วัน/เดือน)/ชื่อ paper หรือ poster/[Paper หรือ Poster ////////presentation]/ชื่อการประชุม/สถานที่.
ภาษาอังกฤษ	สกุล,/อักษรย่อชื่อ/(ปี,/เดือน/วันที่)/ชื่อ paper หรือ poster/[Paper หรือ ////////Poster presentation]/ชื่อการประชุม/สถานที่.

ตัวอย่างกรณีการนำเสนองานวิจัย

สืบพงษ์ พงษ์สวัสดิ์ และ ทศพร พงศ์รัตน์. (2564, 27 พฤษภาคม). การศึกษาห่วงโซ่อุปทานของฝรั่งกิมจูในพื้นที่อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา [Paper presentation]. การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ “เบญจมิตรวิชาการ” ครั้งที่ 11, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

Supachart, P. (2021). *Improvement hydrocyclone header design with simulation* [Paper presentation]. The 11th BENJAMITRA Network National & International Conference, Bangkok, Thailand.

ตัวอย่างกรณีการนำเสนอโปสเตอร์

เพ็ญยศ วงษ์บัวงาม และ รพีพล อินสุพรรณ. (2564). *การศึกษากฎการเกิดปฏิกิริยาการดูดซับของไฮโดรเจนด้วยเทคนิคไซคลิกโวลแทมเมตรี* [Poster presentation]. การประชุมวิชาการระดับชาติ ราชชมงคลสุรินทร์ ครั้งที่ 12, สุรินทร์, ประเทศไทย.

Polyium, M. (2018). *Thai primary school English language teachers' perceived proficiency* [Poster presentation]. 2018 SPUC National and International Conference, Bangkok, Thailand.

15) รายงานการประชุมเชิงวิชาการที่มี proceeding

กรณีรูปแบบเล่มหนังสือ

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล./(ปี)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก.),/ชื่อหัวข้อการประชุม./
 /////ชื่อการประชุม/(น./เลขหน้า)./ฐานข้อมูล./DOI หรือ URL (ถ้ามี)

ภาษาอังกฤษ สกุล./อักษรย่อชื่อ./(ปี)./ชื่อเรื่อง./In/ชื่อบรรณาธิการ/(Ed. หรือ Eds.),/
 /////ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่อการประชุม/(pp./เลขหน้า)./ฐานข้อมูล./
 /////DOI หรือ URL (ถ้ามี)

ตัวอย่าง

ภัษราภา ตันติชูเวช. (2553). การศึกษาทั่วไปกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ ศึกษาโดยเปรียบเทียบกับประเทศไทย. ใน ศิริชัย กาญจนวาสี (บ.ก.), *การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาไทย. การประชุมวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับชาติ* (น. 97-102). คณะครู ศาสตร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Katz, I., Gabayan, K., & Aghajan, H. (2007). A multi-touch surface using multiple cameras. In J. Blanc-Talon, W. Philips, D. Popescu, & P. Scheunders (Eds.), *Lecture notes in computer science: Vol. 4678. Advanced concepts for intelligent vision systems* (pp. 97-108). Springer-Verlag. https://doi.org/10.1007/978-3-540-74607-2_9

กรณีรูปแบบวารสาร

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล./(ปี)./ชื่อเรื่อง:/ชื่อเรื่องย่อย./ชื่อวารสาร./เลขของปีที่(เลขของฉบับที่),/
 /////เลขหน้า./DOI หรือ URL

ภาษาอังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ./ (ปี)/ชื่อเรื่อง:/ชื่อเรื่องย่อ./ชื่อวารสาร,/เลขของปีที่
 ////////// (เลขของฉบับที่),/เลขหน้า./DOI หรือ URL

ตัวอย่าง

Chaudhuri, S., & Biswas, A. (2017). External terms-of-trade and labor market imperfections in developing countries: Theory and evidence. *Proceedings of the Academy of Economics and Economic Education*, 20(1), 11-16. <https://search-proquest-com.elibrary.jcu.edu.au/docview/1928612180?accountid=16285>

5

16) เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์ (เอกสารประกอบการเรียน)

ภาษาไทย ชื่อ/สกุล./ (ปี)/ชื่อเอกสาร,/ [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]./คณะ,/มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ./ (ปี)/ชื่อเอกสาร,/ [Unpublished manuscript]./คณะ,/
 //////////มหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง

สืบพงษ์ พงษ์สวัสดิ์. (2564). *สถิติและการวิเคราะห์เชิงปริมาณทางธุรกิจ* [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะนวัตกรรมเทคโนโลยีและการสร้างสรรค์, มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.

Pongsawat, S. (2021). *Mathematics and Statistics for Digital Technology* [Unpublished manuscript]. Faculty of Innovation Technology and Creativity, The Far Eastern University.

17) เว็บไซต์

ภาษาไทย ชื่อ/สกุลผู้เขียน./ (ปี,/วัน/เดือนที่เผยแพร่)/ชื่อบทความ/ชื่อเว็บไซต์./URL

ภาษาอังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อผู้เขียน./ (ปี,/เดือน วันที่เผยแพร่)/ชื่อบทความ/ชื่อเว็บไซต์./
 //////////URL

หมายเหตุ

- กรณีไม่มีวันที่เผยแพร่ปรากฏ ให้ใส่ (ม.ป.ป.) หรือ (n.d.)
- กรณีที่มีปรากฏเฉพาะ พ.ศ. หรือ ค.ศ. ให้ใส่เฉพาะ (ปี) เท่านั้น

- กรณีชื่อผู้เขียนและชื่อเว็บไซต์เป็นชื่อเดียวกันให้ตัดชื่อเว็บไซต์ออก

ตัวอย่าง

รุ่งธรรม บัวแดง. (2559, 30 มิถุนายน). *แนวโน้มของเทคโนโลยีสารสนเทศในอนาคต*. กรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม.

<http://www.dstd.mi.th/board/index.php?topic=1239.0>

Department of Mineral Resources. (2021, January 11). *Tham Luang-Khun Nam Nang Non*.

http://webeng.dmr.go.th/Show_Detail.aspx?DetailId=107

18) ราชกิจจานุเบกษา

ภาษาไทย ชื่อกฎหมาย/(ปี,/วัน/เดือน)/ราชกิจจานุเบกษา./เล่ม/เลขเล่ม/ตอนที่/เลขตอน./
////////หน้า/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา
พ.ศ. 2548. (2548, 25 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 122 ตอน
พิเศษ 39 ง. หน้า 14-23.

6. การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนส่งต้นไฟล์ต้นฉบับบทความ (รูปแบบไฟล์ Word) หนังสือรับรองการตรวจทานแก้ไขต้นฉบับภาษาอังกฤษโดยผู้เชี่ยวชาญ (สำหรับบทความภาษาอังกฤษ) พร้อมแนบแบบฟอร์มนำเสนอบทความเพื่อพิจารณา เผยแพร่ทางระบบ Online Submission ที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU>

ทั้งนี้ ผู้เขียนต้องส่งแบบฟอร์มนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาเผยแพร่ ฉบับจริง มายัง กอง บก. ที่มีลายเซ็น ของผู้เขียนครบทุกคนมาตามที่อยู่ข้างท้าย

กองบรรณาธิการ วารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น 120 ถนนมหาราช อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50100

เพื่อสิทธิประโยชน์ของผู้เขียนโปรดศึกษารูปแบบการพิมพ์บทความและรูปการอ้างอิงรวม ทั้งนี้ดาวน์โหลด Template บทความได้จากเมนูดาวน์โหลดที่ URL: <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU>

บทความต้องผ่านการพิจารณาในกระบวนการกลั่นกรองต้นฉบับเบื้องต้นโดยกอง บก. ก่อน จากนั้น กองบรรณาธิการ จึงจะแจ้งให้ผู้เขียนโอนเงินค่าธรรมเนียมการเผยแพร่บทความ และส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องประเมินคุณภาพก่อนการเผยแพร่ อัตราค่าธรรมเนียม เป็นดังนี้

1. กรณีใช้ขอตำแหน่งทางวิชาการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน)

บทความภาษาอังกฤษ	6,500 บาท
บทความภาษาไทย	5,500 บาท
2. กรณีไม่ใช่ขอตำแหน่งทางวิชาการ (ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน)

บทความภาษาอังกฤษ	5,000 บาท
บทความภาษาไทย	4,000 บาท

ทั้งนี้ หากบทความผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องและผลการพิจารณาของ กองบรรณาธิการ ผู้เขียนจะได้รับหนังสือตอบรับเผยแพร่บทความในระยะเวลา 3-4 เดือน (เริ่มระยะเวลาตั้งแต่วันที่ส่งบทความให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องประเมินคุณภาพก่อนการเผยแพร่) ดังรายละเอียดในผัง กระบวนการพิจารณากลั่นกรองบทความ (Peer Review) (ดาวน์โหลดผังกระบวนการพิจารณากลั่นกรอง บทความที่ URL: <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU>)

7. การติดตามอ่านผลงานที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร

ผู้เขียนที่ผลงานได้รับพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร สามารถติดตามอ่านผลงานดังกล่าวได้จากวารสาร ฉบับอิเล็กทรอนิกส์ที่ URL: <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/FEU>

สำหรับเจ้าหน้าที่
รหัสบทความ:
วันชำระค่าธรรมเนียม:
วันส่งบทความให้ Reviewer:
วันที่ตอบรับเผยแพร่:

**แบบฟอร์มนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาเผยแพร่
ในวารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต**

วันที่ เดือน พ.ศ.

เรียน บรรณาธิการวารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เรื่อง ขอนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาเผยแพร่ในวารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ข้าพเจ้า (☐ นาย/ ☐ นาง/ ☐ นางสาว).....

(☐ Mr./ ☐ Mrs./ ☐ Ms.).....

คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา.....

ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี).....

สถานที่ทำงาน/สถานศึกษา.....

ขอนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาเผยแพร่ในวารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยมี
รายละเอียด ข้างท้าย

1. ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....

2. ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ).....

3. บทความนี้ใช้สำหรับ

☐ เผยแพร่ผลงานวิชาการโดยไม่นำไปขอตำแหน่งทางวิชาการ (ใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน)

☐ ใช้ประกอบการขอตำแหน่งทางวิชาการ (ใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน)

4. ประเภทบทความที่ส่ง

☐ บทความวิชาการ (Academic article)

☐ บทความวิจัย (Research article)

☐ บทความปริทัศน์ (Review article)

☐ บทวิจารณ์หนังสือ (Book review)

5. กรณีเป็นบทความที่เสนอเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ โปรดระบุ ดังนี้

☐ บทความวิจัย☐ บทความวิชาการ

ชื่อหลักสูตร.....

ชื่อมหาวิทยาลัย.....

ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาหลัก.....

หน่วยงานที่สังกัดของอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก.....

ทั้งนี้ได้สอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ผ่านแล้วเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.

6. ขอบเขตเนื้อหาของบทความ

☐ บริหารธุรกิจและการจัดการ☐ เทคโนโลยีสารสนเทศ☐ ศึกษาศาสตร์☐ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์☐ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

7. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

ที่อยู่สำหรับติดต่อทางไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์มือถือ.....

โทรสาร.....E-mail.....

8. ชื่อผู้เขียนบทความ

ผู้เขียน	ชื่อ-นามสกุล	หน่วยงานที่สังกัด
ผู้เขียนหลัก		
ผู้เขียนร่วมท่านที่ 1		
ผู้เขียนร่วมท่านที่ 2		

9. การจัดเตรียมต้นฉบับบทความตามรูปแบบที่วารสารกำหนด

กรณีบทความวิจัย	กรณีบทความวิชาการ
☐ ชื่อเรื่อง (Title) ☐ บทคัดย่อ ไม่เกิน 250 คำ ☐ Abstract ไม่เกิน 250 คำ ☐ คำสำคัญ ☐ Keywords ☐ บทนำ (Introduction) ☐ วัตถุประสงค์ (Research Objectives) ☐ ทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) ☐ วิธีการวิจัย (Research Methodology) ☐ ผลการวิจัย (Results) ☐ อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) ☐ สรุป (Conclusion) ☐ เอกสารอ้างอิง (Reference) รูปแบบ APA 7 th edition	☐ ชื่อเรื่อง (Title) ☐ บทคัดย่อ ไม่เกิน 250 คำ ☐ Abstract ไม่เกิน 250 คำ ☐ คำสำคัญ ☐ Keywords ☐ บทนำ (Introduction) ☐ เนื้อหา (Body of Text) ☐ สรุป (Conclusion) ☐ เอกสารอ้างอิง (Reference) รูปแบบ APA 7 th edition

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว
☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่เกี่ยวข้องในบทความ
☐ เป็นผลงานของคณะผู้เขียน/คณะวิจัยซึ่งไม่ปรากฏชื่อในบทความ
 ดังรายชื่อในเอกสารแนบ (ถ้ามี)

ผู้เขียนร่วมที่ปรากฏชื่อในบทความ และคณะผู้เขียน/คณะวิจัยซึ่งไม่ปรากฏชื่อในบทความ (ถ้ามี) รับทราบ และยินยอมให้ส่งบทความมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิตครั้งนี้ รวมทั้งขอรับรอง ว่าบทความนี้ไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น รวมทั้งจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่น

ข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมยอมรับหลักเกณฑ์การพิจารณาต้นฉบับ ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการตรวจแก้ต้นฉบับ ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่ มหาวิทยาลัย พาร์อิสเทอร์น กรณีมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ แผนภูมิ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/หรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความให้เป็นความรับผิดชอบของข้าพเจ้าและผู้เขียนร่วมแต่เพียงฝ่ายเดียว

ลงชื่อผู้เขียนหลัก _____
 (_____)
 _____/_____/_____

ลงชื่อผู้เขียนร่วมท่านที่ 1 _____
 (_____)
 _____/_____/_____

ลงชื่อผู้เขียนร่วมท่านที่ 2 _____
 (_____)
 _____/_____/_____

เอกสารแนบ

ประวัติย่อผู้เขียนบทความ

ผู้เขียน	ประวัติย่อ	ชื่อ File ภาพ ผู้เขียนที่แนบมา
ผู้เขียนหลัก	<u>ประวัติย่อภาษาไทย</u> ชื่อ-นามสกุล: _____ วุฒิการศึกษาสูงสุด: _____ มหาวิทยาลัยที่จบการศึกษาสูงสุด: _____ ตำแหน่งทางวิชาการ: _____ หน่วยงานที่สังกัด: _____ สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ: _____ <u>ประวัติย่อภาษาอังกฤษ</u> Name and Surname: _____ Highest Education: _____ University or Agency: _____ Academic Rank/Title: _____ Affiliation: _____ Field of Expertise: _____ E-mail: _____	

ผู้เขียน	ประวัติย่อ	ชื่อ File ภาพ ผู้เขียนที่แนบมา
ผู้เขียนร่วม ท่านที่ 1	<u>ประวัติย่อภาษาไทย</u> ชื่อ-นามสกุล: วุฒิการศึกษาสูงสุด: มหาวิทยาลัยที่จบการศึกษาสูงสุด: ตำแหน่งทางวิชาการ: หน่วยงานที่สังกัด: สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ: <u>ประวัติย่อภาษาอังกฤษ</u> Name and Surname: Highest Education: University or Agency: Academic Rank/Title: Affiliation: Field of Expertise: E-mail:	
ผู้เขียนร่วม ท่านที่ 2	<u>ประวัติย่อภาษาไทย</u> ชื่อ-นามสกุล: วุฒิการศึกษาสูงสุด: มหาวิทยาลัยที่จบการศึกษาสูงสุด: ตำแหน่งทางวิชาการ: หน่วยงานที่สังกัด: สาขาวิชาที่เชี่ยวชาญ: <u>ประวัติย่อภาษาอังกฤษ</u> Name and Surname: Highest Education: University or Agency: Academic Rank/Title: Affiliation: Field of Expertise: E-mail:	

แบบฟอร์มตรวจสอบบทความภาษาอังกฤษโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษา

วันที่เดือนพ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการวารสารนวัตกรรมสังคมและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เรื่อง ขอนำส่งผลการตรวจสอบความถูกต้องทางด้านภาษาอังกฤษ

ข้าพเจ้า

- ☐ ผู้ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 1 และทำงานในวงการวิชาการ หรือมีประสบการณ์
เกี่ยวข้องทางวิชาการ เช่น ครู อาจารย์ นักแปล ชาวต่างชาติ เป็นต้น
- ☐ ผู้ที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 หรือ 3 แต่จบการศึกษาในศาสตร์ทางด้านภาษา และ
หรือทำงานในวงการวิชาการที่เกี่ยวข้อง

ตำแหน่ง

หน่วยงาน/สังกัด.....

ที่อยู่สำหรับติดต่อ

เบอร์โทรศัพท์..... E-mail.....

ขอรับรองว่าบทความนี้ได้ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมทางด้านภาษาเชิงวิชาการ และความ
ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้วและสามารถตีพิมพ์ลงในวารสารได้ โดยมีรายละเอียดข้างท้าย

ประเภทบทความที่เสนอ ☐ บทความวิจัย / บทความวิชาการ ☐ บทความย่อ

ชื่อผู้เขียนบทความ

ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ)

ลงชื่อ

(.....)

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

Social Innovation and Lifelong Learning